

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

**«ΑμεΑ και Παραολυμπιακοί Αγώνες.
Η γιορτή της Ανθρώπινης Θέλησης»**

*«Η Σημαία που σήκωσες κυματίζει
περήφανα στον άνεμο,
το κατόρθωμά σου γίνεται κραυγή
της θέλησης,
ηρωικό κατόρθωμα...»*

*(Ύμνος των Παραολυμπιακών
Αγώνων, στροφή 1^η)*

**ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
Νομικού Αντωνία**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ
Τούλα Αρετή
Τσολάκη Σοφία**

**Πτυχιακή εργασία για τη λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική
Εργασία από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής
Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας του Ανωτάτου
Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Τ.Ε.Ι.) Πάτρας.**

ΠΑΤΡΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2005

ΜΕΡΟΣ Β

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΠΑΡΑΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

A. Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στους Παραολυμπιακούς Αγώνες του 2004, προκειμένου να δώσουμε μια σφαιρική εικόνα γι' αυτόν τον θεσμό. Θα εστιάσουμε στην προσοχή μας στο περιεχόμενο των Παραολυμπιακών Αγώνων και στο πως αυτοί συντελούν στην ψυχολογική και κοινωνική αποκατάσταση των αθλητών.

Ο αθλητισμός έχει ιδιαίτερη αξία για τη ζωή κάθε ανθρώπου και φυσικά, από τις ευεργετικές του ιδιότητες δεν μπορούν να αποκλειστούν τα Άτομα με Αναπηρίες (ΑμεΑ). Οι Αγώνες που διοργανώνονται για τους αθλητές με αναπηρία ονομάζονται Παραολυμπιακοί Αγώνες (Κιουμουρτζόγλου, 2001).

Η σημασία της άθλησης για Άτομα με Αναπηρίες είναι φανερή σε όλους. Διδάσκει την αυτονομία και την αυτοεξυπηρέτηση που αποτελούν βασικές, απαραίτητες παραμέτρους στη ζωή τους (Κιουμουρτζόγλου, 2001).

Ο αθλητισμός για Άτομα με Αναπηρίες έχει ένα παρελθόν πάνω από εκατό χρόνια. Έρευνες έχουν αποδείξει ότι από το 18^ο αιώνα, στον ευρωπαϊκό ιατρικό χώρο, ευρύτατα διαδεδομένη ήταν η αντίληψη πως οι αθλητικές δραστηριότητες συμβάλλουν περισσότερο από οτιδήποτε άλλο στην αποκατάσταση και την κοινωνική επανένταξη των Ατόμων με Αναπηρία (Κιουμουρτζόγλου, 2001).

Η ενασχόληση με τον αθλητισμό θεωρήθηκε η κατεξοχήν δυνατότητα για τη βελτίωση της φυσικής και ψυχολογικής τους κατάστασης.

Τα τελευταία χρόνια έχει επικρατήσει να διοργανώνονται από την πόλη που διοργανώνει και τους Ολυμπιακούς Αγώνες, στις ίδιες ακριβώς αθλητικές εγκαταστάσεις, 15 ημέρες μετά τη λήξη των Ολυμπιακών Αγώνων (Κιουμουρτζόγλου, 2001).

Η χώρα μας είχε αναλάβει την ευθύνη της διοργάνωσης των δύο μεγαλύτερων αθλητικών διοργανώσεων στον κόσμο, των Ολυμπιακών και των Παραολυμπιακών Αγώνων του 2004 (Κιουμουρτζόγλου, 2001).

Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν κορυφαία αθλητική διοργάνωση για αθλητές υψηλών επιδόσεων με αναπηρία και τη δεύτερη μεγαλύτερη διοργάνωση μετά τους Ολυμπιακούς σε παγκόσμιο επίπεδο (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Οι Αγώνες αυτοί προβάλλουν τα κατορθώματα των ανθρώπων που μπορούν να ξεπερνούν τις δυσκολίες της αναπηρίας τους χάρη στη θέλησή τους για ζωή και επιτυχία. Συγκρίνονται με τους Ολυμπιακούς μόνο σε μέγεθος, πολυπλοκότητα και σημασία. Οι Παραολυμπιακοί δεν αναδεικνύουν την αναπηρία του κάθε αθλητή αλλά τον ίδιο τον αθλητή.

Οι συμμετέχοντες είναι οι καλύτεροι αθλητές, οι οποίοι έχουν ξεχωρίσει και προκριθεί μέσα από παγκόσμια ή διεθνή πρωταθλήματα (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι εμπειρία μοναδική. Οι Παραολυμπιακοί, όμως, είναι ένα δώρο. Μας δίνουν μαθήματα ζωής, μας δείχνουν τα ανθρώπινα όρια και τον τρόπο για να τα ξεπεράσουμε (ΑΘΗΝΑ, 2004).

B. Ιστορική αναδρομή Παραολυμπιακών Αγώνων

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι παραδοσιακές μέθοδοι αποκατάστασης δεν κάλυπταν σε ικανοποιητικό βαθμό τις ανάγκες, ψυχολογικές και ιατρικές μεγάλου αριθμού στρατιωτών και πολιτών, οι οποίοι ήταν ανάπηροι πολέμου (Κιουμουρτζόγλου, 2001).

Η ιστορία των Παραολυμπιακών Αγώνων αλλά και του Παραολυμπιακού Κινήματος αρχίζει ότι ο Δρ. Λούντβιχ Γκούτμαν, ο οποίος ήταν νευρολόγος – νευροχειρουργός πρόσφυγας από την Γερμανία, με αίτημα της κυβέρνησης της Βρετανίας, ίδρυσε το Κέντρο για Άτομα με

Τραυματισμούς του Νωτιαίου Μυελού το Φεβρουάριο του 1944, στο Στόουκ Μάντεβιλ της Μεγάλης Βρετανίας (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Ο Γκούτμαν ήταν ιδιαίτερα ιδιοφυής και προνοητικός με αποτέλεσμα τα δύο αυτά στοιχεία να συντελέσουν ώστε ο αθλητισμός να γίνει αναπόσπαστο μέρος της θεραπείας και της αποκατάστασης των ασθενών με τραυματισμούς νωτιαίου μυελού (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Σίγουρος πια για την επιτυχία του, τον Ιούλιο του 1948, οργάνωσε τους πρώτους Αγώνες του Στόουκ Μάντεβιλ στους οποίους συμμετείχαν δύο ομάδες. Η μία ήταν από το Νοσοκομείο Στόουκ Μάντεβιλ και η άλλη από το Ίδρυμα Σταρ εντ Γκάρτερ για ανάπηρους πρώην στρατιώτες στο Ρίστιμαντ του Λονδίνου.

Στις πρασιές μπροστά στο Νοσοκομείο Στόουκ Μάντεβιλ, δεκαέξι (16) αθλητές με αναπηρικά αμαξίδια συμμετείχαν σε αγώνες τοξοβολίας. Την επόμενη χρονιά συμμετείχαν ομάδες από πέντε νοσοκομεία ή ιδρύματα (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Ήδη από το 1949, ο Γκούτμαν διέκρινε ότι οι αγώνες του Στόουκ Μάντεβιλ θα εξελίσσονταν σε κάτι αντίστοιχο με τους Ολυμπιακούς Αγώνες για αθλητές με αναπηρία. Ο ενθουσιασμός του μεγάλωσε και σταδιακά προστέθηκαν και νέα αθλήματα: στίβος, καλαθοσφαίριση, ξιφασκία, αμερικανικό μπιλιάρδο (σνούκερ), επιτραπέζια αντισφαίρισης και κολύμβηση.

Ο Γκούτμαν είχε οραματιστεί την διοργάνωση διεθνών αγώνων, η οποία υλοποιήθηκε το 1952. Από τους πλέον συχνούς επισκέπτες στο Στόουκ Μάντεβιλ ήταν ο Συνταγματάρχης Τζ. Σ. Κέισερ, ιατρικός διευθυντής του Στρατιωτικού Κέντρου Αποκατάστασης στο Ντόορν της Ολλανδίας (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Ο Τζ. Σ. Κέισερ έστειλε μια ομάδα τεσσάρων Ολλανδών αναπήρων πολέμου με παραπληγία να συμμετάσχουν στους αγώνες με τους Βρετανούς

συντρόφους τους. Έτσι γεννήθηκαν οι πρώτοι Διεθνείς Αγώνες Στόουκ Μάντεβιλ (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Μετά το 1954, συμμετείχαν περισσότερες χώρες σ' αυτούς τους Αγώνες. Οι αθλητές προέρχονταν κυρίως από νοσοκομεία και κέντρα που ακολουθούσαν τη φιλοσοφία του Γκούτμαν και περιελάμβαναν τον αθλητισμό στο πρόγραμμα αποκατάστασης που εφάρμοζαν. Καθώς οι Αγώνες αναπτύσσονταν, άρχισαν να εγείρονται αιτήματα σχετικά με τις κατάλληλες εγκαταστάσεις, τη φιλοξενία και τη χρηματοδότηση (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Το Μάιο του 1957, ο Γκούτμαν και η Τζόαν Σκράτον, Γραμματέας του Κέντρου για Άτομα με Τραυματισμούς Νωτιαίου Μυελού στο Στόουκ Μάντεβιλ; παρακολούθησαν το πρώτο συνέδριο ειδικών σε θέματα αθλητισμού για Άτομα με Αναπηρίες, που οργανώθηκε από την Παγκόσμια Ομοσπονδία Αναπήρων Πολέμου στο Παρίσι (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Όλοι συμφώνησαν πως ήταν πια καιρός οι τεχνικοί εμπειρογνώμονες να μελετήσουν και να συγκεντρώσουν τους διεθνείς αθλητικούς κανονισμούς για άτομα με τραυματισμούς νωτιαίου μυελού, και να τους αντιμετωπίσουν συνολικά (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Καθηγητές Φυσικής Αγωγής (ΚΦΑ), γιατροί, διαιτητές παρακολούθησαν τα επόμενα συνέδρια, συζήτησαν και τροποποίησαν πολλές τεχνικές και οργανωτικές λεπτομέρειες (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Ήδη από το 1958, ο Γκούτμαν είχε συζητήσει με τον Καθηγητή Αντόνιο Μάλιο, Διευθυντή του Κέντρου Νωτιαίου Μυελού στο Ιταλικό Ινστιτούτο ΙΝΑΙΛ, την πιθανότητα διοργάνωσης των Διεθνών Αγώνων Στόουκ Μάντεβιλ στη Ρώμη, την πόλη που είχε επιλεγεί από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή για να φιλοξενήσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1960 (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Στην ετήσια συνάντηση της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Αναπήρων Πολέμου στη Ρώμη το Μάιο του 1959, ο Γκούτμαν και ο Μάλιο συμφώνησαν

με το INAIL και τις Ιταλικές αρχές να διοργανώσουν τους Αγώνες Στόουκ Μάντεβιλ στην Ολυμπιακή Πόλη της Ρώμης – είδηση που έγινε δεκτή με ενθουσιασμό. Τον Ιούλιο του 1959, ιδρύθηκε ένας φορέας διοργάνωσης με την επωνυμία «Διεθνής Επιτροπή Αγώνων Στόουκ Μάντεβιλ» που αποτελούνταν από πέντε μέλη: τη Μεγάλη Βρετανία, την Ολλανδία, το Βέλγιο και τη Γαλλία. Ο Γκούτμαν εξελέγη Πρόεδρος και η Τζόαν Σκράτον Γενική Γραμματέας (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Το σκηνικό ήταν έτοιμο για τη διοργάνωση των Αγώνων Στόουκ Μάντεβιλ του 1960 στη Ρώμη (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Οι Αγώνες αυτοί θα έμεναν στην ιστορία ως οι πρώτοι «Παραολυμπιακοί Αγώνες», ανοίγοντας το δρόμο στους αθλητές με αναπηρίες που φιλοδοξούσαν να επιτύχουν υψηλές επιδόσεις αλλά και αναγνώριση (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Το 1960, οι πρώτοι Παραολυμπιακοί Αγώνες πραγματοποιήθηκαν λίγο μετά τους Ολυμπιακούς, με τη συμμετοχή 400 αθλητών περίπου από 23 χώρες. Οι αθλητές αγωνίστηκαν στην τοξοβολία, στο μπάσκετμπολ, στην ξιφασκία, στον ακοντισμό και σε τρία αγωνίσματα κολύμβησης. Οι πρώτοι αγώνες περιλάμβαναν 7 αθλήματα, 6 από τα οποία συνεχίζουν να περιλαμβάνονται στο αγωνιστικό πρόγραμμα των σύγχρονων Παραολυμπιακών. Από το 1960, έχουν πραγματοποιηθεί έντεκα θερινοί Παραολυμπιακοί Αγώνες και επτά χειμερινοί, αντιπροσωπεύοντας έτσι το κορυφαίο διεθνές αθλητικό γεγονός στο ημερολόγιο των αγώνων για άτομα με αναπηρίες. Ενώ στους Αγώνες του 1960 συμμετείχαν μόνο αθλητές με αναπηρικά αμαξίδια, με την πάροδο του χρόνου προστέθηκαν και συμπεριλήφθηκαν και άλλες κατηγορίες αναπηριών (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Οι Παραολυμπιακοί του 1976 στο Τορόντο ήταν οι πρώτοι στους οποίους συμμετείχαν αθλητές με ακρωτηριασμό και μερική ή ολική απώλεια όρασης. Στην συνέχεια, στους Παραολυμπιακούς του Άρνεμ το 1980,

συμμετείχαν για πρώτη φορά αθλητές με εγκεφαλική παράλυση, ενώ στους Παραολυμπιακούς του 1996 στην Ατλάντα συμμετείχαν για πρώτη φορά αθλητές με νοητική υστέρηση (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Ο Γκούτμαν αρχικά ήθελε να ονομάσει τους Αγώνες «Ολυμπιακούς των Ατόμων με Παράλυση». Ωστόσο, η πρόταση αυτή δεν υιοθετήθηκε, καθώς αντιπροσώπευε μόνο μία από τις ομάδες αναπηρίας. Από το 1988, η επίσημη ονομασία τους είναι «Παραολυμπιακοί Αγώνες» (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Η Ελλάδα εμφανίζεται δυναμικά στους Παραολυμπιακούς Αγώνες από το 1976, ενώ από το 1988, συμμετέχει στους Αγώνες με επίσημες Εθνικές Αντιπροσωπείες. Οι Έλληνες αθλητές έχουν επιτύχει πολύ καλές επιδόσεις σ' αυτές τις διοργανώσεις και έχουν κερδίσει πολλά μετάλλια για τη χώρα μας (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Πίνακας. Η παρουσία της Ελληνικής Παραολυμπιακής Ομάδας στις 5 τελευταίες Παραολυμπιακές Διοργανώσεις (ΑΘΗΝΑ, 2004)

Παραολυμπιακοί Αγώνες	Παγκόσμια κατάταξη	Χρυσά	Ασημένια	Χάλκινα	Σύνολο
1988, Σεούλ	43	0	3	1	4
1992, Βαρκελώνη	45	0	1	2	3
1996, Ατλάντα	46	1	3	1	5
2000, Σίδνεϋ	33	4	3	4	11
2004, Αθήνα					

Το 1982, ιδρύθηκε η Διεθνής Συντονιστική Επιτροπή Διεθνών Αθλητικών Οργανισμών Ατόμων με Αναπηρία (ICC), αρμόδια για την διοίκηση των Παραολυμπιακών Αγώνων και την εκπροσώπηση των συμμετεχόντων

οργανισμών στις διαπραγματεύσεις με τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή και με άλλους παγκόσμιους οργανισμούς (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες του 1988 στη Σεούλ και του 1992 στη Βαρκελώνη, στάθηκαν ορόσημα στην ιστορία του Παραολυμπιακού Κινήματος.

Και στις δύο διοργανώσεις, οι αγώνες των αθλητών με αναπηρίες διεξήχθησαν στις ίδιες αθλητικές εγκαταστάσεις με τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Και ενώ στη Σεούλ, το 1988, κατασκευάστηκε ξεχωριστό Παραολυμπιακό Χωριό για τους αθλητές με αναπηρίες, από το 1992 στη Βαρκελώνη όλοι οι αθλητές – με ή χωρίς αναπηρίες – διαμένουν στο ίδιο Χωριό κατά την περίοδο των Αγώνων (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Παράλληλα με τους Θερινούς Παραολυμπιακούς Αγώνες από τη δεκαετία του 1970 αναπτύχθηκαν και οι Χειμερινοί Παραολυμπιακοί Αγώνες (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Οι πρώτοι διοργανώθηκαν το 1976 στο Έρנסκελτσβικ της Σουηδίας με τη συμμετοχή 250 αθλητών από 14 χώρες. Στη συνέχεια το 1980 διεξήχθησαν στο Γκέιλο της Νορβηγίας, το 1984 και το 1988 στο Ίνσμπρουκ της Αυστρίας, το 1992 το Τιν/Αλμπερβίλ της Γαλλίας, το 1994 στο Λιλεχάμερ της Νορβηγίας, το 1998 στο Ναγκάνο της Ιαπωνίας και το 2002 στο Σολτ Λέικ των Ηνωμένων Πολιτειών (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Στις 22 Σεπτεμβρίου 1989, ιδρύθηκε ένα νέο διοικητικό όργανο, η Διεθνής Παραολυμπιακή Επιτροπή, International Paralympic Committee (IPC). Στόχος ήταν η δημιουργία ενός διεθνούς οργανισμού, με δημοκρατικά εκλεγμένους εκπροσώπους, που αντιπροσώπευε τον αθλητισμό κορυφαίων επιδόσεων για άτομα με αναπηρίες. Μετά τους Παραολυμπιακούς Αγώνες του 1992 στη Βαρκελώνη, η IPC αντικατέστησε επίσημα την ICC. Σήμερα, η IPC περιλαμβάνει περισσότερες από 150 χώρες – μέλη, που εκπροσωπούνται από τις Εθνικές Παραολυμπιακές Επιτροπές τις (NPCs), καθώς και πέντε διεθνείς

αθλητικές ομοσπονδίες που αντιπροσωπεύουν κάθε μία και διαφορετική κατηγορία αναπηρίας, γνωστές με τη γενική ονομασία «Διεθνείς Αθλητικοί Οργανισμοί Ατόμων με Αναπηρία» (IOSDs) (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Οι πέντε μεγάλοι Οργανισμοί που συμμετέχουν ισότιμα στη Διεθνή Παραολυμπιακή Επιτροπή είναι:

1. Διεθνής Αθλητική Ένωση Ατόμων με Εγκεφαλική Παράλυση (CP-ISRA)
2. Διεθνής Αθλητική Ένωση Τυφλών (IBSA)
3. Διεθνής Αθλητική Ένωση για Άτομα με Νοητική Υστέρηση (INAS-FID)
4. Διεθνής Αθλητική Ομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρικό Αμαξίδιο Στόουκ – Μάντεβιλ (ISMWSF)
5. Διεθνής Αθλητικός Οργανισμός Αναπήρων (ISOD) (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Μια έκτη οργάνωση, η Διεθνής Αθλητική Ομοσπονδία Κωφών (Comite International des Sports des Sourds – (ISS), η οποία εκπροσωπεί αθλητές με προβλήματα ακοής, είναι ανεξάρτητη από την IPC.

Οι κύριοι στόχοι της IPC είναι η ανάθεση η εποπτεία και ο συντονισμός των Θερινών και Χειμερινών Παραολυμπιακών Αγώνων, καθώς και η ανάθεση, έγκριση και υποστήριξη του συντονισμού και της επίβλεψης των Παγκόσμιων και Περιφερειακών Πρωταθλημάτων που διεξάγονται υπό την αιγίδα της IPC (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Επίσης στοχεύει στην ένταξη αθλημάτων για αθλητές με αναπηρίες σε διεθνή αθλητικά κινήματα αρτιμελών αθλητών, στη συνεργασία με τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή και με άλλα διεθνή αθλητικά όργανα, στο συντονισμό του ημερολογίου των διεθνών και περιφερειακών αγώνων, στην υποστήριξη και προώθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων και προγραμμάτων αποκατάστασης, στην έρευνα και τη διαφήμιση, στην προαγωγή χωρίς διακρίσεις του αθλητισμού για άτομα με αναπηρία και στη διερεύνηση των ευκαιριών για την άθληση ατόμων με αναπηρία (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Σήμερα, η APC αποτελείται από τη Γενική Συνέλευση (το ανώτερο όργανο λήψης αποφάσεων), το Δ.Σ., την Επιτροπή Διαχείρισης, την Έδρα και τις Μόνιμες Επιτροπές. Τα μέλη έχουν δικαίωμα ψήφου στην δημοκρατική διοίκηση της οργάνωσης, καθώς και συμμετοχής σε όλες τις εκδηλώσεις της IPC. Η έδρα της IPC εγκαινιάστηκε επίσημα το Σεπτέμβριο το 1999 στη Βόννη πρώην πρωτεύουσα της Γερμανίας (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Γ. Σημασία Παραολυμπιακών Αγώνων

Η ονομασία Παραολυμπιακοί (Paralympics) που δόθηκε στις αθλητικές αυτές διοργανώσεις δεν προέρχεται – όπως πολλοί πιθανόν πιστεύουν – από τις λέξεις παραπληγία και Ολυμπιακοί αλλά από τη λέξη «Παράλληλα» και «Ολυμπιακοί» κάτι που δηλώνει την άμεση συγγένεια της διοργάνωσης με τους Ολυμπιακούς Αγώνες και προϋποθέτει για το υψηλό επίπεδο των αθλητικών επιδόσεων. Οι αθλητές που συμμετέχουν στους Παραολυμπιακούς προπονούνται σκληρά επί σειρά ετών και σε ορισμένες περιπτώσεις, τα ρεκόρ που σημειώνουν ξεπερνούν τα αντίστοιχα των αρτιμελών αθλητών, όπως στην Άρση Βαρών σε πάγκο. Για τους Παραολυμπιακούς Αγώνες και το Παραολυμπιακό Κίνημα υιοθετήθηκε το σύνθημα «Ψυχή – Σώμα – Πνεύμα», τα τρία σημαντικότερα στοιχεία της ανθρώπινης υπόστασης, τα οποία συμβολίζονται με τρεις σταγόνες (τα Τάε-Γουκς), μία πράσινη, μία κόκκινη και μια μπλε (Κιουμούρτζόγλου Ε., 2001).

Δ. Έμβλημα – Αξίες – Μασκότ Παραολυμπιακών Αγώνων

Έμβλημα Παραολυμπιακών Αγώνων

Το έμβλημα των Παραολυμπιακών Αγώνων του 2004 είναι το προφίλ ενός ανθρώπου, ενός αθλητή ή μιας αθλήτριας. Η φιγούρα στρέφεται προς τα εμπρός συμβολίζοντας με αυτό τον τρόπο την αισιοδοξία για το μέλλον. Η έμφαση που δίνεται στο πρόσωπο αποπνέει τη δύναμη του ατόμου και την αποφασιστικότητα του να πετύχει στις επιδιώξεις του. Το σχήμα του εμβλήματος είναι φιλικό, οι φόρμες μαλακές, το πορτοκαλί χρώμα θερινό και χαρούμενο, προάγγελος της μεγάλης γιορτής που έρχεται. Η πόλη σύνθεση παραπέμπει στον ήλιο και τη φλόγα που υπάρχει μέσα σε κάθε αθλητή και κάθε αθλήτρια, που τους εμπνέει και τους δίνει δύναμη. Ταυτόχρονα ο ήλιος λειτουργεί ως άμεση αναφορά στην Ελλάδα, τον τόπο διεξαγωγής των Παραολυμπιακών Αγώνων του 2004. Το έμβλημα αυτό ο «ήλιος» αντανακλά τις τέσσερις αξίες που διέπουν τους Αγώνες: την επιδίωξη, τη δύναμη, την έμπνευση, τη γιορτή. Η έμφαση δίνεται στον ανθρώπινο παράγοντα που ταυτίζεται με τους Αγώνες, στον αθλητή και την αθλήτρια, που μεταφέρουν τον κόσμο σε μια διάσταση ζωής και χαράς πέρα από την οποιαδήποτε αναπηρία (Κάντζου, 2003).

Αξίες των Παραολυμπιακών Αγώνων

❖ Δύναμη

Οι αθλητές και αθλήτριες στους Παραολυμπιακούς Αγώνες καταβάλλουν μια έντονη και γενναία προσπάθεια για να αγωνιστούν και να κατακτήσουν τη μέγιστη αθλητική διάκριση. Ο αγώνας τους καθορίζεται και κατευθύνεται από μια μοναδική δύναμη και αποφασιστικότητα. Η δύναμή τους και η δυνατότητά τους να αντιμετωπίζουν κάθε δυσκολία, ακτινοβολεί σαν φλόγα και αποτελεί πόλο έλξης για κάθε άνθρωπο που αναγνωρίζει τον

αθλητισμό σαν μια κορυφαία έκφραση της ανθρώπινης ύπαρξης (Κάντζου, 2003).

❖ **Γιορτή**

Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες ήρθαν να ολοκληρώσουν τη μεγάλη γιορτή που θα βιώσει η Αθήνα το 2004, μια γιορτή που ξεκίνησε με τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες είναι μια μεγάλη διοργάνωση, μία παγκόσμια, ανοιχτή και πανανθρώπινη αθλητική γιορτή που ενώνει αθλητές, θεατές, εθελοντές από όλο τον κόσμο. Για πρώτη φορά, ο τόπος που ανέδειξε τον αθλητισμό και τα αθλητικά ιδεώδη θα υποδέχθηκε και διοργάνωσε Παραολυμπιακούς Αγώνες, προσφέροντας σε όλον τον κόσμο μια ακόμη ξεχωριστή γιορτή του αθλητισμού και του αθλητικού πνεύματος (Κάντζου, 2003).

❖ **Επιδίωξη**

Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν το σημαντικότερο αθλητικό γεγονός της ζωής κάθε Παραολυμπιακού αθλητή και αθλήτριας. Στην Αθήνα, τέσσερις χιλιάδες αθλητές και αθλήτριες επιδίωξαν με ευγενή άμιλλα και υψηλό αθλητικό φρόνημα να πετύχουν ακόμα καλύτερα αποτελέσματα, ακόμα καλύτερες επιδόσεις, ακόμα υψηλότερους στόχους. Η πρόκληση για την κατάρριψη παλαιότερων επιδόσεων και η επιδίωξη για διάκριση και νίκη έδωσαν το στίγμα της συμμετοχής του αθλητή στους Παραολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004 (Κάντζου, 2003).

❖ **Έμπνευση**

Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν την έμπνευση για κάθε αθλητή και αθλήτρια να φτάσει στα όριά του, να ξεπεράσει τον εαυτό του και να πετύχει την υψηλότερη διάκριση. Παράλληλα, η προσπάθεια των αθλητών

που προπονούνται σκληρά και συστηματικά για να αγωνιστούν έχοντας ξεπεράσει κάθε εμπόδιο, εμπνέει όλους εμάς. Με το ξεχωριστό, μοναδικό τους πνεύμα και τις συναρπαστικές συγκινήσεις που προσέφεραν, οι αθλητές και οι αθλήτριες των Παραολυμπιακών Αγώνων του 2004 αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για κάθε θεατή (Κάντζου, 2003).

Μασκότ Παραολυμπιακών Αγώνων

Ο δημιουργός της Μασκότ, αναζήτησε μια εικόνα που εξέφραζε τις τέσσερις αξίες των Παραολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004 – δύναμη, γιορτή, επιδίωξη και έμπνευση. Ταυτόχρονα ήθελε η μασκότ να αντιπροσωπεύει το μοναδικό χαρακτήρα της χώρας μας, που για πρώτη φορά θα φιλοξενούσε Παραολυμπιακούς Αγώνες το Σεπτέμβριο του 2004. Την έμπνευση αυτή ο δημιουργός την βρήκε στη θάλασσα, που ανέκαθεν έπαιζε κυρίαρχο ρόλο στη ζωή των Ελλήνων και έχει εμπνεύσει την ελληνική τέχνη με τη δυναμική και τη ρευστότητά της. Η θάλασσα έχει προσφέρει ανεξάντλητο υλικό για να δημιουργηθούν μύθοι και ήρωες που ξεπέρασαν την ανθρώπινη φύση και τις αδυναμίες τους προσφέροντας συγκίνηση και μεγάλες στιγμές. Έτσι, εμπνευσμένος από την ελληνική θάλασσα και το όραμα των Παραολυμπιακών Αγώνων, ο δημιουργός προσέφερε ένα νέο ήρωα, που ανέδειξε και πρόβαλε τις αξίες των Παραολυμπιακών Αγώνων στην ανθρωπότητα. Το όνομά του είναι Πρωτέας. Είναι ένας ιππόκαμπος, που έχει πάρει το όνομά του από μια αρχαία θεότητα της θάλασσας. Το όνομά του εμπεριέχει την έννοια της πρωτιάς – την τελική επιδίωξη των Παραολυμπιακών αθλητών (Κάντζου, 2003).

Ε. Ύμνος των Παραολυμπιακών Αγώνων

Τον Μάρτιο του 1996, ο Γάλλος Τιερί Ντορνί συνέθεσε τον Παραολυμπιακό Ύμνο, ή «Ύμνο του Μέλλοντος». Η πρωτότυπη έκδοση ήταν δια ορχήστρα, χωρίς στίχους, και διασκευάστηκε από τον Πατρίκ Μιλέ. Ο Ύμνος εγκρίθηκε επισήμως, κατά την 15^η συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Ένας πολύ γνωστός Αυστραλός τραγουδιστής της κάντρι, ο Γκράχαμ Κόνορς, που συμμετείχε στην Τελετή Έναρξης των Θερινών Αγώνων του 2000 στο Σίδνεϋ, προσέθεσε στίχους στον Ύμνο και τους παραχώρησε στη Διεθνή Παραολυμπιακή Επιτροπή. Τον Οκτώβριο του 2001, η Επιτροπή Διαχείρισης της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής, υιοθέτησε τη νέα έκδοχή του Ύμνου και αποφάσισε να τον εντάξει στα μόνιμα χαρακτηριστικά των Παραολυμπιακών Αγώνων (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Ο Παραολυμπιακός Ύμνος είναι σήμα κατατεθέν της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής. Ορχηστρικές φωνητικές και καλλιτεχνικές παραλλαγές του Ύμνου μπορούν να χρησιμοποιηθούν ειδικά όταν τα μουσικά όργανα που συμμετέχουν και οι εκτελέσεις του αντανakλούν τον πολιτισμό της διοργανώτριας χώρας, αλλά μόνο μετά από άδεια της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής (ΑΘΗΝΑ, 2004).

*Πολλές επιτυχίες μας
Σε δύσκολους καιρούς
Με οδηγό την υπόσχεση
Να βγούμε από το σκοτάδι
Οι επιτυχίες μας ατομικές
Άλλοι μεγαλοουργήσαμε
Άλλοι είμαστε άγνωστοι.
Και με οδηγό το πνεύμα φθάσαμε εδώ και
φθάσαμε μαζί.*

*Ας μην λησμονούμε ότι
Εκμεταλλευόμενοι την κάθε μέρα
Ζώντας το κάθε λεπτό
Χαράζουμε το δρόμο
Αντιμετωπίζουμε την πρόκληση
Στην προσπάθειά μας
Να βρούμε τη σωματική δύναμη
Την πνευματική δύναμη*

*Και με οδηγό το πνεύμα φθάσαμε εδώ και
φθάσαμε μαζί*

*Μοιραζόμαστε το όραμα
Που μας εξυψώνει
Και δημιουργήσαμε φιλίες
Σφυρηλατημένες στη φωτιά.*

*Και με οδηγό το πνεύμα φθάσαμε εδώ και
φθάσαμε μαζί
Εδώ γίναμε ένας*

(Ελεύθερη απόδοση από το αγγλικό κείμενο)

(ΑΘΗΝΑ, 2004).

ΣΤ. Παραολυμπιακός όρκος των Αθλητών

Ο Παραολυμπιακός Όρκος εκφωνείται εκ μέρους όλων των συμμετεχόντων από έναν αθλητή με αναπηρία της διοργανώτριας χώρας, κατά την τελετή έναρξης των Αγώνων (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Ο Όρκος έχει ως εξής:

«Στο όνομα όλων των αθλητών

ορκίζομαι ότι θα συμμετέχουμε
σε αυτούς τους Παραολυμπιακούς Αγώνες,
σεβόμενοι και μένοντες πιστοί στους κανόνες
που τους διέπουν στο πλαίσιο του αληθινού φιλαθλου πνεύματος,
για τη δόξα των Αγώνων
και την τιμή των ομάδων μας» (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Z. Παραολυμπιακοί Αγώνες 2004

Στους Παραολυμπιακούς Αγώνες του 2004 πήραν μέρος οι καλύτεροι αθλητές με αναπηρία από όλο τον κόσμο. Ο προσανατολισμός των Αγώνων ήταν αυστηρά αγωνιστικός. Όλα τα αθλήματα προσέφεραν μοναδικό θέαμα και εντυπωσίασαν τους θεατές με την ένταση, την αγωνία και τις υψηλές επιδόσεις των αθλητών (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Η Αθήνα κατά τη διάρκεια των Παραολυμπιακών Αγώνων υποδέχτηκε 4.000 αθλητές από περισσότερες από 160 χώρες και 2000 αξιωματούχους ομάδων, οι οποίοι φιλοξενήθηκαν στο Ολυμπιακό Χωριό, το οποίο τροποποιήθηκε κατάλληλα για να εξυπηρετήσει τις ανάγκες των αθλητών και μετονομάστηκε σε Παραολυμπιακό Χωριό (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Τους Παραολυμπιακούς Αγώνες κάλυψαν 3.000 εκπρόσωποι των Μ.Μ.Ε., ενώ στην υλοποίησή τους βοήθησαν 950 διαιτητές/κριτές και τουλάχιστον 15.000 εθελοντές (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Τέλος, την όλη διοργάνωση παρακολούθησαν από κοντά 2.500 επίσημοι προσκεκλημένοι που απαρτίζουν την Παραολυμπιακή Οικογένεια.

Η ΑΘΗΝΑ2004 είναι η πρώτη οργανωτική Επιτροπή στην ιστορία των θερινών Παραολυμπιακών Αγώνων που ήταν υπεύθυνη για την διοργάνωση τόσο των Ολυμπιακών όσο και των Παραολυμπιακών Αγώνων, λειτουργώντας υπό ενιαία διοικητική δομή (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Η δέσμευση της ΑΘΗΝΑ 2004 για ισότιμη αντιμετώπιση των Ολυμπιακών και των Παραολυμπιακών Αγώνων οδήγησε στην απόφαση – σταθμό για το Παραολυμπιακό Κίνημα να μη ζητηθεί από τους αθλητές να πληρώσουν για τη συμμετοχή τους στους Παραολυμπιακούς Αγώνες. Με την απόφαση αυτή η ΑΘΗΝΑ 2004 εξέλειψε όλες τις διακρίσεις μεταξύ των αθλητών που συμμετέχουν στους Ολυμπιακούς και εκείνων που συμμετέχουν στους Παραολυμπιακούς Αγώνες υλοποιώντας έτσι ένα μακροχρόνιο αίτημα του Παραολυμπιακού Κινήματος (ΑΘΗΝΑ, 2004).

Η. Αθλήματα (θερινά – χειμερινά)

Στο αγωνιστικό πρόγραμμα περιλαμβάνονται 19 Παραολυμπιακά Θερινά Αθλήματα: Αντισφαίριση με αμαξίδιο, Άρση Βαρών σε πάγκο, Γκόλμπολ, Επιτραπέζια Αντισφαίριση, Ιππασία, Ιστιοπλοΐα, Καλαθοσφαίριση με αμαξίδιο, Κολύμβηση, Μπότσια, Ξιφασκία με αμαξίδιο, Πετοσφαίριση καθιστών αθλητών, Ποδηλασία, Ποδόσφαιρο 5Χ5, Ποδόσφαιρο 7Χ7, Ράγκμπι με αμαξίδιο, Σκοποβολή, Στίβος, Τζούντο, Τοξοβολία (Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Η αντισφαίριση με αμαξίδιο αναπτύχθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες τη δεκαετία του 1970 και αναγνωρίστηκε επισήμως ως άθλημα των Παραολυμπιακών Αγώνων το 1992 στη Βαρκελώνη.

Οι αθλητές δεν κατατάσσονται σε κατηγορίες όπως στα άλλα αθλήματα. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν αθλητές και αθλήτριες με σημαντική απώλεια λειτουργικότητας στο ένα ή και στα δύο κάτω άκρα. Σε ξεχωριστό όμιλο κατατάσσονται αθλητές με τετραπληγία, απώλεια μυϊκής δύναμης και κινητικότητας ή με τετραπληγία, απώλεια μυϊκής δύναμης και κινητικότητας ή με ακρωτηριασό, τουλάχιστον σε τρία άκρα. Στις περιπτώσεις που και τα δύο άνω άκρα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ώθηση των τροχών,

επιτρέπεται η ώθηση με τα πόδια. Η αντισφαίριση παίζεται μεταξύ δύο παικτών (ατομικό) ή από δύο ζευγάρια των δύο παικτών (διπλό) (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι κανονισμοί της αντισφαίρισης με αναπηρικό αμαξίδιο δεν διαφέρουν από τους κανονισμούς που ισχύουν για την αντισφαίριση των αθλητών χωρίς αναπηρία. Η πιο σημαντική αλλαγή όμως εδώ είναι ότι η μπάλα επιτρέπεται να αναπηδήσει δύο φορές στο γήπεδο πριν επιστραφεί. Η δεύτερη αναπήδηση μπορεί να είναι εντός ή εκτός ορίων του γηπέδου. Επίσης, κατά τη διάρκεια του σερβίς ο αθλητής δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τα πόδια του για να σταθεροποιηθεί και δεν επιτρέπεται ο τροχός του αμαξιδίου να αγγίζει τη γραμμή πριν ή κατά τη στιγμή που χτυπάει τη μπάλα με τη ρακέτα του (διαφορετικά θεωρείται wheel fault – όπως για τους όρθιους αθλητές ισχύει το foot fault). Τέλος, ο παίκτης πρέπει να διατηρεί τουλάχιστον ένα μέρος της λεκάνης του στο κάθισμα όταν χτυπά την μπάλα (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Η άρση βαρών σε πάγκο για αθλητές με αναπηρία έκανε για πρώτη φορά την εμφάνισή της το 1964 στους 2^{ους} Παραολυμπιακούς Αγώνες ως «Weightlifting». Μετείχαν μόνο άνδρες με κάκωση του νωτιαίου μυελού. Αργότερα άλλαξε από «Weightlifting» σε «Paeurlifting» και συμπεριέλαβε αθλητές με άλλες κινητικές αναπηρίες όπως εγκεφαλική παράλυση, ακρωτηριασμό κ.ά. (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Στους Παραολυμπιακούς Αγώνες του 2002 στο Σίδνεϋ έλαβαν για πρώτη φορά μέρος και γυναίκες.

Η ταξινόμηση των αθλητών γίνεται ανάλογα με το σωματικό βάρος τους και με την προϋπόθεση ότι πληρούν ένα ποσοστό ελάχιστης αναπηρίας. Ο αθλητής πρέπει να έχει τη δυνατότητα πλήρους έκτασης των βραχιόνων – ή η απώλειά της να μην ξεπερνά τις 20 μοίρες (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Κατά τη ζύγιση των αθλητών με ακρωτηριασμό, προστίθεται επιπλέον βάρος που αντιστοιχεί σε ένα ποσοστό του συνολικού βάρους του σώματος. Για παράδειγμα, στον ακρωτηριασμό κάτω του γόνατος προστίθεται το 1/36 του βάρους του σώματος (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Σε όλες τις κατηγορίες, οι αθλητές αγωνίζονται σε ύπια θέση σε ειδικά διαμορφωμένο πάγκο. Στον πάγκο, ανάλογα με την αναπηρία, έχουν συγκεκριμένη θέση, την οποία πρέπει να διατηρούν σε όλη τη διάρκεια του αγώνα (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Το κεφάλι, ο κορμός, τα πόδια και οι δύο φτέρνες πρέπει να εκτείνονται πάνω στον πάγκο, εκτός κι αν ειδικός ιατρικός λόγος δεν το επιτρέπει (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι αθλητές με εγκεφαλική παράλυση μπορούν να έχουν τα πόδια λυγισμένα. Επιτρέπεται επίσης, να δένονται στον πάγκο με ιμάντα. Μερικοί αθλητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν και δεύτερο ιμάντα για περισσότερη ασφάλεια ή για να εμποδίσουν μια ακούσια κίνηση. Το δέσιμο χρησιμοποιείται σε σημεία από τα ισχία και μέχρι τις ποδοκνημικές αρθρώσεις. Η μπάρα τοποθετείται οριζόντια πάνω σε δύο (2) στηρίγματα που βρίσκονται αριστερά και δεξιά του πάγκου. Την μπάρα σηκώνουν μόνο οι επίσημοι βοηθοί και μπορούν να τη δώσουν στους αθλητές στο ύψος των τεντωμένων χεριών. Από τη θέση αυτή δίνεται το σήμα έναρξης του αγώνα. Ο αθλητής πρέπει να κατεβάσει την μπάρα στο στήθος, να την κρατήσει ακίνητη και στη συνέχεια να την ωθήσει προς τα πάνω μέχρι την πλήρη έκταση των χεριών (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Στο σημείο αυτό και όταν η μπάρα είναι ακίνητη, δίνεται το σήμα ολοκλήρωσης της προσπάθειας. Από τη στιγμή που ανακοινώνεται όνομα μέχρι το σήμα έναρξης, ο αθλητής έχει δύο λεπτά στη διάθεσή του για να ολοκληρώσει την προσπάθεια. Ο αθλητής που θα συνεχίσει με τέταρτη

προσπάθεια για επίτευξη ρεκόρ έχει στη διάθεσή του τρία λεπτά (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι αθλητές ακυρώνονται όταν: δεν ξεκινούν ή δεν ολοκληρώνουν την προσπάθεια στα σήματα του διαιτητή, αλλάζουν θέση στον πάγκο, δεν διατηρούν την μπάρα ακίνητη στο στήθος, δεν την ωθούν προς τα πάνω με εκτεταμένους τους βραχίονες και συγχρονισμένη κίνηση, δεν ολοκληρώνουν την προσπάθεια μέσα στο χρόνο, ή τέλος όταν αγγίζουν τους βοηθούς ή τα στηρίγματα (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

• **Γκόλμπολ**

Στο Γκόλμπολ έχουν δικαίωμα συμμετοχής μόνο τυφλοί και με μειωμένη όραση αθλητές των κατηγοριών B1, B2 και B3. Ανακαλύφθηκε το 1946, σε μια προσπάθεια αποκατάστασης των τυφλών που επέστρεψαν από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Παρουσιάστηκε πρώτη φορά σε αγώνες το 1976, στους Παραολυμπιακούς στο Τορόντο και συμπεριελήφθη, επίσημα πλέον, στο πρόγραμμα των Παραολυμπιακών Αγώνων το 1988, στη Σεούλ. Οι αγώνες διεξάγονται σε κλειστό χώρο με επίπεδο και ομοιόμορφο δάπεδο. Ο αγωνιστικός χώρος είναι ένα ορθογώνιο παραλληλόγραμμο με διαστάσεις 18 μ. Χ 9 μ. Κάθε ομάδα έχει τη δική της περιοχή με 9 μ. πλάτος και 3 μ. μήκος, και φέρει γραμμές για τον προσανατολισμό των παικτών. Μπροστά από την περιοχή κάθε ομάδας εκτείνεται η ζώνη προσγείωσης και ακολουθεί η ουδέτερη ζώνη (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Η μπάλα στο εσωτερικό της έχει κουδουνάκια για να γίνεται αντιληπτή η κατεύθυνσή της. Έχει βάρος 1.250 γρ. και περιφέρεια 76 εκ.

Οι παίκτες είναι υποχρεωμένοι σε όλη τη διάρκεια του αγώνα (κανονικό χρόνο, παράταση και ελεύθερες βολές), να καλύπτουν τα μάτια τους με μάσκες που δεν επιτρέπουν να περάσει το φως. Γυαλιά ή φακοί επαφής απαγορεύονται (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι ομάδες αποτελούνται από τρεις βασικούς παίκτες και τρεις αναπληρωματικούς. Σε καμία περίπτωση μια ομάδα δεν μπορεί να μείνει στον αγώνα με έναν παίκτη. Στον πάγκο οι ομάδες δικαιούνται να έχουν από τρεις βοηθούς (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Σκοπός κάθε ομάδας είναι να κυλήσει την μπάλα στο τέρμα της αντιπάλου και να σημειώσει γκολ, ενώ οι αντίπαλοι προσπαθούν να την αποκρούσουν με το σώμα τους. Νικήτρια αναδεικνύεται η ομάδα η οποία έχει σημειώσει τα περισσότερα γκολ (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Η ομάδα που αποκτά την μπάλα πρέπει να κάνει βολή μέσα σε 10". Όταν γίνεται μία βολή, η μπάλα πρέπει να αγγίξει την περιοχή της ομάδας ή την περιοχή προσγείωσης και την ουδέτερη ζώνη από την πλευρά της επιτιθέμενης ομάδας τουλάχιστον μία φορά. Διαφορετικά, θεωρείται «υψηλή» βολή στη μία περίπτωση και «μακρινή» στην άλλη. Επίσης, ένας παίκτης μπορεί να κάνει μόνο δύο συνεχόμενες βολές. Τρίτη βολή αποτελεί παράβαση. Ο αγώνας διαρκεί δύο ημίχρονα των 10 λεπτών με ενδιάμεσο διάλειμμα 3 λεπτών (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Όταν παραβιάζονται οι κανόνες δίνεται η ποινή του πέναλτι. Τα πέναλτι είναι προσωπικά και ομαδικά (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Σε κάθε περίπτωση, μόνο ένα παίκτης μπορεί να μείνει στο γήπεδο και να προστατεύσει την εστία του (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι το γκόλμπολ είναι ένα εξαιρετικά θεαματικό άθλημα με γρήγορες εναλλαγές επιθετικών και αμυντικών κινήσεων, που αναδεικνύει τις ικανότητες στον έλεγχο, στο συντονισμό και στη συνεργασία των τυφλών παικτών μέσα σε συνθήκες που απαιτούν ιδιαίτερα αυξημένη ακουστική αντίληψη και προσανατολισμό στο χώρο. Για το λόγο αυτόν, οι θεατές πρέπει να κάνουν απόλυτη ησυχία και να χειροκροτούν ή να επευφημούν στο τέλος μιας περιόδου (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

• **Επιτραπέζια Αντισφαίριση**

Στην επιτραπέζια αντισφαίριση συμμετέχουν αθλητές με εγκεφαλική παράλυση, κάκωση νωτιαίου μυελού, ακρωτηριασμό ή άλλους κινητικούς περιορισμούς. Οι αθλητές αγωνίζονται με αμαξίδιο ή όρθιοι. Σύμφωνα με τις δεξιότητες που απαιτούνται για το άθλημα και τους περιορισμούς που υπάρχουν λόγω αναπηρίας, κατατάσσονται σε 10 κατηγορίες. Στους αθλητές εξετάζεται το εύρος της κίνησης, η μυϊκή δύναμη, ο βαθμός σπαστικότητας, ο περιορισμός της κινητικότητας, η ισορροπία στην καρέκλα, η δυνατότητα χειρισμού της ρακέτας, κ.ά. Έτσι, από την 1 έως και την 5, οι αθλητές αγωνίζονται με αμαξίδιο. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο αθλητής δεν μπορεί να κρατήσει τη ρακέτα επιτρέπεται να τη δέσει στο χέρι του. Από την 6 έως την 10 οι αθλητές αγωνίζονται όρθιοι. Τέλος, στην κατηγορία 11 εντάσσονται αθλητές με νοητική υστέρηση (Γ. Γκουτζαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι αγώνες διεξάγονται σύμφωνα με τους Κανονισμούς της Διεθνούς Ομοσπονδίας Επιτραπέζιας Αντισφαίρισης και της Επιτροπής Επιτραπέζιας Αντισφαίρισης της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής. Σκοπός του παιχνιδιού είναι να περάσει ο παίκτης το μπαλάκι στο γήπεδο του αντιπάλου του χωρίς αυτός να το επιστρέψει με επιτυχία. Το παιχνίδι ξεκινάει με σερβίς και κάθε 2 πόντους γίνεται αλλαγή. Ο αγώνας περιλαμβάνει 5, 7 ή 9 σετ. Ο παίκτης ή το ζευγάρι που θα φτάσει πρώτος στους 11 πόντους κερδίζει το σετ. Σε περίπτωση ισοπαλίας (10-10), νικητής αναδεικνύεται ο αθλητής ή το ζευγάρι που θα κάνει 2 πόντους διαφορά. Νικητής αναδεικνύεται αυτός που θα κερδίσει 3, 4 ή 5 σετ. Στην αρχή κάθε σετ γίνεται αλλαγή γηπέδου. Προσαρμογές στους κανονισμούς έχουν γίνει μόνο για τις κατηγορίες που αγωνίζονται με αμαξίδιο (Γ. Γκουτζαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Τα αγωνίσματα για κάθε κατηγορία ανδρών και γυναικών είναι ατομικά και ομαδικά. Στα ομαδικά μπορεί να γίνει συνδυασμός των κατηγοριών (π.χ.

1 με 2, 4 με 5 και από 6 έως 10 στις γυναίκες και 1 με 2 στους άνδρες) (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

• **Ιππασία**

Η ιππασία αν και χρησιμοποιείται πολλά χρόνια για την αποκατάσταση και τη βελτίωση των κινητικών δεξιοτήτων, ως άθλημα συμπεριελήφθη για πρώτη φορά στο πρόγραμμα των Παραολυμπιακών Αγώνων το 1996 στην Ατλάντα. Στην ιππασία συμμετέχουν ιππείς και αμαζόνες τυφλοί/ές ή με περιορισμένη όραση, με εγκεφαλική παράλυση ακρωτηριασμό ή άλλη κινητική αναπηρία. Ανάλογα με τη λειτουργική δυνατότητα, οι αθλητές και οι αθλήτριες ταξινομούνται σε 4 ομάδες: 1, 2, 3 και 4. Στην 1 εντάσσονται χρήστες αμαξιδίου με περιορισμό στις κινήσεις του κορμού ή των άνω και κάτω άκρων (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Στην 2 εντάσσονται χρήστες αναπηρικού αμαξιδίου, με περιορισμό στην κινητικότητα του κορμιού και στην ισορροπία, αλλά με καλή /μέτρια λειτουργία στα χέρια, και αθλητές με ημιπληγία.

Στην 3 εντάσσονται αθλητές που βαδίζουν χωρίς στήριξη, με μέτρια ημιπληγία ή μέτρια δυσκολία στην κινητικότητα, άνω και κάτω άκρων. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται επίσης και τυφλοί αθλητές της B1. Τέλος στην 4 ανήκουν αθλητές με αναπηρία στο ένα ή στα άκρα, καθώς και τυφλοί των κατηγοριών B2 και B3 (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Σε ορισμένους αθλητές – όπως για παράδειγμα, με ακρωτηριασμό, στο ένα ή συσκευών (ειδικές προσθέσεις ή ορθώσεις), αρκεί να ελέγχονται και να δηλώνονται στην κάρτα τους.

Η ιππασία διέπεται από τους κανονισμούς της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Ιππασίας και της Επιτροπής Ιππασίας της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι ιππείς και οι αμαζόνες, ανάλογα με την κατηγορία τους, εκτελούν μια σειρά ασκήσεων, οι οποίες περιλαμβάνουν συνδυασμό κινήσεων δεξιοτεχνίας (συνδυασμός βηματισμών και καλπασμών) με διάφορους βαθμούς δυσκολίας. Ταυτόχρονα, πρέπει να φροντίζουν το άλογο να είναι ήρεμο, ευέλικτο και υπάκουο, και να το καθοδηγούν με αυτοπεποίθηση, αρμονία και σταθερότητα. Στο ελεύθερο τεστ, το οποίο συνοδεύεται με μουσική, υπάρχουν οι υποχρεωτικές κινήσεις, αλλά οι ιππείς και οι αμαζόνες μπορούν να επιλέξουν τη σύνθεση, τη σειρά και τη συχνότητα των κινήσεων (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Η τελική βαθμολογία απορρέει από το άθροισμα των βαθμών και κυμαίνεται από 0 έως 10. Οι κριτές αξιολογούν το συντονισμό, την αρμονία και την ακρίβεια των κινήσεων καθώς και την προθυμία, υπακοή και εμπιστοσύνη του αλόγου στον ιππέα ή στην αμαζόνα (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Τέλος, στο ομαδικό παίρνουν μέρος τρεις ή τέσσερις ιππείς/αμαζόνες, με υποχρεωτική συμμετοχή ενός/μίας τουλάχιστον από την κατηγορία 1 ή 2. Η τελική βαθμολογία, ωστόσο, στηρίζεται στο σύνολο των τριών (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

• **Ιστιοπλοΐα**

Η ιστιοπλοΐα είναι σχετικά πρόσφατο άθλημα στους Παραολυμπιακούς Αγώνες (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Το 1996 στην Ατλάντα παρουσιάστηκε ως άθλημα επίδειξης και το 2000 στο Σίδνεϋ συμπεριελήφθη στο επίσημο πρόγραμμα των Παραολυμπιακών Αγώνων ως άθλημα μεταλλίου. Το άθλημα της ιστιοπλοΐας διέπεται από τους κανονισμούς της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ιστιοπλοΐων με Αναπηρία, η οποία είναι και μέλος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ιστιοπλοΐας (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Ιστιοπλόοι με διαφορετικές αναπηρίες μπορεί να είναι μέλη του ίδιου πληρώματος (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Η κατάταξή τους σε κατηγορίες στηρίζεται αποκλειστικά σε δεξιότητες που απαιτούνται για την ιστιοπλοΐα, δηλαδή, στην ισορροπία – σταθερότητα του κορμού, στην λειτουργικότητα και το εύρος κίνησης των άνω άκρων και στην όραση. Ανάλογα με τους περιορισμούς μιας συγκεκριμένης αναπηρίας και τις λειτουργικές δυνατότητες που υπάρχουν, δίνονται βαθμοί από το 1 έως το 7 (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Το 7 αντιπροσωπεύει το υψηλότερο επίπεδο λειτουργικότητας. Για παράδειγμα, ένας ιστιοπλόος με ακρωτηριασμό άνω ή κάτω του γόνατος λαμβάνει 7 βαθμούς, ενώ ένας ιστιοπλόος με τετραπληγία λαμβάνει 1 βαθμό (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Το πλήρωμα, το οποίο αποτελείται από τρία μέλη, πρέπει να συγκεντρώνεται συνολικά μέχρι 14 βαθμούς. Με το σύστημα αυτό δίνεται η δυνατότητα και σε ιστιοπλόους με πιο σοβαρή αναπηρία να παίρνουν μέρος σε αγώνες (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Τα σκάφη που χρησιμοποιούνται είναι το Sonar με πλήρωμα τρεις ιστιοπλόους και το 2,4 mR μονοθέσιο. Σε καθεμία από τις παραπάνω κατηγορίες διεξάγεται σειρά 9 ιστιοδρομιών. Τα σκάφη έχουν 4 λεπτά μετά το σήμα έναρξης να περάσουν τη γραμμή εκκίνησης, διαφορετικά είναι σαν να μην έλαβαν μέρος (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Κερδίζει η ομάδα που συγκεντρώνει τις λιγότερες ποινές (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

- **Καλαθοσφαίριση**

- α) **Με αμαξίδιο**

Η ανάπτυξη της καλαθοσφαίρισης με αμαξίδιο ξεκίνησε μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στο Νοσοκομείο Αποκατάστασης του Στόουκ Μάντεβιλ,

όταν ο Δρ. Λούντβιχ Γκούτμαν, σε μια προσπάθεια να βοηθήσει στην αποκατάσταση των ανάπηρων πολέμου, διοργάνωσε αγώνες καλαθοσφαίρισης. Από τότε, το άθλημα αναπτύχθηκε ραγδαία παγκοσμίως και εισήχθη στους πρώτους Παραολυμπιακούς Αγώνες, στη Ρώμη το 1960 (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Δικαίωμα συμμετοχής έχουν άνδρες και γυναίκες με κάκωση του νωτιαίου μυελού, ακρωτηριασμό, εγκεφαλική παράλυση ή άλλες κινητικές αναπηρίες. Οι αθλητές αξιολογούνται ως προς την ισορροπία και την κινητικότητα του κορμού, το χειρισμό της μπάλας (μεταβίβαση, υποδοχή, ντρίπλα), καθώς και το χειρισμό του αμαξιδίου (γρήγορη ώθηση, σταμάτημα, αλλαγή κατεύθυνσης). Ανάλογα με τις δυνατότητες και τους περιορισμούς που παρουσιάζουν βαθμολογούνται από 0,5 έως 4,5. Ο υψηλότερος βαθμός δίνεται στον παίκτη με το μικρότερο κινητικό περιορισμό. Κάθε ομάδα αποτελείται από 5 παίκτες (βασικούς) και 8 αναπληρωματικούς. Σε όλη τη διάρκεια του αγώνα, η συνολική βαθμολογία των παικτών δεν πρέπει να ξεπερνά τους 14,5 βαθμούς. Οι διαστάσεις και το ύψος των καλάθων δεν αλλάζουν. Σκοπός κάθε ομάδας είναι να βάλει καλάθι. Η ομάδα με το μεγαλύτερο σκορ αναδεικνύεται νικήτρια (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Το παιχνίδι διαρκεί 4 περιόδους των 10 λεπτών, με διάλειμμα ενός λεπτού στο τέλος της 1^{ης} και της 3^{ης} περιόδου, και 15 λεπτών στο τέλος της 2^{ης} περιόδου. Σε περίπτωση ισοπαλίας, δίνεται παράταση 5 λεπτών. Κάθε ομάδα δικαιούνται 5 τάιμ-άουτ, ένα σε κάθε περίοδο και 2 στην τελευταία. Από 1 τάιμ-άουτ έχουν οι ομάδες στην παράταση (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Το παιχνίδι ξεκινάει όταν ο διαιτητής ρίξει τη μπάλα στον κεντρικό κύκλο του αγωνιστικού χώρου. Η ρίψη γίνεται ανάμεσα σε δύο αντίπαλους παίκτες, κάθετα και ψηλότερα από το σημείο στο οποίο μπορούν να

φτάσουν. Η μπάλα δεν πρέπει να χτυπήσει στο έδαφος πριν την ακουμπήσει ο ένας από τους δύο παίκτες. Οι υπόλοιποι παίρνουν θέσεις έξω από τον κύκλο (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

β) Για αθλητές με νοητική υστέρηση

Η καλαθοσφαίριση για άτομα με νοητική υστέρηση ανδρών συμπεριελήφθη για πρώτη φορά στο πρόγραμμα των Παραολυμπιακών Αγώνων του Σίδνεϋ το 2000.

Στους Παραολυμπιακούς Αγώνες στην Αθήνα έλαβαν μέρος και ομάδες γυναικών. Το άθλημα διεξάγεται σύμφωνα με τους κανονισμούς της Διεθνούς Ομοσπονδίας Καλαθοσφαίρισης (FIBA) χωρίς αλλαγές. Υπεύθυνη για το άθλημα της καλαθοσφαίρισης για άτομα με νοητική υστέρηση είναι η Επιτροπή Καλαθοσφαίρισης του Διεθνούς Αθλητικού Οργανισμού για Άτομα με Νοητική Υστέρηση (INAS – FID) (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

• Κολύμβηση

Η κολύμβηση είναι, όπως και ο στίβος, από τα πιο παλιά αθλήματα των Παραολυμπιακών Αγώνων. Συμμετέχουν τυφλοί κολυμβητές και κολυμβήτριες με κινητικές αναπηρίες και με νοητική υστέρηση.

Οι τυφλοί αθλητές και οι αθλητές με περιορισμό όρασης, ανάλογα με το βαθμό οπτικής απώλειας, κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες S11, S12, και S13, και οι κολυμβητές με νοητική υστέρηση στην κατηγορία S14. Στους κολυμβητές με κινητικές διαταραχές η ταξινόμηση σε κατηγορίες είναι σχετικό πιο περίπλοκη. Ανάλογα με τον τύπο της αναπηρίας, εξετάζεται ο βαθμός μυϊκής δύναμης, ο συντονισμός κινήσεων ή το εύρος της κίνησης και στη συνέχεια, αξιολογείται μέσα στο νερό η λειτουργική δυνατότητα και ο περιορισμός κινήσεων στα διάφορα στυλ κολύμβησης (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Μετά από την παραπάνω αξιολόγηση οι αθλητές κατατάσσονται σε 10 κατηγορίες, S1-S10, για το ελεύθερο, το ύπτιο, την πεταλούδα, σε 10 για τη μεικτή ατομική SM1-SM10 και σε 9 για το πρόσθιο, SB1-SB9 (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Όσο μεγαλύτερες είναι οι δυνατότητες ενός κολυμβητή τόσο υψηλότερη είναι και η κατηγορία στην οποία θα ενταχθεί. Ένας κολυμβητής μπορεί να έχει μια κατηγορία για ένα κολυμβητικό στυλ και διαφορετική για ένα άλλο, π.χ. να είναι S5 στο ελεύθερο, SB4 ή SB3 στο πρόσθιο και SM5 ή SM4 στη μεικτή ατομική. Με αυτό το σύστημα ταξινόμησης, σε κάθε κατηγορία εντάσσονται κολυμβητές με διαφορετική αναπηρία αρκεί, λειτουργικά να έχουν όμοιες ή περίπου όμοιες δυνατότητες. Για παράδειγμα στην S3 εντάσσονται κολυμβητές με τετραπληγία λόγω κάκωσης του νωτιαίου μυελού, με σπαστική τετραπληγία, με μυϊκή ατροφία ή με ακρωτηριασμό και στα τέσσερα άκρα.

Το πρόγραμμα των Παραολυμπιακών Αγώνων περιλαμβάνει 7 αγωνίσματα ατομικά και 2 σκυταλοδρομίες για κάθε κατηγορία ανδρών και γυναικών. Εκτενέστερα, στις κατηγορίες S11, S12, S13 και S14 περιλαμβάνονται τα εξής αγωνίσματα:

- ♿ 50 m, 100 m και 400 m ελεύθερο
- ♿ 100 m ύπτιο
- ♿ 100 m πρόσθιο
- ♿ 100 m πεταλούδα
- ♿ 200 m μεικτή ατομική
- ♿ Σκυταλοδρομία 4 X 100 m ελεύθερο και 4X100 m μεικτή ατομική (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι τυφλοί κολυμβητές, κάθε φορά που πλησιάζουν στο τοίχωμα της πισίνας για τερματισμό ή στροφή, προειδοποιούνται από το βοηθό τους, ο οποίος, χρησιμοποιώντας ένα κοντάρι που έχει στην άκρη του δεμένο ένα

σφουγγάρι, αγγίζει τον κολυμβητή στον ώμο ή στο κεφάλι, ώστε να αντιληφθεί ότι πλησιάζει στο τοίχωμα (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Στις κατηγορίες των κολυμβητών με κινητικές αναπηρίες, S1-S10, υπάρχουν τα εξής αγωνίσματα:

- 50 m και 100 m ελεύθερο για τις κατηγορίες S1 έως S10
- 200 m ελεύθερο για τις κατηγορίες S1 έως S5
- 400 m ελεύθερο για τις κατηγορίες S6 έως S10
- 50 m ύπτιο για τις κατηγορίες S1 έως S5
- 100 m ύπτιο για τις κατηγορίες S6 έως S10
- 50 m πρόσθιο για τις κατηγορίες SB1 έως SB3
- 100 m πρόσθιο για τις κατηγορίες SB4 έως SB9
- 50 m πεταλούδα για τις κατηγορίες S1 έως S7
- 100 m πεταλούδα για τις κατηγορίες S8 έως S10
- 150 m μεικτή ατομική για τις κατηγορίες SM1 έως SM4
- 200 m μεικτή ατομική για τις κατηγορίες SM5 έως SM10
- Σκυταλοδρομία 4X50 m ελεύθερο και 4X50 m μεικτή ατομική.
- Σκυταλοδρομία 4X100 m ελεύθερο και 4X100 m μεικτή ατομική (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι κολυμβητές με κινητικές αναπηρίες ξεκινούν μέσα από το νερό στις μικρές κατηγορίες (S1-S5/S6), ενώ στις μεγάλες ξεκινούν από το βαθύρα. Στην εκκίνηση επιτρέπεται ένας βοηθός να κρατήσει τους κολυμβητές των κατηγοριών S1 και S2 από τα πόδια ή από τα χέρια στο τοίχωμα της πισίνας, αλλά απαγορεύεται να τους δώσει οποιαδήποτε ώθηση. Τέλος, οι κανονισμοί της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κολύμβησης ισχύουν και για τους κολυμβητές με αναπηρία υπακούοντας στις προσαρμογές που έχει θεσμοθετήσει η Επιτροπή Κολύμβησης της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής, και βασιζόμενοι στην κατηγορία και τους κινητικούς

περιορισμούς που παρουσιάζει ένας κολυμβητής ή μια κολυμβήτρια. Για παράδειγμα, στη στροφή και στον τερματισμό της πεταλούδας, ο κολυμβητής που έχει ανισοσκελείς βραχίονες, επιτρέπεται να ακουμπήσει στο τοίχωμα με το ένα χέρι, αλλά η κίνηση και των δύο βραχιόνων προς τα εμπρός θα πρέπει να γίνει ταυτόχρονα (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

• Μπότσια

Το μπότσια καλλιεργείται εδώ και πολλά χρόνια από αθλητές με εγκεφαλική παράλυση, σε επίπεδο τόσο δραστηριότητας αναψυχής όσο και αγωνιστικό. Για πρώτη φορά εισήχθη στο πρόγραμμα των Παραολυμπιακών Αγώνων το 1992 στη Βαρκελώνη. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν αθλητές και αθλήτριες με εγκεφαλική παράλυση από τις κατηγορίες CP1 ή CP2 και αθλητές με άλλη κινητική αναπηρία (π.χ. μυϊκή δυστροφία). Οι αθλητές εντάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες, ανάλογα με τον κινητικό περιορισμό και τη βοήθεια που χρειάζονται για να προωθήσουν τη μπάλα στον αγωνιστικό χώρο. Οι κατηγορίες είναι:

- BC1: από την CP1 και τη CP2 (αγωνίζονται με βοήθεια)
- BC2: μόνο η CP2 (δεν επιτρέπεται βοήθεια)
- BC3: με πολύ μεγάλο κινητικό περιορισμό (χρησιμοποιούν βοηθητική συσκευή)
- BC4: αθλητές με άλλη κινητική αναπηρία (δεν επιτρέπεται βοήθεια) (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Το μπότσια παίζεται σε κλειστό χώρο, όπου το δάπεδο είναι επίπεδο και λείο. Ο εξοπλισμός που απαιτείται είναι: 6 κόκκινες και 6 μπλε μπάλες μπότσια, 1 άσπρη μπάλα – στόχος, ένα κουτί για τις νεκρές μπάλες που έχουν βγει εκτός ορίων (το οποίο τοποθετείται στην άλλη άκρη του γηπέδου, προκειμένου το περιεχόμενο να είναι εμφανές για τους παίκτες) ένας κόκκινος

/μπλε σηματοδότης για να φαίνεται ποια πλευρά παίζει, ένας πίνακας που δείχνει τους βαθμούς, μία μετροταινία και ένα χρονόμετρο (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Τα αγωνίσματα που είναι μεικτά για άντρες και γυναίκες είναι:

- Ατομικό της κατηγορίας BC1
- Ατομικό της κατηγορίας BC2
- Ατομικό της κατηγορίας BC3
- Ατομικό της κατηγορίας BC4
- Ζευγάρια για την κατηγορία BC3
- Ζευγάρια για την κατηγορία BC4
- Ομαδικό για τις κατηγορίες BC1 και BC2 (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Σκοπός του παιχνιδιού είναι να ρίξουν οι παίκτες τις μπάλες, μπλε και κόκκινες, όσο το δυνατόν πιο κοντά στη άσπρη μπάλα –στόχο. Η σειρά των παικτών καθορίζεται με κλήρωση. Ο παίκτης που κληρώνεται να παίξει με τις κόκκινες μπάλες ξεκινάει πρώτος και ρίχνει και την άσπρη μπάλα. Η προώθηση της μπάλας μπορεί να γίνει με το χέρι, με το πόδι ή με τη βοήθεια μιας συσκευής, όταν οι παίκτες παρουσιάζουν πολύ μεγάλο κινητικό περιορισμός στα άνω άκρα.

Στο τέλος όλων των γύρων ο παίκτης, το ζευγάρι ή η ομάδα με τους περισσότερους βαθμούς είναι ο νικητής. Σε περίπτωση ισοπαλίας δίνεται παράταση (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι παρακάτω ενέργειες οδηγούν σε προειδοποίηση:

1. η χωρίς λόγο καθυστέρηση του αγώνα
2. εάν ένας παίκτης αντίθετα από την απόφαση του διαιτητή ενεργήσει εναντίον του αντιπάλου ή των διαιτητών (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Εάν μια παράβαση συμβεί κατά τη ρίψη του στόχου, η ρίψη αυτή ακυρώνεται και η μπάλα – στόχος δίνεται στον επόμενο παίκτη που έχει σειρά. Το πέναλτι είναι δύο (2) επιπλέον ρίψεις στην αντίπαλη πλευρά, η οποία τις εκτελεί στο τέλος του γύρου. Για την εκτέλεση χρησιμοποιούνται οι νεκρές μπάλες από το κουτί και, αν δεν υπάρχουν, χρησιμοποιούνται και οι πιο απομακρυσμένες από την μπάλα – στόχο. Ανάκληση σημαίνει απομάκρυνση της μπάλας από τον αγωνιστικό χώρο. Η μπάλα τοποθετείται στο κουτί με τις νεκρές μπάλες και παραμένει εκεί μέχρι το τέλος του γύρου. Τέλος, κατά τη διάρκεια ενός αγώνα απαιτείται από τους θεατές να κάνουν απόλυτη ησυχία, έτσι ώστε ο αγωνιζόμενος να συγκεντρώνει την προσοχή του στην εκτέλεση της ρίψης (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

- **Ξιφασκία με αμαξίδιο**

Η ξιφασκία των αθλητών με αναπηρία παρουσιάστηκε το 1953 από τον Σερ Λούντβιχ Γκούτμαν στο Στόουκ Μάντεβιλ. Στο πρόγραμμα των Παραολυμπιακών Αγώνων συμπεριελήφθη για πρώτη φορά το 1960 στη Ρώμη.

Στην ξιφασκία συμμετέχουν αθλητές με κινητικές αναπηρίες, οι οποίοι αγωνίζονται από αμαξίδιο σταθεροποιημένο στο έδαφος. Το άθλημα διέπεται από τους κανονισμούς της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ξιφασκίας και της Επιτροπής Ξιφασκίας της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι αθλητές οι οποίοι έχουν διαφορετικές αναπηρίες (ακρωτηριασμό, εγκεφαλική παράλυση, βλάβη του νωτιαίου μυελού ή άλλη κινητική αναπηρία) εντάσσονται, ανάλογα με τις λειτουργικές τους δυνατότητες, σε τρεις κατηγορίες: Α, Β και C. Στην κατηγορία Α ανήκουν αθλητές, οι οποίοι έχουν ισορροπία όταν κάθονται, μπορούν να κινήσουν τον κορμό προς όλες τις κατευθύνσεις και δεν έχουν περιορισμό στο χέρι με το οποίο αγωνίζονται.

Στην κατηγορία Β, η ισορροπία είναι περιορισμένη, γι' αυτό και οι αθλητές χρειάζονται στήριξη. Τέλος, στη C εντάσσονται αθλητές με μεγαλύτερο περιορισμό στις κινήσεις του κορμού και στο χέρι με το οποίο αγωνίζονται, όπως, για παράδειγμα, όσοι πάσχουν από τετραπληγία (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Τα αγωνίσματα της ξιφασκίας είναι ατομικά και ομαδικά. Ανάλογα με το ξίφος διακρίνονται στο ξίφος ασκήσεως ή φλερέ, στο ξίφος μονομαχίας ή επέ, και στη σπάθη ή σαμπρ. Οι γυναίκες δεν αγωνίζονται στη σπάθη. Τα ξίφη είναι διαφορετικά μεταξύ τους. Το ξίφος ασκήσεως είναι το πιο ελαφρύ. Το ξίφος μονομαχίας αποτελεί εξέλιξη εκείνου των μονομαχιών και η σπάθη μοιάζει με το σπαθί που χρησιμοποιούν στο ιππικό, αλλά έχει μικρότερο βάρος. Στα ατομικά αγωνίσματα κάθε αγώνας διαρκεί 3 γύρους των 3 λεπτών. Μεταξύ των γύρων υπάρχει διάλειμμα 1 λεπτού. Νικητής αναδεικνύεται ο ξιφομάχος που θα κάνει πρώτος 15 (ή τις περισσότερες) έγκυρες επαφές μέχρι το τέλος του αγώνα. Σε περίπτωση ισοπαλίας δίνεται παράταση 1 λεπτού και νικητής αναδεικνύεται εκείνος που πρώτος θα πετύχει χτύπημα στον αντίπαλο (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Στα ομαδικά αγωνίσματα κάθε ομάδα αποτελείται από 3 ξιφομάχους, με έναν ξιφομάχο από την κατηγορία Β. Η κατηγορία C δεν περιλαμβάνεται στα ομαδικά αγωνίσματα. Η ομάδα που θα πετύχει πρώτη 45 επαφές ή τις περισσότερες μέχρι το τέλος του αγώνα θα είναι η νικήτρια.

Οι αγώνες διεξάγονται σε κλειστό χώρο, στην πίστα που χρησιμοποιείται και για τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Η διαφορά είναι ότι στους Παραολυμπιακούς Αγώνες χρησιμοποιείται ειδική συσκευή, με την οποία τα αναπηρικά αμαξίδια σταθεροποιούνται στο έδαφος, σε γωνία 110 μοιρών από την κεντρική γραμμή αφού οι ξιφομάχοι αγωνίζονται στατικά (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Η απόσταση μεταξύ τους καθορίζεται από τη θέση φύλαξης και των δύο. Ο ένας, κρατώντας με το χέρι τεντωμένο το ξίφος, πρέπει να φτάνει στο λυγισμένο αγκώνα του άλλου. Σε περίπτωση που ένας βραχίονας είναι ανισοσκελής, τότε η μέτρηση γίνεται με το μικρότερο σε μήκος βραχίονα. Η έναρξη του αγώνα γίνεται από τη «θέση φύλαξης» και οι δύο ξιφομάχοι αναμένουν το πρόσταγμα του διαιτητή για να ξεκινήσουν.

Στη θέση αυτή, ο κορμός πρέπει να είναι σε ευθεία και τα ξίφη να μην φάνουν στην γραμμή φύλαξης των ξιφομάχων. Οι καρέκλες δεν πρέπει να μετακινούνται ή να ανυψώνονται σε όλη τη διάρκεια του αγώνα. Στους ξιφομάχους δεν επιτρέπεται επίσης να ανυψώνονται από το κάθισμα ή να χρησιμοποιούν τα πόδια για να κερδίζουν πλεονέκτημα στην επίθεση ή στην άμυνα (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι ξιφομάχοι φορούν για την προστασία τους, γιλέκο και ζακέτα, μάσκα, γάντι και προστατευτικό κάλυμμα (ποδιά) για την προστασία ποδιών και αμαξιδίου.

Τα χτυπήματα και οι επαφές θεωρούνται έγκυρα ανάλογα με το ξίφος που χρησιμοποιείται και το σημείο του σώματος όπου επιτρέπεται να γίνει η επαφή. Έτσι, στο ξίφος ασκήσεως επιτρέπεται να γίνει επαφή με την άκρη του ξίφους στον κορμό. Στο ξίφος μονομαχίας, με την αιχμή του ξίφους στο άνω μέρος του σώματος. Στη σπάθη επιτρέπεται επαφή με την κόψη και την αιχμή στο άνω μέρος του σώματος.

Οι επαφές καταγράφονται ηλεκτρονικά κι έτσι οι αθλητές και το κοινό έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν τα έγκυρα χτυπήματα (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι ξιφομάχοι είναι συνδεδεμένοι με κύκλωμα των 12 V για να μπορούν τόσο οι ίδιοι όσο και ο διαιτητής να αναγνωρίζουν τα χτυπήματα. Στο ξίφος μονομαχίας και στη σπάθη, υπάρχει για τον ένα ξιφομάχο πράσινη ένδειξη και για τον άλλο κόκκινη. Οι ενδείξεις δηλώνουν ποιος έκανε την επαφή. Για το

ξίφος ασκήσεως υπάρχει μια άσπρη ένδειξη που δηλώνει ότι η επαφή έγινε σε μη επιτρεπτό σημείο (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

- **Πετοσφαίριση καθιστών αθλητών**

Η πετοσφαίριση καθιστών αθλητών παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το 1956 στην Ολλανδία και ήταν συνδυασμός πετοσφαίρισης με Sitzballspiel, ένα παιχνίδι γερμανικής προέλευσης. Ακολούθησαν πολλές διεθνείς διοργανώσεις μέχρι το 1978, ώσπου ο Διεθνής Αθλητικός Οργανισμός για Άτομα με Αναπηρία το συμπεριέλαβε στο επίσημο πρόγραμμά του. Το 1980 καθιερώθηκε και ως Παραολυμπιακό άθλημα. Εκτός από το Volleyball Sitting, μεγάλη ανάπτυξη είχε και το Volleyball Standing< το οποίο είχε αφαιρεθεί από το πρόγραμμα των Παραολυμπιακών του 2004 (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Στην πετοσφαίριση καθιστών αθλητών, έχουν δικαίωμα συμμετοχής αθλητές με κινητικές αναπηρίες (ακρωτηριασμό ή άλλη κινητική αναπηρία), οι οποίοι δεν κατατάσσονται σε κατηγορίες όπως στα άλλα αθλήματα, αλλά πρέπει να πληρούν τους όρους της ελάχιστης αναπηρίας. Το άθλημα διεξάγεται σε κλειστό χώρο. Το γήπεδο έχει σχήμα ορθογωνίου παραλληλογράμμου και η επιφάνεια είναι ξύλινη ή συνθετική (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι κανονισμοί που διέπουν το άθλημα έχουν καθοριστεί από τη Διεθνή Ομοσπονδία Πετοσφαίρισης και το Διεθνή Οργανισμό Πετοσφαίρισης για Αθλητές με Αναπηρία (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Σκοπός του παιχνιδιού είναι να περάσει η μπάλα πάνω από το δίχτυ και μέσα από το διάστημα που ορίζουν οι αντένες και να ακουμπήσει στο γήπεδο της αντιπάλου ομάδας. Κάθε ομάδα μπορεί να έρθει σε επαφή με την μπάλα 3 φορές πριν τη στείλει στο αντίπαλο γήπεδο. Εξαιρείται η περίπτωση του μπλοκ. Νικήτρια αναδεικνύεται η ομάδα που κερδίζει 3 από τα 5 σετ. Το σετ

κερδίζεται στους 25 πόντους και με ελάχιστο προβάδισμα 2 πόντων. Σε περίπτωση ισοπαλίας το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να επιτευχθεί το προβάδισμα των 2 πόντων, χωρίς ανώτατο όριο (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Μία ομάδα έχει μέχρι 12 παίκτες. Ένας από τους παίκτες (εκτός από τον libero), είναι ο αρχηγός της ομάδας. Οι θέσεις των παικτών μέσα στον αγωνιστικό χώρο είναι συγκεκριμένες (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι παίκτες δεν επιτρέπεται να σηκωθούν όρθιοι, να σηκώσουν το σώμα ή να κάνουν βήματα. Οι επόπτες γραμμών βοηθούν το δεύτερο διαιτητή, δείχνοντας το σήμα ανύψωσης της λεκάνης. Ο διαιτητής σηκώνει το ένα χέρι αργά προς τα πάνω υποδεικνύοντας το αντικανονικό σήκωμα της λεκάνης (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

• **Ποδηλασία**

Η ποδηλασία άρχισε να αναπτύσσεται με τυφλούς ποδηλάτες, που πρώτοι έλαβαν μέρος σε αγώνες με διαθέσιμο ποδήλατο. Ως Παραολυμπιακό άθλημα αναγνωρίστηκε το 1988 στους Παραολυμπιακούς Αγώνες στη Σεούλ. Σήμερα, εκτός από τους τυφλούς ή με μειωμένη όραση αθλητές, παίρνουν μέρος και ποδηλάτες με εγκεφαλική παράλυση, με ακρωτηριασμό ή άλλη κινητική αναπηρία που κατατάσσονται σε κατηγορίες σύμφωνα με το βαθμό λειτουργικότητας και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την ποδηλασία. Οι ποδηλάτες με εγκεφαλική παράλυση (σπαστικότητα, αθέτωση, αταξία) αγωνίζονται σε 4 ομίλους: 4, 3, 2 και 1 Άνδρες και γυναίκες αγωνίζονται μαζί. Στον Όμιλο 4 εντάσσονται ποδηλάτες των κατηγοριών C8 και C7. Η κατηγορία C8 παρουσιάζει ελάχιστη δυσκολία στο συντονισμό των κινήσεων, ενώ η C7 περιλαμβάνει αθλητές με ημιπληγία (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Στον Όμιλο 3 και 2 εντάσσονται ποδηλάτες των κατηγοριών C6 και C5. Οι αθλητές της C6 παρουσιάζουν κυρίως αθέτωση με δυσκολία στον έλεγχο και στο συντονισμό των κινήσεων κυρίως στα άνω άκρα. Στη C5 κατατάσσονται αθλητές με διπληγία, και μεγαλύτερη δυσκολία στο συντονισμό των κινήσεων στα κάτω άκρα και στην ισορροπία. Στον Όμιλο 1 εντάσσονται οι κατηγορίες C4 έως C1. Οι ποδηλάτες των κατηγοριών αυτών παρουσιάζουν διπληγία, σπαστική τετραπληγία ή αθέτωση, με μεγάλο περιορισμό των κινήσεων και στα τέσσερα άκρα ή/και στον κορμό. Για να μετακινηθούν ή να αγωνιστούν σε άλλα αθλήματα (π.χ. στίβο) χρησιμοποιούν αμαξίδιο. Ο περιορισμός στον έλεγχο των κινήσεων είναι μεγαλύτερος στη C1. Οι ποδηλάτες αυτού του Ομίλου χρειάζονται βοήθεια για να ανέβουν στο ποδήλατο και να σταθεροποιηθούν στην εκκίνηση. Στους Ομίλους 4 και 3 χρησιμοποιείται δίτροχο ποδήλατο, ενώ στους άλλους δύο χρησιμοποιείται τρίτροχο ποδήλατο. Οι ποδηλάτες των Ομίλων 3 και 2 μπορούν να επιλέξουν τον Όμιλο στον οποίο επιθυμούν να αγωνιστούν, αλλά δεν μπορούν να αλλάξουν κατά τη διάρκεια των Αγώνων (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι ποδηλάτες με άλλες κινητικές αναπηρίες κατατάσσονται, ανάλογα με τον τύπο αναπηρίας και το βαθμό δυσκολίας, σε 4 κατηγορίες: LC1, LC2, LC3 και LC4 (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Σε όλες τις κατηγορίες άνδρες και γυναίκες αγωνίζονται μαζί, με τη διαφορά ότι οι γυναίκες αγωνίζονται σε μία κατηγορία μικρότερη από αυτήν όπου ανήκουν (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Στην LC1 κατηγορία ανήκουν ποδηλάτες με μικρή αναπηρία (π.χ. ακρωτηριασμό κάτω από την ποδοκνημική άρθρωση). Στην LC2 ανήκουν ποδηλάτες με αναπηρία στο ένα πόδι (π.χ. ακρωτηριασμό, μειωμένη μυϊκή δύναμη στο ένα πόδι) και με ακρωτηριασμό ή άλλη αναπηρία στα δύο άνω άκρα. Στην κατηγορία αυτή οι αθλητές ποδηλατούν με δύο πόδια ή με

πρόσθετο μέλος σε περίπτωση ακρωτηριασμού (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Στην LC3 κατατάσσονται κατατάσσονται ποδηλάτες με αναπηρία στο ένα πόδι, με ή χωρίς αναπηρία στα άνω άκρα. Οι περισσότεροι ποδηλατούν με το ένα πόδι. Οι ποδηλάτες της LC4 έχουν τις μεγαλύτερες κινητικές δυσκολίες λόγω αναπηρίας και στα δύο άκρα που μπορεί να συνδυάζεται και με αναπηρία στα άνω άκρα. Οι τυφλοί ποδηλάτες αγωνίζονται με διθέσιο ποδήλατο που ονομάζεται «τάντεμ» (tandem). Μπροστά επιβαίνει συνοδηγός με φυσιολογική όραση για να τους καθοδηγεί. Αγωνίζονται στις κατηγορίες ανδρών, γυναικών και μεικτή. Το άθλημα της ποδηλασίας διέπεται από τους Κανονισμούς της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ποδηλασίας και της Επιτροπής Ποδηλασίας της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής. Τα ποδήλατα ακολουθούν τις προδιαγραφές που ορίζει η Διεθνής Ομοσπονδία με διάφορες προσαρμογές όπου κρίνεται αναγκαίο. Τα αγωνίσματα διεξάγονται με δύο τρόπους: σε πίστα ή σε δημόσια οδό. Τα αγωνίσματα πίστας διεξάγονται σε ποδηλατοδρόμιο ενώ τα αγωνίσματα επί δημοσίας οδού προσφέρονται σε διαφορετικές αποστάσεις για κάθε κατηγορία (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Να σημειωθεί τέλος, ότι στους Παραολυμπιακούς Αγώνες, αγωνίσματα πίστας ή δρόμου που δεν συγκεντρώνουν τον απαιτούμενο αριθμό αθλητών ή αθλητριών δεν διεξάγονται (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

• **Ποδόσφαιρο 5x5**

Στο ποδόσφαιρο 5X5 συμμετέχουν αποκλειστικά τυφλοί ή με μειωμένη όραση αθλητές από την αγωνιστική κατηγορία B1 (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Το πρώτο Εθνικό Πρωτάθλημα Ποδοσφαίρου 5X5 πραγματοποιήθηκε στην Ισπανία το 1986. Από τότε, το άθλημα σημείωσε ραγδαία ανάπτυξη

παγκοσμίως. Για πρώτη φορά συμπεριλήφθηκε στο επίσημο πρόγραμμα των Παραολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα. Το άθλημα διεξάγεται σύμφωνα με τους κανονισμούς της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου (FIFA) και της Επιτροπής Ποδοσφαίρου του Διεθνούς Αθλητικού Οργανισμού Τυφλών (IBSA) (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Κάθε ομάδα αποτελείται από 10 ποδοσφαιριστές εκ των οποίων οι δύο (2) είναι οι τερματοφύλακες. Μέσα στον αγωνιστικό χώρο παίζουν 4 τυφλοί αθλητές (κατηγορία B1) και 1 τερματοφύλακας, βλέπων ή μερικώς βλέπων (από την κατηγορία B2 ή B3). Η διάρκεια του παιχνιδιού είναι δύο (2) ημίχρονα των 25 λεπτών με διάλειμμα 10 λεπτών. Η μπάλα φέρει εσωτερικό ηχητικό σύστημα για να γίνεται αντιληπτή από τους ποδοσφαιριστές. Όσοι από αυτούς βρίσκονται μέσα στο γήπεδο, εκτός του τερματοφύλακα, φορούν οφθαλμepίδεσμο ή μάσκα για να εξασφαλίζεται ισότητα μεταξύ των παικτών. Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού οι παίκτες δεν επιτρέπεται να ακουμπούν τη μάσκα. Αν όμως το κάνουν χρεώνονται με παράβαση (φάουλ). Ένας παίκτης αποκλείεται από το παιχνίδι όταν σημειώσει 5 προσωπικά φάουλ και αντικαθίσταται από άλλον παίκτη. Επίσης, ένας παίκτης χρεώνεται με παράβαση, όταν κλωτσήσει ή επιχειρήσει να κλωτσήσει έναν αντίπαλο παίκτη, ή όταν σπρώξει έναν αντίπαλο παίκτη χρησιμοποιώντας τα χέρια ή τα πόδια του (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Η ομάδα που έχει χρεωθεί μέχρι και 3 φάουλ σε κάθε ημίχρονο μπορεί να σχηματίσει αμυντικό τείχος. Όταν χρεωθεί με 4 φάουλ, τότε εκτελείται πέναλτι από τα 9 μέτρα χωρίς σχηματισμό αμυντικού τείχους (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

• **Ποδόσφαιρο 7x7**

Στο ποδόσφαιρο 7X7 συμμετέχουν αθλητές μόνο με εγκεφαλική παράλυση από τις αγωνιστικές κατηγορίες C5, C6, C7 και C8. Για πρώτη φορά παρουσιάστηκε σε Διεθνείς Αγώνες στο Εδιμβούργο το 1978 και το 1986

έγινε το πρώτο Διεθνές Τουρνουά. Στο επίσημο πρόγραμμα των Παραολυμπιακών Αγώνων συμπεριελήφθη το 1984. Το άθλημα διεξάγεται σύμφωνα με τους κανονισμούς της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου (FIFA) και της Επιτροπής Ποδοσφαίρου του Διεθνούς Αθλητικού Οργανισμού Εγκεφαλικής Παράλυσης (CP-ISRA) (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Κάθε ομάδα αποτελείται από 12 ποδοσφαιριστές. Μέσα στον αγωνιστικό χώρο παίζουν 7, από τους οποίους ο ένας είναι τερματοφύλακας. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να είναι λιγότεροι από 4. Κάθε ομάδα πρέπει να έχει σε όλη τη διάρκεια του παιχνιδιού έναν τουλάχιστον ποδοσφαιριστή από την κατηγορία C5 ή C6, διαφορετικά θα παίξει με 6 παίκτες (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Επίσης, από την κατηγορία C8, δεν επιτρέπονται πάνω από 3 παίκτες. Κάθε παίκτης αναγνωρίζεται από τον αριθμό που θα φέρει στο πίσω μέρος της φανέλας του. Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού επιτρέπονται 3 αλλαγές. Η διάρκεια του παιχνιδιού είναι δύο ημίχρονα των 30 λεπτών με διάλειμμα 15 λεπτά (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

- **Ράγκμπυ με αμαξίδιο**

Η ανάπτυξη του ράγκμπυ με αμαξίδιο ξεκίνησε από τον Καναδά στη δεκαετία του 1970 από αθλητές με τετραπληγία. Το 1996 στους Παραολυμπιακούς Αγώνες στην Ατλάντα, παρουσιάστηκε ως άθλημα επίδειξης και το 2000 στο Σίδνεϋ συμπεριελήφθη κανονικά ως άθλημα μεταλλίου στο επίσημο πρόγραμμα των Αγώνων (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Δικαίωμα συμμετοχής έχουν άνδρες και γυναίκες με εγκεφαλική παράλυση, κάκωση του νωτιαίου μυελού, πολιομυελίτιδα, μυϊκή δυστροφία ή με άλλες κινητικές διαταραχές που παρουσιάζουν σοβαρό κινητικό περιορισμό στα άκρα ή και στον κορμό και είναι χρήστες αναπηρικού αμαξιδίου (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι αθλητές αξιολογούνται ως προς την ισορροπία και την κινητικότητα του κορμού, το χειρισμό της μπάλας (μεταβίβαση, υποδοχή, ντρίμπλα) και το χειρισμό του αγωνιστικού αμαξιδίου (γρήγορη ώθηση, σταμάτημα, αλλαγή κατεύθυνσης) (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι αγώνες διεξάγονται σε εσωτερικό χώρο, στο γήπεδο του μπάσκετ. Σκοπός κάθε ομάδας που έχει στην κατοχή της την μπάλα, είναι να σημειώσει τέρμα (γκολ), αγγίζοντας ή περνώντας με τους δύο τροχούς τη γραμμή του τέρματος της αντιπάλου, ενώ έχει στην κατοχή της την μπάλα. Η ομάδα με το μεγαλύτερο σκορ αναδεικνύεται νικήτρια. Το παιχνίδι διαρκεί 4 περιόδους των 8 λεπτών με 1 λεπτό διάλειμμα στο τέλος της 1^{ης} και 3^{ης} περιόδου και 5 λεπτά στο τέλος της 2^{ης}. Το παιχνίδι ξεκινάει με την ρίψη της μπάλας στον κεντρικό κύκλο που αγωνιστικού χώρου από το διαιτητή. Η ρίψη γίνεται ανάμεσα σε δύο αντίπαλους παίκτες, κάθετα και ψηλότερα από το σημείο όπου μπορούν να φτάσουν. Η μπάλα δεν πρέπει να ακουμπήσει στο έδαφος πριν την ακουμπήσει ο ένας από τους δύο παίκτες. Οι υπόλοιποι παίρνουν θέσεις έξω από τον κύκλο (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι παίκτες μπορούν ενώ μετακινούνται να κρατούν την μπάλα στους μηρούς, να τη μεταβιβάσουν σε συμπαίκτη ή να τη χτυπήσουν στο έδαφος. Ωστόσο, πρέπει να μεταβιβάσουν την μπάλα τουλάχιστον μία φορά σε 10 δευτερόλεπτα. Επίσης η ομάδα που έχει στην κατοχή της τη μπάλα πρέπει να την περάσει στο άλλο ήμισυ του γηπέδου μέσα σε 15 δευτερόλεπτα (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Τέλος, τα αγωνιστικά αμαξίδια στο ράγκμπυ πρέπει να πληρούν ορισμένες προδιαγραφές (π.χ. το ύψος του καθίσματος από το έδαφος δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 53 εκ.), για λόγους τόσο ισότητας όσο και ασφαλείας (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

- **Σκοποβολή**

Η σκοποβολή συμπεριελήφθη στο πρόγραμμα των Παραολυμπιακών Αγώνων το 1980. Οι σκοπευτές και οι σκοπεύτριες λόγω των διαφορετικών τύπων κινητικής αναπηρίας που παρουσιάζουν (ακρωτηριασμό, παραπληγία, τετραπληγία ή άλλη αναπηρία) κατατάσσονται σε περισσότερες της μιας κατηγορίες. Ανάλογα με τις δυνατότητες και τους περιορισμούς που υπάρχουν (λειτουργικότητα κορμού, ισορροπία στο κάθισμα, μυϊκή δύναμη, κινητικότητα κάτω – άνω άκρων κ.ά.) και τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες στη σκοποβολή, χωρίζονται σε δύο γενικές κατηγορίες: την SH1 και την SH2. Βασική διαφορά μεταξύ των δύο είναι ότι στην SH2 επιτρέπεται ειδικό στήριγμα με συγκεκριμένες προδιαγραφές για να στηρίζεται το όπλο. Εκτός από τους σκοπευτές και τις σκοπεύτριες της SH1A και της SH2A, οι οποίοι μπορούν να επιλέξουν να αγωνιστούν όρθιοι, όλοι αγωνίζονται καθιστοί σε καρέκλα (Γ. Γκουτζαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Το άθλημα διέπεται από τους κανονισμούς της Διεθνούς Αθλητικής Ομοσπονδίας Σκοποβολής (ISSF) και της Επιτροπής Σκοποβολής της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής (ISCD). Σε όλα οι κανονισμοί συμπίπτουν με τους αντίστοιχους των αθλητών χωρίς αναπηρία. Προσαρμογές έχουν γίνει μόνο σε ορισμένα σημεία που έχουν κριθεί αναγκαία για τη διευκόλυνση των σκοπευτών με αναπηρία. Το επίσημο πρόγραμμα της σκοποβολής περιλαμβάνει αγωνίσματα αεροβόλων και πυροβόλων όπλων σε αποστάσεις 10 μ., 25 μ. και 50 μ. (Γ. Γκουτζαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

- **Στίβος**

Ο στίβος περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα των Παραολυμπιακών Αγώνων από το 1960(Γ. Γκουτζαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό αθλητών και αθλητριών, και περιλαμβάνει το μεγαλύτερο αριθμό αγωνισμάτων. Θεωρείται από τα πιο

θεαματικά αθλήματα αφού συμμετέχουν αθλήτριες και αθλητές από όλες τις κατηγορίες. Η ταξινόμηση των αθλητών σε κατηγορίες είναι διαφορετική για κάθε αναπηρία (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι αθλητές με περιορισμό όρασης και οι τυφλοί αθλητές κατατάσσονται (ανάλογα με την δυνατότητα όρασης) σε τρεις κατηγορίες με τους κωδικούς: 11, 12 και 13. Οι αθλητές με νοητική υστέρηση αποτελούν ξεχωριστή κατηγορία που φέρει τον κωδικό 20. Στους αθλητές με εγκεφαλική παράλυση οι κατηγορίες είναι από 32 έως 38. Στις κατηγορίες 32 έως και 34, οι αθλητές αγωνίζονται με αγωνιστικό αμαξίδιο ενώ στις κατηγορίες από 35 έως 38 αγωνίζονται όρθιοι. Οι αθλητές με ακρωτηριασμό σε ένα ή περισσότερα μέλη, καθώς και αθλητές με άλλη κινητική αναπηρία (*tes autres*) που αγωνίζονται όρθιοι, ανήκουν στις κατηγορίες από 42 έως 46. Αθλητές με νανισμό λόγω αχονδροπλασίας αγωνίζονται μόνο στις ρίψεις, στην κατηγορία 40. Τέλος, αθλητές με κάκωση του νωτιαίου μυελού ή άλλες κινητικές διαταραχές, εκτός της εγκεφαλικής παράλυσης, εντάσσονται, ανάλογα με το κινητικό τους προφίλ, στις κατηγορίες από 51 έως 54 για τους δρόμους και από 51 έως 58 για τις ρίψεις (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Τα αγωνίσματα που περιλαμβάνει το πρόγραμμα των Παραολυμπιακών Αγώνων, είναι:

- Δρόμοι: 100 μ., 200 μ., 400 μ., 800 μ., 1.500 μ., 5.000 μ., 10.000 μ. μαραθώνιος καθώς και σκυταλοδρομίες 4X100 μ. και 4 X 400 μ.
- Ρίψεις: Σφαιροβολία, δισκοβολία, ακοντισμός και κορύνα.
- Άλματα: Άλμα σε μήκος, άλμα σε ύψος και τριπλούν.
- Σύνθετα αγωνίσματα: Πένταθλο (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Σε κάθε κατηγορία υπάρχει συγκεκριμένος αριθμός αγωνισμάτων. Οι κανονισμοί που διέπουν τα αγωνίσματα του στίβου είναι αυτοί της Διεθνούς Ομοσπονδίας Στίβου και της Επιτροπής Στίβου της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής. Οι σημαντικές αλλαγές που έχουν γίνει είναι οι εξής:

Αγωνίσματα δρόμων:

- *Κατηγορίες 32-34 και 51-54*

- Οι δρομείς αυτών των κατηγοριών αγωνίζονται με ειδικό αγωνιστικό αμαξίδιο, το οποίο πρέπει να πληροί ορισμένες προϋποθέσεις.
- Σε δρόμους 800 μ. και άνω, στη σκυταλοδρομία των 4Χ400 μ. και στο μαραθώνιο οι δρομείς πρέπει να φορούν κράνος.
- Σε αγωνίσματα 800 μ. και άνω, ο αφέτης, μπορεί, εάν γίνει σύγκρουση, να διακόψει τον αγώνα μέσα στα πρώτα 200 μ. και να δώσει ξανά εκκίνηση.
- Ο δρομέας που ακολουθεί φέρει την ευθύνη της προσπέρασης. Ο δρομέας που προπορεύεται δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να παρεμποδίσει ή να κόψει τον δρόμο συναθλητή του (Γ. Γκουτζαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

- *Κατηγορίες 11 και 12*

- Οι δρομείς της 11 πρέπει να φορούν κάλυμμα στα μάτια τους σε όλα τα αγωνίσματα δρόμων μέχρι και τα 1.500 μ., καθώς και σε όλα τα αγωνίσματα ρίψεων.
- Για τους δρομείς της 11 και της 12 επιτρέπονται συνοδοί στον αγωνιστικό χώρο. Οι συνοδοί φορούν ένα γιλέκο με έντονο χρώμα για να διακρίνονται από τον τυφλό δρομέα. Σε όλα τα αγωνίσματα των δρόμων οι δρομείς της 11 και της 12 αγωνίζονται με συνοδό (στηρίζονται από τον αγκώνα ή κρατώντας ένα σχοινάκι) και διατηρούν μεταξύ τους απόσταση μέχρι 50 εκ. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει ο συνοδός να προηγείται του τυφλού. Διαφορετικά ο αθλητής ακυρώνεται.
- Στα αγωνίσματα 100 μ. – 800 μ. δίνονται δύο διαδρομές, μία για τον τυφλό αθλητή και μία για το συνοδό (Γ. Γκουτζαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

- *Κατηγορίες 35-38 και 42-46*

- Η θέση των τεσσάρων σημείων στήριξης στην εκκίνηση δεν είναι υποχρεωτική για τους δρομείς των παραπάνω κατηγοριών.
- Στις κατηγορίες 42, 43 και 44 πρέπει, σε όλα τα αγωνίσματα δρόμων, οι αθλητές να φέρουν προσθέσεις στα κάτω άκρα. Απαγορεύονται οι αναπηδήσεις.
- Στις σκυταλοδρομίες η αλλαγή δεν γίνεται με μεταβίβαση σκυτάλης, αλλά με άγγιγμα σε οποιοδήποτε μέρος του σώματος. Στην 11 και 12 το άγγιγμα μπορεί να γίνει και στο συνοδό, αρκεί να μην προηγείται του τυφλού δρομέα (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Αγωνίσματα ρίψεων

- *Κατηγορίες 32-34 και 51-58*

- Στις παραπάνω κατηγορίες οι ρίπτες αγωνίζονται καθισμένοι σε ειδικά διαμορφωμένα καρέκλα.
- Το αγώνισμα ρίψης κορύνας (club) προσφέρεται μόνο για αθλητές των κατηγοριών 32 και 51 (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

- *Κατηγορίες 11-12*

- Επιτρέπεται η προφορική καθοδήγηση από βοηθό αλλά έτσι ώστε να μην παρεμποδίζεται το έργο των κριτών (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Το βάρος των οργάνων ρίψεων είναι διαφορετικό για τους άνδρες και τις γυναίκες αλλά και ανά κατηγορία.

Αγωνίσματα αλμάτων

- *Κατηγορίες 12-13*

- Ο προσανατολισμός των αθλητών στο τρέξιμο και στο πάτημα στη βαλβίδα γίνεται προφορικά από το βοηθό. Γι' αυτό το λόγο οι θεατές πρέπει να κάνουν απόλυτη ησυχία και μόνο μετά το τέλος της

προσπάθειας μπορούν να χειροκροτήσουν τον αθλητή (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Σύνθετα αγωνίσματα

Το μοναδικό σύνθετο αγώνισμα που προσφέρεται είναι το *πένταθλο*. Τα αγωνίσματα του πεντάθλου είναι διαφορετικά για κάθε κατηγορία. Σε ορισμένες κατηγορίες τα αγωνίσματα είναι τρεις ρίψεις και δύο άλματα ή τρεις ρίψεις και δύο δρόμοι και σε άλλες κατηγορίες δύο ρίψεις ή δύο δρόμοι και ένα άλμα (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

• **Τζούντο**

Το τζούντο προσφέρεται μόνο για τυφλούς αθλητές και αθλητές με μειωμένη όραση. Ξεκίνησε ως δραστηριότητα άσκησης κινητικών δεξιοτήτων, αυτοπεποίθησης, αυτοκυριαρχίας και ανεξαρτησίας, αλλά προοδευτικά άρχισε να καθιερώνεται και σε αγωνιστικό επίπεδο. Έτσι, το 1987 έγινε το 1^ο Πανευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Τζούντο Τυφλών στο Παρίσι και το 1^ο Διεθνές Τουρνουά με συμμετοχή 7 χωρών. Την επόμενη χρονιά, το 1988, συμπεριελήφθη στο πρόγραμμα των Παραολυμπιακών Αγώνων στη Σεούλ με συμμετοχή 33 αθλητών από 9 χώρες. Το άθλημα διέπεται από τους κανονισμούς του Διεθνούς Αθλητικού Οργανισμού Τυφλών και της Διεθνούς Ομοσπονδίας Τζούντο (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι τρεις κατηγορίες B1, B2 και B3 αγωνίζονται μαζί.

Οι αθλητές της B1 φέρουν ως διακριτικό ένα μικρό κόκκινο κύκλο στο μανίκι της στολής τους κάτω από τον ώμο. Εάν ο αθλητής είναι κωφός – τυφλός φέρει στην πλάτη κοντά στο κολάρο ένα μικρό μπλε κύκλο. Αυτά βοηθούν το διαιτητή και τους κριτές να εφαρμόζουν τους κανονισμούς σχετικά με τον προσανατολισμό των αθλητών. Οι αθλητές κατατάσσονται σε κατηγορίες βάσει του σωματικού τους βάρους. Έτσι, υπάρχουν 7 κατηγορίες

για τους άνδρες και 7 για τις γυναίκες. Ο αγώνας διεξάγεται σε τετράγωνο ειδικό στρώμα (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Οι κριτές οδηγούν τους αθλητές στο κέντρο του αγωνιστικού χώρου, στις δύο γραμμές και τους τοποθετούν τον έναν απέναντι στον άλλον. Μετά το παράγγελμα Rei του διαιτητή οι αθλητές χαιρετούν, έπειτα ο διαιτητής του βοηθάει να σηκώσουν τα χέρια και να πιάσει ο ένας τον άλλον. Αυτή η ενέργεια βοηθάει στον προσανατολισμό. Αφού κατεβάσουν τα χέρια τους, ο διαιτητής δίνει το παράγγελμα και αρχίζει ο αγώνας. Εάν ο διαιτητής διακόψει τον αγώνα, οφείλει να επαναφέρει τους αθλητές στο κέντρο ακολουθώντας πάλι την παραπάνω διαδικασία. Κάθε αγώνας διαρκεί 5 λεπτά. Μεταξύ 2 αγώνων οι αθλητές έχουν δικαίωμα διαλείμματος 10 λεπτών (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Στους αγωνιζόμενους δίνεται και από ένα χρώμα: μπλε (ao) για τον έναν και άσπρο (Shiroi) για τον άλλον. Χρησιμοποιώντας ο διαιτητής το χρώμα ανακοινώνει βαθμούς ή ποινές. Για τον κωφό-τυφλό αθλητή ο διαιτητής χρησιμοποιεί οπτικά σήματα (άγγιγμα στον ώμο, χάραξη στην παλάμη του αθλητή του αρχικού γράμματος μιας βαθμολογίας ή μιας ποινής). Οι τεχνικές που υπάρχουν είναι εδάφους και όρθιας θέσης. Ανάλογα με τις τεχνικές συγκεντρώνονται και οι πόντοι (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

• **Τοξοβολία**

Με την τοξοβολία άρχισαν να ασχολούνται άτομα με κινητική αναπηρία πριν από 50 χρόνια. Στην αρχή όπως και πολλά άλλα αθλήματα, χρησιμοποιήθηκε ως δραστηριότητα αποκατάστασης και ψυχαγωγίας (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Στο χώρο αποκατάστασης του νοσοκομείου του Στόουκ Μάντεβιλ έγιναν και οι πρώτοι αγώνες τοξοβολίας για άτομα με αναπηρία το 1948. Από τότε

μέχρι σήμερα η εξέλιξη του αθλήματος ήταν ραγδαία (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Στους Παραολυμπιακούς Αγώνες, σήμερα συμμετέχουν αθλητές με κάκωση του νωτιαίου μυελού, εγκεφαλική παράλυση, ακρωτηριασμό ή άλλη κινητική αναπηρία. Οι τοξότες ταξινομούνται σε 3 γενικές κατηγορίες: ARW1, ARW2 και ARST. Στις δύο πρώτες εντάσσονται όσοι χρησιμοποιούν αμαξίδιο και αγωνίζονται καθισμένοι σε καρέκλα. Στην τρίτη εντάσσονται όσοι παρουσιάζουν περιορισμό στην κίνηση των κάτω άκρων με δυνατότητα βάδισης και μπορούν να αγωνιστούν. Κατ' επιλογή όρθιοι ή από καρέκλα. Το άθλημα διέπεται από τους κανονισμούς της Διεθνούς Ομοσπονδίας Τοξοβολίας, σε συνδυασμό με τους κανονισμούς της Επιτροπής Τοξοβολίας της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Σκοπός κάθε τοξότη είναι να ρίξει τα βέλη του στον εσωτερικό μικρότερο κύκλο του στόχου και να συγκεντρώσει όσο το δυνατόν περισσότερους βαθμούς (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Τα αγωνίσματα είναι για κάθε κατηγορία ατομικά, ανδρών – γυναικών (στην γυναικών μπορεί να συνδυαστούν οι δύο κατηγορίες ARW1 και ARW2) και ομαδικά με 3 αθλητές για κάθε ομάδα, ανοιχτά για όλες τις κατηγορίες (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Κάθε αγώνας αποτελείται από 4 σειρές των 3 βολών. Οι βολές γίνονται εναλλακτικά σε χρόνο 40" για κάθε βέλος (Γ. Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη, 2002).

Εκτός από τους θερινούς Παραολυμπιακούς Αγώνες διεξάγονται και χειμερινοί Παραολυμπιακοί Αγώνες. Οι πρώτοι Χειμερινοί που διοργανώθηκαν το 1976 στο Έρνσκελντεβικ της Σουηδίας, είχαν στο πρόγραμμά τους, αγώνες αλπικού και σκανδιναβικού σκι για αθλητές με ακρωτηριασμό και με προβλήματα όρασης. Στα αγωνίσματα επίδειξης προστέθηκε και ο αγώνας

ταχύτητας με έλκηθρο. Οι πρώτοι αυτοί Χειμερινοί σημείωσαν τεράστια επιτυχία με αποτέλεσμα στους επόμενους που διεξήχθησαν στο Γκέιλο της Νορβηγίας, συμμετείχαν όλες οι κατηγορίες αθλητών με κινητική αναπηρία ενώ προστέθηκε και η κατάβαση με έλκηθρο (άθλημα επίδειξης). Σταδιακά το πρόγραμμα των Αγώνων εμπλουτίστηκε και σήμερα περιλαμβάνει τα εξής αγωνίσματα (Βασιλειάδης, 2003):

Α. Αλπικό σκι

Οι αθλητές αγωνίζονται στην ελεύθερη κατάβαση το σούπερ G, το γιγαντιαίο σλάλομ και το σλάλομ. Ο εξοπλισμός ποικίλλει ανάλογα με το είδος της αναπηρίας των αθλητών: μπορεί να είναι μονοσκι, σκι με κάθισμα, ή σκι με μηχανισμούς υποστήριξης για τις ορθοπεδικές παθήσεις. Οι τυφλοί αθλητές αγωνίζονται με τη βοήθεια συνοδού, που χρησιμοποιεί προφορικά συνθήματα για να τους καθοδηγεί στη διαδρομή (Βασιλειάδης, 2003).

Α. Χόκεϊ στον πάγο

Οι ομάδες αποτελούνται από έξι παίκτες συμπεριλαμβανομένου του τερματοφύλακα. Κάθε αγώνας διαρκεί 45 λεπτά και διαιρείται σε τρεις περιόδους των 15 λεπτών (Βασιλειάδης, 2005).

Ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται είναι έλκηθρα με δύο δρομείς – ένας μπροστά κι ένας πίσω. Οι αθλητές για να κινηθούν χρησιμοποιούν δύο ρακέτες με μεταλλικό κάτω άκρο, οι οποίες μπορούν να γαντζωθούν στον πάγο. Το άνω άκρο των ρακετών έχει σχήμα μισοφέγγαρου που διευκολύνει το χτύπημα του πλαστικού δίσκου. Κάθε ομάδα αποτελείται από τρία ζευγάρια, στα οποία δίνονται ένας, δύο ή τρεις πόντοι. Το σύνολο των πόντων αξιολόγησης των παικτών που βρίσκονται στο γήπεδο δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 15, διαφορετικά η αντίπαλη ομάδα μπορεί να ζητήσει από το διαιτητή να σταματήσει τον αγώνα. Αυτό γίνεται προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη συμμετοχή όλων των αθλητών (Βασιλειάδης, 2003).

Σκανδιναβικά αγωνίσματα

Τα σκανδιναβικά αγωνίσματα αποτελούνται από τα αγωνίσματα ανωμάλου δρόμου και το διάθλο. Στα αγωνίσματα του σκι ανωμάλου δρόμου περιλαμβάνονται η σκυταλοδρομία, η ελεύθερη τεχνική και η κλασική τεχνική σκι. Ο εξοπλισμός ποικίλλει ανάλογα με το είδος της αναπηρίας των αθλητών, οι οποίοι μπορεί να αγωνίζονται όρθιοι ή καθιστοί (Βασιλειάδης, 2003).

Οι αγώνες σκι ανωμάλου δρόμου είναι το μοναδικό άθλημα των Χειμερινών Παραολυμπιακών Αγώνων στο οποίο συμμετέχουν αθλητές με νοητική υστέρηση (Βασιλειάδης, 2003).

Τα τρία αυτά αγωνίσματα διεξήχθησαν στους Χειμερινούς Παραολυμπιακούς Αγώνες του Σολτ Λέικ Σίτι το 2002. Ωστόσο η Διεθνής Παραολυμπιακή Επιτροπή στα χειμερινά αγωνίσματα έχει συμπεριλάβει και το curling σε αμαξίδιο (wheelchair curling), άθλημα που θα διεξαχθεί στους Χειμερινούς Παραολυμπιακούς Αγώνες του Τορίνο το 2006 (Βασιλειάδης, 2004).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑμεΑ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΟΥΣ ΠΑΡΑΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ

A. Εισαγωγή

Για πολλά Άτομα με Αναπηρία ο στόχος να συμμετέχουν σε Παραολυμπιακούς Αγώνες απλώς δεν είναι εφικτός. Όλοι οι άνθρωποι ονειρεύονται και φιλοδοξούν να φθάσουν σε αυτό το υψηλό επίπεδο επιδόσεων, αλλά η προσπάθεια, το ταλέντο, η σκληρή προσπάθεια και η τύχη που απαιτούνται για αγώνες αυτού του επιπέδου αποτελούν εξωπραγματικό στόχο για τους περισσότερους από εμάς (Βασιλειάδης Ν., 2002).

B. Προϋποθέσεις συμμετοχής

Όλοι οι αθλητές των Παραολυμπιακών Αγώνων από κάπου ξεκινούν. Πρώτον, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι αθλητές με αναπηρία ασχολούνται με τον αθλητισμό για τους ίδιους λόγους για τους οποίους ασχολείται και ο υπόλοιπος κόσμος:

- i.** για να διασκεδάσουν
- ii.** για να είναι σε καλή φυσική κατάσταση
- iii.** για να επιτύχουν τους προσωπικούς τους στόχους
- iv.** για να βελτιώσουν την υγεία τους
- v.** για να αναπτύξουν την κοινωνικότητά τους και να δημιουργήσουν φιλίες (Βασιλειάδης Ν., 2002).

Επίσης, την ενασχόλησή τους με τον αθλητισμό τα Άτομα με Αναπηρία μπορούν να αποκομίσουν οφέλη στα οποία άτομα χωρίς αναπηρία δεν έχουν πρόσβαση, όπως:

- i. αποκατάσταση
- ii. κοινωνική προσαρμογή μετά την απόκτηση της αναπηρίας.

Ωστόσο, τα πρόσθετα αυτά οφέλη είναι δευτερεύουσας σημασίας σε σχέση με το στόχο της συμμετοχής, και στην πραγματικότητα, οι στόχοι αυτοί δεν διαφέρουν καθόλου από τους στόχους όλων όσοι ασχολούνται με τον αθλητισμό (Βασιλειάδης Ν., 2002).

Πίνακας. Χαρακτηριστικά και προϋποθέσεις

	Χαρακτηριστικά	Προϋποθέσεις
Ατομικά	• Διασκέδαση • Κίνητρο • Εστίαση στο στόχο • Επιμονή • Επαγγελματισμός	• Πρόσβαση • Κόστος • Ανεξαρτησία • Προτεραιότητες
Μη Ατομικά	• Αποκλειστική εμπειρογνωμοσύνη όταν απαιτείται • Υποστήριξη από το περιβάλλον • Θετική αντιμετώπιση από την οικογένεια και τους φίλους	• Προσβασιμότητα • Κόστος • Συμβολή άλλων ατόμων

(Βασιλειάδης Ν., 2002).

Χαρακτηριστικά

Ο αθλητής κατά πρώτον, θα πρέπει πραγματικά να απολαμβάνει αυτό που κάνει. Πολλοί από τους αθλητές υψηλών επιδόσεων συνεχίζουν τον

αθλητισμό βασικά επειδή το χαίρονται. Μπορεί ορισμένοι αθλητές να είναι πολύ καλοί, να διαθέτουν πολλές φυσικές ικανότητες αλλά εάν δεν χαίρονται το άθλημά τους είναι απίθανο να βρουν το κίνητρο που θα τους οδηγήσει σε υψηλές επιδόσεις. Συχνά στον αθλητισμό τα κίνητρα προέρχονται από την απόλαυση, τη συγκίνηση του συναγωνισμού και την ικανοποίηση της επίτευξης προσωπικών στόχων. Ο παράγοντας της χαράς και της απόλαυσης θα πρέπει να υπάρχει ακόμα κι όταν στην προπόνηση ή τους αγώνες, ο φυσικός μόχθος και η προσπάθεια που απαιτούνται μπορεί φαινομενικά να αναιρούν τον παράγοντα της απόλαυσης. Ο αθλητής θα πρέπει όσο προχωρεί να θέτει ρεαλιστικούς στόχους. Ο προσδιορισμός και η επίτευξη προσωπικών στόχων είναι το κλειδί για τη δραστηριοποίηση και την απόλαυση. Έτσι, πολλοί αθλητές των Παραολυμπιακών Αγώνων αντί να πουν «*θα κερδίσω το χρυσό*», λένε «*θα βάλω τα δυνατά μου και θα προσπαθήσω να πετύχω την καλύτερη δυνατή επίδοση*». Εάν κερδίσουν το χρυσό, το δέχονται σαν δώρο. Ο αθλητής θα πρέπει να προσηλώνεται στην επίτευξη των στόχων που έχει θέση, και γι' αυτό χρειάζεται μεγάλη και σκληρή προσπάθεια (Βασιλειάδης Ν., 2002).

Προϋποθέσεις

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες για τα Άτομα με Αναπηρία είναι η ανάγκη φυσικής πρόσβασης. Παρόλο που οι ράμπες αναπηρικών αμαξιδίων, οι τουαλέτες και οι πινακίδες είναι κρίσιμα θέματα που απασχολούν τους ανθρώπους με αναπηρία, οι ίδιοι θεωρούν πολύ σημαντικότερο παράγοντα τις φιλόξενες εγκαταστάσεις. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι πολλές από τις απαιτήσεις φυσικής πρόσβασης, όπως οι ράμπες, μπορούν να ξεπεραστούν με μια θετική αντιμετώπιση του προβλήματος και την απροθυμία αναζήτησης και εξεύρεσης εναλλακτικών λύσεων. Η θετική αντιμετώπιση των Ατόμων με Αναπηρία θα βοηθήσει επίσης στην εξεύρεση

λύσεων προκειμένου να καλυφθούν οι απαιτήσεις φυσικής πρόσβασης. Μία αρνητική αντιμετώπιση μπορεί να εκφραστεί με την απροθυμία να εξεταστούν τα προβλήματα πρόσβασης για τα Άτομα με Αναπηρία και να τα αποκλείσει από συνηθισμένες δραστηριότητες (Βασιλειάδης Ν., 2002).

Οι εκπαιδευτές και οι προπονητές όλων των αθλητών με αναπηρία ακολουθούν τις παρακάτω κατάλληλες στρατηγικές:

- ❖ Αντιμετωπίζουν τα Άτομα με Αναπηρία που συμμετέχουν στον αθλητισμό ως αθλητές.
- ❖ Εστιάζουν την προσοχή τους στο τι μπορεί να κάνει ο αθλητής και όχι στο τι δεν μπορεί να κάνει. Θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η έλλειψη ικανότητας δεν συνεπάγεται απαραίτητα και την έλλειψη δυνατότητας ανάπτυξης της ικανότητας.
- ❖ Είναι ευέλικτοι και δημιουργικοί.
- ❖ Χρησιμοποιούν τον αθλητή ως πηγή πληροφοριών σε σχέση με τον εαυτό του. Ρωτούν τον αθλητή τι μπορεί να κάνει και πώς μπορούν να τροποποιηθούν κάποιες διαδικασίες ώστε να ανταποκρίνονται στο επίπεδο ικανότητάς του.
- ❖ Ενημερώνονται συνεχώς για τον τρόπο ζωής του αθλητή, την πρόσβαση που έχει σε μεταφορικά μέσα, την οικονομική του κατάσταση (όσον αφορά στα μεταφορικά μέσα και στην ικανότητα απόκτησης εξοπλισμού, στην καταβολή συνδρομών κ.ά.). Όταν μπορούν οι εκπαιδευτές ή οι προπονητές, προσπαθούν να βοηθήσουν ή να επιλύσουν τέτοια θέματα (π.χ. εξετάζουν τη δυνατότητα μεταφοράς των αθλητών εκ περιτροπής, τη διαθεσιμότητα μεταχειρισμένου εξοπλισμού κ.λπ.) (Βασιλειάδης Ν., 2002).
- ❖ Ανακαλύπτουν τους αντικειμενικούς στόχους του αθλητή και καθορίζουν στόχους υψηλούς αλλά εφικτούς.
- ❖ Χρησιμοποιούν γλώσσα απλή με προτάσεις σύντομες και σαφείς.

- ❖ Ενθαρρύνουν τη λήψη κοινών αποφάσεων. Να είναι προσιτοί, υπομονετικοί και να αντιμετωπίζουν τον αθλητή ως άτομο με άποψη.
- ❖ Παρέχουν ακριβή και αξιόπιστη πληροφόρηση. Ωστόσο, η απόφαση σχετικά με το τι πρέπει να γίνει βάσει των πληροφοριών αυτών αφήνουν να είναι κοινή απόφαση.
- ❖ Ζητούν από τον αθλητή να εξηγήσει τις οδηγίες που του δόθηκαν, είναι ένας καλός τρόπος να καταλάβουν οι εκπαιδευτές και οι προπονητές εάν κάποια οδηγία έγινε πλήρως κατανοητή.
- ❖ Συχνά, δεν περιμένουν πολλά από τα Άτομα με Αναπηρία. Θα πρέπει να μην είναι επιεικείς, να ενθαρρύνουν τους αθλητές να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του αθλήματος, όσο καλύτερα μπορούν (Βασιλειάδης Ν., 2002).
- ❖ Η κατανόηση των κανόνων θα πρέπει να αναπτυχθεί ανάλογα με τις δυνατότητες και το επίπεδο ικανότητας του συγκεκριμένου αθλητή.
- ❖ Θα πρέπει να ενθαρρύνουν την επικοινωνία των αθλητών, των επισήμων και των οπαδών σε γλώσσα κατάλληλη για την ηλικία τους και το άθλημα.
- ❖ Θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους αθλητές με τις κατάλληλες εκφράσεις (π.χ. στην κολύμβηση αντί για να πείτε «Μηράβο κορίτσι μου!» πείτε «Το ύψος του αγώνα σου ήταν στη σωστή θέση!»).
- ❖ Απαιτήση της ίδιας συμπεριφοράς από όλους τους αθλητές της ομάδας.
- ❖ Βοήθεια όποτε και όταν το ζητούν οι αθλητές. Σε καμία περίπτωση όμως η βοήθεια δεν θα πρέπει να γίνεται οίκτος.
- ❖ Οι εκπαιδευτές και οι προπονητές θα πρέπει να αποφεύγουν να παίρνουν το ρόλο του «προστάτη» από την αποτυχία. Εάν κάποιος έχει επιλέξει να είναι αθλητής αγώνων, θα πρέπει να αναγνωρίζουν και να προσαρμόζουν, προπονητές και εκπαιδευτές την ικανότητα του αθλητή να χειρίζεται τους κινδύνους (Βασιλειάδης Ν., 2002).

Οι τεχνικές αυτές θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο ως κατευθυντήριες. Είναι γενικές και θα πρέπει να προσαρμόζονται στο συγκεκριμένο άτομο. Δεν ισχύουν για όλους τους αθλητές με αναπηρία.

Ο δρόμος προς τους Παραολυμπιακούς Αγώνες μπορεί να είναι μακρύς και σκληρός, αλλά είναι συναρπαστικός και προσφέρει ιδιαίτερη ικανοποίηση. Οι εκπαιδευτές και οι προπονητές θα πρέπει να αφιερώνουν χρόνο για να ενημερώνονται σχετικά με τον αθλητισμό για Άτομα με Αναπηρία και να συζητούν με Άτομα με Αναπηρία για τις ανάγκες και τις φιλοδοξίες τους.

Ο αθλητισμός για ΑμεΑ εξελίσσεται ραγδαία, και η κήρυξη της έναρξης των Παραολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 2004, κατέπληξε τον κόσμο με τις επιδόσεις και τα επιτεύγματα των αθλητών (Βασιλειάδης Ν., 2002).

Γ. Διαφύλαξη των ατομικών διαφορών

Ένα από τα πρωταρχικά καθήκοντα της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας είναι η παρακολούθηση της κατάστασης της υγείας παγκοσμίως. Γι' αυτό απαιτείται ο σαφής προσδιορισμός της υγείας και η δυνατότητα μέτρησής της τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο πληθυσμών.

Πρόσφατα, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (WHO) ανακοίνωσε ένα νέο τρόπο περιγραφής της υγείας. Είναι μια καινούργια επιστημονική κατηγοριοποίηση, η οποία ονομάζεται Διεθνής Κατηγοριοποίηση Λειτουργικότητας, Αναπηρίας και Υγείας, γνωστή ως ICF. Ο τρόπος με τον οποίο η ICF αντιλαμβάνεται την αναπηρία είναι ζωτικής σημασίας – ιδίως για αθλητές με αναπηρία (Ευαγγελινού Χ., 2002).

Η βασική αρχή που ακολούθησε σε κάθε ενέργεια σχεδιασμού η ICF ονομάζεται καθολικότητα. Η αρχή αυτή δηλώνει ότι οι άνθρωποι διαφέρουν μεταξύ τους και ότι η ανθρώπινη λειτουργία καλύπτει και περιλαμβάνει ευρεία κλίμακα ικανοτήτων.

Η αρχή της καθολικότητας συμπίπτει με την ίδια την ουσία των Παραολυμπιακών Αγώνων. Σύμφωνα με την IPC, «Παραολυμπιακοί» σημαίνει «παράλληλοι Ολυμπιακοί», όχι «ειδικοί» ή «ξεχωριστοί» ή «υποδεέστεροι» (Ευαγγελινού Χ., 2002).

Μια επιπλέον αρχή στην οποία βασίστηκε η ICF ήταν η αρχή της ισότητας. Η αρχή αυτή σημαίνει ότι τα προβλήματα λειτουργικότητας από φυσική και πνευματική αιτία, διαφέρουν σημαντικά. Η μειονεξία δεν είναι θέμα ιατρικής διάγνωσης, αλλά συνδέεται με το τι μπορεί ή δεν μπορεί κάποιος να κάνει στη ζωή του. Ολόκληρη η φιλοσοφία των «Παραολυμπιακών Αγώνων» συμμερίζεται αυτή την αρχή. Δεν αποκλείουν αθλητές από αγώνες επειδή έχουν ή δεν έχουν κάποια διανοητική πάθηση, ούτε οργανώνουν αγώνες «νοητικής ή κινητικής υγείας». Οι Παραολυμπιακοί αφορούν αθλητές με αναπηρία, όχι αθλητές που έχουν διανοητικές ή σωματικές παθήσεις. Κατά το σχεδιασμό της ICF από την WHO, οι ειδικοί συνειδητοποίησαν ότι οι περιορισμοί και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα Άτομα με Αναπηρία οφείλονται κατά κύριο λόγο, εάν όχι εξ ολοκλήρου στη δομή της κοινωνίας, στις συμπεριφορές των ανθρώπων και στην οργάνωση της κοινωνίας και όχι στα δικά τους λειτουργικά προβλήματα. Εάν ζητούσαμε από έναν αθλητή να καταγράψει τι εμποδίζει τη συμμετοχή του/της στον αθλητισμό, στις πρώτες θέσεις του καταλόγου θα συναντούσαμε την συμπεριφορά των άλλων («Πώς μπορείς να γίνεις αθλητής, είσαι ανάπηρος!»). Τα εμπόδια που θέτει η κοινωνία στο δρόμο τους (έλλειψη ευκαιριών προπόνησης, έλλειψη οικονομικής υποστήριξης, διοικητικά προβλήματα) και την έλλειψη προσαρμοσμένου εξοπλισμού ή άλλων διευκολύνσεων. Το φυσικό τους τότε πρόβλημα ίσως να εμφανιζόταν στις τελευταίες θέσεις του καταλόγου (Ευαγγελινού Χ., 2002).

Η ICF είναι μια κατηγοριοποίηση των τομέων υγείας και των σχετικών μ' αυτήν τομέων που βοηθάει στην περιγραφή των αλλαγών στη λειτουργία

και τη δομή του σώματος, το τι μπορεί να κάνει κάποιο άτομο που έχει πρόβλημα υγείας σε δεδομένες συνθήκες (βαθμός ικανότητας), καθώς και τι πραγματικά κάνει το άτομο αυτό στο συνηθισμένο περιβάλλον του (βαθμός ικανότητας), καθώς και τι πραγματικά κάνει το άτομο αυτό στο συνηθισμένο περιβάλλον του (βαθμός πραγματικής αποδοχής). Οι τομείς αυτοί ταξινομούνται ως προς το σωματικό παράγοντα καθώς και την προσωπική και κοινωνική δραστηριότητα και συμμετοχή. Το κλειδί για την κατανόηση της ICF και την σπουδαιότητά της για τα ΑμεΑ είναι το βασικό πρότυπο αναπηρίας που συστηματοποιείται με αυτήν την κατηγοριοποίηση. Επί σειρά ετών υπάρχει έντονη διαμάχη μεταξύ των υπερμάχων των δύο βασικών προτύπων αναπηρίας, του ιατρικού και του κοινωνικού (Ευαγγελινού Χ., 2002).

Το ιατρικό πρότυπο, θεωρεί την αναπηρία βασικό χαρακτηριστικό του ατόμου, μια ανωμαλία που οφείλεται σε τραυματισμό ή ασθένεια και η οποία απαιτεί ιατρική περίθαλψη. Το κοινωνικό όμως πρότυπο της αναπηρίας, αντιμετωπίζει την αναπηρία ως πρόβλημα κοινωνικής προέλευσης και όχι ως χαρακτηριστικό γνώρισμα του ατόμου. Εφόσον, σύμφωνα με το κοινωνικό πρότυπο, οι παράγοντες που δημιουργούν το πρόβλημα της αναπηρίας είναι οι συμπεριφορές και το φυσικό περιβάλλον, ο μόνος τρόπος διόρθωσης της αναπηρίας είναι η αλλαγή περιβάλλοντος (Ευαγγελινού Χ., 2002).

Στη WHO παρόλο που και τα δύο πρότυπα είναι αποτελεσματικά κανένα δεν την καλύπτει πλήρως. Αντιμετωπίζει την αναπηρία ως σύνθετο φαινόμενο, ως πρόβλημα τόσο σωματικό όσο και κοινωνικό. Η αναπηρία είναι όντως μια αλληλεπίδραση μεταξύ των χαρακτηριστικών του ατόμου και αυτών του ευρύτερου πλαισίου όπου ζει. Η WHO θεωρεί ότι το καλύτερο πρότυπο είναι αυτό που περιέχει τόσο την ιατρική προσέγγιση και την προσέγγιση της αποκατάστασης, όσο και την κοινωνική προσέγγιση, χωρίς να περιορίζει την συνολική έννοια της αναπηρίας σε μια από τις επιμέρους

πλευρές της. Ένα πρότυπο αναπηρίας που εμπεριέχει τη βιολογική και κοινωνική άποψη είναι πιο ευέλικτο και χρήσιμο. Είναι το πρότυπο πάνω στο οποίο βασίστηκε ο σχεδιασμός της ICF (Ευαγγελινού Χ., 2002).

Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες επιζητούν να διευρύνουν τις ευκαιρίες πλήρους συμμετοχής για Άτομα με Αναπηρία σε όλα τα επίπεδα στον αθλητισμό, και ιδιαίτερα να διευκολύνουν την πρόσβασή τους σε εκπαιδευτικά προγράμματα σχεδιασμένα ώστε να βελτιώσουν την επίδοσή τους στο άθλημα της επιλογής τους (Ευαγγελινού Χ., 2002).

Η ICF είναι ένα ολοκληρωμένο επιστημονικό εργαλείο ικανό να προωθήσει τις επιδιώξεις του Παραολυμπιακού Κινήματος και όλων των κινημάτων που συνδέονται με τα Άτομα με Αναπηρία. Οι μελέτες αποδεικνύουν ότι η διάγνωση από μόνη της δεν προβλέπει ταυτόχρονα και τις ανάγκες εξυπηρέτησης, τη διάρκεια της νοσοκομειακής περίθαλψης, το βαθμό περίθαλψης ή τα λειτουργικά αποτελέσματα. Ούτε η ασθένεια ή η διαταραχή αποτελεί ακριβές μέσον πρόβλεψης για τη λήψη επιδομάτων αναπηρίας, την απόδοση στην εργασία, την επιστροφή στο εργατικό δυναμικό ή την πιθανότητα κοινωνικής ένταξης. Αυτό συνεπάγεται ότι, εάν χρησιμοποιηθεί μόνο η ιατρική κατηγοριοποίηση της διάγνωσης, δεν θα υπάρχουν πληροφορίες χρήσιμες για λόγους προγραμματισμού και διαχείρισης της υγείας. Αυτό που λείπει είναι τα δεδομένα που αφορούν στα επίπεδα λειτουργικότητας και αναπηρίας (Ευαγγελινού Χ., 2002).

Δ. Κατηγορίες αναπηριών

Οι αθλητές με αναπηρία που συμμετέχουν στους Παραολυμπιακούς αγώνες υπάγονται σε πέντε (5) ομοσπονδίες. Καθεμία από αυτές περιλαμβάνει αθλητές από διαφορετική «*κατηγορία αναπηρίας*» - που ως όρος, πρέπει να διαχωριστεί από την «*ταξινόμηση*»: σε κάθε άθλημα ο

αθλητής αγωνίζεται με αθλητές ίσης ή σχετικής αναπηρίας. Από αυτές τις ομοσπονδίες, οι τρεις πρώτες περιλαμβάνουν αθλητές με κινητική αναπηρία, η τέταρτη αθλητές τυφλούς ή με περιορισμό όρασης και η Πέμπτη ομοσπονδία αθλητές με νοητική υστέρηση. Οι ομοσπονδίες είναι οι εξής:

1. Η *CP-ISRA (Cerebral Palsy – International Sports and Recreation Associations)*, περιλαμβάνει αθλητές με εγκεφαλική παράλυση ή αθλητές που, λόγω κάποιας βλάβης του εγκεφάλου (όπως η βαριά κρανιοεγκεφαλική κάκωση), απέκτησαν νευρολογική βλάβη που μοιάζει με αυτήν της εγκεφαλικής παράλυσης.
2. Η *ISMWSF (International Stoke Madeville Wheelchair Sports Federation)* περιλαμβάνει τους αθλητές με βλάβες του νωτιαίου μυελού (παραπληγίες, τετραπληγίες) και πολιομυελίτιδα.
3. Η *ISOD (International Sports Organization for the Disabled)* περιλαμβάνει τους αθλητές με ακρωτηριασμούς, και τους αθλητές που υπάγονται στην κατηγορία "Les Autres"
4. Η *IBSA* περιλαμβάνει αθλητές με μερική ή ολική απώλεια όρασης.
5. Η *INAS-FMH* περιλαμβάνει αθλητές με νοητική υστέρηση και μαθησιακές δυσκολίες (Βασιλειάδης Ν., 2002).

Πιο αναλυτικά:

1. Εγκεφαλική παράλυση (CP-ISRA)

Η εγκεφαλική παράλυση (ΕΠ) είναι μια μη προοδευτική βλάβη του εγκεφάλου που προκαλεί κυρίως προβλήματα στην κίνηση, όπως διαταραχές του συντονισμού, του μυϊκού τόνου και της μυϊκής δύναμης, προβλήματα ισορροπίας, προσανατολισμού και στάσης. Η εγκεφαλική βλάβη μπορεί να συνοδεύεται και από νοητικά προβλήματα, διαταραχές της ακοής και της όρασης, προβλήματα, διαταραχές της ακοής και της όρασης, διαταραχές του λόγου και επιληψία (Κρουσταλάκης, 2000).

Ο βαθμός των προβλημάτων αυτών ορίζεται από την περιοχή του εγκεφάλου που είχε θιγεί και από τη βαρύτητα της εγκεφαλικής βλάβης.

Οι αιτίες της Εγκεφαλικής Παράλυσης χωρίζονται σε:

α) προγεννητικές (κατά την ανάπτυξη του εμβρύου), **β) σε γεννητικές** (κατά τη διάρκεια του τοκετού) και **γ) σε μεταγεννητικές**.

Η Εγκεφαλική παράλυση ορίζεται ανάλογα με τις περιοχές του σώματος που επηρεάζει, ορίζεται ως τετραπληγία (quadriplegia) όπου το άτομο εμφανίζει διαταραχές στα 4 άκρα και τον κορμό, τριπληγία (triplegia), επηρεάζονται τρία από τα άκρα και ο κορμός, διπληγία (diplegia), όπου κυριαρχούν οι διαταραχές στα κάτω άκρα ημιπληγία (hemiplegia), όταν ένα μόνο άκρο επηρεάζεται.

Ο τύπος της μυϊκής διαταραχής ορίζεται ως: σπαστική δυσκαμπτική, αταξική, αθετωσική, τρομώδης και μεικτή (Κρουσταλάκης, 2000).

Η βαρύτητα των προβλημάτων σε συνδυασμό με τον τύπο της διαταραχής και με τον αριθμό των άκρων που επηρεάζονται δημιουργούν μεγάλη ποικιλία περιπτώσεων, όπως βαριά σπαστική τετραπληγία, μέτρια αθετωτική ημιπληγία κ.λπ. Οι αθλητικές κατηγορίες που υπάρχουν είναι οχτώ. Οι κατηγορίες 5-8 αφορούν τους αθλητές που αγωνίζονται όρθιοι, και οι κατηγορίες 1-4 σε αυτούς που αγωνίζονται με αμαξίδιο. Η κατηγορία με την πιο βαριά περίπτωση Εγκεφαλικής Παράλυσης είναι η 1 (Class 1) και με την πιο ελαφριά, η 8 (Class 8) (Βασιλειάδης Ν., 2002).

2. Α. Τραυματικές και συγγενείς βλάβες του νωτιαίου μυελού (ISMNSF)

Ο νωτιαίος μυελός αποτελεί συνέχεια του εγκεφάλου προς τα κάτω και βρίσκεται μέσα στην σπονδυλική στήλη. Εξετάζεται μαζί του ως «κεντρικό νευρικό σύστημα» και διαιρείται σε 30 ισπς λειτουργίας τμήματα που ονομάζονται μυελοτόμια (8 αυχενικά, 12 θωρακικά, 5 οσφυϊκά και 5 ιερά), τα

οποία δίνουν οδηγίες στους μυς του σώματος. Κάθε μυελοτόμιο ελέγχει τους ίδιους μυς σε όλους τους ανθρώπους (Κιουμουρτζόγλου, 2001).

Ο αυχενικός μυελός ελέγχει τους μυς των χεριών, του κορμού και των κάτω άκρων, ο θωρακικός μυελός τους μυς του κορμού και των κάτω άκρων και τέλος ο οσφυϊκός και ο ιερός μυελός τους μυς των κάτω άκρων.

Μια βλάβη στο νωτιαίο μυελό προκαλεί τετραπληγία ή παραπληγία. Εξ ορισμού «παραπληγία» σημαίνει παράλυση των κάτω άκρων και ενός τμήματος ή όλου του κορμού. Αν εμπλέκονται και τα άνω άκρα σε οποιοδήποτε βαθμό, τότε η αναπηρία ονομάζεται τετραπληγία. Με τον όρο «ύψος παραπληγίας ή τετραπληγίας» ορίζεται το μυελοτόμιο που θίγεται και οι κινήσεις που διατηρούνται ή χάνονται.

Ο αθλητής με παραπληγία ή με τετραπληγία που ανήκει στην TSMWSF αγωνίζεται μόνο με αναπηρικό αμαξίδιο. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις που η βλάβη του νωτιαίου μυελού δεν είναι πλήρης και τότε η τετραπληγία ή παραπληγία ονομάζεται «ατελής», και ο αθλητής βαδίζει με δυσκολία και χρησιμοποιεί βοηθήματα και κηδεμόνες (Κιουμουρτζόγλου, 2001).

Αν ο αθλητής μπορεί να αγωνιστεί όρθιος στα αγωνίσματα στίβου, τότε δεν κατηγοριοποιείται βάσει του συστήματος ISMWSF αλλά αυτού του ISOD. Κυριότερες αιτίες κακώσεων του νωτιαίου μυελού είναι τα τροχαία ατυχήματα (48%-56%), οι πτώσεις από ύψος (19%-21%), τα αθλήματα (7%-14%) και η βία (7%-15%). Από τα αθλήματα, το υψηλότερο ποσοστό κατέχουν οι καταδύσεις (66%). Από τις συγγενείς βλάβες του νωτιαίου μυελού το 45% οφείλεται σε όγκους.

Το σύστημα κατηγοριοποίησης βασίζεται στο ότι κάθε αθλητής με παραπληγία, σε σχέση με τον αθλητή με παραπληγία του ίδιου βαθμού έχει παρόμοια απώλεια κινήσεων και παρόμοια διατήρηση μυϊκών και άλλων λειτουργιών άρα και οι δύο μπορούν να αγωνιστούν στην ίδια κατηγορία με

πλήρη ισοτιμία. Οι ιατρικές κατηγορίες της ομάδας αυτής είναι οι εξής: IA, IB, IC, 2, 3, 4, 5 και 6 (Κιουμουρτζόγλου, 2001).

Για παράδειγμα, στην κατηγορία IB ανήκουν αθλητές με τετραπληγία λόγω βλάβης του κατώτερου αυχενικού μυελού, οι οποίοι εκτείνουν τους αγκώνες τους αλλά δεν μπορούν να πιάσουν φυσιολογικά. Στην κατηγορία 3 ανήκουν αθλητές με παραπληγία λόγω βλάβης του θωρακικού μυελού: παρουσιάζουν βλάβη στον κορμό και τα κάτω άκρα ενώ έχουν φυσιολογικά άνω άκρα. Όταν, όμως ο παραπληγικός μετέχει σε κάποιο άθλημα η κατηγορία τροποποιείται ανάλογα με το άθλημα και το σύστημα κατηγοριοποίησης ονομάζεται «λειτουργικό» (Κιουμουρτζόγλου, 2001).

2.B. Πολιομυελίτιδα (ISMWSF)

Η πολιομυελίτιδα είναι νόσος που οφείλεται σε λοίμωξη του κεντρικού νευρικού συστήματος και προέρχεται από τον ιό της πολιομυελίτιδας.

Στις αναπτυγμένες κοινωνίες η νόσος σήμερα έχει εξαλειφθεί χάρη σε ένα παγκόσμιο πρόγραμμα εμβολιασμού. Αλλά σε χώρες με ανθυγιεινές συνθήκες συνεχίζει να εμφανίζεται – αν και σπάνια. Η λοίμωξη στο νευρικό σύστημα προκαλεί μόνιμη παράλυση των μυών. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία στο βαθμό και την τοπογραφική κατανομή της παράλυσης. Μπορεί να παραλύσει μόνο ένας μυς ή ένα ολόκληρο κάτω άκρο, ή να προκληθεί παραπληγία ή τετραπληγία (Ζαχαρόπουλος Τ., 2002).

Επειδή η παράλυση της πολιομυελίτιδας μοιάζει με την παράλυση που προκαλούν οι βλάβες του νωτιαίου μυελού (και όχι με την εγκεφαλική παράλυση), οι αθλητές με τις δύο αυτές διαφορετικές αναπηρίες ανήκουν στην ίδια διεθνή ομοσπονδία (ISMWSF) και το σύστημα κατηγοριοποίησής τους είναι το ίδιο (Ζαχαρόπουλος Τ., 2002).

3. Α. Ακρωτηριασμοί (ISOD)

Ως ακρωτηριασμός ορίζεται κάθε απώλεια τμήματος, ή ολόκληρο του άνω ή κάτω άκρου του ανθρώπινου σώματος. Η απώλεια αυτή έχει δύο εκδοχές να είναι ή επίκτητη ή συγγενής.

Η συγγενής οφείλεται σε κάποια ανωμαλία κατά τη διάπλαση του εμβρύου και αναφέρεται με τον όρο δυσμέλεια (έλλειψη τμήματος άκρου) ή λιπομέλεια (έλλειψη όλου του άκρου), ή φωκομέλεια παρά ως «συγγενής ακρωτηριασμός». Οι αιτίες είναι άγνωστες, αλλά αποδίδονται στην ακτινοβολία που δέχεται η έγκυος και σε κάποια φάρμακα, όπως η θαλιδομίδη, που θεωρούνται «τερατογόνα». Η επίκτητη απώλεια οφείλεται σε τραυματισμό ή σε κάποια ασθένεια όπως είναι ο όγκος. Στις ηλικίες από 15-45 ετών, το 75% των ακρωτηριασμών του άνω άκρου οφείλεται σε τραύμα. Οι ακρωτηριασμοί των κάτω άκρων οφείλονται κατά 75% σε νόσους, κατά 20% σε τραύμα και κατά 5% σε όγκους. Για τα παιδιά ηλικίας 10-20 ετών, όμως, οι όγκοι είναι η συχνότερη αιτία ακρωτηριασμών, τόσο των άνω όσο και των κάτω άκρων. Το σύστημα κατηγοριοποίησης βασίζεται στο αν ο ακρωτηριασμός:

- ❖ Βρίσκεται στο άνω ή στο κάτω άκρο.
- ❖ Είναι διπλός ή μονός.
- ❖ Βρίσκεται πάνω ή κάτω από τον αγκώνα ή το γόνατο.

Κατατάσσει τους αθλητές σε εννέα κατηγορίες: A1-A9.

Για παράδειγμα, η κατηγορία A1 περιλαμβάνει αθλητές με διπλό άνω του γόνατος ακρωτηριασμό, η A4 αθλητές με μονό κάτω του γόνατος ακρωτηριασμό και η A8 με μονό κάτω του αγκώνα. Οι αθλητές με ακρωτηριασμό αγωνίζονται όρθιοι ή με αμαξίδιο. Οι ακρωτηριασμένοι αθλητές με αμαξίδιο στα αγωνίσματα στίβου κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν την ISMWSF (Κιουμουρτζόγλου, 2001).

3. B. "Les Autres" αναπηρίες (ISOD)

Οι αθλητές της κατηγορίας «Les Autres» είναι η πιο περίπλοκη και προβληματική ομάδα. Κάτω από τη μεγάλη αυτή κατηγορία επιτρέπεται να αγωνίζονται όλοι οι υπόλοιποι αθλητές με κινητική αναπηρία που δεν ανήκουν στις παραπάνω ομάδες. Μία από τις βασικές διαφορές από τις άλλες κατηγορίες αναπηριών είναι ότι στην «Les Autres» λαμβάνουν μέρος και αθλητές με προοδευτικά επιδεινούμενη αναπηρία που δεν επιτρέπεται να ενταχθούν στις άλλες κατηγορίες. Στην μονάδα αυτή λαμβάνουν μέρος αθλητές με αγκυλωτή ή αρθρόδεση μιας άρθρωσης, με αγκυλοποιητική σπονδυλίτιδα, με σύνδρομο Guillain-Barre ή άλλες πολυνευροπάθειες, με βλάβη του βραχιονίου πλέγματος που αναφέρεται και ως μαιευτική παράλυση, με συγγενείς παθήσεις που επηρεάζουν το κινητικό σύστημα, όπως αρθρογούπωση, νανισμό λόγω χονδροδυστροφίας (dwarfs) συγγενές εξάρθρωμα του ισχίου, δυσμέλεια, φωκομέλεια (αν είναι τόσο περίπλοκες ώστε να μην μπορούν να εξεταστούν μαζί με τους ακρωτηριασμούς). Επιπλέον, με κινητική αναπηρία που προήλθε από εγκαύματα, κατάγματα, κακώσεις του μυοσκελετικού, με ιδιοπαθή σκολίωση, με σκλήρυνση κατά πλάκας, με αταξία Friedreich, με μυϊκή δυστροφία, με Sharcot – Marie – Tooth, με μυοτονία, με όγκους που προκαλούν βλάβη του κινητικού συστήματος, με συριγγομυελία, με πολυ-αρθροπάθεια. Επίσης, μπορούν να συμμετέχουν και αθλητές με πολιομυελίτιδα ή με κάκωση του νωτιαίου μυελού, που αγωνίζονται, όπως αναφέραμε παραπάνω, με τους κανόνες της ISMWSF, αλλά μόνο αν η παράλυση είναι ελαφρά και οι αθλητές μπορούν να αγωνιστούν όρθιοι. Η βασική κατηγοριοποίηση των αθλητών αυτών γίνεται σε 6 κατηγορίες (LA1-LA6) που ορίζονται από τη βαρύτητα της αναπηρίας, με την LA1 ως την πιο βαριά. Οι αθλητές που ανήκουν στις τρεις πρώτες αγωνίζονται σε αναπηρικά αμαξίδια ενώ στις τρεις τελευταίες αγωνίζονται όρθιοι (Κιουμουρτζόγλου, 2001).

4. Αθλητές με μερική ή ολική απώλεια όρασης (IBSA)

Οι τυφλοί αθλητές χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες: B1, B2 και B3. Για παράδειγμα στην B1 περιλαμβάνονται τυφλοί που δεν προσλαμβάνουν φως ή που προσλαμβάνουν φως αλλά δεν μπορούν να αναγνωρίζουν το σχήμα ενός χεριού σε οποιαδήποτε απόσταση και κατεύθυνση (Κιουμουρτζόγλου, 2001).

5. Αθλητές με νοητική υστέρηση και μαθησιακές δυσκολίες (INAS-FMH)

Οι αθλητές αυτής της κατηγορίας δεν αγωνίζονται χωρισμένοι σε κατηγορίες, πρέπει όμως να παρουσιάζουν νοητικά προβλήματα βάσει ψυχολογικών και ψυχιατρικών τεστ.

Το 1996 στην Ατλάντα ήταν η πρώτη φορά που συμμετείχαν στους Παραολυμπιακούς Αγώνες οι καλύτεροι αθλητές με νοητική υστέρηση. Στην κατηγορία αυτή, προκειμένου να συμμετέχει ένας αθλητής στους Παραολυμπιακούς, απαιτείται να έχει νοητικό πηλίκο κάτω από 70 μονάδες.

Η σαρωτική όμως νίκη στην καλαθοσφαίριση (μπάσκετ), της ομάδας της Ισπανίας, το 2000 στο Σίδνεϋ, αντικαταστάθηκε με αφαίρεση του τίτλου όταν η Ισπανική Ολυμπιακή Επιτροπή ανακάλυψε ότι μόνο δέκα από τους δώδεκα αθλητές που συμμετείχαν είχαν νοητική υστέρηση.

Το σκάνδαλο που δημιουργήθηκε κόστισε βαριά στον χώρο του Αθλητισμού των Ατόμων με Αναπηρία. Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ) απαγόρευσε τη συμμετοχή ατόμων με νοητική υστέρηση στους Παραολυμπιακούς Αγώνες με το σκεπτικό, ότι είναι δύσκολη η εκτίμηση του βαθμού της αναπηρίας. Η επιστημονική κοινότητα και παράγοντες του αθλητισμού βρίσκονται ακόμα σε διαπραγματεύσεις με τη ΔΟΕ ως προς αυτή την απόφαση (<http://noesi.gr/paralympics.htm>).

Ε. Κατάταξη αθλητών στους Παραολυμπιακούς Αγώνες

Η κατάταξη των αθλητών σε κατηγορίες δεν εφαρμόζεται μόνο στα αθλήματα για Άτομα με Αναπηρία. Πολλά αθλήματα έχουν κάποιο σύστημα κατηγοριοποίησης – είτε κατά φύλο είτε ανάλογα με το βάρος, όπως στην άρση βαρών ή την πυγμαχία. Οποιοδήποτε σύστημα εφαρμόζουν οι αθλητικές ομοσπονδίες είναι μια μορφή γενικής κατηγοριοποίησης και όχι κατηγοριοποίησης μεμονωμένων αθλητών.

Η επιτυχία του συστήματος κατηγοριοποίησης βασίζεται στο ότι το σύστημα:

- i.** Αναγνωρίζει τις αθλητικές τεχνικές και τους περιορισμούς της αναπηρίας.
- ii.** Αυξάνει την άμιλλα.
- iii.** Μειώνει τον αριθμό των κατηγοριών.
- iv.** Είναι αποδεκτό από τους αθλητές.

Κάθε άθλημα είναι διαφορετικό και η κατηγοριοποίηση θα πρέπει να βασίζεται στη γνώση του αθλήματος στο οποίο εφαρμόζεται. Η αναπηρία μειώνει την ικανότητα ενασχόλησης με κάποιο άθλημα και ο περιορισμός αυτός πρέπει να αναγνωρίζεται από το σύστημα κατηγοριοποίησης. Ωστόσο, σε κάθε κατηγορία υπάρχουν αναπόφευκτα διαφορές, όπως υπάρχουν και διαφορές, μεταξύ αθλητών ανάλογα με την ικανότητα και την προπόνηση. Ένας καλά προπονημένος αθλητής δεν πρέπει να ταλαιπωρείται όταν υπόσχεται καλύτερες επιδόσεις σε κάποιο άθλημα σε σχέση με άλλους που δεν έχουν προπονηθεί σωστά (www.ipc.org).

Οι αθλητές, οι θεατές και όποιος ασχολείται με τον αθλητισμό γνωρίζουν ότι αθλητισμός σημαίνει άμιλλα. Η κατηγοριοποίηση δεν περιορίζεται την άμιλλα. Αθλητισμός σημαίνει νικητές και ηττημένοι και η κατηγοριοποίηση δεν μπορεί να εξαλείψει αυτή την πολύ βασική ιδιότητά του. Τα συστήματα κατηγοριοποίησης επιδιώκουν τη δίκαιη άμιλλα, αλλά δεν

μπορούν και δεν πρέπει ποτέ να ισοπεδώνουν το συναγωνισμό. Η αυξανόμενη άμιλλα θα οδηγήσει αναπόφευκτα στη μείωση των κατηγοριών (www.ipc.org).

Συνεπώς, για να επιτύχει οποιοδήποτε σύστημα κατηγοριοποίησης θα πρέπει να το αποδεχτούν οι αθλητές. Οι αθλητές θα πρέπει να συμμετέχουν στη διαδικασία κατηγοριοποίησης, επειδή οι ίδιοι διαθέτουν περισσότερες γνώσεις για το άθλημα, και για ό,τι αφορά στην αναπηρία και τους περιορισμούς που αυτή θέτει στη άθληση.

Για την αποδοχή της διαδικασίας, απαιτούνται τα εξής:

- i.** Ταύτιση
- ii.** Γνώση του αθλήματος
- iii.** Αναγνώριση διαφορών από το σύστημα
- iv.** Διδασκαλία του συστήματος ώστε να γίνει κατανοητό από τους αθλητές.

Ο όρος «ταύτιση» σημαίνει ότι οι χρήστες του συστήματος (προπονητές, αθλητές και ταξινομητές) νιώθουν «κομμάτι» του. Θα πρέπει να αισθάνονται ότι το σύστημα ανήκει στο άθλημα και, κατά συνέπεια ότι ανήκει και σε αυτούς που αγωνίζονται. Το σύστημα επομένως θα πρέπει να βασίζεται στη γνώση του αθλήματος και το άθλημα θα πρέπει να είναι κατανοητό, τόσο σε όσους σχεδιάζουν τις κατηγορίες όσο και σε εκείνους που κατατάσσουν τους αθλητές σε αυτές. Όσο και αν τροποποιηθούν οι κανόνες, οι τεχνικές προπόνησης και τα βοηθήματα για την απόδοση (αγωνιστικά αμαξίδια, συστήματα επίδεσης – σταθεροποίησης κ.λπ.), θα παραμείνουν κάποιες διαφορές μεταξύ των διαφορετικών ομάδων των αθλητών. Το σύστημα κατηγοριοποίησης θα πρέπει με δίκαιο τρόπο να αναγνωρίζει τις διαφορές μεταξύ των ομάδων των αθλητών. Για την IPC,

ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες αποδοχής θα πρέπει να είναι η ικανότητα εκμάθησης και κατανόησης του συστήματος κατηγοριοποίησης.

Ένα σύστημα κατηγοριοποίησης θα πρέπει να είναι καλά τεκμηριωμένο και ευέλικτο και όχι αυταρχικό. Για να γίνει κατηγοριοποίηση θα πρέπει να συμπεριληφθούν γιατροί, προπονητές, τεχνικό προσωπικό, αθλητές και θεραπευτές, με γνώσεις σχετικές με το άθλημα. Η ομάδα θα πρέπει να έχει ως επίκεντρο τον αθλητή και ως κοινό στόχο την υπεροχή, και θα πρέπει να αγαπά το άθλημα και τις κατηγορίες του (www.ipc.org).

Οι πιέσεις που ασκούνται στην κατηγοριοποίηση είναι:

- i. Κοινωνικές
- ii. Πολιτικές
- iii. Σχετικές με την αθλητική επιστήμη

Οι παράγοντες που αφορούν στις κοινωνικές πιέσεις είναι:

- ❖ Η εμπύχωση των αθλητών.
- ❖ Η συγχώνευση των αναπηριών, σημαντική για προφανείς κοινωνικούς λόγους.

Στην κατηγοριοποίηση ασκούνται και πολιτικές πιέσεις. Οι κατηγορίες θα πρέπει να περιοριστούν, γεγονός που θα έχει ως αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη αξιοπιστία του αθλητισμού στα μάτια ενός κοινού εξοικειωμένου με τον αθλητισμό για αρτιμελείς αθλητές. Το αποτέλεσμα θα είναι ένα σύστημα κατηγοριοποίησης αναγνωρίσιμο από τους θεατές (www.ipc.org).

Η τρίτη ομάδα πιέσεων που ασκείται στην κατηγοριοποίηση είναι αυτές που οφείλονται στις αθλητικές επιστήμες. Επιπλέον, η αθλητική επιστήμη θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί προκειμένου να επιβεβαιωθεί η εγκυρότητα ενός συστήματος κατηγοριοποίησης. Είναι ενδιαφέρον ότι το πρότυπο αυτό έχει χρησιμοποιηθεί στην κολύμβηση – με αποτέλεσμα ο αριθμός των κατηγοριών του αγωνίσματος του προσθίου να μειωθεί από δέκα σε εννιά καθώς με την

επιστημονική μέτρηση και την παρατήρηση κατέστη σαφές ότι παλιές κατηγορίες 9 και 10 μπορούσαν να συγχωνευθούν χωρίς ανεπιθύμητες επιπτώσεις.

Συνοψίζοντας λοιπόν, οι πιέσεις που ασκούνται στην κατηγοριοποίηση των αθλητών με αναπηρία δεν είναι πια ιατρικές αλλά πολιτικές (www.ipc.org).

ΣΤ. Λειτουργική κατηγοριοποίηση αθλητών με αναπηρία

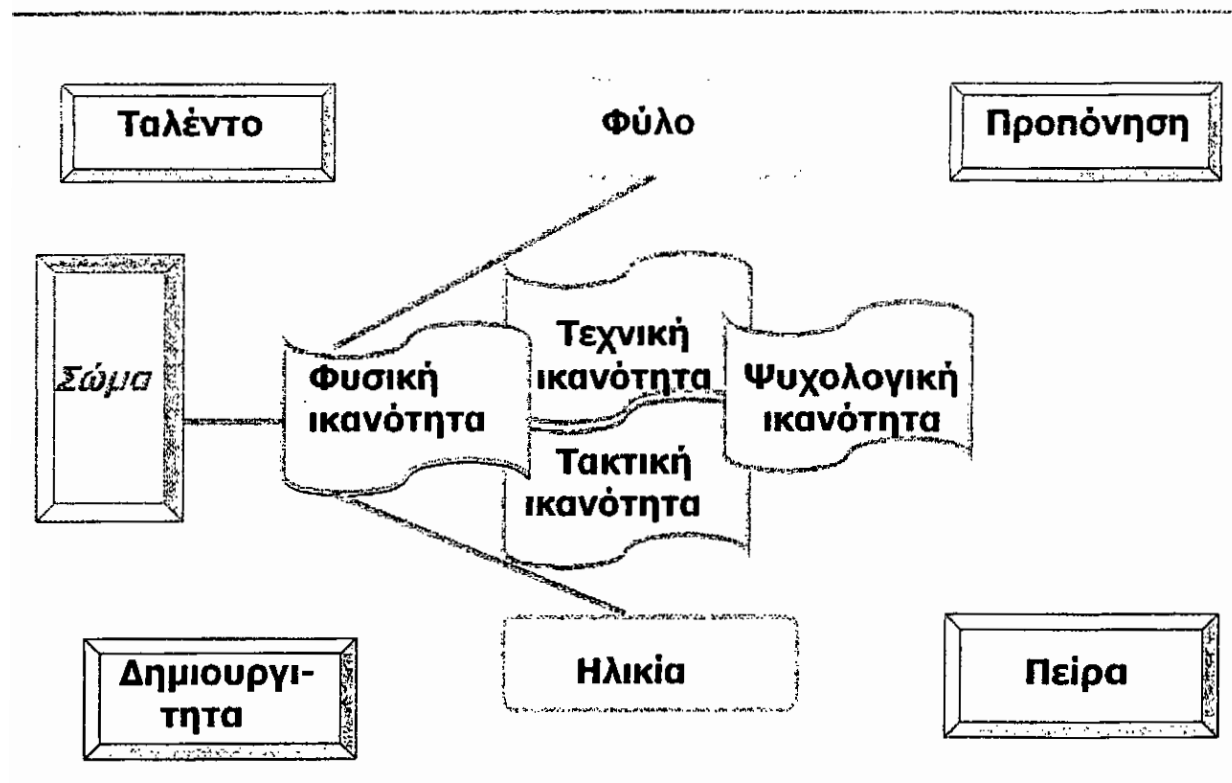
Οι διεθνείς ταξινομητές περιέγραψαν τη λειτουργική κατηγοριοποίηση των αθλητών με αναπηρία ως «κατάταξη των αγωνιζόμενων αθλητών σε κατηγορίες βάσει των ικανοτήτων τους, καθώς και του συσχετισμού μεταξύ αναπηρίας και αθλητικής δραστηριότητας». Ως σκοπός της κατηγοριοποίησης προσδιορίστηκε «η ελαχιστοποίηση της επίδρασης της αναπηρίας στο αθλητικό αποτέλεσμα (Kruimer, 2000).

Σύμφωνα με τα παραπάνω τα κριτήρια κατηγοριοποίησης θα πρέπει να βασίζονται στη σχέση μεταξύ της λειτουργικής ικανότητας του αθλητή και των παραγόντων που καθορίζουν την απόδοση στο συγκεκριμένο άθλημα. Για παράδειγμα, στα αθλήματα στα οποία συμμετέχουν αθλητές με νοητική υστέρηση, ένα γενικό σύστημα κατηγοριοποίησης βασιζόμενο αποκλειστικά στο δείκτη ευφυΐας (IQ) δεν θα οδηγούσε σε δίκαιο συναγωνισμό (Vanlandewijck, 2002).

Παράγοντες που καθορίζουν την ικανότητα απόδοσης

Η ικανότητα απόδοσης περιλαμβάνει όλες τις παραμέτρους που επηρεάζουν το τελικό αποτέλεσμα της απόδοσης ενός αθλητή (βλ. σχήμα που ακολουθεί) (Vanlandewijck, 2002).

Δυνατότητα απόδοσης

Σχήμα. Παράμετροι που επηρεάζουν τη συνολική ικανότητα απόδοσης ενός αθλητή. Στην κατηγοριοποίηση αθλητών υψηλών επιδόσεων με κινητικές αναπηρίες, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνο οι διαφορές στις σωματικές ικανότητες που σχετίζονται με την αναπηρία (Vanlandewijck, 2002).

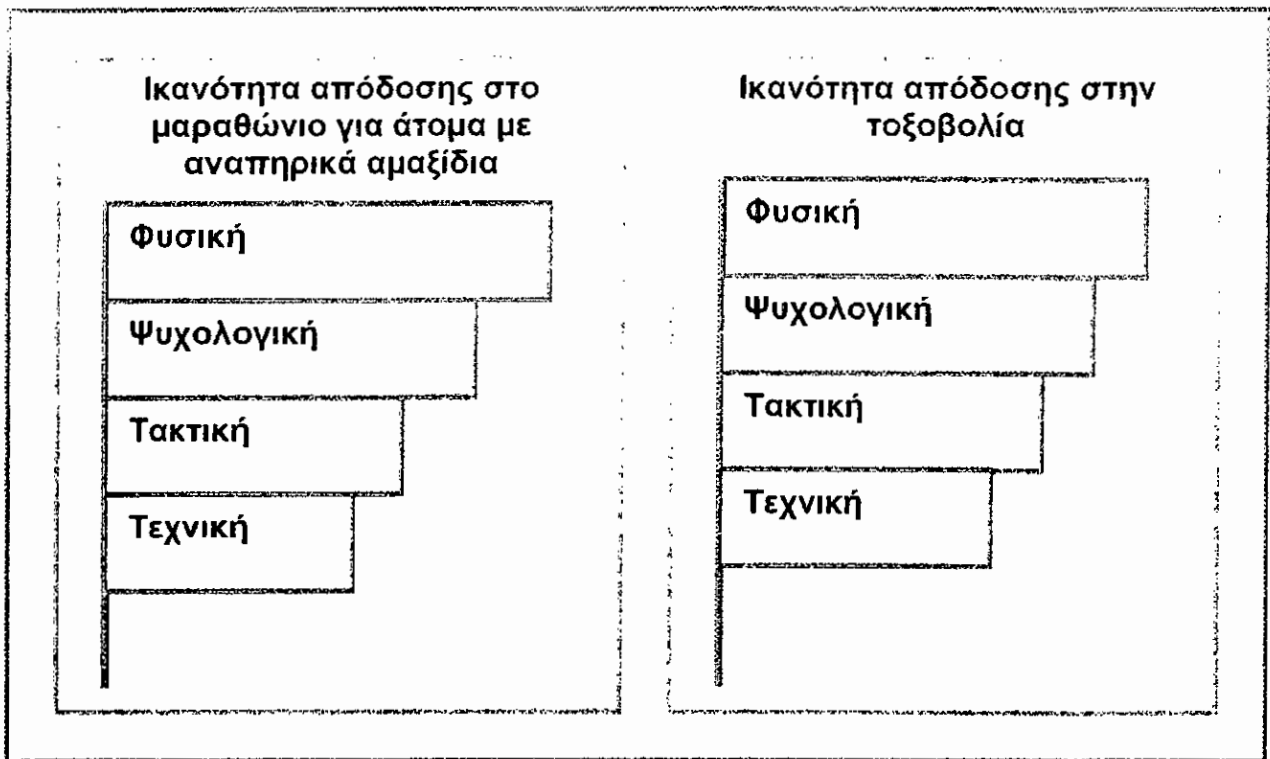
Το ταλέντο, η προπόνηση, η πείρα, η δημιουργικότητα και η φυσική, ψυχολογική, τεχνική και τακτική ικανότητα θεωρούνται καθοριστικοί παράγοντες της συνολικής απόδοσης του αθλητή στο άθλημα. Αν και το ταλέντο, η συνολική προπόνηση, η πείρα και η δημιουργικότητα ενός αθλητή είναι σημαντικό να μην αποτελούν αντικείμενο της κατηγοριοποίησης, όσον αφορά στην κατηγοριοποίηση των αθλητών, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένοι παράγοντες που καθορίζουν τις φυσικές ικανότητες. Οι διαφορές ως προς κάποια σωματικά χαρακτηριστικά (βάρος, ύψος, σχήμα), η

ηλικία, το φύλο και η απόδοση μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την απόδοση, και συνεπώς λαμβάνονται υπόψη στα συστήματα κατηγοριοποίησης των αρτιμελών αθλητών. Οι παράμετροι αυτές θα πρέπει αναπόφευκτα να αποτελέσουν και τα κριτήρια κατηγοριοποίησης των αθλητών με αναπηρία (Vanlandewijck, 2002).

Τα συστήματα κατηγοριοποίησης γίνονται πιο κρίσιμα και είναι πολύ δύσκολο να αναπτυχθούν σε εκείνα τα αθλήματα όπου η φυσική ικανότητα των αθλητών επηρεάζει περισσότερο την ικανότητα απόδοσής τους (Strohkendl, 2001).

Για παράδειγμα, στα αγωνίσματα στίβου, μεταξύ άλλων, δεν έχει ακόμα αναπτυχθεί κάποιο λειτουργικό και αποδοτικό σύστημα κατηγοριοποίησης, επειδή επικρατούν οι φυσικοί παράγοντες (Βλ. Σχήμα που ακολουθεί) (Vanlandewijck, 2002).

Σχήμα. Ο φυσικός, ψυχολογικός, τεχνικός και τακτικός παράγοντας σε σχέση με τη συνολική ικανότητα απόδοσης στα αθλήματα του στίβου και της τοξοβολίας. Η επικράτηση των φυσικών παραγόντων στα αθλήματα του στίβου εμποδίζει την ανάπτυξη του λειτουργικού προφίλ των αθλητών.

Η κατηγοριοποίηση ενός αθλητή θα πρέπει πάντα να συνδέεται με τις φυσικές λειτουργικές ικανότητες που εκείνος διαθέτει. Παρακολουθώντας την απόδοση των αθλητών οι ταξινομητές θα πρέπει να είναι ικανοί να κρίνουν τα φυσικά λειτουργικά προσόντα των παικτών (φυσικές ικανότητες), ανεξάρτητα από την ωριμότητα των κινητικών δυνατοτήτων στο συγκεκριμένο άθλημα (τεχνικές ικανότητες). Για παράδειγμα, ένας ταξινομητής της καλαθοσφαίρισης για αθλητές με αμαξίδια, δεν θα πρέπει να κατατάσσει έναν αθλητή με άριστες ικανότητες χειρισμού της μπάλας (αποτέλεσμα σκληρής προπόνησης, ταλέντου και μεγάλης πείρας σε αγώνες) σε υψηλότερη

κατηγορία. Η κατηγοριοποίηση ενός αθλητή της καλαθοσφαίρισης με αναπηρικό αμαξίδιο θα πρέπει να εξαρτάται από την ένταση της δραστηριότητάς του, η οποία σχετίζεται με τη λειτουργικότητα (Vanlandewijck, 2002).

Γιατί η λειτουργική κατηγοριοποίηση είναι τόσο πολύπλοκη;

Σε αυτήν την ενότητα παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα, τα οποία επισημαίνουν την πολυπλοκότητα της κατηγοριοποίησης και τη διαδικασία που ακολουθείται. Κάποιες από τις δηλώσεις των αθλητών είναι αυτονόητες και, συνεπώς, δεν σχολιάζονται. Κάποιες άλλες δηλώσεις όμως θα αναλυθούν διεξοδικά για να αποδειχθεί η πολυπλοκότητα του θέματος (Vanlandewijck, 2002).

Κολύμβηση

Η ικανότητα των αθλητών να κολυμπούν με μεγάλη ταχύτητα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αναλογία της προωθητικής δύναμης και της δύναμης αντίστασης (οπισθέλκουσα δύναμη). Στην κολύμβηση για αρτιμελείς αθλητές κανένας παράγοντας δεν μπορεί να υπολογιστεί με ακρίβεια. Άρα είναι λογικό ότι σε άτομα με ακρωτηριασμούς, αθλητές με σπαστική ή χαλαρή παράλυση, ή αθλητές με προβλήματα συντονισμού που οφείλονται σε εγκεφαλική παράλυση ο υπολογισμός της δύναμης προώθησης και της οπισθέλκουσας δύναμης να είναι πολύ δύσκολος (Vanlandewijck, 2002).

Δήλωση: «Είναι καλύτερα να υπάρχουν περισσότεροι αθλητές στους αγώνες στους οποίους συμμετέχω, παρά να αγωνίζομαι σχεδόν μόνος σε μια σωστά ταξινομημένη ομάδα» (Innenmoser, 2001: σελ. 331).

Εξαπάτηση: Το λειτουργικό σύστημα κατηγοριοποίησης παρέχει στους αθλητές τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν ξεχωριστά τεχνάσματα για να

ξεγελάσουν τον ταξινομητή. Ο αθλητής μπορεί να συγκρατηθεί και να μην αποδώσει το μέγιστο της λειτουργικής ικανότητάς του κατά τη διαδικασία κατηγοριοποίησης, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο ένα άδικο πλεονέκτημα στη διάρκεια των αγώνων (Davis, 1993).

Αυτό ισχύει ειδικά όταν η διαδικασία κατηγοριοποίησης βασίζεται στην ποσοτική προσέγγιση, χωρίς παρατήρηση κατά τον αγώνα και χωρίς την εμπλοκή των αθλητών στη λήψη των αποφάσεων. Στο σύστημα κατηγοριοποίησης των παικτών, το οποίο βασίζεται στην ποιότητα, η εξαπάτηση μειώνεται σημαντικά με τη βοήθεια μιας διαδικασίας ελέγχου στην οποία εμπλέκονται πεπειραμένοι αθλητές (Strohkendl, 1991).

Δήλωση: «*Είναι σημαντικό να γίνει αντιληπτό ότι ο αθλητισμός είναι από τη φύση του άδικο. Δεν είναι δίκαιο ούτε όταν ένας ψηλός αθλητής πλεονεκτεί σε αθλήματα όπως η καλαθοσφαίριση ή η κολύμβηση, ούτε όταν ένας κοντός αθλητής πλεονεκτεί σε αθλήματα όπως η γυμναστική*» (Hainey, 1993, σελ. 310).

Ενσωματωμένη κατηγοριοποίηση: Ένα άλλο κρίσιμο ερώτημα είναι εάν το λειτουργικό σύστημα κατηγοριοποίησης είναι το κλειδί για δίκαιο και αμερόληπτο συναγωνισμό. Τα αποτελέσματα των αγώνων κολύμβησης της Βαρκελώνης έδειξαν ότι οι αθλητές με δυσμέλεια και άλλους ακρωτηριασμούς – οι οποίοι κυριάρχησαν στους Αγώνες – αδικήθηκαν πολύ (Richter, 1993).

Δήλωση: «*Η κατηγοριοποίηση στα αγωνίσματα του στίβου είναι σκέτη τραγωδία*» (Kruimer, 2000, σελ. 33). Η δήλωση αυτή ανήκει σε πρώην Διευθύνοντα Σύμβουλο της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής και επισημαίνει την πολυπλοκότητα της κατηγοριοποίησης στα αγωνίσματα λόγω απουσίας μιας αντισταθμικής στρατηγικής, όπως συμβαίνει στα ομαδικά αθλήματα, καθώς και τη χρήση άλλων μελών του σώματος, όπως συμβαίνει στην κολύμβηση (Vanlandewijck, 2002).

Συνεπώς, μεγάλη πρόκληση για όλους τους εμπλεκόμενους αποτελεί η ανάπτυξη ενός αθλητικοκεντρικού συστήματος κατηγοριοποίησης μέσω της τεχνικής της παρατήρησης του αθλήματος και του ιατρικού διαχωρισμού που βασίζεται στη βιομηχανική, φυσιολογική και εργονομική αντίληψη της κινητικής συμπεριφοράς σε σχέση με το συγκεκριμένο άθλημα. Αυτό το σύστημα κατηγοριοποίησης θα πρέπει να είναι τόσο σύνθετο ώστε να εξασφαλίζεται η αμεροληψία και τόσο απλό ώστε να εξασφαλίζεται η κατανόηση και η αποδοχή του (Vanlandewijck, 2002).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

A. Ρατσισμός απέναντι στα ΑμεΑ

Η κοινωνική αποκατάσταση – επανένταξη στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής και πρόνοιας, αναφέρεται στην προσπάθεια της επανένταξης, όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού μειονεκτούντων σωματικά και πνευματικά ατόμων μιας χώρας, στη θέση που δικαιούνται μέσα στην κοινωνία και που είναι ικανοί να καταλάβουν, ανάλογα με τις σωματικές, πνευματικές και επαγγελματικές ικανότητες που διαθέτουν (Κουκλόγιαννου – Δορζιώτου, Εσ., 1990).

Η κοινωνική αποκατάσταση ωστόσο θα πρέπει να διέπεται από μια φιλοσοφία που να στηρίζεται πάνω στις ανθρώπινες αξίες, στην αξιοπρέπεια και τις ανθρώπινες ανάγκες. Πρέπει να στηρίζεται στην αντίληψη ότι όλα τα άτομα είναι συνάνθρωποι, χρήσιμοι και ισότιμοι στην κοινωνία. Η κοινωνική αποκατάσταση αναφέρεται στη στάση της κοινωνίας και οι προσπάθειές της επικεντρώνονται στο να ελαττώσουν τις προκαταλήψεις και ίσως κάποιο φόρο, με την πληροφόρηση. Προς αυτή την κατεύθυνση, υπάρχουν σημαντικές δυσκολίες. Στις μέρες μας, η αξία του ανθρώπου μετρίεται με την παραγωγικότητά του. Επίσης το ίδιο το άτομο έχει μια αρνητική εικόνα του εαυτού του. Και μαζί με την κοινωνία ετικετοποιεί την αναπηρία του (Παπαϊωάννου Καλ. «Κοινωνική Εργασία», τεύχ. 13, 1989).

Η αναπηρία αποτελεί και κοινωνικό πρόβλημα οι διάφορες κοινωνικές προκαταλήψεις, οι δεισιδαιμονίες, η αμάθεια και η ημιμάθεια, έχουν σαν αποτέλεσμα να μην γνωρίζουν οι άνθρωποι για την αναπηρία ως ένα κοινωνικό πρόβλημα (Ζβεντιδής Αγ. – Ζαφειρίου Κατ., Πτυχιακή Εργασία, 1992).

Σήμερα υπάρχουν προκαταλήψεις «κανονικών» προς τα ειδικά άτομα. Τα ειδικά άτομα ανάλογα με το είδος και τη σοβαρότητα του προβλήματος, αντιμετωπίζονται από τους «υγιείς» με διάφορους τρόπους. Άλλοι τα αντιμετωπίζουν με φόβο ή αποστροφή. Συμβουλεύουν, και τα παιδιά τους να κάνουν το ίδιο. Μερικοί τους βλέπουν σαν «εξωπραγματικά όντα» άξια προς παρατήρηση. Άλλοι τους εμπαίζουν και τους ειρωνεύονται και κάποιοι τους αντιμετωπίζουν με οίκτο και δείχνουν το ενδιαφέρον τους με ελεημοσύνη ή έκφραση συμπάθειας προς τα ίδια και τις οικογένειές τους. Εξάλλου η νοοτροπία της σύγχρονης κοινωνίας που μετράει την αξία του ατόμου ανάλογα με το πόσο συμβάλει στην διαδικασία της παραγωγής, είχε σαν συνέπεια τον αποκλεισμό του ειδικού ατόμου για την ένταξή του σε κάθε μορφής παραγωγική διαδικασία, για την εξασφάλιση των βιοτικών του αναγκών. Όποιος έχει την ικανότητα να εργαστεί και να παράγει γίνεται αποδεκτός. Εκείνος που υστερεί αυτής της ικανότητας μένει στο περιθώριο (Ζβεντίδης Αγ. – Ζαφειρίου Κατ., Πτυχιακή Εργασία, 1992).

Στις μέρες μας αυτή ακριβώς η συμπεριφορά κυριαρχείται από στοιχεία κοινωνικού και αισθητικού ρατσισμού. Έτσι, τα άτομα αυτά καταλαμβάνονται από συναισθήματα ανασφάλειας που τους αποδυναμώνει κάθε έννοια ανεξαρτησίας και αυτοπροσδιορισμού ως αυτοδύναμων ατόμων. Τα αισθήματα μειωμένης αξίας και μίσους, αναπόφευκτα δημιουργούνται μέσα τους, επηρεάζουν τις σχέσεις τους με την κοινωνία. Μερικές φορές τα άτομα χάνουν την ταυτότητά τους και κρύβονται από την κοινωνία. Άλλοτε μαθαίνουν να ζουν με την αντίληψη που έχει ο κόσμος γι' αυτούς.

Αποτέλεσμα της παραπάνω αντιμετώπισης είναι ότι μετατρέπονται σε όλους τους τομείς εξαρτημένοι από τους υγιείς καθώς αυτοί πρέπει να τους φροντίζουν, να τους βοηθούν και να τους εξυπηρετούν. Αυτή η αντιμετώπιση έχει ως αποτέλεσμα να αποδυναμώνεται κάθε θέλησή τους, που αργότερα γίνεται μεγάλο εμπόδιο στη ζωή τους. Η προσπάθεια επανένταξης του

ατόμου στο φυσικό του περιβάλλον, γίνεται ακόμη πιο δύσκολη, γιατί σήμερα η αξία του ανθρώπου μετριέται με την παραγωγικότητά του αφενός, αφετέρου γιατί, το ίδιο το άτομο έχει μία αρνητική εικόνα του «εαυτού του», και τέλος γιατί και τα δύο μέρη ετικετοποιούν την αναπηρία, με αποτέλεσμα να αναφερόμαστε στον ανάπηρο τάδε και όχι στον τάδε που π.χ. είναι καλός φίλος ή συνεργάτης κ.λπ., και τυχαίνει να είναι ανάπηρος (Παπαϊωάννου Καλ., «Κοινωνική Εργασία», τεύχ. 13, 1989).

Η αναπηρία και η ετικετοποίηση φέρνει αναταραχή στις κοινωνικές σχέσεις του ατόμου. Τόσο μέσα στην οικογένειά του, όσο και στην κοινότητα που ζει. Αυτό συμβαίνει, διότι στις περισσότερες περιπτώσεις αναπηρίας εμποδίζεται η κανονική συμμετοχή του ανάπηρου στην οικογενειακή και κοινωνική ζωή με συνέπεια τις περισσότερες φορές, την ανατροπή του προγραμματισμού της μελλοντικής του ζωής και της οικονομικής του κατάστασης (Κουκλογιάννου – Δορζιώτου, Εσ., 1990).

Η κοινωνική αποκατάσταση αυτών των ατόμων είναι επιβεβλημένη. Για να είναι όμως επιτυχής απαιτεί ειδικά προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας, εκπαίδευσης και επαγγελματικής ένταξης.

Η κοινωνική ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν εξαρτάται μόνο από την ικανότητά τους για προσαρμογή αλλά και από το επίπεδο ευαισθητοποίησης της κοινωνίας πάνω στα προβλήματά τους. Η ευαισθητοποιημένη κοινωνία τα αποδέχεται ως μέλη της και τα αντιμετωπίζει σαν προσωπικότητες με ανάγκες που πρέπει να ικανοποιηθούν και με αναφαίρετα δικαιώματα. Ο κάθε πολίτης δεν αποφεύγει την συνύπαρξή του με αυτά και δέχεται τα μέτρα που παίρνονται για την κατάστασή τους. Ο γονιός δέχεται την συμφοίτηση του παιδιού του με το προβληματικό, στον ίδιο σχολικό χώρο. Ο εργοδότης προσλαμβάνει στη δουλειά του τον ανάπηρο, έστω κι αν δεν αποδίδει όπως ο «φυσιολογικός» εργάτης και δέχεται να προσαρμόσει το χώρο και τα μηχανήματα για να μπορέσει να

ασχοληθεί και αυτός. Ο κάθε εργαζόμενος δέχεται το ειδικό άτομο για συνεργάτη του και το βοηθά να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες. Γενικά η ευαισθητοποίηση έχει ως αποτέλεσμα την ενεργοποίηση μεμονωμένων ατόμων, συλλόγων, οργανισμών και κρατικών φορέων οι οποίοι θα θελήσουν να βοηθήσουν στην αποκατάσταση των ειδικών ατόμων (Σταμάτης Σωτ., 1987).

Τέλος, δυσκολίες παρουσιάζονται και στην επικοινωνία μεταξύ των ειδικών ατόμων. Εκεί παρατηρείται η δημιουργία ιεραρχίας ανάλογα με το βαθμό και την ποιότητα της αναπηρίας τους. Όσοι κατεβαίνουν σε χαμηλότερες βαθμίδες στην ιεραρχία αυτοί υφίστανται διακρίσεις. Επίσης η έλλειψη εμπιστοσύνης, επικοινωνίας, καχυποψίας και εκδήλωση επιθετικότητας, είναι αποτέλεσμα της μη διδασχής στο να επικοινωνήσουν (Σταμάτης Σωτ., 1987).

B. Ρατσισμός μεταξύ των ΑμεΑ

Η αναπηρία είναι ένα νέο φαινόμενο, κοινωνικά καθορισμένο, που διαφοροποιείται ανάλογα με την ιστορία και την κουλτούρα κάθε χώρας, και επηρεάζεται από παράγοντες, όπως η έναρξη της αναπηρίας, το είδος, το φύλο, η εθνικότητα και οι ατομικές αντιλήψεις σε σχέση με τους ρόλους, τις προσδοκίες και τις βλέψεις του ατόμου (Sherrill, 1997, σελ. 257).

Η μελέτη οποιασδήποτε κοινωνικής διαδικασίας σε σχέση με τα άτομα με αναπηρία απαιτεί να ληφθούν υπόψη όλες οι παράμετροι για τους οποίους έγινε αναφορά παραπάνω. Ο αθλητισμός, ειδικότερα, είναι μια κοινωνική διαδικασία, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και δυναμικές. Η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες είναι ένας πανίσχυρος παράγοντας κοινωνικοποίησης. Προσφέρει ευκαιρίες για κοινές εμπειρίες, αλληλεπιδράσεις

και συμμετοχή σε ομαδικά έργα με τρόπο ευχάριστο (Gallahue, & Ozmun, 1997).

Για τη μελέτη των διαδικασιών ένταξης ή ενσωμάτωσης των αθλητών με αναπηρία στις τυπικές αθλητικές διαδικασίες, θα πρέπει να συνυπολογιστεί, ο πολυσύνθετος χαρακτήρας της αναπηρίας καθώς και οι ιδιαίτερες δυναμικές που αναπτύσσονται στο αθλητικό περιβάλλον (Κουτσούκη, 2002).

Γ. Ένταξη – ενσωμάτωση στο αθλητικό περιβάλλον

Ένταξη σημαίνει αποδοχή του ατόμου από μια ομάδα, ήδη υφισταμένη, με τις δικές της δυναμικές και με διαφορετικά χαρακτηριστικά (βιολογικά, ψυχολογικά, κοινωνικά, οικονομικά). Το άτομο πρέπει να λάβει κάθε δυνατή βοήθεια ώστε να διατηρήσει τη θέση αυτή και να αναλάβει ένα ρόλο στο πλαίσιο της ομάδας (Τσιναρέλης, 1993 με αναφορά από το Ζώνιου – Σιδέρη, 1996). Δηλαδή, η ένταξη είναι μία μονόπλευρη διαδικασία, που απαιτεί προσπάθειες από τα άτομα που προϋπάρχουν στην ομάδα. Η ενσωμάτωση είναι το επόμενο στάδιο στη σχέση μεταξύ ατόμου και ομάδας.

Ενσωμάτωση σημαίνει την αποδοχή του ατόμου από την ομάδα και αντίστροφα, την ανάπτυξη σχέσεων, αλλά ταυτόχρονα σημαίνει και τη διατήρηση των προσωπικών χαρακτηριστικών αμφίπλευρα. Το τελικό αποτέλεσμα της ενσωμάτωσης είναι η πλήρης απορρόφηση του ατόμου στην ήδη διαμορφωμένη κατάσταση, χωρίς παροχή βοήθειας από την ομάδα ή από εξωτερικούς παράγοντες (Κουτσούκη, 2002).

Για την πλήρη κατανόηση των όρων «ένταξη» και «ενσωμάτωση» θα πρέπει να θεωρηθεί ως μια συνεχή διαδικασία, στο ένα άκρο της οποίας βρίσκεται ο κοινωνικός διαχωρισμός /αποκλεισμός και στο άλλο η ενσωμάτωση. Η απόσταση μεταξύ τους σημαίνει διαφοροποιήσεις του

βαθμού ένταξης των ατόμων με αναπηρία στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον (Steadward, 1996).

Φυσικά, η ένταξη αποτελεί προστάδιο για την ενσωμάτωση. Τα οφέλη που μπορούν να προκύψουν από την επιτυχημένη ένταξη του ατόμου με αναπηρία στην ευρύτερη κοινωνία, είναι η βελτίωση του υφιστάμενου περιβάλλοντος ως προς τα προγράμματα, τις μεθόδους, την υλικοτεχνική υποδομή, αλλά και η ανάπτυξη θετικών συναισθημάτων και από τις δύο πλευρές, καθώς και η διεύρυνση των κοινωνικών οριζώντων τους (αντιλήψεις, στάσεις, στερεότυπα), - παράγοντες που οδηγούν στην ενίσχυση του ανθρωπιστικού χαρακτήρα της κοινωνίας (Κουτσούκη, 2002).

Οι έννοιες του υψηλού αγωνιστικού αθλητισμού και της αναπηρίας φαίνονται αρχικά να είναι αντίθετες, διότι το κοινωνικό πρότυπο του πρωταθλητή είναι ένας άνθρωπος αρτιμελής και υγιής σωματικά και ψυχικά (Steadward, 1996).

Η διαδικασία της ένταξης μέσα από τον αθλητισμό είναι ένα φαινόμενο πολύπλευρο. Προκειμένου να μελετηθεί αυτό το φαινόμενο θα πρέπει να ληφθούν υπόψη παράγοντες, όπως οι επιμέρους συμπεριφορές που εκδηλώνονται σε διαφορετικά προσαρμοσμένα αθλήματα, σε διαφορετικές ηλικίες, σε διαφορετικές χώρες, σε διαφορετικού τύπου αναπηρίες (Sherrill, 1997/Williams & Taylor, 1994).

Δ. Πλαίσιο ένταξης – ενσωμάτωσης στο αθλητικό περιβάλλον

Η ενσωμάτωση μπορεί να επιτευχθεί με δύο τρόπους: τη συμπερίληψη πλήρων αθλημάτων των Παραολυμπιακών Αγώνων στους Ολυμπιακούς ή τον παράλληλο συναγωνισμό αθλητών με και χωρίς αναπηρία στα ίδια αγωνίσματα (Steadward, 1996).

Επίσης σύμφωνα με την «αντίστροφη ένταξη», οι αθλητές χωρίς αναπηρία μπορούν να συμμετάσχουν σε αγώνες για αθλητές με αναπηρία (Vanlandewijk, & Chapel, 1996).

Οι αθλητές με αναπηρία έχουν συνυπάρξει σε αγώνες (wheelchair road racing), παρόλο που δεν συναγωνίζονται απευθείας μεταξύ τους. Οι εμπειρίες ήταν θετικές και για τις δύο πλευρές. Οι αθλητές χωρίς αναπηρία αποφεύγουν το στιγματισμό, ενώ οι αθλητές με αναπηρία ενισχύουν την αθλητική τους ταυτότητα, αγωνιζόμενοι δίπλα σε υψηλού επιπέδου αθλητές. Αναπτύσσονται μεταξύ τους κοινωνικές σχέσεις και διαλύεται ο μύθος του «ανάπηρου» (Brandmeyer & McBee, 1986/Sherrill, 1986).

Η ενσωμάτωση πλήρων αθλημάτων στο πρόγραμμα των Αγώνων σημαίνει ότι η διεξαγωγή των αθλημάτων θα συμπεριλαμβάνει συναγωνισμό, χρόνους και απονομές μεταλλίων (Vanlandewijk, & Chapel, 1996).

Με την ενσωμάτωση πλήρων αθλημάτων για αθλητές με αναπηρία στους Ολυμπιακούς Αγώνες, οι Παραολυμπιακοί καθιερώνονται ως ισότιμοι των Ολυμπιακών, αποδεικνύοντας ότι η υψηλή προσπάθεια και απόδοση «δεν είναι προνόμιο των αρτιμελών αθλητών». Οι παραολυμπιακοί Αγώνες, λόγω του υψηλού επιπέδου οργάνωσης, μπορούν σήμερα να διεκδικήσουν ισότιμα μία θέση στο ευρύτερο αθλητικό σύστημα (Steadward, 1996).

Όλα τα παραπάνω οδηγούν στην κανονικοποίηση των αθλητών με αναπηρία δημιουργούν, δηλαδή, πρωταθλητές με υψηλές επιδόσεις, με πλήρη προπονητική υποστήριξη, με χορηγούς κ.λπ. «Κανονικοποίηση» στον αθλητισμό σημαίνει ότι ο αθλητής με αναπηρία θα έχει την ίδια αντιμετώπιση από το κοινωνικό περιβάλλον σε όλα τα επίπεδα. Αυτό σημαίνει ότι η κοινωνία θα έχει τις ίδιες απαιτήσεις από τον αθλητή για μια επιτυχή και συνεχή παρουσία και δεν θα τον θεωρεί ήρωα στην πρώτη και μοναδική του επιτυχή εμφάνιση. Η υπέρβαση των φυσικών και ψυχικών ικανοτήτων και η επίτευξη υψηλής επίδοσης είναι ένα θαυμαστό έργο αυτό καθαυτό. Η

αναπηρία δεν θα πρέπει να διαχωρίζεται, γιατί κανονικοποίηση σημαίνει ίσα δικαιώματα και ίσες υποχρεώσεις. Για παράδειγμα, όπως αντιμετωπίζεται ένα πρόβλημα υγείας στους τυπικούς αθλητές, έτσι θα αντιμετωπιστεί και στους αθλητές με αναπηρία (Κουτσούκη, 2002).

Η ενσωμάτωση στο αθλητικό περιβάλλον μπορεί να οδηγήσει μακροπρόθεσμα στην ενσωμάτωση στην ευρύτερη κοινωνία, μέσα από την τροποποίηση των αντιλήψεων για τη διαφορετικότητα (Steadward, 1996/Lintström, 1994 με αναφορά από Valandewijk & Chapel, 1996).

Υπάρχουν όμως και απόψεις που θεωρούν ότι η κανονικοποίηση αποτελεί προτεραιότητα μόνο στις δραστηριότητες αναψυχής, γιατί στις αγωνιστικές δραστηριότητες του πρώτου ρόλο κατέχουν ο συναγωνισμός και η ανάδειξη των πρωταθλητών, τα οποία πλήττονται από τη συμμετοχή μεικτών ομάδων (Thiboutot, 1992, με αναφορά από Vanlandewijk & Chapel, 1996).

Εάν δεν δημιουργηθούν ίσες ευκαιρίες για προπόνηση και ανάπτυξη των φυσικών και ψυχικών ικανοτήτων, οι μεικτοί αγώνες θα δημιουργήσουν πολλά προβλήματα. Στα ομαδικά αθλήματα παρ' όλ' αυτά, θα μπορούσαν μεικτές ομάδες να συναγωνιστούν μεταξύ τους επί ίσοις όροις.

Υπάρχουν ομαδικά αθλήματα (όπως η καλαθοσφαίριση) στα οποία μπορούν να συμμετάσχουν και αρτιμελείς αθλητές. Βάσει, όμως της ελάχιστης αναπηρίας οι αθλητές αυτοί δεν μπορούν να συμμετάσχουν, ακριβώς όπως δεν μπορούν να συμμετάσχουν αθλητές με αναπηρία σε αγώνες αθλητών χωρίς αναπηρία. Έτσι, από την πλευρά των ατόμων χωρίς αναπηρία, αλλά και από την πλευρά των ατόμων με αναπηρία προωθούνται δραστηριότητες που δεν βοηθούν στην κανονικοποίηση των αθλητών «Κουτσούκη, 2002).

Επίσης, το σημαντικό κόστος της ενσωμάτωσης αγωνισμάτων στο πρόγραμμα τυπικών αθλητικών αγώνων διεθνούς επιπέδου συνιστά ανασταλτικό παράγοντα για πολλές χώρες (Steadward, 1996).

Το πρώτο βήμα για την ένταξη είναι το σύστημα ταξινόμησης των αθλητών. Το πρόσφατο σύστημα λειτουργικής ταξινόμησης προϋποθέτει λιγότερες αγωνιστικές κατηγορίες, προλαμβάνει τον αποκλεισμό των σοβαρών αναπηριών και θέτει τις προϋποθέσεις για τον ισότιμο συναγωνισμό των αθλητών, αυξάνοντας το ενδιαφέρον των θεατών (Steadward, 1996).

Ε. Στάδια και προϋποθέσεις στη διαδικασία ένταξης/ενσωμάτωσης

Οι Flat και Dunn (1984, με αναφορά από τους Dunn και Kraft, 1985) προτείνουν ένα μοντέλο ένταξης των ατόμων με αναπηρία στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, το οποίο μπορεί να τροποποιηθεί για τον αθλητικό/προπονητικό χώρο:

- προπόνηση σε ομάδα ατόμων με αναπηρία, σε ειδικό χώρο
- συμμετοχή τυπικών αθλητών σε προπόνηση ομάδας αθλητών με αναπηρία και περιοδική προπόνηση ομάδας αθλητών με αναπηρία σε γενικό χώρο
- προπόνηση σε ομάδα αθλητών με αναπηρία και σε ομάδα τυπικών αθλητών
- προπόνηση σε ομάδα τυπικών αθλητών με ειδικό εκπαιδευτή
- προπόνηση σε ομάδα τυπικών αθλητών με συμβουλευτική υποστήριξη εξειδικευμένου προσωπικού
- προπόνηση σε ομάδα τυπικών αθλητών με προπονητή χωρίς εξειδικευμένες γνώσεις (Μαυρόπουλος, 2004).

Οι προϋποθέσεις για την ένταξη και την ενσωμάτωση,

- Σε σχέση με το άτομο, είναι:

Κατάσταση υγείας – Επίπεδο ατομικών φυσικών ικανοτήτων – Επίπεδο επικοινωνίας – Ψυχολογική προετοιμασία – Αριθμός αθλητών με αναπηρία στην τυπική αθλητική ομάδα (15%).

- Σε σχέση με το περιβάλλον:

Περιβαλλοντικές συνθήκες – Εξοπλισμός – Προσβασιμότητα.

- Σε σχέση με το προσωπικό:

Εξειδικευμένα άτομα που υποστηρίζουν τους γενικούς προπονητές – Διάθεση για συνεργασία – Ευελιξία – Εκπαιδευμένα, ενημερωμένα άτομα – Συνεργασία μεταξύ των ειδικών.

- Σε σχέση με το πρόγραμμα:

Σαφείς στόχοι – Προοδευτική δυσκολία με βάση την επιτυχία – Διαρκής αξιολόγηση – Ευελιξία και συνεχείς προσαρμογές – Εξατομίκευση με σκοπό την επιτυχία – Ποικιλία προπονητικών μεθόδων (Μαυρόπουλος, 2004).

ΣΤ. Ρόλος αθλητικών παραγόντων

Οι προπονητές, οι βοηθοί, οι διοικητικοί παράγοντες των αθλητικών ομάδων λειτουργούν ως παράγοντες κοινωνικοποίησης στο αθλητικό περιβάλλον και είναι εκείνοι που θα προωθήσουν τη διαδικασία της ένταξης. Θα πρέπει να ενεργήσουν έχοντας ως βασικό στόχο τη δημιουργία θετικού κλίματος, που είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία της ένταξης (Santomier, 1985).

Ως εκ τούτου πρέπει να τη διάθεση και να γνωρίζουν την αναγκαιότητα της δημιουργίας θετικού κλίματος, να κατέχουν τις απαραίτητες ικανότητες και γνώσεις για την ανάπτυξη του και τέλος, να οργανώσουν και να

προγραμματίσουν τις διαδικασίες με τελικό σκοπό την ανάπτυξη ενός τέτοιου κλίματος (Κουτσούκη, 2002).

Z. Ενδιάμεσοι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαδικασία ένταξης

Οι αντιλήψεις και οι απόψεις των αθλητών χωρίς αναπηρίες για τους συναθλητές τους με αναπηρία:

Η θεωρία της επαφής αναφέρει ότι, όταν ομάδες με διαφορετικά χαρακτηριστικά συνυπάρχουν, τότε δημιουργούνται αλλαγές στη συμπεριφορά, τις απόψεις και τις αντιλήψεις των ατόμων (Tripp, French & Sherrill, 1995).

Οι μέχρι στιγμής έρευνες σε διάφορες ηλικίες και σε περιβάλλοντα άθλησης αναφέρουν είτε ότι δεν υπήρξε καμία διαφοροποίηση ή ότι υπήρξε θετική επίδραση στη συμπεριφορά των ατόμων χωρίς αναπηρία έναντι των συνανθρώπων τους με αναπηρία. Οι διαφοροποιήσεις εξαρτώνται από τις προηγούμενες εμπειρίες των ατόμων χωρίς αναπηρία, την έμφαση που δίνουν τα Μ.Μ.Ε. σε ορισμένες κατηγορίες αναπηρίας παραβλέποντας άλλες, από το φύλο των ατόμων και την κουλτούρα του κράτους από το οποίο προέρχονται (Down & Williams, 1994).

Από την πλευρά των ατόμων με αναπηρία, οι διαφοροποιήσεις σχετίζονται με τον τύπο της αναπηρίας και το άθλημα.

Οι αντιλήψεις και οι απόψεις των ατόμων με αναπηρία μεταξύ τους:

Οι έρευνες και εδώ έχουν δώσει διαφορετικά αποτελέσματα. Ορισμένες έρευνες αναφέρουν τη θετική επίδραση και τη βοήθεια για ένταξη από τους πιο έμπειρους στους λιγότερο έμπειρους, ενώ άλλες έρευνες αναφέρουν την ύπαρξη κοινωνικών διακρίσεων και τη μη αποδοχή των αθλητών με αναπηρία μεταξύ τους (Κουτσούκη, 2002).

Η διαδικασία της ένταξης πρέπει να ξεκινήσει από τους χώρους και τις δραστηριότητες άθλησης, όπου δεν υπάρχει η πίεση του συναγωνισμού και της νίκης. Οι χώροι είναι αυτοί της προπόνησης και οι δραστηριότητες είναι αυτές της αναψυχής, όπου υπάρχει και περισσότερος χρόνος αλλά και μικρότερες εντάσεις (Κουτσούκη, 2002).

Έτσι, δίνεται η δυνατότητα διαμόρφωσης όλων των ιδιαίτερων τεχνικών στοιχείων που απαιτούνται για τη συνύπαρξη και στις δύο πλευρές. Επίσης, θα πρέπει να συνυπολογιστούν οι συνέπειες της ενσωμάτωσης των αθλητών με αναπηρία στο τυπικό αθλητικό περιβάλλον. Η ενσωμάτωση σημαίνει την ολοκληρωτική απορρόφηση από το αθλητικό περιβάλλον και την αποκλειστική βίωση του αθλητικού ρόλου. Το γεγονός αυτό έχει συνδεθεί με υπαρξιακά προβλήματα (όταν οι αθλητές αποσύρονται από τον αθλητισμό) ή με τον υποβιβασμό της μόρφωσής τους.

Βασικός στόχος της ένταξης και ενσωμάτωσης του προσαρμοσμένου αθλητισμού στον τυπικό αθλητισμό είναι η επίτευξη της διαδικασίας χωρίς να χαθεί ο πρωταρχικός στόχος, που είναι ο συναγωνισμός και οι υψηλές επιδόσεις (Κουτσούκη, 2002).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

A. Δεοντολογία

Εισαγωγή

Διάφορες ιστορίες βασισμένες στην αντιδεοντολογική συμπεριφορά αθλητών, προπονητών, αθλητικών παραγόντων ακόμα και ολόκληρων οργανισμών ή αθλητικών θεσμών κυκλοφορούν συνεχώς. Θέματα που αφορούν σε κατάχρηση εμπιστοσύνης, όπως η σεξουαλική κακοποίηση και η παρενόχληση ανήλικων αθλητών ή η δόλια συμπεριφορά από την πλευρά Οργανωτικών Επιτροπών Ολυμπιακών Αγώνων, προκαλούν σοβαρές ανησυχίες. Αναφορές ενός ακόμα αθλητή που εξετάστηκε και βρέθηκε να έχει κάνει χρήση ουσιών είναι τόσο διαδεδομένες, που τα περιστατικά αυτά σπάνια δικαιολογούν έστω κι ένα Δελτίο Τύπου. Οι αθλητές τακτικά παραβιάζουν βασικούς κανόνες που αφορούν σε διαδικασίες επιλογής ή συμβάσεις. Για κάποιο λόγο γίνεται δεκτό ότι το ρεκόρ του Μαρκ Μαγκουάιρ στο επαγγελματικό μπίτζμπολ είναι ένδειξη ηρωικής προσπάθειας, ενώ το όνομα του Μπεν Τζόνσον εξακολουθεί να είναι συνώνυμο με την εξαπάτηση και την ντροπή ενός ολόκληρου έθνους. Παρόλα αυτά, και οι δύο κατανάλωσαν ουσίες που βελτιώνουν τις επιδόσεις. Το πλήθος στη Βόρειο Αμερική στους αγώνες χόκεϊ, σηκώνεται και ζητωκραυγάζει – όσο πιο «βίαιοι» οι αθλητές τόσο το καλύτερο. Ενώ αντιθέτως στο ποδόσφαιρο οι αθλητές αποβάλλονται από το παιχνίδι ακόμα και στο παραμικρό παράπτωμα. Φαίνεται πως κάποιες συμπεριφορές είναι σχετικά αποδεκτές σε ορισμένες περιπτώσεις, ενώ σε άλλες όχι. Μια ένδειξη του μεγέθους της ηθικής έκπτωσης στον αθλητισμό είναι ίσως το παράδειγμα των θεαμάτων πάλης μέχρι εσχάτων, στους οποίους οι κανόνες είναι ελάχιστοι, αλλά ο

αντικειμενικός στόχος σαφής και τρομακτικός. Αυτά είναι θέματα που σχετίζονται με τον τομέα της δεοντολογίας (Βασιλειάδης, 2002).

Λέγοντας ότι κάποιος ενεργεί δεοντολογικά είναι σαν να λέμε ότι κάποιος συμπεριφέρεται ηθικά. Οι όροι συχνά χρησιμοποιούνται εναλλάξ. Το να ενεργεί κάποιος δεοντολογικά σε διάφορους τομείς σημαίνει ότι ενεργεί σύμφωνα με μια σειρά καθιερωμένων προτύπων συμπεριφοράς. Τα πρότυπα αυτά με τη σειρά έχουν τις ρίζες τους σε μια σειρά αρχών και συνδέονται με θεμελιώδεις αξίες. Οι αξίες είναι βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις. Συνεπώς, ένας κώδικας δεοντολογίας είναι μια σειρά προτύπων συμπεριφοράς που βασίζονται σε ηθικές αρχές και θεωρίες, με στόχο τη διαμόρφωση ενός οδηγού για την ανάληψη δράσης και την αξιολόγησή της στο πλαίσιο του κώδικα αυτού (π.χ. ψυχολόγοι, γιατροί, εκπαιδευτικοί, αθλητές και προπονητές) (Βασιλειάδης, 2002).

Τα κρούσματα αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς ή η ανάμειξη σε αντιδεοντολογικές συμπεριφορές αθλητών, προπονητών και παραγόντων ολοένα αυξάνονται. Είναι, όμως, σχετικά δύσκολο να προσδιοριστεί η ρίζα του προβλήματος αυτού. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις, αθλητές, προπονητές και παράγοντες ενεργούν συνήθως αντιδεοντολογικά. Μαζί διαμορφώνουν τον «ηθικό ιστό» του αθλητισμού και ανταποκρίνονται σε έναν πολύτιμο σκοπό, τη διαίωνιση των θεμελιωδών ανθρωπίνων αξιών. Δυστυχώς η αντιδεοντολογική συμπεριφορά προσφέρεται ως θέμα στις ειδήσεις.

Κατά πάσα πιθανότητα, στον αθλητισμό υπάρχει μια σειρά χαρακτηριστικών που προκαλούν την αύξηση των κρουσμάτων αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς (Βασιλειάδης, 2002).

Με την αύξηση των περιστατικών αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς σχετίζονται τα ακόλουθα:

1. Συνδυασμός τεχνολογικών συστημάτων και αξιών

Σε συνδυασμό με τη σαφώς αυξανόμενη εκτίμηση που κερδίζει ο αθλητισμός στην κοινωνία, τα ηλεκτρονικά μέσα, σήμερα, έχουν κάνει δυνατή την ενημέρωση εκατομμυρίων ανθρώπων για τα συμβαίνοντα στον αθλητισμό μέσα σε ελάχιστα δευτερόλεπτα. Σήμερα, στην καθημερινή ειδησεογραφία αναφέρονται όλο και περισσότερα μεμονωμένα περιστατικά, που αφορούν σε παραπτώματα αθλητών. Επίσης, πέρα από την τεχνολογική πρόοδο, στην κοινωνία διαπιστώνεται ότι η ανοχή και συγκάλυψη πιθανών παραβιάσεων ολοένα περιορίζεται. Ο αθλητισμός είναι ένας από τους τομείς στους οποίους τα θέματα παραβίασης εντοπίζονται συχνότερα και δεν γίνονται ανεκτά (Ευαγγελινού, 2002).

2. Παγκοσμιοποίηση του αθλητισμού

Είναι πασιφανές πως ο αθλητισμός έχει εξελιχτεί σε παγκόσμια βιομηχανία. Πρώιμη απόδειξη η εισαγωγή αθλημάτων όπως το ποδόσφαιρο, το χόκεϊ επί χόρτου και το κρίκετ σε χώρες έξω από τις αποικιοκρατικές αυτοκρατορίες. Στη σύγχρονη εποχή, η αποδοχή του ποδοσφαίρου από τη νεολαία στη Βόρειο Αμερική, η ανάπτυξη των ενώσεων Ευρωπαϊκού (Αμερικανικού) ποδοσφαίρου στην Ευρώπη και των ενώσεων χόκεϊ επί πάγου στην Αγγλία αποτελούν απόδειξη της παγκοσμιοποίησης του αθλητισμού. Με τον τρόπο αυτόν, κάθε αθλητικός κανονισμός τροποποιείται στο πλαίσιο των συστημάτων αξιών κάθε χώρας. Έτσι, η φύση του αθλήματος μπορεί να αλλοιωθεί και αυτός.

Εξάλλου, η πλευρά αυτή της παγκοσμιοποίησης έχει οδηγήσει σε μεγαλύτερη εμπορευματοποίηση του αθλητισμού κι έτσι επέρχεται ο τρίτος παράγοντας (Ευαγγελινού, 2002).

3. Ένα επιχειρηματικό και ψυχαγωγικό αθλητικό πρότυπο

Ο αθλητισμός, ειδικά ο επαγγελματικός, καθοδηγείται από μια επιχειρηματική δεοντολογία και από τη δεοντολογία της βιομηχανίας της

ψυχαγωγίας. Στις επιχειρήσεις, οι αρχές του δίκαιου συναγωνισμού και της άμιλλας συχνά δεν εφαρμόζονται. Στην καλύτερη περίπτωση, οι επιχειρήσεις και η βιομηχανία της ψυχαγωγίας είναι ένα θαυμάσιο μέσο για την ευρεία διάδοση του αθλητισμού και την αναγνώριση των ηρώων του. Στη χειρότερη, είναι ένας κόσμος συμφέροντος, ανταγωνιστικός, με εχθρικές εξαγορές επιχειρήσεων, όπου επιβιώνει ο ικανότερος (Ευαγγελινού, 2002).

Με την άνοδο του επιχειρηματικού και ψυχαγωγικού προτύπου του αθλητισμού παρατηρείται μια αύξηση στους αριθμούς των ατζέντηδων και σε θέματα εκπροσώπησης, σε θέματα συμβάσεων και αστρονομικών αμοιβών για τους αθλητές. Αν και ο αθλητισμός τώρα είναι πιο πολύπλοκος, συνιστά ταυτόχρονα μια πολυτέλεια που πολλοί άνθρωποι δεν μπορούν να απολαύσουν. Παρόλα αυτά, η δεοντολογία του προτύπου αυτού έχει εισβάλει στο χώρο του ερασιτεχνικού αθλητισμού και του αθλητισμού των νέων, κι έχει θέσει πολλά ζητήματα, όπως π.χ. χορηγίες, αμοιβές των ερασιτεχνών αθλητών κ.ο.κ. Αυτό συχνά οδηγεί σε θέματα παραβίασης της εμπιστοσύνης (απάτη και εξαπάτηση) και σε επιδίωξη της νίκης με οποιοδήποτε τίμημα, τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε ερασιτεχνικό επίπεδο (Ευαγγελινού, 2002).

4. Μια πρακτική αντίληψη του αθλητισμού

Οι Thomas & Ermdar (1988) και άλλοι, διαφωνούν λέγοντας ότι η φύση του αθλητισμού αλλάζει και γίνεται όλο και πιο ωφελιμιστική. Η προσοχή όλη εστιάζεται στη νίκη κι όχι στον αθλητή. Σε ένα τέτοιο πρότυπο, ο αθλητής εξελίσσεται σε μέσο επίτευξης του στόχου αντί να αποτελεί ο ίδιος το στόχο.

Οι αθλητές χρησιμοποιούνται από το σύστημα αντί να αναπτύσσονται από το σύστημα ως ολοκληρωμένα άτομα. Αυτό έχει οδηγήσει σε προβλήματα έλλειψης σεβασμού του ατόμου, στη χρησιμοποίηση του αθλητή ως μέσου επίτευξης ενός σκοπού – τη στιγμή που θα έπρεπε να γίνεται

σεβαστός (ως σκοπός) ή να σέβεται ο ίδιος τον εαυτό του. Η πλήρης αφοσίωση στον αθλητισμό που απαιτείται από την ωφελιμιστική προσέγγιση μπορεί να κάνει τους αθλητές ανίκανους να αντιμετωπίσουν τη ζωή μετά τον αθλητισμό (Ευαγγελινού, 2002).

5. Σχέσεις εξουσίας – εξάρτησης και ανήλικοι αθλητές

Τα νεαρά παιδιά που συμμετέχουν σε ερασιτεχνικούς αγώνες δεν εκτίθενται μόνο στη βούληση και την πειθαρχία καλοπροαίρετων προπονητών, αλλά και των γονέων τους. Με την επιθυμία να προσφέρουν στα παιδιά τους την επιτυχία, πολλοί γονείς θέτουν κυριολεκτικά σε κίνδυνο την υγεία των παιδιών τους εκχωρώντας στον προπονητή την ευθύνη για την εξέλιξή τους. Στα χέρια ενός προπονητή που καταλαβαίνει τη σπουδαιότητα της ολιστικής εξελικτικής εμπειρίας σε συνδυασμό με τη συγκίνηση της υπεροχής στις επιδόσεις, ένα τέτοιο παιδί μπορεί να προοδεύσει (Ευαγγελινού, 2002).

Δυστυχώς, η άνιση σχέση μεταξύ παιδιού και προπονητή, όταν εμπλέκονται διεφθαρμένοι προπονητές, μπορεί να βλάψει το παιδί. Η κακοποίηση, καθώς και τα σχετικά ψυχολογικά/συναισθηματικά τραύματα, μπορεί να μη γίνουν αντιληπτά επί σειρά ετών. Η υπερεκτίμηση της αθλητικής εμπειρίας από γονείς και προπονητές μπορεί να οδηγήσει σε μια βασική παραβίαση της αρχής της ισορροπίας στον αθλητισμό, στη σωματική κατάρρευση, σε τραύματα παράχρησης ή σε εμφανή εκμετάλλευση.

Τα θέματα δεοντολογίας που αφορούν στον αθλητισμό για άτομα με αναπηρία είναι μοναδικά από πολλές απόψεις και σχετίζονται με τη φύση του συγκεκριμένου αθλητισμού (π.χ. η «ενίσχυση» αθλητών με τετραπληγία) (Ευαγγελινού, 2002).

Η ενίσχυση των αθλητών των Παραολυμπιακών Αγώνων μπορεί να οριστεί ως κάθε τεχνική ή συμπεριφορά που χρησιμεύει στην αύξηση των επιδόσεων ενός αθλητή με φυσική, αισθητήρια ή νοητική αναπηρία.

Λαμβάνοντας τα παραπάνω υπόψη ακολουθεί μια σειρά τύπων πιθανής ενίσχυσης (Βασιλειάδης, 2002).

- ❖ **Φυσιολογική ενίσχυση** – οι αθλητές με τετραπληγία συνήθως χρησιμοποιούν την τεχνική της τεχνητής πρόκλησης αυτόνομης δυσαντανεκλαστικότητας (dysreflexia) προκειμένου να αυξήσουν τις επιδόσεις τους μέσω προνομιακής κατανομής αίματος, οξυγόνου και υποστρώματος στα άνω άκρα (Bunham, 1994).
- ❖ **Φαρμακολογική ενίσχυση** – οι αθλητές με αναπηρία, ειδικά στα αγωνίσματα δύναμης και αντοχής, συλλαμβάνονται όλο και πιο συχνά να έχουν κάνει χρήση απαγορευμένων ουσιών ενίσχυσης των επιδόσεων, συμπεριλαμβανομένων ανδρογόνων αναβολικών στεροειδών.
- ❖ **Τεχνολογική ενίσχυση** – ο όρος επινοήθηκε από τον Δρ. York Chow στην Κολωνία (Vista '99). Αναφέρεται στη χρήση προηγμένου τεχνολογικού εξοπλισμού από τους αθλητές, όπως αναπηρικά αμαξίδια κατασκευασμένα από ελαφρά υλικά. Αυτός ο τύπος ενίσχυσης μπορεί να επεκταθεί και σε έννοιες, όπως τα «οστικά εμφυτεύματα» (είδος προσθετικών μελών). Το πρόβλημα δεοντολογίας έγκειται στη διαθεσιμότητα των προϊόντων αυτών, η οποία διαφέρει από τις αναπτυσσόμενες μέχρι τις εύπορες βιομηχανοποιημένες χώρες (Βασιλειάδης, 2002).
- ❖ **Ενίσχυση κατηγοριοποίησης** – η έκταση της ενίσχυσης αυτής είναι ασαφής, υπάρχουν ωστόσο περιστατικά στα οποία αθλητές, κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας κατηγοριοποίησης, παραποιούν με διάφορους τρόπους τη λειτουργική αναπηρία τους. Αν και αυτό είναι δύσκολο να επιτευχθεί λόγω άλλων κριτηρίων παρατήρησης και απόδοσης, παρ' όλ' αυτά προκαλεί κάποιες ανησυχίες.
- ❖ **Πνευματική ενίσχυση** – τα πρόσφατα γεγονότα γύρω από την INAS-FID και την Ισπανική Παραολυμπιακή Ομάδα Καλαθοσφαίρισης

συνδέθηκαν με την υποτιθέμενη παραποίηση στοιχείων ή την εσφαλμένη κατηγοριοποίηση αθλητών με μέσο ή άνω του μέσου επιπέδου νοητικές ικανότητες ως ατόμων με νοητική υστέρηση (Βασιλειάδης, 2002).

Η έλλειψη διεθνούς κώδικα δεοντολογίας αποτελεί μία από τις δυσκολίες στην αντιμετώπιση των προβλημάτων, που θα χρησιμεύει ως οδηγός συμπεριφοράς και ως μέσο λήψης αποφάσεων όταν εκδηλώνονται εμφανείς αντιδεοντολογικές συμπεριφορές. Μέρος του προβλήματος είναι η αρχή της δεοντολογικής σχετικότητας με άλλα λόγια, διαφορετικά πρότυπα καλλιεργούνται και υποστηρίζονται από τις διάφορες χώρες, τους αθλητικούς θεσμούς, τα αθλήματα και τα επιμέρους άτομα (Wheder, 2001).

Για την ανάπτυξη ενός γενικού και έγκυρου κώδικα δεοντολογίας – δηλαδή, μιας σειράς προτύπων προς τα οποία θα πρέπει να συμμορφώνονται αθλητές, προπονητές και παράγοντες. Οι αρχές αυτές βασίζονται στην περιγραφή των Malloy et all (2000) και της Ένωσης Προπονητών του Καναδά (2001).

Γνωστή επίσης και ως «τήρηση υποσχέσεων» (Malloy et all, 2000), η αρχή αυτή αφορά στο κοινωνικό συμβόλαιο μεταξύ του αθλητή και της αρχής που διοικεί το άθλημά του σχετικά με την υπόσχεση να τηρεί τους κανονισμούς του αθλήματος.

Οι κανονισμοί αυτοί συνεπάγονται τους κανόνες του παιχνιδιού και άλλους κανόνες που σχετίζονται με τη συμμετοχή (π.χ. ουσίες βελτίωσης των επιδόσεων, προπονητικές περιόδους κ.λπ.) (Βασιλειάδης, 2002).

Έννοια συναγόμενη από την αρχή της συμμόρφωσης προς τους κανονισμούς είναι η έννοια της ευγενούς άμιλλας. Για να διαχωριστεί η ευγενής άμιλλα από την ορθή αθλητική συμπεριφορά, θα πρέπει να ταυτιστεί με το παιχνίδι σύμφωνα με τους κανόνες ή με το δίκαιο παιχνίδι.

Οι αθλητές θα πρέπει να σέβονται τους αντιπάλους τους και να μην τους αντιμετωπίζουν ως εμπόδια στον δρόμο για την αυτοβελτίωσή τους. Ο

σεβασμός των άλλων στον αθλητισμό αναφέρεται στο σεβασμό των ατόμων και, στην περίπτωση των αθλητών, σημαίνει να τους αντιμετωπίζουν πρώτα ως ανθρώπους κι όχι ως μέσα επίτευξης κάποιου σκοπού, π.χ. για να έχουν μια καλή αθλητική περίοδο. Συνεπαγόμενα της γενικής αυτής αρχής είναι οι δεοντολογικές αρχές της αυτονομίας, της αφοσίωσης και της δικαιοσύνης. Η αυτονομία αναφέρεται στο σεβασμό του δικαιώματος αυτοδιάθεσης των αθλητών, καθώς και στο σεβασμό της συνολικής ανάπτυξης του αθλητή, έναντι της ανάπτυξης αποκλειστικά της αθλητικής του πλευράς σε βάρος κάθε άλλου τομέα της ζωής (Βασιλειάδης, 2002).

Η αρχή της αφοσίωσης αναφέρεται σε θέματα εμπιστοσύνης. Στις θέσεις εμπιστοσύνης βρίσκονται συνήθως οι προπονητές και οι παράγοντες. Τα θέματα απλώνονται στις σεξουαλικές σχέσεις και τη σεξουαλική παρενόχληση, τη συναισθηματική και φυσική κακοποίηση, τον προσωπικό χώρο και χρόνο, και την εχεμύθεια.

Επιπλέον, προπονητές και παράγοντες, σύμφωνα με την αρχή του σεβασμού των άλλων, θα πρέπει να συμπεριφέρονται σε όλους με τον ίδιο τρόπο και δίκαια, εκτός και εάν συντρέχουν ειδικοί λόγοι που επιβάλλουν ειδικούς χειρισμούς (Βασιλειάδης, 2002).

Αθλητές, προπονητές και παράγοντες έχουν μια σειρά υποχρεώσεων, τόσο απέναντι στο άθλημά τους όσο και ο ένας απέναντι στον άλλον, στο πλαίσιο των σχέσεων που αναπτύσσονται. Οι υποχρεώσεις αυτές συνεπάγονται μια σειρά γενικών υποχρεώσεων και συγκεκριμένων καθηκόντων στα οποία θα πρέπει να επικεντρώνεται η προσοχή (Malloy et al, 2000).

Η αρχή σημαίνει ότι αθλητές, προπονητές και παράγοντες θα πρέπει να συμπεριφέρονται υπεύθυνα. Αυτό συνδέεται με θέματα, όπως η προσωπική επάρκεια, η διαρκής ενημέρωση, η παροχή ωφέλιμων εμπειριών σε όλους, η διατήρηση της ασφάλειας στο χώρο των αθλητικών αγώνων και η μη

εμπλοκή σε ανάρμοστες σχέσεις. Στις βασικές αρχές που στηρίζουν τη γενική αρχή των υποχρεώσεων περιλαμβάνονται: η γενναιοδωρία (η παροχή σε όσους εμπλέκονται στον αθλητισμό μιας ωφέλιμης εμπειρίας και ενός περιβάλλοντος το οποίο προνοεί για το καλό του αθλητή), και η μη – εμπάθεια (αθλητές, προπονητές και παράγοντες θα πρέπει να οδηγούνται από τη βασική αρχή της μη-πρόκλησης κακού). Αυτή η τελευταία αρχή αναφέρεται στη συμπεριφορά των αθλητών στον αγωνιστικό χώρο, των προπονητών κατά την προπόνηση και προετοιμασία των αθλητών και των παραγόντων όταν καθορίζουν πολιτικές προστασίας των αθλητών, π.χ. κανόνες και κανονισμούς σχετικούς με τη βελτίωση των επιδόσεων (Βασιλειάδης, 2002).

Αυτοί που ασχολούνται με τον αθλητισμό σε όλα τα επίπεδα έχουν καθήκον να ενημερώνονται όσον αφορά σε πληροφορίες και γνώσεις κι αυτό συνδέεται με τη βασική αρχή της επάρκειας. Τέλος, ο υπεύθυνος προπονητής γνωρίζει τη σχέση εξουσίας – εξάρτησης που μπορεί να αναπτυχθεί μεταξύ προπονητή και αθλητή, και τη δύναμη της σχέσης αυτής. Επομένως, ο υπεύθυνος προπονητής γνωρίζει το ενδεχόμενο και αποφεύγει τις ανάρμοστες σχέσεις με αυτούς που βρίσκονται υπό την εξουσία του/της. (Το τελευταίο συμπίπτει με τα θέματα εμπιστοσύνης).

Η αρχή της ακεραιότητας των σχέσεων δηλώνει πως η ακεραιότητα στις σχέσεις θα πρέπει να τηρείται σε όλα τα επίπεδα του αθλητισμού. Όλοι οφείλουν να συμπεριφέρονται έντιμα και ειλικρινά στις σχέσεις του, συμπεριλαμβανομένων των σχέσεων μεταξύ αθλητών, προπονητών και αθλητών, αθλητών και παραγόντων, και προπονητών και παραγόντων (Βασιλειάδης, 2002).

Η αρχή αυτή συνεπάγεται εντιμότητα, ειλικρίνεια, τιμή και γνώση του ενδεχόμενου σύγκρουσης συμφερόντων και ανάπτυξης «διπλών ρόλων».

Συνεπάγεται επίσης τη σπουδαιότητα των σχέσεων εκτός αθλητικής δραστηριότητας – επομένως συνεπάγεται και την αρχή της ισορροπίας.

Ένα σημαντικό θέμα, ιδίως στον αθλητισμό για τους νέους, είναι αυτό της ισορροπίας μεταξύ της συμμετοχής στον αθλητισμό και άλλων σημαντικών τομέων της ζωής. Αυτό έχει τονιστεί από πολλούς συγγραφείς που έχουν ασχοληθεί με το θέμα της απόσυρσης από τον αθλητισμό, την έλλειψη ισορροπίας μεταξύ αφοσίωσης στον αθλητισμό και άλλων τομέων της ζωής, όπως η σταδιοδρομία, η μόρφωση και οι σχέσεις. Δυστυχώς η έλλειψη αυτή συχνά δεν γίνεται αντιληπτή πριν τα υπερ-αφοσιωμένα στον αθλητισμό άτομα τον εγκαταλείψουν. Όπως αναφέρουν οι Thomas και Ermler (1988), η υπερβολική αφοσίωση και ταύτιση του Εγώ με το αθλητικό Εγώ δεν προετοιμάζει τα άτομα να αντιμετωπίσουν τη ζωή μετά τον αθλητισμό. Συνεπώς, η αρχή της ισορροπίας υποδηλώνει ότι όσοι ασχολούνται με τον αθλητισμό με την ιδιότητα του αθλητή, του προπονητή ή του παράγοντα προσπαθούν να διατηρήσουν σχετική ισορροπία μεταξύ αφοσίωσης στον αθλητισμό, προπόνησης και αγώνων, και των άλλων σημαντικών τομέων της ζωής.

Συχνά η ευγενής άμιλλα και η καλή αθλητική συμπεριφορά χρησιμοποιούνται εναλλακτικά στον αθλητισμό. Όπως έχει σημειωθεί, η ευγενής άμιλλα αναφέρεται στους ουσιαστικούς (κανονιστικούς) και απαγορευτικούς κανόνες του παιχνιδιού. Η καλή αθλητική συμπεριφορά, αντιθέτως, δεν είναι επίσημος κανόνας, αλλά χαρακτηρίζεται καλύτερα επικουρικός κανόνας. Αυτό συνδέεται με τους τρόπους με τους οποίους πιστεύουν πως οφείλουν να συμπεριφέρονται οι άνθρωποι και γενικά υποστηρίζεται από τις βασικές ανθρώπινες αρετές, όπως η καλοσύνη, η γενναιοδωρία και η ευσπλαχνία. Αν και οι αρετές αυτές δεν αναφέρονται στα βιβλία των κανονισμών του αθλητισμού, πρέπει ωστόσο να καλλιεργούνται από τους αθλητές. Μια τέτοια αρχή μπορεί να οδηγήσει έναν αθλητή να

βοηθήσει έναν άλλον να σηκωθεί ή να καθίσει πάλι στο αναπηρικό του αμαξίδιο ή να βγάλει την μπάλα εκτός περιοχής όταν τραυματιστεί κάποιος παίκτης. Δυστυχώς, η ολοένα ενισχυόμενη ωφελιμιστική πλευρά του αθλητισμού καθιστά την εφαρμογή και την άσκηση του κανόνα αυτού δύσκολη (Βασιλειάδης, 2002).

Κώδικας δεοντολογίας για τα παιδιά

Τα παιδιά είναι μια ειδική περίπτωση στον αθλητισμό λόγω της σχετικής τους ανωριμότητας, της αδυναμίας τους να λάβουν σωστές αποφάσεις, και τελικά της εξάρτησης τους από τους προπονητές και τους παράγοντες που ασκούν εξουσία πάνω τους. Πρόσφατες μελέτες εκφράζουν διάφορες ανησυχίες σε σχέση με τον αθλητισμό για τα παιδιά.

Τα προβλήματα αυτά στηρίζονται πολύ:

- i. στη σχέση εξουσίας – εξάρτησης μεταξύ παιδιού και προπονητή,
- ii. στον υπερβολικό ζήλο των γονέων,
- iii. στην εισβολή του ελιτισμού και των πολιτικών πρώιμης επιλογής (Ευαγγελινού, 2002)

Τα θέματα που συνδέονται με τη σχέση εξουσίας – εξάρτησης περιλαμβάνουν προβλήματα όπως: την προαγωγή ανθυγιεινών διατροφικών συνηθειών και την ανάπτυξη ανορεξιών που σχετίζονται με τη γυμναστική, τη σεξουαλική παρενόχληση και την παιδική κακοποίηση.

Για παράδειγμα, στη διάρκεια «αθλητικού» συνεδρίου το 1995 στον Καναδά αποκαλύφθηκε ότι 80% των αθλητών έχουν υποστεί κάποια μορφή κακοποίησης και το 20% παραδέχθηκε ότι είχε στενές σχέσεις με κάποιο άτομο σε θέση εξουσίας στο άθλημά τους. Θέματα όμως όπως αυτό και η περίφημη υπόθεση Sheldom Kennedy και Graeme James/σεξουαλική κακοποίηση στο χόκεϊ / έχουν προκαλέσει σοβαρές ανησυχίες όσον αφορά στη βασική παραβίαση της εμπιστοσύνης (Ευαγγελινού, 2002).

Οι γονείς με υπερβολικό ζήλο μπορούν επίσης να εκθέσουν το παιδί τους στις ανθυγιεινές πλευρές του αθλητισμού, όπως η υπερβολική προπόνηση ή και η πιθανή κακοποίηση. Μια διεθνής κολυμβήτρια πρόσφατα σχολίασε πως δεν φοβάται μήπως οι γονείς της δεν την πιστέψουν ότι στο άθλημα της υφίσταται σεξουαλική κακοποίηση, αλλά ότι θα την πιστέψουν και δεν θα αντιδράσουν, λόγω της εξέχουσας θέσης του αθλητισμού στη ζωή της.

Άλλα θέματα, όπως η υπερβολική αφοσίωση στον αθλητισμό και η σχετική αδιαφορία για άλλα ενδιαφέροντα στη ζωή προκαλούν και αυτά ανησυχία. Όπως συμβαίνει και με τους εφήβους και με τους ενήλικες αθλητές, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρά προβλήματα όταν εγκαταλείψουν τον αθλητισμό, καθώς και σε περιορισμό της δυνατότητας κοινωνικοποίησής τους (Ευαγγελινού, 2002).

Τέλος, η πρόωμη επιλογή αθλητών υψηλών επιδόσεων έχει σαφώς οδηγήσει στην εμφάνιση νεότερων αθλητών σε παγκόσμιο επίπεδο. Αν και πολλές οργανώσεις τώρα αναθεωρούν τις πολιτικές τους ως προς το θέμα αυτό, δέχονται ακόμα πιέσεις να εντοπίσουν, να παρουσιάσουν ή να κατασκευάσουν τον αθλητή υψηλών επιδόσεων νωρίτερα. Αναγνωρίζοντας την ύπαρξη αυτών των πιέσεων, διάφοροι αθλητικοί φορείς διεθνώς έχουν αναπτύξει κώδικες δεοντολογίας που αφορούν στην «καλή πρακτική» στον παιδικό αθλητισμό. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι ο Κώδικας Δεοντολογίας και Καλής Πρακτικής για τον Παιδικό Αθλητισμό της Ιρλανδίας. Αυτός ο γενικός κώδικας δεοντολογίας βασίζεται σε μια σειρά βασικών αρχών που αφορούν ειδικά στον αθλητισμό για νεαρά άτομα και σε θέματα που συνδέονται με την ωριμότητα σε συνθήκες αγωνιστικού αθλητισμού.

Οι αρχές αυτές είναι (Ευαγγελινού, 2002):

- ✘ Οι ανάγκες του παιδιού – η αρχή αυτή επισημαίνει τη σπουδαιότητα της ικανοποίησης των συναισθηματικών και φυσικών αναγκών των παιδιών, και την υποστήριξη των βασικών αρχών της ανάπτυξης και της εξέλιξης.
- ✘ Η αξία της παιδικής ηλικίας – η αρχή αυτή προάγει τη σπουδαιότητα της παιδικής ηλικίας και δηλώνει πως θα πρέπει να τη σέβονται και πως η ευτυχία θα πρέπει να αναγνωρίζεται και να προάγεται σε όλα τα επίπεδα.
- ✘ Ευγενής άμιλλα – είναι ενδιαφέρον ότι η αρχή αυτή αφορά περισσότερο σε θέματα φιλίας και σεβασμού παρά απλώς σε θέματα τήρησης των κανόνων του παιχνιδιού.
- ✘ Η εντιμότητα στις σχέσεις – η αρχή αυτή επισημαίνει την αναγνώριση θεμάτων εμπιστοσύνης και επιρροής και κατευθύνει αυτός που είναι υπεύθυνοι για παιδιά να τα αντιμετωπίζουν με εντιμότητα και σεβασμό. Ειδικότερα, η οποιαδήποτε συναισθηματική ή σεξουαλική κακοποίηση, ή ο κίνδυνος κακοποίησης είναι τελείως απαράδεκτα (Ευαγγελινού, 2002).
- ✘ Κλίμα ποιότητας και ήθους – η αρχή αυτή δίνει έμφαση στο συναγωνισμό σε ένα ασφαλές, θετικό και ενθαρρυντικό περιβάλλον.
- ✘ Ισότητα – αυτονόητη. Η αρχή αυτή δίνει έμφαση στην ίση μεταχείριση όλων των παιδιών ανεξάρτητα από ικανότητες, φύλο, ηλικία, θρησκεία, κοινωνική ή εθνική ταυτότητα.
- ✘ Συναγωνισμός – η αρχή αυτή δίνει έμφαση στο ήθος με επίκεντρο το παιδί, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι ο συναγωνισμός και η εξειδίκευση τηρούνται στο επίπεδο που πρέπει. Έμφαση στη βελτιστοποίηση της ανάπτυξης ενός παιδιού δίνει η ισορροπημένη προσέγγιση.

Συνοψίζοντας λοιπόν όλα τα παραπάνω, οι αθλητές θα πρέπει να τηρούν τους κανονισμούς και οι προπονητές και οι παράγοντες θα πρέπει να επιμένουν και να εξασφαλίζουν την τήρησή τους. Επιπλέον, οι αθλητές θα πρέπει επίσης να συμμορφώνονται προς τον επικουρικό κανόνα της καλής

αθλητικής συμπεριφοράς, εφόσον δεσμεύονται από τις βασικές αρετές της ευσπλαχνίας, της καλοσύνης κ.λπ. Οι προπονητές και οι παράγοντες θα πρέπει και αυτοί να τηρούν τους κανονισμούς που διέπουν τις αντίστοιχες θέσεις. Όλοι οφείλουν να συμπεριφέρονται αξιόπιστα και να σέβονται το δικαίωμα αυτοδιάθεσης που έχει ο καθένας. Να αντιμετωπίζουν τους άλλους ως ξεχωριστά άτομα και όχι απλώς ως μέσο για να πετύχει μια ομάδα/οργάνωση/χώρα τους στόχους της. Όλοι οφείλουν να σέβονται το δικαίωμα του προσωπικού χώρου και χρόνου, και της εχεμύθειας όσων εμπλέκονται στα άθλημά τους. Όλοι οφείλουν να συμπεριφέρονται υπεύθυνα κι έχουν καθήκον να παρέχουν ένα ωφέλιμο και ασφαλές περιβάλλον σε όσους εμπλέκονται στον αθλητισμό. Όλοι οφείλουν να εξασφαλίζουν την επάρκειά τους φροντίζοντας να ενημερώνονται σχετικά με τον επιμέρους τομέα τους. Οι υπεύθυνοι και αξιόπιστοι αθλητές, προπονητές και παράγοντες έχουν την υποχρέωση να μεριμνούν για θέματα σχέσεων. Τέλος, όλοι οφείλουν να αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα της τήρησης των ισορροπιών όσον αφορά στο ρόλο του αθλητισμού στη ζωή (Ευαγγελινού, 2002).

B. Στάσεις απέναντι στα ΑμεΑ

Εισαγωγή

Η αντιμετώπιση των ατόμων με αναπηρία ήταν ανέκαθεν συνάρτηση του κοινωνικού κλίματος και των επιστημονικών αντιλήψεων κάθε εποχής. Έτσι, τα άτομα με αναπηρία θεωρήθηκαν κατά καιρούς άρρωστα, επικίνδυνα, κοινωνικό βάρος και γνώρισαν τον οίκτο, τη φιλανθρωπία, την απόρριψη, την κοινωνική απομόνωση, την εγκατάλειψη, την εκμετάλλευση. Η αλλαγή των κοινωνικών αντιλήψεων για τον άνθρωπο, η ανάπτυξη των ειδικών επιστημών, η διεθνής δραστηριότητα επιστημόνων, οργανισμών και

συλλόγων ειδικής αγωγής, συντέλεσαν στην αλλαγή της στάσης της κοινωνίας απέναντι στα άτομα με αναπηρία (Πολυχρονοπούλου, 2001).

Στις μέρες μας, η αναπηρία δεν αποτελεί πλέον προσωπικό πρόβλημα ενός ατόμου, αλλά αναφέρεται σ' ένα πολύπλευρο σύστημα κοινωνικών περιορισμών και φραγμών (θεσμικών, πολιτιστικών, ψυχολογικών) που περιορίζουν ή ενισχύουν την ισότιμη αποδοχή αυτών των ανθρώπων στην κοινωνία.

Η ευαισθητοποίηση και η θετική στάση της κοινωνίας, σε αντίθεση με την προκατάληψη και το φόβο, αποτελούν τις σπουδαιότερες παραμέτρους για την επιτυχή συνύπαρξη των ατόμων με και χωρίς αναπηρία. Ιδιαίτερα υποστηρίζεται ότι οι ριζικές αναπροσαρμογές στο χώρο παραγωγής της εκπαίδευσης, όπως είναι η σχολική ενσωμάτωση, αποτελούν τον κύριο άξονα αλλαγής της κοινωνικής συνείδησης, ιδιαίτερα των μικρών παιδιών (Πολυχρονοπούλου, 2001).

Η συμμετοχή σε αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες στο σχολείο ή στην κοινότητα, θεωρούνται «γέφυρες» στη διαδικασία συντονισμού διαφορετικών νοοτροπιών προερχομένων από διαφορετικούς κόσμους, και συμβάλλουν στην ισότιμη συνύπαρξη και αλληλοαποδοχή ατόμων με διαφορετικές ικανότητες (Block, 1994).

Ανάπτυξη στάσεων

Στο άρθρο των Tripp & Sherrill (1991) γίνεται αναφορά στις πολλές προσπάθειες των επιστημόνων για τον προσδιορισμό της έννοιας της στάσης, χωρίς ωστόσο να προκύπτει μία ερμηνεία διεθνώς αποδεκτή. Η ίδια συγγραφέας υπογραμμίζει ότι ο ορισμός της στάσης αποδίδεται πιο σωστά από τον Allport (1935) και ότι αυτός απαντά πιο συχνά στη βιβλιογραφία (Ευαγγελινού, 2002).

Πιο συγκεκριμένα, ο Allport αναφέρει ότι η στάση δεν είναι μια συμπεριφορά αλλά μια κατάσταση που προηγείται αυτής. Επίσης αναφέρει ότι οι παράγοντες που επιδρούν στην ανάπτυξη και την υιοθέτηση των στάσεων προέρχονται από τέσσερις πηγές:

- α)** η υιοθέτηση των στάσεων προκύπτει από σταδιακή ενσωμάτωση εξειδικευμένων αντιδράσεων σε παρόμοιες καταστάσεις,
- β)** οι στάσεις δημιουργούνται σε σχέση με το σαφή καθορισμό των τάσεων προς μια κανονική συμπεριφορά προσέγγισης,
- γ)** οι στάσεις σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να κυριαρχήσουν και να υιοθετήσουν αυτούσιες, ως αποτέλεσμα μίμησης προτύπων συμπεριφορών σημαντικών ατόμων,
- δ)** η στάση μπορεί να εδραιωθεί ως αποτέλεσμα μιας σημαντικής ατομικής εμπειρίας (Ευαγγελινού, 2002).

Η κατηγοριοποίηση των θεωριών των στάσεων ποικίλλει και διακρίνει ανάμεσα σε:

- α)** μαθησιακές θεωρίες συμπεριφοράς,
- β)** γνωστικές θεωρίες,
- γ)** θεωρίες σταθερότητας και συνέπειας, και
- δ)** θεωρίες της αιτιολογημένης συμπεριφοράς (Ευαγγελινού, 2002).

Οι στάσεις διαμορφώνονται νωρίς στη ζωή του ανθρώπου, είναι βαθιά ριζωμένες μέσα του και σβήνουν πολύ δύσκολα. Ο Dattilo (1994) υποστηρίζει ότι πολλές από τις στάσεις σήμερα είναι αποτέλεσμα των προηγούμενων εμπειριών, που μπορεί να είναι άμεσες (γονείς, συγγενείς, φίλοι, καθηγητές, κ.λπ.) ή έμμεσες (τηλεόραση, κινηματογράφος, βιβλία, περιοδικά κ.λπ.). Οι στάσεις είναι πολύπλοκες, αποτελούμενες από πολλά συστατικά μέρη, είναι σχετικά σταθερές αλλά άκαμπτες και με αντίσταση στην αλλαγή. Έχουν συγκεκριμένο κοινωνικό αντικείμενο στο οποίο γίνεται αναφορά (π.χ.

άνθρωπος, καταστάσεις, γεγονότα, ιδέες), ποικίλλουν ως προς την ποσότητα, έχουν διαφορετικούς βαθμούς παρακίνησης (ένταση, δύναμη) και διαφορετική κατεύθυνση (αντίθετα προς το μέρος ή μακριά από το αντικείμενο παραπομπής της στάσης). Τέλος, οι αρνητικές στάσεις εμφανίζονται στη συμπεριφορά διαμέσου του στιγματισμού, των προκαταλήψεων και των κοινωνικών στερεοτύπων. Τα περισσότερα άτομα με αναπηρία, ανεξάρτητα από την ηλικία τους, έχουν βιώσει αρνητικές στάσεις από τους συνανθρώπους τους (Ευαγγελινού, 2002).

Η Sherrill (1984), αναφέρει και αναλύει τους τρεις σημαντικούς παράγοντες της αρνητικής στάσης:

* **Στιγματισμός**

Ο στιγματισμός αναφέρεται στην ειδική μεταχείριση, στην έντονη κατάκριση ή στην ηθικής απόχρωσης «μομφή» της κοινωνίας, απέναντι στα άτομα που θεωρούνται διαφορετικά. Ειδικότερα, πρόκειται για το φόβο που διακατέχει την κοινωνία των υγιών για τους ανθρώπους που είναι διαφορετικοί από τους ίδιους και για ότι τους κάνει ιδιαίτερα ευπαθείς. Ως αντιστάθμισμα, ο στιγματισμός προωθεί την εξίσωση αυτών των διαφορών με κάτι κατώτερο ή επικίνδυνο. Έτσι, θεωρείται ότι δεν θα πρέπει να παρέχεται στα άτομα με αναπηρία η ίδια αποδοχή και εκτίμηση, ο ίδιος σεβασμός που δίνεται στα άτομα χωρίς αναπηρία. Για παράδειγμα, τα άτομα με αναπηρία, αποκλείονται από τις συζητήσεις σαν να μην έχουν άποψη ή οι άνθρωποι αναφέρονται σε αυτά σαν να μην είναι παρόντα (Ευαγγελινού, 2002).

* **Προκατάληψη**

Η προκατάληψη αναφέρεται στη διαμόρφωση γνώμης εκ των προτέρων, υπό επιρροή και χωρίς μελέτη του θέματος, που οδηγεί σε διαχωρισμούς και κατηγοριοποιήσεις. Για παράδειγμα, οι αθλητές με αναπηρία επιθυμούν να κρίνονται από τις επιδόσεις τους, που προέρχονται από τη

μακροχρόνια και σκληρή προπόνηση – όχι από την εξωτερική παρουσία ή την αισθητική τους.

* **Στερεότυπα**

Τα στερεότυπα εκδηλώνονται με το σχηματισμό εντυπώσεων για τους ανθρώπους ή τη μεταχείρισή τους, χωρίς να αναγνωρίζονται τα ιδιαίτερα ατομικά χαρακτηριστικά καθενός. Τα στερεότυπα αποδίδονται πρωταρχικά σε άτομα ή σε ομάδες. Γενικώς, τα στερεότυπα περνούν μέσω των ανθρώπων που αποτελούν αρχηγικά πρότυπα και τείνουν να είναι πιο δύσκαμπτα απ' ό,τι τα πιστεύω που αναπτύσσονται από εμάς τους ίδιους. Προκατάληψη για παράδειγμα είναι ότι αγώνες για άτομα με αναπηρία εκδηλώνουν την επιθυμία να γίνονται αντιληπτοί και να αναγνωρίζονται ως αθλητές που ανήκουν σε μια συγκεκριμένη αθλητική κατηγορία (όπως για παράδειγμα, οι αθλητές με ολική τύφλωση ανήκουν στην κατηγορία B1 ή με μερική τύφλωση, στην κατηγορία B3) (Ευαγγελινού, 2002).

Θετικοί τρόποι αντιμετώπισης ατόμων με αναπηρία

«Υπάρχει κάτι που είναι σπάνιο και πολύ πιο εκλεπτυσμένο από την ικανότητα. Είναι η ικανότητα να αναγνωρίζουμε την ικανότητα» Elbert Hubbard.

Ο Dattilo (1994) αναφέρεται στους θετικούς τρόπους με τους οποίους μπορούν να αντιμετωπιστούν οι άνθρωποι με αναπηρία, με σκοπό να δημιουργηθεί εποικοδομητική επαφή και ανάπτυξη θετικών στάσεων:

* **Θεώρηση όλων των ανθρώπων ως μέρος της ανθρωπότητας.**

Οι άνθρωποι που αποδέχονται τους ανθρώπους με αναπηρία συχνά τους περιγράφουν ως φίλους, «σαν εμάς», ως μέλη της ευρύτερης οικογένειας που χαρακτηρίζονται από ανθρωπιά. Αποδέχονται, δηλαδή, ότι κάθε άνθρωπος είναι μοναδικός, έχει κάτι να προσφέρει και είναι ισότιμο μέλος μιας κοινωνικής ομάδας (Κάντζου, 2003).

* **Εστίαση στις ομοιότητες και όχι στις διαφορές**

Οι άνθρωποι που ανακαλύπτουν πρώτα τα κοινά χαρακτηριστικά και τις ομοιότητες και όχι τις διαφορές που τους συνδέουν με ανθρώπους με αναπηρία, μπορούν ευκολότερα να δημιουργήσουν φιλίες και θετικές σχέσεις. Το κοινό αυτό δέσιμο τους επιτρέπει αργότερα να αποδεχθούν και να εκτιμήσουν τις ενδεχόμενες διαφορές με αυτούς.

* **Υιοθέτηση της ανθρωποκεντρικής φιλοσοφίας**

Σ' ένα κόσμο που διαρκώς αλλάζει, μια παράμετρος παραμένει σταθερή: η ανθρωπιά. Υιοθετώντας την ανθρωποκεντρική φιλοσοφία, πολλοί άνθρωποι αντιδρούν πρώτα με βάση τις ανθρώπινες ανάγκες και κατά δεύτερο λόγο με βάση τις ατομικές απαιτήσεις (Κάντζου, 2003).

Αθλητισμός και ΑμεΑ

Σήμερα, τα άτομα με αναπηρία χρησιμοποιούν τα σπορ σαν ένα τρόπο ή μέσο με το οποίο μπορούν να αντισταθούν, να παλέψουν τον κοινωνικό στιγματισμό, τα στερεότυπα και την προκατάληψη, για να κερδίσουν την κοινωνικό αποδοχή. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι οι άνθρωποι βλέπουν τι μπορεί να κατορθώσει ένας αθλητής με αναπηρία στον αθλητικό τομέα, αντιλαμβάνονται τι μπορεί αυτό το άτομο να επιτύχει γενικότερα στην καθημερινή του ζωή, όπως π.χ. να αυτοεξυπηρετείται, να εργάζεται κ.λπ. Οι αθλητές με αναπηρία χαρακτηριστικά εξομολογούνται: «Οι άνθρωποι είναι αυτοί που μας κάνουν ανάπηρους, διότι δεν μας δίνουν την ευκαιρία να αποδείξουμε τις ικανότητές μας. Η συμμετοχή στον αθλητισμό είναι η δική μας ευκαιρία να επεκτείνουμε τις ικανότητές μας και να δείξουμε τι μπορούμε να κάνουμε» Dean Hule, αθλήτρια άρσης βαρών με εγκεφαλική παράλυση.

«Ο αθλητισμός κλείνει το χάσμα, το κενό μεταξύ της προκατάληψης και της άγνοιας των ανθρώπων απέναντι στα άτομα με αναπηρία. Φυσικά, δεν είναι κανόνας για όλες τις περιπτώσεις όμως μας δίνει την ευκαιρία να

προσπαθήσουμε για το καλύτερο δυνατό. Είναι ένα μέτρο ικανότητας και όχι ανικανότητας». Gythia Good, αθλήτρια ιππασίας με εγκεφαλική παράλυση.

Παρόλο που οι συμπεριφορές των ανθρώπων που αντανακλούν αρνητικές στάσεις μπορούν να περιορίσουν τις ευκαιρίες των ατόμων με αναπηρία να συμμετέχουν στον αθλητισμό, αυτές οι αρνητικές στάσεις μπορούν να αλλάζουν. Οι καθηγητές Φυσικής Αγωγής έχουν την ευθύνη, μεταξύ άλλων, για τη διαμόρφωση θετικών στάσεων στους μαθητές του σχολείου, αλλά και γενικότερα στην κοινωνία, απέναντι στα άτομα με αναπηρία, εφόσον πρώτα διαμορφώσουν οι ίδιοι θετικές στάσεις (Ευαγγελινού, 2002).

Όσο πιο θετικές είναι οι στάσεις τους τόσο πιο μεγάλη είναι η επιθυμία τους να διδάξουν (Rizzo & Wright, 1988). Οι Rizzo & Vixporl (1992) αναφέρουν ότι οι στάσεις των καθηγητών Φυσικής Αγωγής και των προπονητών επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από παράγοντες, όπως:

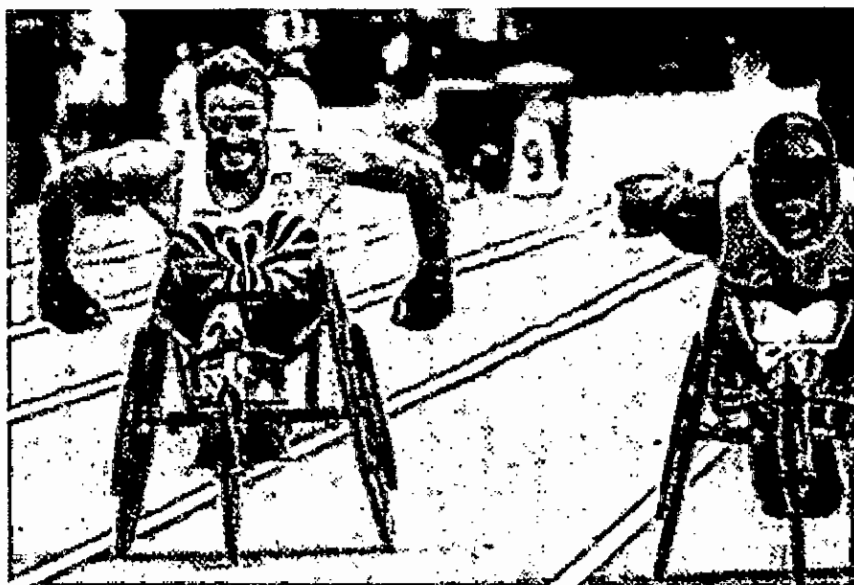
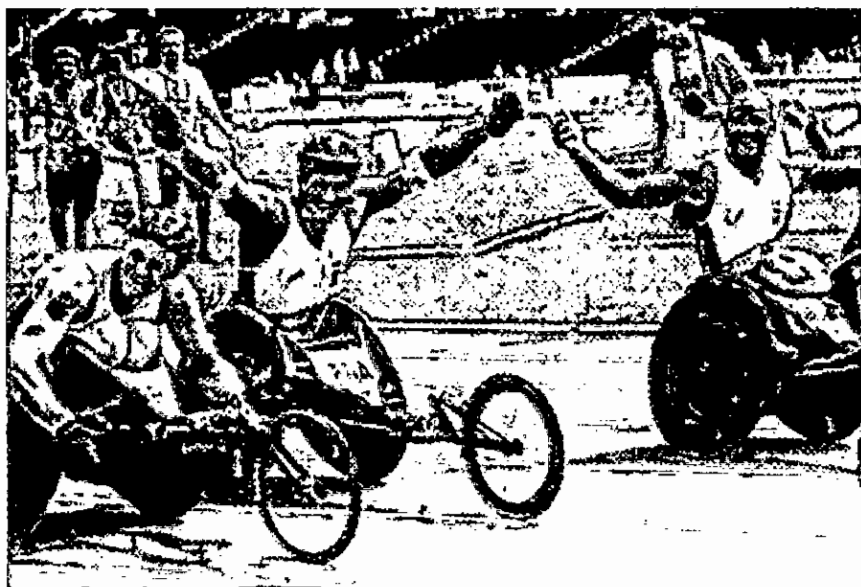
- ακαδημαϊκή προετοιμασία και εμπειρία, δηλαδή παρακολούθηση μαθημάτων, πρακτική εξάσκηση σε χώρους όπου εκπαιδεύονται ή εργάζονται άτομα με αναπηρία, συμμετοχή σε συζητήσεις και ανάλυση στάσεων των ιδίων,
- ο τύπος και η σοβαρότητα της αναπηρίας (πιο θετικές στάσεις προς τα άτομα με μαθησιακές δυσκολίες από τα άτομα με κινητικές αναπηρίες).
- η τάξη όπου φοιτούν τα άτομα με αναπηρία (όσο μεγαλώνουν οι τάξεις τόσο πιο αρνητικές γίνονται οι στάσεις).
- η υποκειμενική αντίληψη της ικανότητας για διδασκαλία σε παιδιά με αναπηρία (Ευαγγελινού, 2002).

Στην Ελλάδα, έρευνα, που πραγματοποιήθηκε σε 250 καθηγητές Φυσικής Αγωγής έδειξε ότι η στάση τους είναι αρνητική ως προς την διδασκαλία παιδιών με αναπηρία σε ενσωματωμένες τάξεις Φυσικής Αγωγής. Πιο συγκεκριμένα όπως και στη διεθνή βιβλιογραφία, υπήρξαν διαφορές

ανάμεσα στα δύο φύλα και οι στάσεις ήταν πιο αρνητικές στα άτομα με κινητικές αναπηρίες από ότι στα άτομα με νοητική καθυστέρηση. Τέλος, η υποκειμενική αντίληψη για ικανότητα διδασκαλίας και τα μαθήματα προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής ήταν οι καλύτεροι δείκτες πρόβλεψης για θετική στάση απέναντι στη διδασκαλία παιδιών με αναπηρία (Ευαγγελινού, 1993).

Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα προσπαθεί να αντιμετωπίσει το θέμα της ευαισθητοποίησης της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία με διαφορετικά μέτρα κοινωνικής πολιτικής (θεσμικά, οικονομικά κ.ά.). Σημαντικός σταθμός σ' αυτή την προσπάθεια θεωρείται η ψήφιση του νόμου 2817/2000, σύμφωνα με τον οποίο τα παιδιά με αναπηρία έχουν το δικαίωμα να φοιτούν στο τυπικό σχολείο. Έτσι από την πρακτική της απομόνωσης των προηγούμενων δεκαετιών οδηγούνται οι άνθρωποι σε μια μορφή σύγχρονου εκδημοκρατισμού της εκπαίδευσης. Ο σχολικός αθλητισμός, ο υψηλός αγωνιστικός αθλητισμός αλλά και οι δραστηριότητες αναψυχής αποτελούν το σύγχρονο μέσο των ατόμων με αναπηρία, χάρη στο οποίο θα μπορέσουν να υπερασπιστούν και να παλέψουν για τα δικαιώματά τους, να αποκτήσουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και στις ικανότητές τους, να επαναπροσδιορίσουν την αναπηρία. Η κατάκτηση της αποτελεσματικής και αθρόας συμμετοχής στον αθλητισμό των ατόμων με αναπηρία εξαρτάται κατά κύριο λόγο, από τη στάση των καθηγητών Φυσικής Αγωγής, των προπονητών και των συμμαθητών, ή συναθλητών τους. Αυτοί οι «σημαντικοί» άλλοι οφείλουν να υιοθετήσουν την έννοια της ενσωμάτωσης στην προσωπική και επαγγελματική τους φιλοσοφία, και να έρθουν σε αντιπαράθεση με τις προσωπικές τους στάσεις όταν θελήσουν να πάρουν θέση απέναντι στην αναπηρία (Ευαγγελινού, 2002).

ΜΕΡΟΣ Γ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΑμεΑ

A. Η ψυχολογία των ΑμεΑ

A1. Εισαγωγή

Ακόμη και τώρα που διαβάζονται αυτές οι γραμμές γεννιέται σε κάποιο σημείο ένα παιδί με μία στέλεια. Μια τύφλωση, ίσως, που θα μετατρέψει το μεγαλείο μιας μακρινής οροσειράς σε ισόβιο μυστήριο. Η κώφωση, η οποία θα εμποδίσει για πάντα το παιδί να γνωρίσει τον ήχο του κύματος που καταλήγει στην ακτή. Μια πάρεση, ή μια παραμόρφωση της σπονδυλικής στήλης, θα στερήσει ίσως από τον άνθρωπο αυτό, την εμπειρία να τρέχει στους αγρούς ή να γίνει αθλητής. Μπορεί να υπάρχει βλάβη στον εγκέφαλο, γεγονός που θα έχει ως συνέπεια μια πιο καλυμμένη ή ανεπαίσθητη επίπτωση στη μελλοντική συμπεριφορά ή ικανότητα μάθησης, και ίσως προκαλέσει αιφνίδιες εγκεφαλικές προσβολές ή ανεπανόρθωτη νοητική καθυστέρηση. Ωστόσο, γι' αυτές τις αδυναμίες δεν ευθύνονται μονάχα οι γενετικές στέλειες. Κανείς δεν είναι άτρωτος σε πιθανή ανεπανόρθωτη αναπηρία (Μπουσκάλια, 1993).

Οι άνθρωποι αυτοί μπορεί να είναι φτωχοί ή πλούσιοι. Ίσως είναι μορφωμένοι ή αγράμματοι. Η συναισθηματική τους ζωή να είναι υγιής ή να νοσεί. Το μόνο κοινό τους στοιχείο είναι πως ο καθένας θα έχει να αντιμετωπίσει μια καινούργια, αναπάντεχη και πιθανόν ισοπεδωτική προσαρμογή, που θα απαιτήσει ίσως από αυτούς να αλλάξουν δραστικά τον τρόπο ζωής, το επάγγελμά τους, τις ελπίδες τους για το μέλλον και τα σχέδια για την εκπλήρωση των ονείρων τους.

Μια ανικανότητα δεν είναι κάτι το επιθυμητό και δεν υπάρχει λόγος να πιστεύουμε το αντίθετο. Στις περισσότερες περιπτώσεις θα προκαλέσει πόνο, κακουχία, στενοχώρια, δάκρυα, σύγχυση και τη δαπάνη χρόνου και χρήματος. Η κοινωνία, στο μεγαλύτερο μέρος θα ορίσει την αδυναμία ως αναπηρία, αλλά ο άνθρωπος θα υποφέρει από αυτόν τον ορισμό (Μπουσκάλια, 1993).

A2. Η αντιμετώπιση των ΑμεΑ από τον κοινωνικό περίγυρο

Ό,τι αφορά στους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες δεν υπήρξαν ποτέ ξεκάθαρες και μη αμφισβητήσιμες στάσεις και απόψεις. Οποιοδήποτε είδος παρέκκλισης, έμοιαζε πάντα να απειλεί τους ανθρώπους. Ό,τι κι αν ήταν διαφορετικό, τους αναστάτωνε και δεν ησύχαζαν ώσπου να το απομακρύνουν και να αποσυνδεθούν από αυτό. Δεν έπαψαν ποτέ, ωστόσο, να αισθάνονται περιέργεια για αυτά μέχρι να μπορέσουν να δώσουν κάποια εξήγηση. Οι εξηγήσεις τους ποικίλλουν από τη συνηθισμένη ως την υπερφυσική, από την μυστηριακή ως την κοινοτυπία, τόσο καταραμένες από τους Δαίμονες, όσο και ευλογημένες από θεϊκές δυνάμεις.

Οι Ινδιάνοι Μασάι θανάτωναν όσα παιδιά γεννιόντουσαν με κάποιο μειονέκτημα. Στη φυλή Αζάντ, τα αγαπούσαν και τα προστάτευαν. Στη φυλή Τσάγκα, της Ανατολικής Αφρικής, χρησιμοποιούσαν τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες για να αποτρέψουν το κακό. Οι Γιουκούν του Σουδούν, πίστευαν πως προέρχονταν από κακά πνεύματα και τους εγκατέλειπαν στο θάνατο (Μπουσκάλια, 1993).

Οι Σεμ Ανγκ της Μαλαισίας, θεωρούσαν τους ανάπηρους σοφούς και τους ανέθεταν τη διευθέτηση διαφορών ανάμεσα στις φυλές. Οι Μπαλινέζοι τους θεωρούσαν κοινωνικό «ταμπού».

Οι αρχαίοι Εβραίοι θεωρούσαν την ασθένεια και τα σωματικά ελαττώματα ένδειξη αμαρτίας, ενώ οι Σκανδιναβοί θεοποιούσαν αυτούς τους ανθρώπους.

Στο Μεσαίωνα, πολλές φορές πίστευαν ότι οι άνθρωποι με κάποιες διανοητικές ή σωματικές ατέλειες είχαν καταληφθεί από το Διάβολο και γι' αυτό τους έκαιγαν. Στην Αναγέννηση, τους θεωρούσαν άτυχους, τους έβαζαν σε ιδρύματα και τους περιποιούνταν.

Στη σύγχρονη, φωτισμένη κοινωνία μας, τα δύο τρίτα του πλανήτη δεν παρέχουν ιδιαίτερα ιατρικά ή εκπαιδευτικά μέσα στους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες. Το άλλο τρίτο, εξακολουθεί να τους χαρακτηρίζει και να τους διαχωρίζει σωματικά, εκπαιδευτικά και συναισθηματικά από τον υπόλοιπο πληθυσμό (Μπουσκάλια, 1993).

Υπάρχουν κάποιοι που πιστεύουν πως είναι καλύτερο να αποφεύγουν να κοιτάζουν τα μειονεκτήματα των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες. Ενεργούν σαν να μην αντιλαμβάνονται το μυστικό του άλλου και παίζουν το παιχνίδι της προσποίησης. Η στάση αυτή προδίδει ξεκάθαρα την άποψη πως η αναπηρία είναι ένα στίγμα και συνήθως καταλήγει να προκαλέσει και στις δύο πλευρές, αμηχανία, καθιστώντας αδύνατη μια μελλοντική φυσιολογική επαφή (Μπουσκάλια, 1993).

Σημαντικές μελέτες για τη στάση απέναντι στους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες (Μούσεν και Μπέικερ, 1994, Ρέι, 1946, Στρονγκ, 1931), έχουν δείξει ότι πολλοί όταν ερωτούνται ανοιχτά, εκφράζουν ευνοϊκή στάση γι' αυτά τα άτομα. Όταν όμως η ερώτηση γίνεται άμεση, τείνουν να εξηγούν πως διατηρούν πολύ θετικά συναισθήματα απέναντι στους συνανθρώπους τους με ειδικές ανάγκες. Τους θεωρούν επιδέξιους, φιλικούς, ανεξάρτητους, πεισματάρηδες και θαρραλέους. Πραγματικά, πολύ θετικά γνωρίσματα, όλα. Όταν οι εκτιμήσεις όμως σχετίζονται με καλυμμένα συναισθήματα, τα αποτελέσματα είναι συχνότερα αρνητικά. Στα τεστ αυτά, φαίνεται ότι ο

κόσμος λυπάται αυτούς τους ανθρώπους, περιμένει λιγότερα από αυτούς, προβλέπει περισσότερο πόνο και έχει λιγότερες ελπίδες γι' αυτούς από όσο για τους υπόλοιπους (Μπουσκάλια, 1993).

Ωστόσο, η στάση απέναντι σε μειονεκτούντες ανθρώπους δεν είναι πάντα αρνητική. Πολλοί αποδίδουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε αυτούς. Πιστεύουν, ότι ο τυφλός έχει μεγαλύτερη ακουστική ικανότητα, πως ο κουφός έχει καλύτερη οπτική οξύτητα. Επίσης πιστεύουν πως αυτοί οι άνθρωποι είναι πιο μυστικιστές και πως θα πρέπει να έχουν περισσότερη υπομονή και ανεκτικότητα απέναντι στις δοκιμασίες της ζωής. Στην ουσία, η κακοτυχία τους, τους έχει κάνει πιο ευπροσάρμοστους. Ανεξάρτητα από το αν αληθεύει αυτό ή όχι, δεν υπάρχει αντικειμενική απόδειξη για κανένα από τα δύο. ΟΙ τυφλοί δεν έχουν καλύτερη ακοή από τους συνηθισμένους ανθρώπους απλώς τη χρησιμοποιούν πιο αποτελεσματικά. Ούτε οι κουφοί έχουν καλύτερη όραση, αλλά από ανάγκη, προσέχουν περισσότερο. Η παρατεταμένη εμπειρία θλίψης και απόγνωσης, ίσως φέρνει πραγματικά κάποιον πιο κοντά στον εαυτό του, αλλά μπορεί να ισχύει και το αντίστροφο. Για ορισμένους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες, η εμπειρία της θλίψης, μπορεί να είναι πολύ ύπουλη, πολύ παραλυτική και να προκαλεί μόνιμα δυσάρεστα αποτελέσματα.

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω θα λέγαμε ότι όλοι οι άνθρωποι είναι προϊδεασμένοι για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Σε ένα μεγάλο βαθμό, οι απόψεις αυτές αποτελούν μια συσσώρευση παλιών μύθων, προκαταλήψεων και παραπληροφόρησης αλλά, όπως συμβαίνει, με κάθε αντίληψη, θα υπάρχουν πάντα σε αυτές κάποιες αλήθειες όπως και κάποιες ανακρίσεις.

Συνεπώς, δεν είναι παράξενο που οι περισσότεροι αισθάνονται μια ένταση και μια αμηχανία όταν έρχονται σε επαφή με ανθρώπους με ειδικές ανάγκες. Συχνά οι άνθρωποι βλέπουν τους εαυτούς τους να αμφιπαλαντεύονται ανάμεσα στον θαυμασμό και τον οίκτο, ανάμεσα στην

ελπίδα και την κατάθλιψη, ανάμεσα στην παραδοχή και την απόρριψη, ανάμεσα σε μια θέση κατωτερότητας ή ανωτερότητας ενός ανθρώπου (Μπουσκάλια, 1993).

Η περιχαρακωμένη τελικά στάση των ανθρώπων απέναντι στα άτομα με ειδικές ανάγκες ίσως προκαλέσει περιορισμό των δυνατοτήτων τους, ακόμη κι αν δεν τον προκαλεί το ίδιο τους το πρόβλημα (Μπουσκάλια, 1993).

A3. Το ψυχολογικό προφίλ των ΑμεΑ

Μέχρι τώρα έγινε αναφορά στις αντιδράσεις των άλλων απέναντι σε ανθρώπους με ειδικές ανάγκες. Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει αναφορά στις εσωτερικές συγκρούσεις και τα συναισθήματα των ανθρώπων αυτών και την πιθανή επίδρασή τους πάνω στην αναπτυσσόμενη αντίληψη για τον εαυτό τους (Μπουσκάλια, 1993).

Βασικό αξίωμά μας κάνοντας μια προσπάθεια να προσεγγίσουμε την ψυχολογία των ΑμεΑ είναι ότι πάνω απ' όλα, τα άτομα αυτά είναι άνθρωποι! Ως προς τα στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί μέχρι σήμερα από την ιατρική, την ψυχολογία και τους θεωρητικούς της προσωπικότητας, το μόνο συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί με κάθε βεβαιότητα, όσον αφορά στους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες, είναι πως όλοι τους αποτελούν μοναδικά ανθρώπινα όντα.

Η αναπηρία μπορεί να βιωθεί από κάθε άνθρωπο σε οποιαδήποτε ηλικιακή φάση της ζωής του (βρεφική, νηπιακή, εφηβική, ενήλικη), ανεξάρτητα από το κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο στο οποίο ανήκει. Έρχεται αντιμέτωπος με ποικίλα συναισθήματα τα οποία κατά κύριο λόγο είναι αρνητικά. Αρχικά αισθάνεται θυμό για την κατάσταση στην οποία βρίσκεται σε μια φάση σύγχυσης και απόγνωσης. Αυτό συντελεί πρωταρχικά

στην «σύγκρουση με τον εαυτό του», στην αλλαγή της αυτοεικόνας και της αυτοαντίληψης του και στην μείωση της αυτοεκτίμησής του.

Βασικό ρόλο στην προσπάθεια να επεξηγηθεί η «κρίση του εαυτού» που βιώνει ένα ΑμεΑ, η Μακρή – Μπότσαρη αναφέρει ότι ο εαυτός αποτελείται από δύο διαστάσεις, τη γνωστική και τη συναισθηματική. Στη γνωστική διάσταση ανήκουν οι έννοιες της αυτοεικόνας και της αυτοαντίληψης, που είναι σχεδόν συνώνυμες, ενώ στη συναισθηματική διάσταση οι έννοιες της αυτοεκτίμησης και του αυτοσυναισθήματος. Έτσι, λοιπόν, η αυτοαντίληψη συνίσταται σε μια δήλωση, μια περιγραφή ή μια πεποίθηση του ατόμου για τον εαυτό του, ενώ η αυτοεκτίμηση αναφέρεται στη σφαιρική άποψη που έχει κάποιος για την αξία του ως άτομο (Μακρή – Μπότσαρη, 2001).

Σύμφωνα με τον Coopersmith (1967), η αυτοεκτίμηση ορίζεται ως η αξιολόγηση στην οποία προβαίνει το άτομο για τον εαυτό του. Ουσιαστικά πρόκειται για έκφραση επιδοκίμασias ή αποδοκίμασias και δηλώνει το βαθμό, στον οποίο το άτομο πιστεύει ότι είναι ικανό, σημαντικό, επιτυχημένο και αξιόλογο. Με άλλα λόγια, είναι η προσωπική κρίση του ατόμου αναφορικά με την αξία του, η οποία εκφράζεται με τη στάση που υιοθετεί απέναντι στον ίδιο του τον εαυτό. Αφορά μια καθαρά υποκειμενική εμπειρία που το άτομο μεταβιβάζει στους άλλους, είτε λεκτικά είτε μη λεκτικά (Coopersmith, 1997).

Η αυτοεκτίμηση είναι το κεντρικό αξιολογικό συστατικό του εαυτού και απεικονίζει το βαθμό της πεποίθησης ενός ατόμου για την αξία του /της (Park, 2002).

Στην ορολογία του Cooley, η αυτοεκτίμηση αποτελείται από τρία συστατικά: την εντύπωση της εμφάνισής μας στο άλλο πρόσωπο, την εντύπωση της κρίσης εκείνου του προσώπου εκείνης της εμφάνισης και τέλος, κάποιο είδος αυτοαισθήματος, όπως η υπερηφάνεια και η ντροπή (Harter, 1999). Η Harter καθόρισε την αυτοεκτίμηση ως «πόσο ένα πρόσωπο

συμπαθεί, δέχεται και σέβεται τον εαυτό του, συνολικά ως πρόσωπο» (Chub κ.ά., 1997).

Οι άνθρωποι με ειδικές εναγές, γνωρίζουν περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον, τις επιθυμίες, τις ανάγκες και τα προβλήματά τους, τις δυνατότητες και τις αδυναμίες τους. Αυτό ισχύει ανεξάρτητα από το αν η προσαρμογή που αναγκάστηκαν να κάνουν ήταν σωματική, συναισθηματική, εκπαιδευτική ή επαγγελματική. Θα χρειαστεί να πάρουν δικές τους αποφάσεις για το πώς θα φτάσουν στην πραγματοποίησή τους. Οι ίδιοι θα μάθουν, θα αλλάξουν και θα δράσουν. Δεν μπορούν να δέχονται συνεχώς παθητικά λύσεις. Δεν πρέπει να επιτρέψουν στον εαυτό τους να μετατραπεί απλώς σε περιστατικό. Πρέπει να αξιολογήσουν ενεργά την περίπτωση τους και, βασιζόμενοι στην αξιολόγηση αυτή, να πάρουν αποφάσεις για το μέλλον. Δεν πρέπει να έχουν μόνο τη δύναμη της ψήφου αλλά και το δικαίωμα να προβάλλουν βέτο, γιατί κανείς δεν υφίσταται τις ταλαιπωρίες, δεν γνωρίζει τις θλίψεις και δεν βιώνει τον εαυτό τους, όπως οι ίδιοι. Πρέπει δηλαδή, να κυβερνήσουν το δικό τους πλοίο, να καταλάβουν πολύ καλά ότι θα χρειαστούν βοηθητικό προσωπικό για να κρατήσουν το πλοίο στην πορεία του σε άριστη κατάσταση λειτουργίας, αλλά ότι η αποκλειστική ευθύνη για την κατεύθυνσή του πρέπει να είναι δική τους. Θα υπάρξουν στιγμές όπου όλοι, με ειδικές ανάγκες ή όχι, θα αισθανθούν ανεπαρκείς και χαμένοι στη θάλασσα, πρέπει όμως να αποδεχτούν το γεγονός πως οι λύσεις βρίσκονται ήδη μέσα τους. Θα χρειαστεί, επομένως, να αναπτύξουν την εσωτερική τους δύναμη για να αντέξουν αν παραστεί ανάγκη, την πορεία τους προς την ανακάλυψη (Μπουσκάλια, 1993).

Για να επιτύχουν όμως αυτό, θα χρειαστούν σθεναρή θέληση. Η θέληση, με αυτή την έννοια, είναι η αποδοχή του γεγονότος ότι υπάρχουν ισχυρές εξωτερικές δυνάμεις που επενεργούν πάνω τους, τις οποίες μπορούν να ελέγξουν λίγο ή καθόλου, αλλά ότι διαθέτουν και εσωτερικές δυνάμεις, οι

οποίες έχουν τουλάχιστον μια ισότιμη ισχυρή επίδραση πάνω τους, όπως επίσης και πάνω στους εξωτερικούς παράγοντες (Μπουσκάλια, 1993).

Η θέληση υποδηλώνει μια κατάσταση εσωτερικής δύναμης, την ενέργεια για να την αναπτύσσεις, την προσοχή και την πειθαρχία να την παρατηρείς, την υπομονή και την αποφασιστικότητα να τη μελετάς, το θάρρος για να την εφαρμόζεις και την ευχέρεια να την κάνεις αναπόσπαστο μέρος του εαυτού. Με τη θέληση, αυτά τα άτομα είναι σε θέση να διακινδυνεύσουν, να ανακαλύψουν και να κατακτήσουν. Χωρίς αυτήν, είναι υποχρεωμένοι να βρίσκονται διαρκώς στο έλεος άλλων, φαινομενικά ισχυρότερων δυνάμεων από τους ίδιους – γιατρών, γονιών, θεραπευτών, δασκάλων και εκατοντάδων άλλων που θα μπουκώσουν στη ζωή τους. Η στάση αυτή μπορεί να οδηγήσει μόνο σε ένα συναίσθημα ολοκληρωτικής ανικανότητας και αδράνειας (Μπουσκάλια, 1993).

Οι βασικές αρχές, οι οποίες συντελούν στην αποδοχή και την «επιτυχή» αντιμετώπιση της αναπηρίας από ένα ΑμεΑ είναι η αναγνώριση της δύναμης, η ανάληψη της ευθύνης, η ελπίδα και τέλος η συγγνώμη (Μπουσκάλια, 1993).

Πιο αναλυτικά:

Η αναγνώριση της δύναμης μέσα στον άνθρωπο τοποθετεί την ευθύνη της ίδιας του της ύπαρξης πάνω του. Αυτό όμως δεν συνεπάγεται πως οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες θα πρέπει να περιφρονήσουν κάθε συμβουλή που προέρχεται από τρίτους. Θα χρειάζονται πάντα το στοχασμό της αντίληψης και τις εναλλακτικές λύσεις που προσφέρουν οι άλλοι. Οι γιατροί μπορούν να προσφέρουν εναλλακτικές θεραπείες, χειρουργικές μεθόδους, λύσεις προσθετικής επέμβασης, βοηθήματα για την ακοή και την όραση. Οι σύμβουλοι αποκατάστασης είναι ίσως σε καλύτερη θέση να προτείνουν πιθανές προσιτές δραστηριότητες. Οι ψυχολόγοι θα προσφέρουν ίσως μια μεγαλύτερη γκάμα δυνατοτήτων συμπεριφοράς. Οι εργασιοθεραπευτές και οι

φυσικοθεραπευτές θα μπορέσουν ίσως να εκτιμήσουν καλύτερα τις σωματικές ικανότητες και πως θα γίνει καλύτερη εκμετάλλευσή τους. Όλοι τους είναι εξειδικευμένοι και οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες θα χρειαστεί να εμπιστευτούν τις ικανότητές τους. Οι ίδιοι θα οργανώσουν και θα παίρνουν κύρια τις αποφάσεις για τον εαυτό τους, μολονότι οι άλλοι θα τους προσφέρουν ίσως καινούργιες διεξόδους ή δυνατότητες.

Η ανάληψη της ευθύνης για την προσωπική τους συμβουλευτική, θα απαιτήσει επίσης κάποια κατανόηση της προσωπικής τους δυναμικής για προσαρμογή. Ζητήματα, όπως η έλλειψη εκπλήρωσης, ηττοπάθεια, ελπίδα, συγγνώμη, η διαδικασία αυτογνωσίας, η απόπειρα καινούριας συμπεριφοράς, η αφομοίωση νέων εμπειριών, θα παίξουν ρόλο στη διαδικασία της προσαρμογής τους.

Η ελπίδα επίσης, αποτελεί ουσιαστικό συστατικό της αλλαγής. Ελπίδα όχι με τη μάταιη έννοια της ευχής «να ήταν διαφορετικά τα πράγματα», ή του ονείρου ότι θα αλλάξουν, αλλά με την έννοια ότι όλα μπορούν να γίνουν αν κάποιος είναι πρόθυμος να καταβάλει προσπάθειες για την πραγματοποίησή τους. Η ελπίδα με αυτή την έννοια προσφέρει μια μεγεθυμένη αίσθηση δυνατοτήτων και ανεξερεύνητες νέες κατευθύνσεις, οι οποίες εκτείνονται πέρα από τη λογική. Η αίσθηση ελπίδας είναι αίσθηση ζωής. Χωρίς ελπίδα, ο άνθρωπος είναι πραγματικά καταδικασμένος.

Τέλος, η συγγνώμη είναι ένα ανθρώπινο χαρακτηριστικό. Χρειάζεται μεγάλο σθένος για να συγχωρήσεις, σε αντίθετη όμως περίπτωση το μόνο που σου μένει είναι ακόμη περισσότερο μίσος (Μπουσκάλια, 1993).

Οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες ίσως ανακαλύψουν πως κάθε φορά που βρίσκονται αντιμέτωποι με μια δημόσια απόρριψη, η αντίδρασή τους είναι η πίκρα. Η πίκρα γίνεται μίσος για άλλους, τους οποίους ίσως θεωρούν ηλίθιους και απάνθρωπους. Η πίκρα αυτή και το μίσος, η ηλιθιότητα και η ωμότητα έχουν ως μόνιμο αποτέλεσμα να κάνουν τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες

να απομακρύνονται από την κοινωνία. Αν η συμπεριφορά αυτή οδηγεί στη μοναξιά και στην απομόνωση, ίσως χρειαστεί να αναζητήσουν άλλες αντιδράσεις ή να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους.

Το επόμενο στάδιο στη διαδικασία της αλλαγής θα απαιτήσει τη μεγαλύτερη δυνατή δημιουργικότητα. Εδώ, το άτομο με ειδικές ανάγκες πρέπει να ανακαλύψει όσο το δυνατόν περισσότερους εναλλακτικούς τρόπους για δράση. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω θα χρειαστεί ίσως να χρησιμοποιήσουν τις δημιουργικές ικανότητες, ή την «τεχνογνωσία» ειδικών στον τομέα της συμπεριφοράς, ψυχολόγων, συμβούλων, εκπαιδευτικών, κοινωνιολόγων κ.ά. Ή Μπορεί να βρουν τις εναλλακτικές συμπεριφορές μέσα στον ίδιο τους τον εαυτό. Οτιδήποτε από τα δύο συμβεί, θα είναι πια οπλισμένοι με καινούργιες δυνατότητες ανταπόκρισης. Δεν χρειάζεται να αντιδράσουν με τον ίδιο αρνητικό και αγχωτικό τρόπο, όταν βρεθούν αντιμέτωποι με το παλιό ερέθισμα. Μπορούν να δοκιμάσουν καινούργιες, πιο επιτυχημένες λύσεις (Μπουσκάλια, 1993).

Μια εξαιρετικά ουσιώδης πλευρά στη διαδικασία της αυτοπαρατήρησης, είναι να αντιληφθεί κάποιος την ηττοπάθεια που προσπαθούν να του επιβάλλουν. Οι απόπειρες αυτές θα είναι πολλές φορές καλοπροαίρετες, υπάρχει όμως η περίπτωση να έχουν μια αδιόρατα αρνητική επίδραση πάνω στη συμπεριφορά. Σύντομα ίσως θα ανακαλύψει πως οι ηττοπαθείς αυτές ιδέες έχουν εσωτερικευθεί και έχουν γίνει αποδεκτές ως πραγματικότητα. Λίγοι οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες οι οποίοι δεν έχουν ακούσει ή πει ηττοπαθή σχόλια όπως (Μπουσκάλια, 1993):

«Δεν μπορώ. Το πρόβλημά μου είναι διαφορετικό»

«Το δοκίμασα, αλλά δεν είχε αποτέλεσμα»

«Δεν έχω το χρόνο»

«Δεν έχω την απαραίτητη βοήθεια»

«Πάντα έτσι το έκανα»

- «Δεν είναι εφαρμόσιμο»
- «Δεν είμαι έτοιμος γ' αυτό»
- «Όταν μεγαλώσεις δεν μαθαίνεις»
- «Καλό ακούγεται, αλλά δεν είναι τόσο εύκολο»
- «Καλή ιδέα, αλλά...»
- «Παραείναι πολύπλοκο»
- «Αδιάφορώ»
- «Δεν έχει νόημα»
- «Θα' ναι μεγάλος μπελάς ν' αλλάξω κάτι»
- «Δεν με αφορά»
- «Ας είμαστε ρεαλιστές»
- «Θα με κοροϊδέψουν αν το κάνω»
- «Θα νομίζουν πως είμαι τρελός»
- «Καλά είμαι και χωρίς αυτό»
- «Είναι αδύνατο»
- «Κι αν αποτύχω;»
- «Γιατί ν' αλλάξω;»
- «Ποιος νοιάζεται;»
- «Δεν μπορεί να γίνει τίποτα»
- «Δεν πρόκειται να το κάνω»
- «Δεν μπορώ»

Οι ηττοπαθείς αυτές απόψεις πρέπει να μελετώνται από κάθε άνθρωπο με ειδικές ανάγκες, σε τακτικά χρονικά διαστήματα, αν πρόκειται να αναλάβει την ευθύνη να είναι σύμβουλος του εαυτού του. Οι ηττοπαθείς ιδέες μπορούν να γίνουν εθιστικές και να καθηλώσουν κάποιον στην αδράνεια. Αν εσωτερικευθούν, θα εμποδίσουν κάθε καινούργιο ερέθισμα να φτάσει στη συνειδητότητα χωρίς να δρα μέσα από αυτές τις στενόμυαλες, περιοριστικές, ηττοπαθείς αντιλήψεις. Όταν ολοκληρωθεί αυτή η ψυχολογική διύλιση οι

καινούργιες δυνατότητες που επανεμφανίζονται έχουν ήδη χάσει το θετικό τους περιεχόμενο (Μπουσκάλια, 1993).

Η ελπίδα, η θέληση, η συγγνώμη, η δυσαρέσκεια, η παρακολούθηση της συμπεριφοράς, η ανακάλυψη εναλλακτικών συμπεριφορών και η ενσωμάτωση αυτών των καινούργιων γνώσεων, θα ξαναφέρουν κάποιον σ' επαφή με τον εαυτό του. Από αυτή την επανασύνδεση αρχίζει ακριβώς η προσαρμογή.

Στην αρχή, οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες θα έχουν ίσως την τάση να βλέπουν περισσότερα πράγματα στον εαυτό τους που δεν τους αρέσουν. Όταν τους ζητηθεί να καταγράψουν τα θετικά και τα αρνητικά τους χαρακτηριστικά, στις περισσότερες περιπτώσεις φτιάχνουν ένα πολύ μεγαλύτερο κατάλογο με τα αρνητικά απ' ότι με τα θετικά. Η αιτία είναι πολλές φορές συγκεχυμένη, γίνεται όμως πιο κατανοητή όταν αντιληφθούν οι υπόλοιποι άνθρωποι πόσο πιο συχνά τείνουν να τονίζουν το αρνητικό (Μπουσκάλια, 1993).

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες θα πρέπει όχι μόνο να δέχονται τα θετικά τους στοιχεία αλλά και να τα αναπτύσσουν. Αν αναπτύξουν πρώτα τις δυνάμεις τους θα αποδεχθούν και θα αντιμετωπίσουν πως το να αναλάβουν τον κύριο λόγο της καθοδήγησης του εαυτού τους, θα αποτελέσει τη μεγαλύτερη πρόκληση γι' αυτούς.

Η αλλαγή και η ανάπτυξη δεν θα είναι εύκολη υπόθεση. Στην αρχή θα αναγκαστούν πολλές φορές να ζητήσουν βοήθεια ή θα αντιμετωπίσουν τη σύγχυση. Αυτό δεν σημαίνει ότι η δημιουργικότητα και η αυτοπραγμάτωση θα καταλήγουν πάντα σε ανάγκη και ταλαιπωρία. Απλώς, όλα αυτά μπορούν να εμφανίζονται ταυτόχρονα. Η διαδικασία όμως είναι εξαιρετικά συναρπαστική, οπωσδήποτε τονωτική, ενώ ταυτόχρονα προσφέρει ικανοποίηση και εκπλήρωση. Συχνά, η μελέτη του εαυτού του από τον

το ίδιο και ο άλλος. Αν ο ένας νιώθει ενοχή ή αμηχανία, το ίδιο νιώθουν και οι άλλοι. Οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες είναι υπεύθυνοι να καθορίσουν το δικό τους «διαπροσωπικό συναισθηματικό τόνο».

- **Ματαιώση** (Μπουσκάλια, 1993)

Οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες είναι πιθανότερο να βιώσουν τη ματαιώση εξαιτίας των πραγματικών σωματικών και διανοητικών προβλημάτων, φαίνεται όμως πως δεν υπάρχει αλληλεξάρτηση ανάμεσα στο είδος του προβλήματος και το βαθμό της ματαιώσης (Φιτζέραλντ 1950, Σηρ 1954, Μάρκετ και Χ. Ράιτ, 1955).

Οι τυφλοί, ως σύνολο, δεν γνωρίζουν περισσότερη ματαιώση από τους κωφάλαλους, ούτε οι κωφάλαλοι γνωρίζουν περισσότερη ματαιώση στη ζωή τους απ' ότι εκείνοι με σωματικό ή οποιοδήποτε άλλο πρόβλημα.

Οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες πολλές φορές ανακαλύπτουν τη λύση στην αντιμετώπιση της ματαιώσης, κάνοντας τους στόχους και τις φιλοδοξίες τους λιγότερο άκαμπτους. Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να εγκαταλείψουν τα όνειρά τους, αλλά μάλλον ότι οι ίδιοι ή παρόμοιοι στόχοι μπορούν να επιτευχθούν με μια μικρή τροποποίηση στον τρόπο πραγματοποίησής τους.

- **Απόρριψη και αποδοχή** (Μπουσκάλια, 1993)

Η μειονεξία είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο, όπως επίσης διανοητικό και σωματικό. Οι διαφορές κάθε είδους, προκαλούν κοινωνικές αντιδράσεις, οι οποίες μπορούν να καταλήξουν σε μεροληψία, απόρριψη και υποβιβασμό σε κατώτερη κοινωνική θέση.

Οι περισσότεροι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες έχουν να πουν πολλά για τις σχεδόν καθημερινές επαφές τους με κάποια μορφή αποκάλυπτης ή καλυμμένης απόρριψης.

Η απόρριψη παίρνει πολλές διακριτικές μορφές.

Ο **διαβάτης** που αρπάζει τον τυφλό από το μπράτσο και, αυτόκλητα, τον βοηθάει να περάσει το δρόμο, υποθέτοντας πως ο καημένος είναι χαμένος και χρειάζεται βοήθεια.

Ο **αστυνομικός** που από οίκτο, δεν δίνει κλήση σε άνθρωπο με ειδικές ανάγκες για κάποια παράβαση.

Ο **σύμβουλος** που λέει σε κάποιον με ειδικές ανάγκες πως ο στόχος ενός διδακτορικού είναι εξωπραγματικός γιατί, για παράδειγμα, ούτε καν ο ίδιος δεν έχει διδακτορικό.

Ο **καθηγητής** που για να καθοδηγήσει το μαθητή με ειδικές ανάγκες περιμένει να βρεθούν έξω από την τάξη, επειδή νομίζει πως αν το έκανε μέσα σ' αυτή, θα ήταν κάτι πάνω από τις δυνάμεις του μαθητή.

Η **συγκαταβατική στάση**, που υποδηλώνει ο ευγενικός δάσκαλος, εξαιρώντας το μαθητή με ειδικές ανάγκες από τις υποχρεώσεις της τάξης.

Είναι δύσκολο για τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες να αποφύγουν την απόρριψη, ακόμα και την καλοπροαίρετη. Πρέπει να βρουν τον τρόπο να δώσουν στους άλλους να καταλάβουν πως είναι κάτι περισσότερο από άνθρωποι με ένα μειονέκτημα, αλλά άνθρωποι με χιούμορ, γνώσεις και τη δυνατότητα γνήσιας συνεισφοράς. Πρέπει να τους διδάξουν πως δεν αναζητούν τον οίκτο, την ελεημοσύνη ή τη συμπόνια, απλώς την αξιοπρέπεια να είναι ο εαυτός τους. Αυτό θα λειτουργήσει καλύτερα όταν συμμετέχουν σε αμοιβαία ευχάριστες δραστηριότητες, όντας πρόθυμοι να αποκαλύψουν τον εαυτό τους, όπως και να αποδεχθούν την επακόλουθη ανταπόκριση.

Αν οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες μπορούν να αφήσουν να φανεί πόσο ολοκληρωμένοι και ώριμοι είναι, θα έχουν και την ανάλογη κοινωνική αποδοχή. Θα δουν πολλές φορές ότι αυτό που έμοιαζε με

απόρριψη από τους άλλους, ήταν μάλλον μια απόρριψη του μειονεκτήματος και των διαφορών τους, τις οποίες έπρεπε να αντιμετωπίζουν προτού μπορέσουν να έρθουν σε επαφή μαζί τους. Η μόνη εναλλακτική λύση είναι να αποσυρθούν σε ομάδες παρόμοια στερημένων ανθρώπων. Σε αυτή την περίπτωση δεν θα υπάρχει καμία κοινωνική σύγκρουση, άγχος ή ματαίωση. Δεν θα είναι αναγκασμένοι να δώσουν στους άλλους να καταλάβουν, γιατί θα έχουν έναν κοινό δεσμό μειονεκτήματος και εμπειρίας.

Οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες όμως αργά ή γρήγορα θα αναγκαστούν να αντιμετωπίσουν την φυσιολογική κοινωνία. Αυτή η κατάσταση, θα τους πάρει χρόνο και θα είναι καλό να θυμούνται στην πορεία, πως δεν μπορεί να υπάρξει απόρριψη ή υποτίμηση για τους ανθρώπους που αποδέχονται τον εαυτό τους.

- **Περιορισμοί στην εμπειρία** (Μπουσκάλια, 1993)

Τα μειονεκτήματα αυτού του είδους περιορίζουν τον άνθρωπο. Ένα μειονέκτημα, όμως, είναι σημαντικό μόνο στην έκταση που περιορίζει κάποιον να πραγματοποιήσει τους στόχους που επιθυμεί.

Η περιοριστική φύση μειονεκτημάτων όπως η τύφλωση, οι παραλύσεις και οι ακρωτηριασμοί, δυσκολεύουν πολλές φορές τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες να εξερευνήσουν και να βιώσουν πλήρως τον εαυτό τους σε σχέση με το περιβάλλον τους.

Είναι σημαντικό, για όσους θα μείνουν σωματικά ή νοητικά περιορισμένοι σε όλη τους τη ζωή, να τους δοθεί κάθε δυνατή ευκαιρία ώστε να βιώσουν τον κόσμο – τα αντικείμενα που τον αποτελούν, τους ανθρώπους που τον κατοικούν, την ομορφιά που τον εξυψώνει, το θαυμασμό που του δίνει χρώμα και προκαλεί τις αλλαγές, τα καθημερινά γεγονότα που προσφέρουν ασφάλεια και τα αναπάντεχα, που

συνοδεύονται από το στοιχείο της έκπληξης. Γιατί να μην ταξιδέψει ο τυφλός στην Ευρώπη; Γιατί να μην σπουδάσει μουσική ο κουφός; Γιατί όσοι είναι σε αναπηρική καρέκλα να μην παίζουν μπάσκετ, να μην κάνουν σκυταλοδρομίες, ή να μην χορεύουν;

Οι περιορισμοί μπορεί να προέρχονται από τα μειονεκτήματα αυτό όμως δεν σημαίνει πως εκείνος που μειονεκτεί πρέπει να είναι στερημένος άνθρωπος.

- **Ταλαιπωρία** (Μπουσκάλια, 1993)

Τα σωματικά και διανοητικά προβλήματα προκαλούν συχνά δυστυχία, ψυχολογικής και σωματικής φύσης. Ο άνθρωπος με ειδικές ανάγκες θα βρεθεί πολλές φορές αντιμέτωπος με ενοχλητικά στηρίγματα, μυϊκούς πόνους, βασανιστικούς πονοκεφάλους, διαφόρων βαθμών πεπτικές, καρδιακές ή νεφρικές ταλαιπωρίες. Ο πόνος είναι πραγματικός. Τα φάρμακα ίσως βοηθούν μέχρι κάποιο βαθμό, αλλά πρέπει κανείς να υπομένει το βάσανο. Επίσης, ίσως υπάρξει και ψυχολογική ταλαιπωρία – η μοναξιά, τα δάκρυα, η απόρριψη, οι πάμπολλες προσαρμογές σ' έναν πολιτισμό χωρίς ειδικές ανάγκες.

- **Κατώτεροτητα και κατώτερη κοινωνική θέση** (Μπουσκάλια, 1993)

Οι άνθρωποι μαθαίνουν πως είναι κατώτεροι, δεν γεννιούνται με το συναίσθημα της κατώτερης θέσης. Το μαθαίνουν από την οικογένειά τους, τους φίλους τους και την κοινωνία. Για τον άνθρωπο με ειδικές ανάγκες είναι πολύ απλό να ερμηνεύει ακόμα και τις πιο περιστασιακές ενέργειες, ως αρνητική στάση απέναντί του. Ο άνθρωπος με ειδικές ανάγκες φθάνει συχνά να εξιδανικεύει εκείνους που δεν έχουν κανένα πρόβλημα και να προβάλλει τη φυσιολογική τους επίδοση ως στόχο του δικού του εξιδανικευμένου εαυτού. Υπάρχουν εκείνοι για τους οποίους η

φυσιολογική αυτή επίδοση είναι σωματικά ή διανοητικά αδύνατη, κι όμως πασχίζουν να την κατακτήσουν. Το μόνο που μπορούν να κάνουν είναι να προκαλέσουν στον εαυτό τους αδικαιολόγητη δυστυχία, κατάθλιψη και τελικά απώλεια αυτοπεποίθησης.

Οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνοι για τον καθορισμό της ίδιας τους της θέσης. Αν νιώθουν δυσαρεστημένοι με τη θέση τους στην κοινωνία, υπάρχει μια διπλή πρόκληση στο να το ξεπεράσουν. Πρώτον, πρέπει να δουν τον εαυτό τους όπως είναι, πάντα παραπάνω από το μειονέκτημά τους. Πρέπει να αξιολογήσουν τον εαυτό τους και να αναγνωρίσουν τα δυνατά τους σημεία και τα πραγματικά τους όρια. Δεύτερον, πρέπει να εμπιστεύονται τα συναισθήματά τους, να δίνουν μεγαλύτερη αξία στη δική τους, πιο προσωπική αυτοεκτίμηση, και να ζουν σύμφωνα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους.

Τέλος, οι άνθρωποι με ειδικές ανάγκες θα έχουν πολλές ανησυχίες και συγκρούσεις, καθώς δημιουργούν την προσωπικότητά τους. Θα έρθουν πιθανόν αντιμέτωποι με περισσότερες διαψεύσεις, αβεβαιότητες, απορρίψεις και δυστυχία. Θα βιώσουν ισοπεδωτικά συναισθήματα απαξίας, ανασφάλειας και πραγματικών ορίων στην εμπειρία τους. Ο πειρασμός να υποκύψουν σ' αυτά και να πέσουν σε αυτοϋποτίμηση και ανίατη απόγνωση, θα τους παρουσιαστεί συχνά. Η μάχη θα είναι δύσκολη και διαρκής, αναγκαία όμως για να αναγνωρίσουν πως είναι ολοκληρωμένοι άνθρωποι (Μπουσκάλια, 1993).

B. Η αποκατάσταση των ΑμεΑ

B1. Εισαγωγή

Η αναπηρία αποτελεί ένα πολυδιάστατο γεγονός το οποίο πρωταρχικά επηρεάζει το ίδιο το άτομο στο οποίο παρουσιάζεται και έπειτα το στενότερο και ευρύτερο περιβάλλον του καθώς αλληλεπιδρούν.

Το άτομο, αφού διανύσει το στάδιο της κρίσης και της σύγχυσης του εαυτού του, λόγω της αναπηρίας, μεταβαίνει σταδιακά στη φάση όπου προσπαθεί να «ανασυντάξει» τις δυνάμεις του προκειμένου να βελτιώσει όσο το δυνατόν τη ζωή του και να αυξήσει τη λειτουργικότητά του.

Στην προσπάθειά του αυτή, τον πρωταγωνιστικό ρόλο έχει το ίδιο το άτομο σημαντική όμως βοήθεια και υποστήριξη παρέχει η διεπιστημονική ομάδα, ο/η κοινωνική λειτουργός και φυσικά η οικογένειά του. Μάλιστα, ένα καλό θεραπευτικό μέσο για την επίτευξη της αποκατάστασης και «επαναφοράς» του ατόμου με αναπηρία είναι ο αθλητισμός, γεγονός στο οποίο θα αναφερθούμε λεπτομερέστερα παρακάτω.

B2. Ιστορική αναδρομή

Η ειδική εκπαίδευση και κατ' επέκταση η ειδική φυσική αγωγή της οποίας είναι μέρος, απευθύνεται σε άτομα που για διάφορους λόγους απαιτούν ειδική διδασκαλία και αντιμετώπιση, από ειδικά εκπαιδευμένους παιδαγωγούς, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, γιατρούς, εργασιοθεραπευτές, φυσιοθεραπευτές κ.ά.

Ιστορικά η αντιμετώπιση των ατόμων με ειδικές ανάγκες διαφοροποιούνταν συνεχώς και ήταν ανάλογη με τις θρησκευτικές, επιστημονικές και κοινωνικές αντιλήψεις της κάθε εποχής.

Στην αρχαία Αίγυπτο και Κίνα, επικρατούσε η αντίληψη ότι τα άτομα αυτά διακατέχονταν από κακά πνεύματα ή δαίμονες και συχνά υποβάλλονταν

από τους ιερείς σε τελετές εξορκισμού και μαγείας. Σε περίπτωση που η τελετή είχε «αποτυχία» τότε υποβάλλονταν σε φυσικές τιμωρίες, νηστεία, λιθοβολισμό και ακόμη ήταν δυνατόν να τον ρίξουν στα πυρά. Πίστευαν πως με το κάψιμο του «δαιμονισμένου» θα καίγονταν μαζί του και τα κακά πνεύματα.

Στην αρχαία Σπάρτη, όπου ο ιδανικός πολίτης ήταν ο υπερασπιστής της πατρίδας, ο ικανός πολεμιστής, υπήρχε φροντίδα για τα ασθενικά παιδιά: οδηγούνταν κατευθείαν στον Καιάδα.

Λίγο αργότερα, ο Ιπποκράτης ήταν ο πρώτος που απέρριψε τις δαιμονολογίες και υποστήριξε πως τα αποκλίνοντα άτομα έχουν πρόβλημα με την ισορροπία των σωματικών τους υγρών. Με βάση αυτή την αντίληψη, τόσο η ελληνική όσο και η ρωμαϊκή ιατρική εφάρμοσαν μια ανθρώπινη θεραπεία και αντιμετώπιση για αυτά τα άτομα. Φρόντιζαν για την καθημερινή τους περιποίηση και υγιεινή διαβίωση. Επίσης, φρόντιζαν με καθημερινή άσκηση, μασάζ και θερμά λουτρά να αποκαταστήσουν την ισορροπία των υγρών του σώματος (Κουτσούκη – Κοσκινά Δημ., 1993).

Η αντιμετώπιση αυτή ξεπεράστηκε σχετικά γρήγορα κυρίως λόγω της εμφάνισης νέων θρησκειών και πολιτισμών. Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα μάλιστα, επικράτησε και πάλι η δαιμονολογία, συνοδευόμενη από ανάλογη αντιμετώπιση. Η αντιμετώπιση αυτή διήρκησε μέχρι τα τέλη του δέκατου έβδομου αιώνα.

Η κατάσταση άρχισε να μεταβάλλεται σταδιακά προς το καλύτερο από τον 19^ο αιώνα. Η κοινωνία άρχισε να αντιμετωπίζει πιο ανθρώπινα τα άτομα με ειδικές ανάγκες χωρίς όμως να εκλείψει η εκμετάλλευση και η περιθωριοποίησή τους. Τότε εμφανίστηκαν τα πρώτα άσυλα, στα οποία χρησιμοποιούσαν αλυσίδες για να τους δένουν στα κρεβάτια τους και διάφορες άλλες τεχνικές για να διατηρούν τους ασθενείς ήρεμους και απομονωμένους.

Η ασυλοποίηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, τους έσβηνε και την παραμικρή ελπίδα να θεραπευτούν και να επανενταχθούν στην κοινωνία. Παράλληλα, δημιούργησε πολλούς προβληματισμούς και διαμάχες για το κατά πόσο αυτά τα άτομα έχουν ίσα δικαιώματα με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας.

Τον 20^ο αιώνα, οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι συνέτειναν δυστυχώς στο να αυξηθεί πάρα πολύ ο αριθμός των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Έτσι ξεκίνησε η σκέψη για την σωστότερη αντιμετώπιση και το μεγαλύτερο προσδόκιμο της αποκατάστασης. Αυτή η αλλαγή συνέτεινε στο να εμφανιστεί και να εξελιχθεί η επιστήμη της αποκατάστασης.

Από το 1944 ξεκίνησε η πρώτη οργανωμένη παροχή αποκατάστασης και ο στόχος της ήταν ένας: Η επιβίωση των ανθρώπων με αναπηρίες, η επανεκπαίδευση, η αλλαγή νοοτροπίας και στάσης απέναντι στο παράλυτο μέρος του σώματος.

Η αποκατάσταση των αναπήρων άρχισε να απασχολεί σοβαρά την ιατρική στην Αμερική μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ο οποίος άφησε πίσω του πολλές αναπηρίες σε στρατιώτες. Το 1944 ένας Αμερικανός γιατρός της αεροπορίας, ο Dr. Howard Rusk, και οι δύο βοηθοί του, Dr Covalt και Dr Deaver, ξεκίνησαν τον αγώνα αποκατάστασης των ανάπηρων στρατιωτών.

Το πρώτο πρόγραμμα αποκατάστασης το οργάνωσε σε ένα μεγάλο θάλαμο του Δημοτικού Νοσοκομείου της Ν. Υόρκης του Bellevue Hospital. Αργότερα οι ίδιοι ίδρυσαν το Ινστιτούτο Φυσικής Ιατρικής και Αποκατάστασης του Πανεπιστημίου της Ν. Υόρκης. Σήμερα θεωρείται ένα από τα καλύτερα κέντρα αποκατάστασης αναπήρων στον κόσμο μαζί με το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο και το Ίδρυμα Ερευνών, που έχουν προστεθεί τα τελευταία χρόνια στις εγκαταστάσεις του.

Ο Dr. Rusk, θεωρείται πατέρας της αποκατάστασης από τον ιατρικό κόσμο και την κοινωνία. Γι' αυτό έχει τιμηθεί με πολλά εθνικά και διεθνή

βραβεία. Έχει ταξιδέψει σε όλο τον κόσμο και οργάνωσε Κέντρα Αποκατάστασης. Σε πολύ μεγάλη ηλικία επέλεξε το Ίδρυμα ως τόπο διαμονής του με την ιδιότητα του επίτιμου προέδρου (Κουκλόγιανου – Δορζιώτου Εσθ., 1990).

Η αναπηρία στην Ελλάδα

Οι πρώτες αναφορές στον ελλαδικό χώρο έρχονται από τον Όμηρο. Ο Όμηρος ξεχωρίζει μορφές μειονεκτικότητας όπως π.χ. «κουφός» (ανίκανος), «νήπιος» (κουτός), «αεσίφρων» (νοητικά καθυστερημένος), «νηπύτιος» (τρελός) κ.ά. Ο ίδιος για την ψυχική γαλήνη του αρρώστου συνιστά μουσική καθώς και εργασία για τη θεραπεία των ψυχώσεων (Ζώνιου – Σιδέρη, 1995).

Στην κλασική εποχή ο Δημόκριτος απαιτούσε αγωγή για όλους χωρίς διάκριση. Ο Πλάτωνας, αν και στην «Πολιτεία» του τοποθετείται αρνητικά απέναντι στους ανάπηρους, στους νόμους συνιστά την ίδια αγωγή για όλα τα άτομα χωρίς καμία διάκριση σε φύλο, κοινωνικό στρώμα ή διανοητικό επίπεδο. Ο Αριστοτέλης ενδιαφέρεται για τους τυφλούς και τους κωφούς και προτείνει κοινό σχολείο για όλα τα παιδιά.

Από το 143 π.Χ. έως τη Βυζαντινή εποχή οι αναφορές για την αγωγή των μειονεκτούντων δεν υπάρχουν πουθενά. Η νεοελληνική εποχή, από το 1821 έως το 1900 ασχολείται πιο έντονα με τη θέσπιση μέτρων για τη δημόσια υγιεινή και την ανάπτυξη κοινωνικής πρόνοιας και αντίληψης. Κατά την Οθωνική Περίοδο (1833-1862) συνεχίζεται η ίδια κοινωνική πολιτική και συγχρόνως η προσπάθεια για την οργάνωση των υγειονομικών υπηρεσιών. Τα μέτρα που εγκρίθηκαν εκείνη την περίοδο αφορούσαν την περίθαλψη των αναπήρων, την προστασία των ανίκανων για εργασία κ.λπ. Βέβαια, χαρακτηριστικό σημείο τότε αποτέλεσε η τάση για ίδρυση φιλανθρωπικών

ιδρυμάτων υπό την καθοδήγηση της Εκκλησίας, η οποία εξασφάλιζε την προστασία και την περίθαλψη των πασχόντων (Ζώνιου – Σιδέρη, 1995).

B3. Ορισμός

Ο όρος αποκατάσταση, σημαίνει την πλήρη επαναφορά του αναπήρου ανθρώπου στο κοινωνικό σύνολο (Σιδηροπούλου – Δόκα, 1985). Ειδικότερα, η φυσική αποκατάσταση είναι ένα ειδικά σχεδιασμένο πρόγραμμα που εφαρμόζεται σε ανάπηρους, χρόνιους ασθενείς, ή βρισκόμενους σε ανάρρωση και κάνει τα άτομα αυτά ικανά να ζουν και να εργάζονται χρησιμοποιώντας το μέγιστο των ικανοτήτων τους. Στην αποκατάσταση προσφέρονται ευκαιρίες για μία πιο πλήρη φυσική, συναισθηματική, πνευματική και επαγγελματική αναπροσαρμογή και αξιοποίηση του ατόμου (Κουκλόγιαννου – Δορζιώτη Εσθ., 1990).

Η λειτουργία της αποκατάστασης έχει τη δική της φιλοσοφία και κινείται στις εξής παραμέτρους:

- Κάθε άτομο προσεγγίζεται ως μοναδικό και ως πολύπλοκη οντότητα, που πρέπει να ικανοποιήσει πολλές ανάγκες.
- Κάθε άτομο είναι μοναδικό και έχει το δικαίωμα να παίρνει μέρος και να συνεισφέρει στην κοινωνία.
- Τα άτομα αυτά μπορούν να πετύχουν αισιοδοξία και ανεξαρτητοποίηση παραμερίζοντας τους φυσικούς περιορισμούς που τους βάζει το πρόβλημά τους.
- Ανεξάρτητα από τη σοβαρότητα της κάθε περίπτωσης, κάθε άτομο έχει τις δυνατότητες να διατηρήσει ή να ξανακερδίσει την αξιοπρέπεια και την αυτοεκτίμησή του, ξεπερνώντας την αναπηρία του.

- Πρέπει να δίνεται έμφαση στις ικανότητες του ανάπηρου και να παραβλέπονται οι ελλείψεις του για να είναι η συμμετοχή του στη ζωή πλήρης.

Πάνω σε αυτή τη φιλοσοφία κινείται η αποκατάσταση, η οποία αρκετές φορές ταυτίζεται με την ανάρρωση. Ανάμεσα στους δύο αυτούς όρους, υπάρχει μια μεγάλη διαφορά. Στην ανάρρωση, ο ασθενής αφήνεται να αναπαυτεί ώστε η φύση και ο χρόνος να κάνουν το έργο τους. Αντίθετα στην αποκατάσταση υπάρχει ένα ενεργητικό πρόγραμμα. Η επιδεξιότητα που διαθέτει η ομάδα αποκατάστασης βοηθάει τον ανάπηρο να καταβάλει μόνος του την προσπάθεια για να φτάσει στο μέγιστο των φυσικών, συναισθηματικών, κοινωνικών και επαγγελματικών του δυνατοτήτων (Κουκλόγιαννου – Δορζιώτου Εσθ., 1990).

B4. Στόχοι

Ο βασικότερος στόχος της αποκατάστασης είναι η ενεργητική κινητοποίηση του ατόμου δηλαδή, η βελτίωση της φυσικής, ψυχικής και πνευματικής κατάστασής του, η αυτοεξυπηρέτησή του και η οικονομική ανεξαρτησία του.

Η φυσική αποκατάσταση του ανάπηρου στοχεύει:

- Στην εξάλειψη της φυσικής του αναπηρίας.
- Στην ανακούφιση του αρρώστου από ενοχλήματα που του προκαλεί η αναπηρία του.
- Στην εκπαίδευση του ατόμου, να ζει και να εργάζεται με ό,τι του έχει απομείνει.
- Στην βελτίωση της λειτουργικής ικανότητας των μελών του σώματος που έχουν προσβληθεί από την αναπηρία.

- Σε περίπτωση αποτυχίας του πρώτου στόχου, οι προσπάθειες στρέφονται στο μέγιστο δυνατό περιορισμό της φυσικής του αναπηρίας.
- Τέλος, στην παρεμπόδισης ή διόρθωση διαφόρων επιπλοκών.

Στις περιπτώσεις αποκατάστασης παιδιών οι στόχοι εξειδικεύονται ως εξής:

- Διαπαιδαγώγηση και μόρφωση μέσα στην κοινωνία και μαζί με αυτήν ώστε να επιτευχθεί πλήρως η κοινωνική τους ένταξη.
- Πνευματική και σωματική ανάπτυξη και μόρφωση στο επίπεδο των αρτιμελών.
- Απόκτηση ενός επαγγέλματος ή άλλης χρήσιμης απασχόλησης μέσα από σχετική εκπαίδευση.

B5. Ο ρόλος της διεπιστημονικής ομάδας

Η αποκατάσταση σωματική και μη των ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν είναι αποτέλεσμα ενός μόνο ατόμου. Προϋποθέτει τη συνεργασία και την προσφορά υπηρεσιών από πολλές ειδικότητες. Τα ειδικευμένα άτομα αποτελούν την Ομάδα Αποκατάστασης η οποία λειτουργεί σε Κρατικές Υπηρεσίες, Νοσοκομεία και Κέντρα Αποκατάστασης (Ρουμελιώτης, 1993).

Αποτελείται από τις εξής ειδικότητες συνήθως:

1. Κοινωνικοί Λειτουργοί
2. Φυσίατρος
3. Φυσικοθεραπευτές
4. Εργοθεραπευτές
5. Λογοθεραπευτές
6. Ψυχολόγους

7. Νοσηλευτές
8. Επισκέπτες Υγείας
9. Ορθοπεδικοί
10. Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού
11. Ειδικευμένοι Εκπαιδευτικοί
12. Επιμελητής Κοινωνικής Πρόνοιας
13. Διαιτολόγος
14. Ο ασθενής και η οικογένειά του.

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι ειδικοί επαγγελματίες είναι οι κύριοι αρχιτέκτονες της αποκατάστασης. Τα τελευταία χρόνια ο ρόλος και των δύο έχει αλλάξει. Οι «ασθενείς» συμμετέχουν όλο και πιο δραστήρια στα ίδια τα προγράμματα αποκατάστασής τους, ενώ οι επαγγελματίες εργάζονται όλο και περισσότερο σε πολυεπιστημονικές, ενδοεπιστημονικές και διεπιστημονικές ομάδες. Οι επαγγελματίες, συνεργάζονται ολοένα και περισσότερο και διεκπεραιώνουν την εργασία τους με γνώμονα την υγειονομική, κοινωνική, λειτουργική, επαγγελματική ένταξη και άλλες συναφείς πλευρές (Hellios II, σελ. 171).

Το σπουδαιότερο και καταλυτικό ρόλο στην Ομάδα Αποκατάστασης παίζει ο άρρωστος, διότι αν δεν θέλει ο ίδιος να αποκατασταθεί, κανείς δεν μπορεί να τον βοηθήσει, αφού η αποκατάσταση αποτελεί ενεργητικό πρόγραμμα. Πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στον προσδιορισμό του βαθμού της οικονομίας που χρειάζονται και πρέπει να τους παρέχονται κατάλληλες πληροφορίες για να διαμορφώσουν τη γνώμη τους σχετικά με τις διάφορες διαθέσιμες λύσεις. Η άρνηση του ασθενούς να βοηθήσει τον εαυτό του, οδηγεί στο εύλογο συμπέρασμα ότι η Ομάδα Αποκατάστασης δεν προσπάθησε αρκετά για να τον πείσει (Κουκλόγιαννου – Δορζιώτου, 1990).

Ο ρόλος των μελών της Ομάδας Αποκατάστασης περιλαμβάνει την επικοινωνία με το άτομο και την οικογένειά του μέσω ενός σημαντικού μέσου: **της πληροφόρησης**. Η επικοινωνία εδώ γίνεται αμφίδρομα ώστε ο καθένας να επωφεληθεί από την πείρα και την αντίληψη του άλλου.

Τέλος, το σημαντικότερο είναι ότι τα μέλη της επιστημονικής ομάδας έχουν διπλό ρόλο. Υπάρχουν στιγμές που έχουν το ρόλο του εκπαιδευτή, αλλά και στιγμές που έχουν το ρόλο του καθοδηγητή. Γι' αυτό είναι πολύ σημαντικό να προσαρμόζεται το έργο των μελών της ομάδας ώστε να καθοδηγούν τους ασθενείς κατά τη διαδικασία της αποδοχής της δικής τους πραγματικότητας και επομένως να προσδιορίζουν οι ίδιοι τις ατομικές τους ανάγκες όσον αφορά την αποκατάσταση (Μπουσκάλια, 1993).

B6. Ο ρόλος της οικογένειας

Ο όρος οικογένεια δεν καλύπτει μόνο την παραδοσιακή έννοια της οικογένειας, δηλαδή μητέρα, πατέρα και παιδιά. Περιλαμβάνει και τη μονογονεϊκή οικογένεια ή το σύστημα υποστήριξης, προστασίας και φροντίδας ενός ατόμου.

Η παρουσία ενός ατόμου με ειδικές ανάγκες στην οικογένεια επηρεάζει τη λειτουργία της σε ψυχολογικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Στο συναισθηματικό τους κόσμο, το ένστικτο της αγάπης για τον ανάπηρό τους, και η αποστροφή προς την αναπηρία, ~~συγγέρονται~~ και δημιουργούν αμφιθυμία, με αποτέλεσμα να του δείχνουν ~~άλλοτε~~ υπερπροστασία και υπέρμετρη φροντίδα και ~~άλλοτε~~ τιμωρητική στάση και αυστηρής μορφής συμπεριφορά (Ρουμελιώτης, 1993).

Η οικογένεια, είναι αναγκαίο να έχει και συστηματική ενημέρωση, να κατανοήσει, να αποδεχτεί και κυρίως να προσαρμοστεί στο νέο ρόλο που έχει

να διαδραματίσει και να εφαρμόσει θετικά το πρόγραμμα που θα του υποδείξουν τα μέλη της ομάδας αποκατάστασης.

Στο μέτρο του δυνατού, η οικογένεια πρέπει να αποτελεί σημαντικό μέσο αποκατάστασης. Από τη στιγμή της διάγνωσης, τόσο το άτομο, όσο και η οικογένεια πρέπει να συμμετέχουν στις συζητήσεις, να ενημερώνονται, να υποστηρίζονται και να συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων. Ένα γνωστικό στοιχείο για τους γονείς και τα άτομα που φροντίζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι η σωστή και έγκαιρη ενημέρωση, όχι μόνο σχετικά με τη φροντίδα και τη βοήθεια του ατόμου με ειδικές ανάγκες, αλλά και όσον αφορά την πρόνοια, τις κοινωνικές και τις λοιπές υπηρεσίες στήριξης (Hellios II, σελ. 175).

Η κατανόηση και η στήριξη του καθημερινού «Γολγοθά» του αναπήρου είναι αρμοδιότητα της οικογένειας και της ευρύτερης κοινωνικής ομάδας. Το σύνολο δηλαδή των συνανθρώπων που αποτελούν τη γειτονιά, τη συνοικία ή την πόλη που ζει.

Ο ρόλος της οικογένειας αφορά στην ευαισθητοποίηση της κοινωνικής ομάδας. Όσο περισσότερο η οικογένεια αποδέχεται το πρόβλημά του τόσο λιγοστεύουν οι πιθανότητες αποκοπής από το κοινωνικό σύνολο. Ο ρόλος αυτός της οικογένειας είναι δύσκολος επειδή έχει να αντιμετωπίσει και τα περίεργα βλέμματα της άγνοιας, της προκατάληψης και του οίκτου. Όταν όμως κάποιος γνωρίζει τις δυσκολίες και τα εμπόδια, αγωνίζεται με μεγαλύτερη σιγουριά και πάθος (Ρουμελιώτης, 1993).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, για να γίνει ομαλά η ένταξη του ατόμου με ειδικές ανάγκες στην οικογένεια και ταυτόχρονα η ένταξη της οικογένειας στην κοινωνία πρέπει να εξεταστεί:

(α) Η ανάγκη της οικογένειας να εκφράζει τα συναισθήματα, όπως η ευτυχία, η απογοήτευση και η λύπη.

- (β) Η ανάγκη να γνωρίζει η οικογένεια τα μέσα που διατίθενται για να βοηθηθεί να λύσει τα προβλήματά της.
- (γ) Η ανάγκη να εξασφαλίζεται από τις ειδικές υπηρεσίες, η δυνατότητα της οικογένειας να ζήσει όσο πιο φυσιολογικά γίνεται, για να αποφευχθεί η απομόνωση (Μπουσκάλια, 1993).

Κάθε γονιός, κάθε οικογένεια, κάθε επαγγελματίας που δεν αγαπάει αρκετά ολόκληρη την ανθρωπότητα ώστε να κάνει πρόθυμα ό,τι καλύτερο μπορεί για την πραγμάτωση ακόμη κι ενός ατόμου με ή χωρίς ειδικές ανάγκες διαπράττει ίσως ακούσια ένα είδος φόνου. Γιατί στην ουσία εμποδίζεται το άτομο να πάρει μέρος στη ζωή.

Η οικογένεια του ιδιαίτερου παιδιού μπορεί να λειτουργήσει με πολύ θετικό τρόπο ως μεσολαβητής μεταξύ της κοινωνίας στην οποία θα βρεθεί το παιδί και του πιο στοργικού, καλλιεργημένου περιβάλλοντος αποδοχής που μπορεί να του παρέχει. Για να το κάνει όμως αυτό κάθε μέλος της οικογένειας χρειάζεται να προσαρμοστεί με τα συναισθήματά του απέναντι στο πρόβλημα και στο παιδί που το έχει. Πρέπει να καταλάβουν ότι μόνο με τον τρόπο αυτό θα βοηθήσουν το παιδί να προσαρμοστεί στα δικά του συναισθήματα σε σχέση με το πρόβλημά του, και τελικά, με τον εαυτό του, ως ολοκληρωμένος άνθρωπος (Μπουσκάλια, 1993).

Η σημασία του ρόλου της οικογένειας δεν μπορεί να υποβιβαστεί, γιατί μόνο μέσα στα πλαίσια αυτού του ασφαλούς περιβάλλοντος τα ιδιαίτερα άτομα θα πρωτομάθουν και θα βιώνουν συνεχώς, πως ακόμη και με σοβαρούς περιορισμούς τους επιτρέπεται να είναι ο εαυτός του (Μπουσκάλια, 1993).

B7. Ο ρόλος του αθλητισμού στην αποκατάσταση

Προσπαθώντας να εντοπίσουμε ποια είναι η πιο αποτελεσματική μέθοδος αποκατάστασης ενός ατόμου με αναπηρία θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πολλές. Βασιζόμενοι όμως σε μελέτες που έχουν γίνει αλλά και σε πραγματικά γεγονότα, θα λέγαμε ότι μια επιτυχημένη μέθοδος αποκατάστασης είναι ο Αθλητισμός (Ημερίδα: Αθλητισμός και ΑμεΑ, 2000).

Ο Αθλητισμός, έχει την ικανότητα να προσφέρει ψυχική και σωματική ευεξία με αποτέλεσμα οι σωματικές δυσλειτουργίες να είναι λιγότερο επώδυνες και ανασταλτικές. Προσφέρει στο άτομο μεγαλύτερη ανεξαρτησία στις μετακινήσεις του και αυξάνει κατά το δυνατό την κινητική του ικανότητα (Ημερίδα: Αθλητισμός και ΑμεΑ, 2000).

Το άτομο αναγεννάται, μπαίνει στη διαδικασία να γνωρίσει τον «νέο» εαυτό του και να εντοπίσει τα δυνατά σημεία του χαρακτήρα του καθώς και τις αδυναμίες του. Στοχεύει στην επίτευξη της ισορροπίας με τον ίδιο του τον εαυτό αλλά και με το γύρω περιβάλλον του. Κατορθώνει να ενταχθεί στην κοινωνία, έχει όνειρα, φιλοδοξίες και στόχους (HELLIOSCOPE, αρ. 3, σελ. 12).

Ο αθλητισμός βοηθά κάθε άτομο με αναπηρία να «ανθίσει» και να «μπει πάλι στον στίβο της ζωής». Και οι ευεργετικές του συνέπειες φαίνονται ακόμη περισσότερο στον Πρωταθλητισμό και στις επιτυχίες που προκύπτουν. Η επίτευξη ενός μεταλλίου μετά από έναν αγώνα είναι το ισχυρότερο βραβείο για το άτομο που προσπαθεί να βελτιώσει τον τρόπο ζωής του ξεπερνώντας τους φραγμούς που θέτει η αναπηρία του και κερδίζοντας την αναγνώριση και το χειροκρότημα του κόσμου! (Ημερίδα: Αθλητισμός και ΑμεΑ, 2000).

Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο ρόλο του αθλητισμού κατά τη διαδικασία της αποκατάστασης. Η σωματική δραστηριότητα αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ζωής από τις αρχές της ανθρωπότητας.

Μόλις τα τελευταία 60 χρόνια, με την εκτεταμένη χρήση των αυτοκινήτων, των ανελκυστήρων και των άλλων μέσων μηχανικής μεταφοράς, διαπιστώθηκε πόσο επικίνδυνη είναι η έλλειψη φυσικής άσκησης. Τα αποτελέσματα της συμπεριφοράς αυτής είναι εμφανή σε διάφορες λειτουργίες του οργανισμού, όπως η κυκλοφορία, ο μεταβολισμός ακόμη και οι εγκεφαλικές λειτουργίες.

Επειδή τα άτομα με διάφορες ειδικές ανάγκες συχνά αντιμετωπίζουν σε διάφορους βαθμούς περιορισμούς της σωματικής τους δραστηριότητας, η άσκηση έχει γίνει σημαντικό μέρος της λειτουργικής αποκατάστασης, περιλαμβάνοντας, τόσο ορισμένες μεθόδους φυσιοθεραπείας όσο και οργανωμένες και επιλεγμένες ομαδικές δραστηριότητες στην κοινότητα (Hellios II, σελ. 175).

Η σχέση κάθε ανθρώπου με τον αθλητισμό αρχίζει από τις παραστάσεις που έχει αυτός από παιδί. Οι εικόνες από το περιβάλλον και τα Μ.Μ.Ε. δίνουν τα πρώτα ερεθίσματα. Στη συνέχεια γνωρίζει μέσα από το παιχνίδι τη συμμετοχή στα σπορ, στο σχολείο και τους χώρους άθλησης. Με αυτόν τον τρόπο αναπτύσσεται η σχέση μεταξύ ανθρώπου και αθλητισμού.

Τα σπορ εμφανίζονται σαν μέθοδος αποκατάστασης σε ασθενείς που προέρχονται κυρίως από ατυχήματα και νοσηλεύονται σε οξύ στάδιο και βρίσκονται στο στάδιο της αποκατάστασης, αλλά και σε άλλη κατηγορία με κληρονομικές ή και επίκτητες αναπηρίες. Χρησιμοποιούνται σαν θεραπευτικό μέσο, σαν ψυχαγωγικό και λιγότερο σαν συναγωνιστικό σπορ, το οποίο αφορά κυρίως τις Ομοσπονδίες και τους Αθλητικούς Συλλόγους.

Ο αθλητισμός μπορεί να υποκαταστήσει μετά την οξεία φάση άλλες μορφές θεραπείας και να συνεισφέρει σαν θεραπευτική άσκηση στη βελτίωση της δύναμης, της αντοχής, της ισορροπίας, της επιδεξιότητας στην κίνηση και της λειτουργικότητας βελτιώνοντας ταυτόχρονα τον ψυχισμό και την

ικανότητα για την επανένταξη. Γι' αυτούς ο αθλητισμός γίνεται τρόπος ζωής. Με ελάχιστη πολλές φορές υποστήριξη και αντίξοες συνθήκες πρέπει να αγωνίζονται για να κρατηθούν σε ένα πραγματικά υψηλό επίπεδο (www.paralympic.org).

Αν και ο θεραπευτικός ρόλος της μυϊκής άσκησης έχει αναγνωριστεί από πολύ παλιά, η άθληση εντάχθηκε τα τελευταία χρόνια στα θεραπευτικά προγράμματα.

Στόχος της μυϊκής άσκησης και άθλησης είναι:

- ✓ Η προώθηση των σωματικών και αισθητηριακών αποδόσεων.
- ✓ Η αποφυγή δευτερευόντων βλαβών.
- ✓ Η αντιστάθμιση της οφειλόμενης στην αναπηρία μειωμένης κινητικής ικανότητας.
- ✓ Η βελτίωση της σωματικής κατάστασης.
- ✓ Η προώθηση μιας πιο θετικής αντιμετώπισης στον κάθε ανάπηρο όσον αφορά τη φυσική του ατέλεια.
- ✓ Η βοήθεια στον ανάπηρο, ώστε να ενταχθεί στην ομάδα στην οποία ανήκει, δηλαδή των ατόμων με σωματικές αναπηρίες και διαμέσου της ένταξής του αυτής να διευκολυνθεί η ενσωμάτωσή του στο κοινωνικό σύνολο.
- ✓ Η αύξηση του φυσικού σθένους, ώστε ο ανάπηρος να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει με επιτυχία υψηλότερες επιβαρύνσεις.
- ✓ Η δημιουργία των κατάλληλων κινήτρων στον ανάπηρο, ώστε να του προκαλέσει την ανάγκη να γνωρίσει το πραγματικό ύψος των δυνατοτήτων του, παίρνοντας πάντα υπόψη τη μορφή της αναπηρίας του (Σιδηροπούλου – Δόκα, 1985).

Γενικά η άθληση και η μυϊκή άσκηση έχουν ως στόχο την ενεργοποίηση του ατόμου καθώς επίσης την αύξηση της ψυχοφυσικής

απόδοσης και της κοινωνικότητάς του. Χαρακτηριστικό της άθλησης των αναπήρων είναι ότι έχει θεραπευτικό χαρακτήρα. Επίσης, χρησιμοποιεί ειδικές μεθόδους, προσαρμοσμένες στη μορφή της κάθε βλάβης και των τρόπων που εκδηλώνεται. Η άθληση εκτελείται από μικρές ομάδες, όπου παίρνεται πάντα υπόψη η κλίση του κάθε ατόμου και σε περίπτωση ετερογενών ομάδων, η διαφορετική σωματική του κατάσταση.

B8. Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού

Ο Κοινωνικός Λειτουργός σε ένα **κέντρο αποκατάστασης** δεν δρα μόνος και ανεξάρτητος, αλλά σαν μέλος της διεπιστημονικής ομάδας και οι υπηρεσίες του, όταν αυτές δίνονται κατά τη διάρκεια της νοσηλείας και είναι ενωμένος με αυτές του γιατρού, τότε συντελούν στην αποδοτικότερη φροντίδα του. Η κύρια προσφορά του Κοινωνικού Λειτουργού στην ιατρική ομάδα είναι να τονίσει τους ψυχοκοινωνικούς, ενδοοικογενειακούς παράγοντες στη μελέτη, τη διάγνωση και τη θεραπεία του συγκεκριμένου ασθενή και της οικογένειάς του (Παπαϊωάννου, 1988).

Στο **νοσοκομειακό χώρο** προετοιμάζει τον ασθενή για τις νέες και συχνά δύσκολες εμπειρίες προσαρμογής. Ειδικότερα, από τη στιγμή που ο ασθενής θα μπει στο νοσοκομείο ο Κοινωνικός Λειτουργός αναλαμβάνει:

- ✓ Την κατατόπιση του αναπήρου και των συγγενών του, στα παρεχόμενα κρατικά δικαιώματα και κοινωνικές Υπηρεσίες.
- ✓ Την κινητοποίηση και τη χρησιμοποίηση κάθε αναγκαίας υπηρεσίας για την κατά το δυνατόν μεγαλύτερη αποκατάσταση και επανένταξη του στο κοινωνικό σύνολο ως παραγωγικό μέλος.
- ✓ Την ενημέρωση του οικογενειακού περιβάλλοντος του ατόμου με ειδικές ανάγκες για τα πορίσματα της ομάδας αποκατάστασης και τη βοήθεια στην παραδοχή της προτεινόμενης λύσης.

- ✓ Την ενθάρρυνση και τη βοήθεια στο να συμμετάσχει ενεργά ο ασθενής στο πρόγραμμα αμβλύνοντας τους παράγοντες οι οποίοι ενδεχομένως θα τον εμπόδιζαν να συμμετάσχει σ' αυτό (Ρουμελιώτης, 1993).

Από τη στιγμή που ο Κοινωνικός Λειτουργός θα ξεκινήσει το πρόγραμμά του, θα πρέπει να έχει πλήρη γνώση του ιστορικού του ασθενούς, το οποίο θα τον βοηθήσει στην πλήρη διερεύνηση των σχέσεών του με το οικογενειακό και το κοινωνικό περιβάλλον.

Όσον αφορά την περίοδο της θεραπείας ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού διαφέρει από τη φύση του αντιμετωπιζόμενου προβλήματος. Ο Κοινωνικός Λειτουργός είναι εκείνος που αναλαμβάνει τις περισσότερες συνεντεύξεις με την οικογένεια και όλες τις υποθέσεις που χρειάζονται περισσότερη συνεργασία με τον ασθενή και την οικογένειά του (Παπαϊωάννου, 1988).

Έτσι, ο Κοινωνικός Λειτουργός θα γνωρίσει την προ του ατυχήματος κατάσταση των σχέσεων του ασθενή με την οικογένεια, τους φίλους, το περιβάλλον, θα βοηθήσει στην διάγνωση για το αν είναι θετικές ή αρνητικές οι νέες σχέσεις και οι ρόλοι. Η παρέμβασή του, κατά τη διάρκεια της νοσηλείας διακρίνεται σε τρεις (3) φάσεις:

α) Κρίση, β) Ανάρρωση, γ) Αποκατάσταση (Ρουμελιώτης, 1993).

Πιο αναλυτικά:

- (α) Η **φάση της κρίσης** είναι άμεσο επακόλουθο του τραυματισμού και η διάρκειά της προσδιορίζεται από την έκταση του τραύματος και χαρακτηρίζεται από φόβο, σύγχυση και πανικό. Εδώ η παρέμβαση του Κοινωνικού Λειτουργού συνίσταται σε σύντομες επαφές ενδιαφέροντος και φροντίδας, ενώ η όλη εργασία του βασίζεται στην ελάττωση του άγχους.

- (β) Στη **φάση της ανάρρωσης** το άτομο συνειδητοποιεί την κατάσταση του, αντιλαμβάνεται τον «καινούργιο» του εαυτό και βρίσκεται σε μια διαρκή πάλη με το φόβο. Εδώ ο Κοινωνικός Λειτουργός πρέπει να βοηθήσει τον ασθενή να επανακτήσει τον έλεγχο της κοινωνικής του κατάστασης.
- (γ) Στη **φάση της αποκατάστασης** η σπουδαιότητα του ρόλου του Κοινωνικού Λειτουργού κορυφώνεται, καθώς ο ασθενής έχει πλέον βγει από το νοσοκομείο. Έτσι είναι υποχρεωμένος να προσπαθήσει μόνος του όσο του το επιτρέπουν οι φυσικοί περιορισμοί (Ρουμελιώτης, 1993).

Η βοήθεια στη γνώση και η αντιμετώπιση από τον ασθενή των αναγκών και συναισθηματικών καταστάσεων του μετά την έξοδο είναι αυτό που απασχολεί τώρα τον Κοινωνικό Λειτουργό. Θα βοηθήσει τον ασθενή και την οικογένεια να γνωρίσουν τη μετανοσοκομειακή φροντίδα και να δώσει λύσεις σε προβλήματα που συνήθως ανακύπτουν στα οικονομικά, στην απασχόληση και στις διαπροσωπικές σχέσεις.

Στην **οικογένεια** ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού έχει εν γένει στόχο να ανακουφίσει τα μέλη της οικογένειας, να τα βοηθήσει να προσαρμοστούν στο οικογενειακό (εσωτερικό) και στο κοινωνικό (εξωτερικό) περιβάλλον και να προάγει μέσα και τρόπους πρόληψης των κρίσεων και επίλυσης των κοινωνικών και συναισθηματικών προβλημάτων της οικογένειας (Ζαφείρης, 1999).

Ο κύριος στόχος του είναι να βελτιώσει τους τρόπους επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης των μελών της οικογένειας προκειμένου:

Α) να απελευθερώσει τα μέλη της οικογένειας από τις αναστολές τους σε ό,τι αφορά την έκφραση συναισθημάτων, επιθυμιών, ιδανικών, στόχων, αξιών (Ζαφείρης, 1999).

Β) να θέσει υπό έλεγχο την επικοινωνία της οικογένειας, δηλαδή να βοηθήσει την οικογένεια να αναπτύξει νέους τρόπους έκφρασης, ώστε η επικοινωνία μεταξύ των μελών της να γίνεται πιο αυθόρμητα, με λιγότερες στερεότυπες αντιδράσεις και ανεξέλεγκτες επαναλήψεις, που δεν έχουν νόημα και δημιουργούν χάος (Ζαφείρης, 1999).

Γ) να καταδείξει τη σημασία της οικογενειακής ενότητας και της αμοιβαίας εξάρτησης των μελών (Ζαφείρης, 1999).

Δ) να βοηθήσει την οικογένεια να εξετάσει, να εκφράσει λεκτικά και να επιβεβαιώσει τις δυνάμεις της, τους θετικούς δεσμούς της και το νόημα που αποδίδει σε όλα αυτά. Με τον τρόπο αυτό επιταχύνεται η διευθέτηση των διαφορών. Η οικογενειακή θεραπεία δεν είναι αποτελεσματική όταν επικεντρώνεται αποκλειστικά σε θέματα που προκαλούν εντάσεις, εχθρότητα και διάσπαση στην οικογένεια (Ζαφείρης, 1999).

Ε) να βοηθήσει την οικογένεια να συνειδητοποιήσει ακόμη περισσότερο τους ρόλους που παίζουν τα μέλη της, το ένα σε σχέση με το άλλο (Ζαφείρης, 1999).

Στην **κοινότητα** ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού είναι να βοηθήσει τις κοινωνικά αδικημένες ομάδες, να κάνουν χρήση των δικαιωμάτων και δυνατοτήτων που παρέχει η κοινωνία, να αναλύσουν αντιφατικές κοινωνικοπολιτικές καταστάσεις, να συνειδητοποιήσουν τις πραγματικές τους ανάγκες και τους κοινωνικο-πολιτικούς συσχετισμούς, που καθορίζουν τη ζωή τους και να αγωνιστούν συλλογικά για την προβολή και διεκδίκηση των συμφερόντων τους (Ζωγράφου, 2000).

Η εργασία αυτή αρχίζει με μια διαδικασία χειραφέτησης με αφετηρία τις προσωπικές εμπειρίες και ικανότητες των ενδιαφερομένων με σκοπό την απόκτηση ικανότητας δράσης και σύγκρουσης και οδηγεί στη μεθοδευμένη κινητοποίηση για την εξάλειψη των αιτίων των προβληματικών καταστάσεων, χρησιμοποιώντας όλα τα δημοκρατικά μέσα πίεσης. Η κοινωνική εργασία με

κοινότητα δεν αποσκοπεί στην προσαρμογή των ενδιαφερομένων στο σύστημα, αλλά στην προσαρμογή του συστήματος στις ανάγκες των ενδιαφερομένων. Η κοινωνική εργασία με κοινότητα δεν έχει μόνο κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις, αλλά συμπεριλαμβάνει και την επιμορφωτική διάσταση με την έννοια της χειραφέτησης (Ζωγράφου, 2000).

ΜΕΡΟΣ Δ

TMG

ΑΘΗΝΑ 2004
ΠΑΡΑΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ

Εθελοντική συμμετοχή

Η διοργάνωση της Παραολυμπιάδας του 2004 αποτέλεσε γεγονός υψηλής σημασίας για την πρόοδο του μεγάλου θέματος της Αναπηρίας, διεθνώς και ιδίως στη χώρα μας. Το αθλητικό αυτό γεγονός αποτέλεσε κίνητρο για την ενασχόλησή μας με το παρόν θέμα. Παράλληλα όμως έγινε αφορμή για την εθελοντική μας προσφορά στους Παραολυμπιακούς Αγώνες του 2004 κι αυτό γιατί ως Κοινωνικοί Λειτουργοί είμαστε ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένες στο χώρο των ΑμεΑ.

Η εθελοντική μας συμμετοχή ξεκίνησε στις 17 Σεπτεμβρίου του 2004 και ολοκληρώθηκε στις 28 του ίδιου μήνα. Εργαστήκαμε ως βοηθοί στον τομέα του πρωτοκόλλου – υποδοχή επισήμων στο ΟΑΚΑ. Οι εμπειρίες μας ήταν μοναδικές!

Τελετή έναρξης

Η πρώτη μας επαφή με το χώρο του σταδίου έγινε στις 16 Σεπτεμβρίου 2004. Ξεναγηθήκαμε στο χώρο, γνωριστήκαμε με τους υπόλοιπους εθελοντές και παρακολουθήσαμε την πρόβα generale.

Το βράδυ της 17^{ης} Σεπτεμβρίου 2004, όλα ήταν έτοιμα για την τελετή έναρξης των Παραολυμπιακών Αγώνων. Το στάδιο ήταν κατάμεστο από απλούς θεατές, μέλη της Παραολυμπιακής οικογένειας (πρώην αθλητές, οικογένειες των συμμετεχόντων αθλητών) και από επισήμους του ελληνικού και διεθνούς χώρου.

Η τελετή έναρξης ξεκινάει με την άφιξη του Προέδρου της Δημοκρατίας και το άκουσμα του Εθνικού μας Ύμνου.

Το κοινό και οι εθελοντές ξεσηκώνονται με την παρέλευση των εθνών κάτω από τη σημαία της χώρας τους και μπροστά σε χιλιάδες θεατές. Είναι η στιγμή που ονειρεύονται όλοι οι αθλητές. Η είσοδος των ομάδων αναγγέλλεται στη νοηματική γλώσσα από 22 εθελοντές και ο κόσμος τους καλωσορίζει με ενθουσιασμό και με διαρκές χειροκρότημα. Ιδιαίτερη αίσθηση μας έκανε η εμφάνιση της ελληνικής αποστολής με σημαιοφόρο τον αθλητή Κωνσταντίνο Φύκα. Αξιοσημείωτη ήταν η στάση των επισήμων όταν παρήλαυναν από μπροστά τους οι αθλητές με αναπηρία. Ήταν συνεχώς όρθιοι, χειροκροτούσαν και υποδέχονταν με το δικό τους τρόπο τους αθλητές.

Στη συνέχεια, η Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής ΑΘΗΝΑ 2004 κ. Γιάννα Αγγελοπούλου – Δασκαλάκη και ο Πρόεδρος της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής κ. Phil Craven, καλωσορίζουν τους αθλητές και επευφημούν τη λαμπρή αυτή διοργάνωση. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κηρύσσει την επίσημη έναρξη των Αγώνων.

Ακούγεται ο Ύμνος των Παραολυμπιακών Αγώνων, άρεται η σημαία και έπειτα αθλητές και κριτές δίνουν τον όρκο τους.

Μετά το πέρας των τυπικών διαδικασιών, ξεκινάει η παράσταση: «Ταξίδι στον Ήλιο».

Η τελετή έναρξης ξεκινάει στο σκοτάδι. Στη συνέχεια όμως ολόκληρο το στάδιο λούζεται στο φως. Κεντρικό στοιχείο της τελετής ο Πλάτανος, μια συμβολική δύναμη. Ένα δέντρο με βαθιές τις ρίζες του στον Ελληνικό πολιτισμό. Ο έντονος συμβολισμός δύναμης που σχηματίζεται με την εικόνα του γιγαντιαίου Πλατάνου αποτελεί πρόκληση ζωής. Ένα παράδειγμα για ολόκληρη την ανθρωπότητα. Η επιλογή του πλατάνου αντλήθηκε από την αρχαιότητα και συγκεκριμένα τον Ιπποκράτη, πατέρα της Ιατρικής, ο οποίος

δίδασκε τους μαθητές του και θεράπευε τους ασθενείς κάτω από ένα τέτοιο δέντρο που θεωρούνταν σύμβολο δύναμης και μακροζωίας.

Έπειτα, παιδιά από το παρελθόν εμφανίζονται για να φέρουν μαζί τους την γνώση και την πρόοδο. Στο τέλος αυτού του ταξιδιού μέσα στο χρόνο, μας μεταδίδουν την σοφία τους.

Το δημιουργικό μέρος της τελετής έναρξης μας καλεί να δοκιμάσουμε τα όριά μας, να επιστρέψουμε στις αρχέγονες πηγές ενέργειας – εκεί που η ζωή αποκτά την πραγματική της διάσταση.

Η χορογραφία διεγείρει όλες τις αισθήσεις, μαγεύοντας τους θεατές και δίνοντας ακόμα και σε αυτούς με μειωμένη όραση τη δυνατότητα να βιώσουν ισοδύναμα αυτή τη μοναδική εμπειρία.

Στο τελευταίο μέρος της τελετής έφτασαν οι λαμπαδηδρόμοι στο στάδιο και έγινε η αφή της φλόγας με έναν φαντασμαγορικό τρόπο που κατενθουσίασε όλους τους θεατές. Η βραδιά κλείνει με πολλά πυροτεχνήματα και τις καλύτερες εντυπώσεις.

Καθ' όλη τη διάρκεια της τελετής παρακολουθούσαμε τις αντιδράσεις των αθλητών με αναπηρία, οι οποίοι διασκέδαζαν ο καθένας με το δικό του τρόπο. Άλλοι χόρευον, άλλοι χτυπούσαν παλαμάκια και άλλοι τραγουδούσαν γεμάτοι χαρά και δικαίωση.

Εντύπωση μας προκάλεσε ένας κύριος από το Μεξικό με αναπηρικό αμαξίδιο. Μας ζήτησε να φωνάξουμε τη γυναίκα του, η οποία εκπροσωπούσε τη χώρα τους στην παρέλαση. Την βοηθήσαμε να ανέβει στις πάνω θέσεις του γηπέδου που βρισκόταν ο σύζυγός της, χωρίς το αναπηρικό της αμαξίδιο. Αυτό που αντικρίσαμε ήταν εκπληκτικό. Ο σύζυγός της ήθελε να την αγκαλιάσει. Αγκαλιασμένοι πια, έκλαιγαν από χαρά γι' αυτή τη γιορτή. Έπειτα, την βοηθήσαμε να επιστρέψει στη θέση της και εκείνη μας ευχαρίστησε, δίνοντάς μας αναμνηστικές καρφίτσες από τη χώρα της. Αυτό το περιστατικό μας έκανε να καταλάβουμε πως η έντονη επιθυμία αυτού του ανθρώπου να

δει τη σύζυγό του, ξεπέρασε τις δυσκολίες επικοινωνίας μαζί μας, αποδεικνύοντας την ψυχική δύναμη αυτών των ανθρώπων.

Αγωνιστική περίοδος

Κάθε μέρα της εθελοντικής μας προσφοράς ήταν ξεχωριστή. Το κλίμα ήταν γενικά πολύ θερινό ενώ υπήρξαν και κάποιες μέρες που είχαν ιδιαίτερη σημασία για εμάς.

19/9/2004

Η πρώτη μέρα των αγωνισμάτων στο στίβο ξεκίνησε πολύ καλά με μεγάλη προσέλευση θεατών, οι οποίοι υποστήριζαν και ενθάρρυναν τους αθλητές. Οι ελληνικές συμμετοχές στα αθλήματα ήταν πολλές. Μεταξύ αυτών ξεχώρισε ο Έλληνας δισκοβόλος Ευθύμιος Καλαράς, ο οποίος αγωνίστηκε εκείνη τη μέρα και κατέκτησε την τρίτη θέση. Κι ενώ οι φίλαθλοι, οι φίλοι και οι συγγενείς του ανυπομονούσαν για την απονομή, μια ένσταση από Ιρακινό συναθλητή την ανέβαλε. Ο κόσμος στην αρχή αποδοκίμασε αυτή την ενέργεια, καλούσε τον αθλητή φωνάζοντας: «Ελλάς, Ελλάς... Μάκης Καλαράς!», τον χειροκροτούσε και ζητούσε να εμφανιστεί ο αθλητής στο στάδιο. Ο αθλητής εμφανίστηκε με το αναπηρικό του αμαξίδιο. Ο κόσμος και οι συγγενείς του τον επευφημούσαν και ο ίδιος τους ευχαριστούσε με χαρά και ιδιαίτερα συγκινημένος.

20/9/2004

Δεύτερη μέρα του αγωνιστικού προγράμματος και οι ελληνικές συμμετοχές ήταν και σήμερα πολλές. Ιδιαίτερη αίσθηση μας προκάλεσε η διάκριση δύο Ελληνίδων στο τρέξιμο, οι οποίες κατέκτησαν τη δεύτερη θέση,

Ανθή Καραγιάννη, αθλήτρια με μειωμένη όραση, όταν τελείωσε η κούρσα πήρε την ελληνική σημαία και ενθουσιασμένη έκανε το γύρο του σταδίου.

Η κατέχουσα την τρίτη θέση, Καντζά Παρασκευή, αθλήτρια με ολική τύφλωση, όταν τελείωσε η κούρσα αγκαλιάστηκε με τον οδηγό της και έτρεξε στην αγκαλιά του άντρα και του παιδιού της.

Άλλη μια απονομή, η οποία μας προκάλεσε εντύπωση και συγκίνηση ήταν αυτή του Έλληνα δισκοβόλου Ευθύμιου Καλαρά. Το «κοινό» του μη μπορώντας να συγκρατήσει τη χαρά του εισέβαλε στο χώρο της απονομής, για να τον αγκαλιάσει και να τον συγχαρεί. Ο αθλητής ικανοποιημένος από την χθεσινή του ταλαιπωρία υποδέχτηκε με χαρά τον κόσμο, βγάζοντας φωτογραφίες και δίνοντάς τους αυτόγραφα.

21/9/2004

Την τρίτη μέρα η προσέλευση του κόσμου ήταν μεγάλη, περιλαμβάνοντας ξένους και ιδιαίτερα άτομα με αναπηρία, γεγονός που ενθάρρυνε και υποστήριξε περισσότερο τους αθλητές. Κορυφαία στιγμή της ημέρας αποτέλεσε ο αγώνας δρόμου με αναπηρικά αμαξίδια. Ο αγώνας ξεκινάει και ενώ όλα πηγαίνουν καλά, ξαφνικά συγκρούονται τα αμαξίδια δύο αθλητών με αποτέλεσμα να πέσουν και οι δύο. Η αντίδραση των θεατών ήταν ανατριχιαστική. Ενώ στην αρχή «απογοητεύτηκαν», άρχισαν να ενθαρρύνουν τους αθλητές για να συνεχίσουν κι όταν ο ένας από τους δύο τελικά στηριζόμενος στα χέρια του σήκωσε το αμαξίδιο και συνέχισε, ο κόσμος άρχισε να χειροκροτεί και να τον ζητωκραυγάζει.

22/9/2004

Η μέρα έχει πλούσιο αγωνιστικό πρόγραμμα αλλά η συνομιλία μας με έναν πρώην Δανό Παραολυμπιονίκη αποτέλεσε κάτι το ξεχωριστό. Ο μικροσκοπικός, με νανισμό, αθλητής κατείχε 15 μετάλλια μεταξύ των οποίων

και το χρυσό μετάλλιο στους Παραολυμπιακούς Αγώνες το 1996 στην Ατλάντα. Στους Παραολυμπιακούς του 2004 δεν αγωνιζόταν, όμως ήταν ιδιαίτερα χαρούμενος που βρισκόταν στο στάδιο για να ενθαρρύνει και να χειροκροτήσει τους Δανούς συναθλητές του. Ήταν ιδιαίτερα φιλικός μαζί μας, επικοινωνιακός κι έκατσε μαζί μας, συζητήσαμε και βγάλαμε φωτογραφίες.

23/9/2004

Η πέμπτη αγωνιστική μέρα ήταν κι αυτή σημαντική με σημαντικές στιγμές. Ένα μικρό αγοράκι είχε έρθει μαζί με τον πατέρα του για να παρακολουθήσει την Κενυάτισσα μητέρα του, η οποία αγωνιζόταν με αναπηρικό αμαξίδιο. Κάθε φορά που η μητέρα του περνούσε από μπροστά του, καθώς ο αγώνας είχε ξεκινήσει, ο μικρός Timothy της φώναζε δυνατά: «mammy» ενθαρρύνοντάς την. Συγκινητική ήταν η αντίδρασή του στο τέλος της κούρσας. Η μητέρα του έχασε και ο μικρούλης φανερά στεναχωρημένος και απογοητευμένος αποχώρησε από το χώρο του σταδίου κλαίγοντας.

Επίσης, η Ελληνίδα αθλήτρια, Καντζά Παρασκευή, καταφέρνοντας ακόμη μια φορά να προκριθεί έκανε τους ανθρώπους της να δακρυσουν και να ευγνωμονούν την Παναγία φιλώντας την εικόνα της.

24/9/2004

Η έκτη μέρα πλούσια σε αγωνιστικό ενδιαφέρον μας άφησε ανεξίτηλη την εικόνα τριών μικρών παιδιών, τα οποία έφτασαν στο γήπεδο συνοδευόμενα από τις μητέρες τους. Τα παιδιά αυτά παρ' ότι έπασχαν από καρκίνο, φορούσαν μάσκες και μετακινούνταν με αναπηρικά αμαξίδια ήρθαν για να παρακολουθήσουν τους αγώνες, να ενθαρρύνουν και να χειροκροτήσουν τους αθλητές.

25/9/2004

Η σημερινή μέρα ξεκίνησε ευχάριστα με την παρουσία ενός αθλητή με αναπηρικό αμαξίδιο από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, ο οποίος χόρευε και διασκέδαζε λίγο πριν αρχίσει το αγωνιστικό πρόγραμμα με τα τραγούδια που ακούγονταν στο στάδιο.

Άλλη μια ελληνική αποστολή τράβηξε την προσοχή μας. Η Ελληνίδα αθλήτρια κατακτώντας τη δεύτερη θέση χειροκροτήθηκε από την Παραολυμπιονίκη Καντζά Παρασκευή, η οποία παρακολούθησε με το συνοδό της το σημερινό πρόγραμμα του στίβου. Χαρούμενη πολύ για τη νίκη της συναθλήτριάς της, την αγκάλιασε δίνοντάς της την ελληνική σημαία, προκειμένου να κάνει πανηγυρικά το γύρο του γηπέδου.

27/9/2004

Προτελευταία μέρα των Αγώνων και το κλίμα από τη μεριά των αθλητών και των εθελοντών ήταν υποτονικό μιας και έφτασε η λήξη αυτών των αγώνων. Παρόλα αυτά, η μέρα μας έκλεισε έχοντας στο μυαλό μας τους αθλητές που αγωνίστηκαν στο άλμα εις ύψος. Αν και τους έλειπε το ένα από τα κάτω άκρα, η προσπάθειά τους ήταν αξιοθαύμαστη και κατάφεραν να ξεσηκώσουν τους θεατές και να κερδίσουν το χειροκρότημά τους.

Τελετή λήξης

Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες του 2004 έφτασαν στο τέλος τους αφήνοντάς μας με τις καλύτερες εντυπώσεις. Το στάδιο ήταν γεμάτο για να γιορτάσουν όλες τις επιτυχίες των προηγούμενων ημερών. Τα συναισθήματα όλων μας ήταν ανάμεικτα. Από τη μια επικρατούσε χαρά και διάθεση για επιβράβευση αυτών των ανθρώπων, από την άλλη όμως θλίψη γιατί αυτή η μεγάλη παγκόσμια γιορτή έφτανε στο τέλος της ενώ η Ελλάδα πενθούσε για

τους μαθητές που χάθηκαν στις 27/9/2004 στο πέταλο του Μαλιακού και οι οποίοι έρχονταν για να παρακολουθήσουν τους Παραολυμπιακούς Αγώνες με το σχολείο τους.

Η τελετή λήξης αν και είχε προγραμματιστεί λαμπρή για να αποχαιρετίσει τους μεγάλους αθλητές δυστυχώς λόγω του τραγικού ατυχήματος περιορίστηκε κατά πολύ. Η τελετή ξεκίνησε με την παρέλαση των εθνών στο χώρο του σταδίου και οι αθλητές χειροκροτούνται για τελευταία φορά. ΟΙ αθλητές μεθυσμένοι από χαρά γιορτάζουν με το δικό τους τρόπο ο καθένας καθώς τα βλέμματα όλων στρέφονται σε έναν ακρωτηριασμένο στα κάτω άκρα αθλητή, οποίος άφησε τις πατερίτσες του κι άρχισε να χορεύει με τα χέρια με πολύ εντυπωσιακό τρόπο.

Στη συνέχεια η φλόγα των Παραολυμπιακών Αγώνων του 2004 σβήνει και η διοργανώτρια χώρα παραδίδει τη σκυτάλη στην Κίνα την διοργανώτρια των Παραολυμπιακών Αγώνων του 2008.

Έπειτα, ακολούθησε χορογραφία που έδειχνε το πέρασμα από την Ελλάδα στην Κίνα. Το κοινό μαγεύεται από τα χρώματα που δέσποζαν στο στάδιο, τη μουσική και τις γοητευτικές Κινέζες χορεύτριες.

Ακούγεται ο Ελληνικός Εθνικός Ύμνος και εν συνεχεία όλος ο κόσμος κρατάει ενός λεπτού σιγή για τους μαθητές που χάθηκαν. Ένεκεν της μνήμης τους ακυρώνεται το μουσικό μέρος και η τελετή φθάνει στο τέλος της κλείνοντας με φαντασμαγορικά πυροτεχνήματα!

Ο κόσμος παραμένει για λίγο στο στάδιο, γεμάτοι χαμόγελα και χειροκροτούν. Ευχαριστούν την Ελλάδα και τους εθελοντές της, λέγοντας πως η Παραολυμπιάδα του Αθήνα 2004, αποτέλεσε την καλύτερη διοργάνωση.

Γενική Εκτίμηση

Αν κάποιος μας ζητούσε να περιγράψουμε με μια λέξη την εμπειρία μας από τους Παραολυμπιακούς Αγώνες του 2004, αυτή θα ήταν «καταπληκτική»! Θα μπορούσαμε να αφιερώσουμε ένα πολύ μεγάλο μέρος της εργασίας μας προκειμένου να περιγράψουμε αυτά που είδαμε.

Κάθε μέρα που περνούσε ήταν γεμάτη ενδιαφέρον και συγκινήσεις. Ήταν πραγματικά συγκλονιστικό το θέαμα αυτών των ανθρώπων, οι οποίοι αν και είχαν κάποια αναπηρία, ξεκινούσαν την μέρα τους με αισιοδοξία, ζωντάνια και δίψα για ζωή! Υπήρξαν αρκετές στιγμές που νιώσαμε δέος και ανατριχιάσαμε καθώς βλέπαμε το μεγαλείο αυτών των ανθρώπων να κορυφώνεται και ένα πλήθος 70.000 θεατών να ξεσηκώνεται, να τους εμπυχώνει και να τους χειροκροτεί ασταμάτητα. Ιδιαίτερη αίσθηση έκανε η παρουσία μαθητών από πολλά σχολεία της Ελλάδας καθώς και η παρουσία των τριών μικρών παιδιών με καρκίνο, που παρά την κατάστασή τους ήρθαν να παρακολουθήσουν τους Αγώνες.

«Άνοιξαν τα στάδια και γέμισαν οι καρδίες των ανθρώπων με αγάπη και τα μάτια τους με μαγικές εικόνες»

Η ατμόσφαιρα που επικρατούσε καθημερινά ήταν φοβερή. Δεν υπήρξε ούτε μια στιγμή αμηχανίας. Όλοι νιώθαμε σαν μια μεγάλη οικογένεια, σαν να γνωριζόμασταν από παλιά. Όπου και να κοιτούσαμε βλέπαμε χαμογελαστά πρόσωπα, ανθρώπους από όλα τα μέρη του κόσμου να αγκαλιάζονται, να φιλιούνται, να εμπυχώνει και να συγχαίρει ο ένας τον άλλο. Η διαφορά στην γλώσσα ήταν αμελητέα αφού μια καλημέρα, ένα χαμόγελο ακόμα και ένα άγγιγμα μας έφερνε πολύ κοντά.

Οι επισκέπτες και οι αθλητές ήταν πολύ φιλικοί με όλους τους εθελοντές. Αυτό που μας έκανε εντύπωση ήταν ότι καθώς εισέρχονταν στον

χώρο υποδοχής και στο στάδιο πάντα είχαν κάτι να μας προσφέρουν. Μια αναμνηστική καρφίτσα, μια σημαία της χώρας τους και φυσικά τον χαιρετισμό τους. Είναι φοβερή αίσθηση να μπορείς να επικοινωνείς με ανθρώπους που δεν γνωρίζεις και να νιώθεις την καρδιά σου να γεμίζει με χαρά και ευχαρίστηση. Ιδιαίτερη αίσθηση δημιούργησε η στάση του ακολούθου μιας Κινέζας αθλήτριας. Την βοηθήσαμε να περάσει με το αναπηρικό της αμαξίδιο και ο συνοδός της ευχαριστήθηκε τόσο πολύ που μας χάρισε καρφίτσες από την χώρα τους.

Σχολιάζοντας δε την σχέση μας με τους υπόλοιπους εθελοντές δε μπορούμε να πούμε τίποτα άλλο παρά τέλεια. Είχαμε την αίσθηση ότι γνωριζόμασταν από παλιά. Ήμασταν κυριολεκτικά ενωμένοι σαν μια γροθιά. Αστείευόμασταν, βοηθούσε ο ένας τον άλλον και γενικά επικρατούσε μια πολύ ζεστή και φιλική ατμόσφαιρα. Ήμασταν πραγματικά μια μεγάλη Παραολυμπιακή Οικογένεια. Η λήξη των Αγώνων ήταν πολύ λυπηρή για όλους μας μικρούς και μεγάλους. Από την μια νιώθαμε χαρά για τις 17 ημέρες που περάσαμε μαζί και από την άλλη λύπη γιατί είχαμε φτάσει στο τέλος. Κοιτώντας γύρω μας βλέπαμε δακρυσμένα μάτια και συγκινημένους ανθρώπους. Η επιβράβευση για όλους μας ήρθε όταν ο πρόεδρος της Παραολυμπιακής Επιτροπής Phil Craven, έδωσε συγχαρητήρια σε όλους τους εθελοντές και ευχαρίστησε την Ελλάδα για την καταπληκτική διοργάνωση αυτής της γιορτής, λέγοντας ότι ανεβάσαμε ψηλά τον πήχη για την επόμενη διοργάνωση!

Μέσα από την εμπειρία μας αυτή πήραμε ένα πολύ βασικό μάθημα. « Όσα μετάλλια και αν δοθούν σε αυτούς τους ανθρώπους δεν είναι αρκετά για να ανταμείψουν την επιτυχία τους. Το μεγαλείο της ψυχής τους, η θέληση τους και η δίψα τους για ζωή ξεπερνά κάθε προσδοκία και καθλώνει όλους όσοι παρακολουθούν αυτούς τους Αγώνες. Οι άνθρωποι αυτοί δεν είναι απλοί αθλητές, είναι ήρωες! Και αυτό που μας διδάσκουν είναι ότι όσα εμπόδια και

δυσκολίες και να υπάρξουν στην ζωή ενός ανθρώπου πάντα αξίζει να προσπαθούμε για το καλύτερο γιατί η ζωή είναι ωραία και κάθε στιγμή της αξίζει να την ζούμε αληθινά».

Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες αποτέλεσαν μια από τις ωραιότερες εμπειρίες της ζωής μας, που θα μείνει ανεξίτηλη στην μνήμη μας. Τελειώνοντας την περιγραφή της εμπειρίας μας κλείνουμε με την φράση **«Όταν θέλεις κάτι, όλο το σύμπαν συνωμοτεί μαζί σου»**, του Paolo Coelho από το βιβλίο του *«Ο Αλχημιστής»*.

Παραολυμπιακοί Αγώνες
Σεπτεμβρίου 2004

XIIth Paralympic Games
17-28 September 2004

XIIth Jeux Paralympiques
17-28 Septembre 2004

Πτυχίο Εθελοντικής Συμμετοχής
Certificate of Volunteer Participation
Diplôme de participation de volontaire

ΡΕΤΗ ΤΟΥΛΑ

Εκτίμηση και ευχαρίστηση της προσφοράς και συμμετοχής σας
aux Jeux Paralympiques ΑΘΗΝΑ 2004.

Recognition of and appreciation for your participation
at the ATHENS 2004 Paralympic Games.

Reconnaissance de votre participation aux Jeux Paralympiques
ATHÈNES 2004 et en témoignage de gratitude.

Gianna Angelopoulos - Daskalaki

Πρόεδρος, Οργανωτική Επιτροπή
Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004

President, ATHENS 2004 Organising Committee
for the Olympic Games

Présidente, Comité d'Organisation des Jeux
Olympiques ATHÈNES 2004

11th Παραολυμπιακοί Αγώνες
17-28 Σεπτεμβρίου 2004

XIth Paralympic Games
17-28 September 2004

XIes Jeux Paralympiques
17-28 septembre 2004

ATHENS 2004
PARALYMPIC GAMES

Δίπλωμα Εθελοντικής Συμμετοχής
Certificate of Volunteer Participation
Diplôme de participation de volontaire

ΕΣΟΦΙΑ ΤΣΟΛΑΚΗ

Ε αναγνώριση και εκτίμηση της προσφοράς και συμμετοχής σας
στα Παραολυμπιακά Αγώνες ΑΘΗΝΑ 2004.

Recognition of and appreciation for your participation
in the ATHENS 2004 Paralympic Games.

Reconnaissance de votre participation aux Jeux Paralympiques
ATHENES 2004 et en témoignage de gratitude.

Gianna Angelopoulos - Daskalaki

Πρόεδρος Οργανωτική Επιτροπή
Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004

President, ATHENS 2004 Organising Committee
for the Olympic Games

Présidente, Comité d'Organisation des Jeux
Olympiques ATHENES 2004

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

A. Συμπεράσματα

Η χώρα μας συνέβαλε στη σωστή διοργάνωση καλών Παραολυμπιακών Αγώνων, που θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη του αθλητισμού των ΑμεΑ, τη δημιουργία προσβάσιμων υποδομών και τη γενικότερη βελτίωση της κοινωνικής τους θέσης. Οι Αγώνες του 2004 αποτέλεσαν μια ευκαιρία για κοινωνική αλλαγή για τα άτομα με αναπηρία στη χώρα μας και το σημείο αναφοράς για τη δημιουργία μιας ελληνικής πολιτείας και κοινωνίας που θα αποδέχεται τη διαφορετικότητα, θα αρνείται τις άμεσες και έμμεσες διακρίσεις και θα υποστηρίζει ενεργά την ισότητα των ευκαιριών για όλους τους πολίτες της.

Όταν κανείς έρθει σε επαφή με το χώρο της Αναπηρίας, πάντα μαθαίνει συγκλονιστικές ιστορίες ανθρώπων. Οι αθλητές και πρωταθλητές της Παραολυμπιάδας είναι όλοι παραδειγματικές και συμβολικές περιπτώσεις στο χώρο τους.

Δισεκατομμύρια θεατές και τηλεθεατές διδάσκονται το μάθημα της ζωής από ανθρώπους που «πατάνε γκάζια» και φτάνουν το πείσμα και τη θέλησή τους για ρεκόρ στα όρια, γεμίζοντας τα μάτια τους με απίστευτες εικόνες.

Το Παραολυμπιακό Κίνημα και τα Παραολυμπιακά αθλήματα μπορούν να ερμηνευτούν ως κινητήριες δυνάμεις για τις κοινωνικές αλλαγές, σύμφωνα με τις οποίες οι διαφορές δεν οδηγούν στον αποκλεισμό αλλά στην εκτίμηση και τον αμοιβαίο σεβασμό, στοιχεία απαραίτητα σε μια κοινωνία που δεν αποκλείει κανέναν. Η πρόοδος είναι πραγματικά σημαντική, όχι μόνο επειδή προσέφεραν περισσότερες ευκαιρίες για συμμετοχή και άμιλλα σε αθλητές με

αναπηρία, αλλά συνέβαλαν και στη διαμόρφωση μιας νέας αντίληψης και βελτίωσαν την αποδοχή των ατόμων με αναπηρία.

Όσον αφορά τους ίδιους τους αθλητές, ο υψηλός αγωνιστικός αθλητισμός και οι δραστηριότητες αναψυχής αποτελούν το σύγχρονο μέσο των ατόμων με αναπηρία, χάρη στο οποίο θα μπορέσουν να υπερασπιστούν και να παλέψουν για τα δικαιώματά τους, να αποκτήσουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και στις ικανότητές τους, να επαναπροσδιορίσουν την αναπηρία. Η κατάκτηση της αποτελεσματικής και αθρόας συμμετοχής στον αθλητισμό των ατόμων με αναπηρία εξαρτάται, κατά κύριο λόγο, από τη στάση του στενότερου και ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντός τους, του εξειδικευμένου προσωπικού και των συναθλητών τους. Αυτοί οι σημαντικοί «άλλοι», οφείλουν να υιοθετήσουν την έννοια της ενσωμάτωσης στην προσωπική και επαγγελματική τους φιλοσοφία, και να έρθουν σε αντιπαράθεση με τις προσωπικές τους στάσεις, όταν θελήσουν να πάρουν θέση απέναντι στην αναπηρία. Έτσι συμμετέχουν σε αυτή την αθλητική διοργάνωση και συνεπώς διεκδικούν μετάλλια, ικανοποιώντας προσωπικούς και εθνικούς στόχους.

Κλείνοντας, είναι βέβαιο ότι τόσο στις καρδιές των Ελλήνων όσο και στη σκέψη της Ελλάδας η Ολυμπιάδα και η Παραολυμπιάδα αποτελούν ένα τεράστιο θετικό βήμα για υπόθεση των Ατόμων με Αναπηρία. Τα Άτομα με Αναπηρία στην πραγματικότητα δεν διαφέρουν από το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο παρά μόνο όσον αφορά την αναπηρία τους. Δεν έχουν να ζηλέψουν τίποτα από τους υπόλοιπους αφού είναι «νικητές της ζωής». Έχουν ξεπεράσει τον εαυτό τους, επειδή έχουν καταφέρει να κοιτάξουν πέρα από το όποιο πρόβλημα αντιμετωπίζουν και ίσως έχουν δείξει περισσότερη «ψυχή». Αυτό που ζητάνε είναι ο σεβασμός, η παροχή ίσων ευκαιριών και η ισότιμη αντιμετώπισή τους τόσο ως άτομα όσο και ως αθλητές αφού και αυτοί είναι

άνθρωποι και μπορούν να αισθανθούν πάθος, αγωνία ή ακόμη λύπη και απογοήτευση.

«Υπάρχει ένας άλλος και ίσως μεγαλύτερος κίνδυνος σε σχέση με την αποδοχή των αδυναμιών των άλλων.

Μερικές φορές, τείνουμε να θεωρούμε αδυναμίες στοιχεία τα οποία στην πραγματικότητα, αποτελούν τη δύναμη του άλλου.

Ίσως τα αποκρούουμε γιατί δεν είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που θα θέλαμε να έχει. Ο κίνδυνος βρίσκεται στην πιθανότητα να μην αποδεχθούμε τον άνθρωπο όπως είναι, αλλά να προσπαθήσουμε να τον αλλάξουμε σύμφωνα με τις δικές μας απόψεις».

Ελεανόρ Ρούσβελτ

Μαθαίνεις με το να ζεις

«Αν δεν μπορώ να είμαι πραγματικά σαν τους άλλους, τότε θα είμαι τουλάχιστον ο εαυτός μου με τον καλύτερο δυνατό τρόπο».

Κριστι Μπράουν

Το αριστερό μου πόδι

B. Προτάσεις

Κλείνοντας την πτυχιική μας εργασία και έχοντας τις καλύτερες εντυπώσεις και αναμνήσεις, τόσο σαν άνθρωποι όσο και σαν Κοινωνικοί Λειτουργοί, από την εθελοντική μας συμμετοχή στους Παραολυμπιακούς Αγώνες του «Αθήνα 2004», θα θέλαμε να κάνουμε κάποιες προτάσεις ευχόμενες την αναγνώριση και την αποδοχή των Ατόμων με Αναπηρία τόσο από την ευρύτερη όσο και από την ελληνική κοινωνία.

Πιο αναλυτικά προτείνουμε:

- Ευαισθητοποίηση στην ιδέα του Παραολυμπιακού Κινήματος.
- Ενημέρωση σχετικά με θέματα προετοιμασίας και διεξαγωγής των Παραολυμπιακών Αγώνων και παρόμοιων αθλητικών διοργανώσεων για Άτομα με Αναπηρία.
- Ανάπτυξη νέας, θετικής στάσης απέναντι στα Άτομα με Αναπηρία.
- Έμπνευση από το πάθος και την αποφασιστικότητα των αθλητών που συμμετέχουν στους Παραολυμπιακούς Αγώνες.
- Συνειδητοποίηση του δικαιώματος στην αυτόνομη ανάπτυξη και στην ισότιμη συμμετοχή.
- Ενημέρωση – ευαισθητοποίηση του κοινού με οπτικοακουστικά μέσα (έντυπο υλικό, βίντεο, ομιλίες κ.λπ.).
- Εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα εφαρμόζεται τόσο στην Πρωτοβάθμια όσο και στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, με σκοπό την έμφαση στην πρωτοβουλία και την ενεργό συμμετοχή των μαθητών, με απώτερο στόχο την ευαισθητοποίηση σε θέματα αθλητισμού Ατόμων με Αναπηρία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

- 1. Anstötz Christoph**, Βασικές αρχές της παιδαγωγικής για τα νοητικά καθυστερημένα άτομα, (Επιμέλεια: Ζώνιου – Σιδέρη Αθηνά), Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1994.
- 2. Δρ. Γκαλλάν Αντονάν και Γκαλλάν Ζανίν**, Το παιδί με νοητική καθυστέρηση και η κοινωνία. Το παιδί, η οικογένεια, το σχολείο. (Μετάφραση: Κοσμά Έλενα), Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 1997.
- 3. Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων Με Ειδικές Ανάγκες (Ε.Σ.Α.Ε.Α.)**, Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες στην Ελλάδα του 2004. Μια ευκαιρία για κοινωνική αλλαγή για τα άτομα με Αναπηρίες, Αθήνα 2001.
- 4. Εταιρεία Ψυχολογικής Ψυχιατρικής Ενήλικου και Παιδιού (Ε.Ψ.Ψ.Ε.Π.)**, Ψυχολογικά θέματα παιδιών και εφήβων, (Επιμέλεια: Κούρος Ιωάννης), Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1993.
- 5. Ζαφειράτου – Κουλιούμπα Ελένη**, - Φιλολόγος, Γνωριμία με την κώφωση, Εκδόσεις Έλλην – Γ. Παρίκος & ΣΙΑ Ε.Ε., Αθήνα 1994.
- 6. Ζαφείρης Αλέξανδρος**, Οικογενειακή θεραπεία, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999.
- 7. Ζωγράφου Ανδρέας**, Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα, Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα 2002.
- 8. Ζώνιου – Σιδέρη Αθηνά**, Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, (2^η έκδοση), Αθήνα 1996.
- 9. Θεοδοσιάδης Γ.**, Επίτομη Οφθαλμολογία, Εκδόσεις Λίτσας, Αθήνα 1984.
- 10. Καλούρη – Αντωνοπούλου Ράνυ**, Παιδαγωγική Ψυχολογία – Γενική Ψυχολογία, Εκδόσεις Έλλην (2^η Έκδοση), Αθήνα 2000.
- 11. Κάντζου Νίκη**, Ολυμπιακοί Αγώνες 2004, Εκδόσεις Δίπτυχο, Αθήνα 2003.

12. **Κάντζου Νίκη**, Ολυμπιακοί Αγώνες ΑΘΗΝΑ 2004, Δραστηριότητες για την προσχολική ηλικία, Εκδόσεις Δίπτυχο, Αθήνα 2003.
13. **Κιουμουρτζόγλου Ευθύμης**, Ολυμπιακοί Αγώνες. Αναφορές – Προσεγγίσεις, Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα 2001.
14. **Κιουμουρτζόγλου Ευθύμης**, Ολυμπιακές ματιές, Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα 2001.
15. **Κοπίλας Ζαχαρίας**, Το πρόβλημα των τυφλών, Αθήνα 1969, σελ. 12-13.
16. **Κουκλόγιαννου – Δορζιώτου Εσθήρ**, Αποκατάσταση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, Εκδόσεις Μπαρμπουνάκης, Θεσσαλονίκη 1990.
17. **Κουμή Α.**, Η κοινωνική προέλευση της αυτοαντίληψης και ο παρωθητικός ρόλος στη συμπεριφορά των μαθητών, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1997.
18. **Κουτσούκη – Κοσκινά Δήμητρα**, Ειδική φυσική αγωγή. Θεωρία και πρακτική, Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα 1993.
19. **Κρουσταλάκης Γ.Σ.**, Παιδιά με Ιδιαίτερες Ανάγκες, Εκδόσεις Λύχνος Ε.Π.Ε. (4^η έκδοση), Αθήνα 2000.
20. **Κυπριωτάκης Αντώνης**, Τα ειδικά παιδιά και η αγωγή τους, Εκδόσεις Ψυχοτεχνική, Ηράκλειο 1989.
21. **Κυπριωτάκης Αντώνης Β.**, Τα αυτιστικά παιδιά και η αγωγή τους, Εκδόσεις Ψυχοτεχνική, Ηράκλειο 1995.
22. **Μακρή – Μπότσαρη Ε.**, Αυτοαντίληψη και αυτοεκτίμηση, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001.
23. **Μακρή – Μπότσαρη Ε.**, Πώς αντιλαμβάνομαι τον εαυτό μου (II), Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001.
24. **Μάνου Νίκος**, Βασικά στοιχεία κλινικής ψυχιατρικής, Εκδόσεις University Studio Press – Αναθεωρημένη Έκδοση, Θεσσαλονίκη 1997.
25. **Μάντες Δημήτρης** – Δάσκαλος Ειδικής Αγωγής, Παιδιά με ειδικές ανάγκες, Εκδόσεις Μπαρμπουνάκη.

- 26. Μπουσκάλια Λέο**, Άτομα με ειδικές ανάγκες και οι γονείς τους. Μια πρόκληση στη συμβουλευτική, Εκδόσεις Γλάρος, Αθήνα 1993.
- 27. Ομάδα σχεδιασμού και υλοποίησης: Βασιλειάδης Νίκος, Γκουτζιαμάνη – Σωτηριάδη Ντίνα, Ευαγγελινού Χριστίνα, Ζαχαρόπουλος Τρύφων, Κέλλης Ηρακλής, Κουτσούκη Δήμητρα, Σαμαηλίδου Ευδοκία, Τελιοπούλου Μάρθα, Vanlandewijk Yves**, Παραολυμπιακοί Αγώνες. Από το 1960 στο 2004, Εκδόσεις ΠΑΛΛΗΣ ΑΕΒΕ, Αθήνα 2002.
- 28. Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων**, ΑΘΗΝΑ 2004.
- 29. Παρασκευόπουλος Ιωάννης Ν.** – Τακτικός Καθηγητής Γενικής Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών, Νοητική καθυστέρηση, διαφορική διάγνωση, αιτιολογία, πρόληψη, ψυχοπαιδαγωγική αντιμετώπιση, Εκδόσεις ΟΕΔΒ (Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων), Αθήνα 1980.
- 30. Παρασκευόπουλος Ιωάννης Ν.** – Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Κλινική ψυχολογία, διάγνωση, πρόληψη και θεραπεία των ψυχικών διαταραχών, Εκδόσεις ΟΕΔΒ (Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων), Αθήνα 1988.
- 31. Παρασκευόπουλος Ιωάννης Ν.** – Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Νοητική καθυστέρηση, διαφορική διάγνωση, αιτιολογία, πρόληψη, ψυχοπαιδαγωγική αντιμετώπιση, Διεθνές έτος του παιδιού 1979, Αθήνα 1980.
- 32. Πολυχρονοπούλου Σ.**, Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες. Σύγχρονες τάσεις εκπαίδευσης και ειδικής υποστήριξης, Εκδόσεις Ατραπός, Αθήνα 2001.
- 33. Ρουμελιώτης Α. Δημήτριος**, Ιατρική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, Εκδόσεις Ζήτα, Αθήνα 1993.

34. **Σιδηροπούλου – Δόκα Μαρία**, Θεωρία και πρακτική της ειδικής αγωγής, Αθήνα 1985.
35. **Στάθης Φ.** – Σχολικός Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής, Θέματα ειδικής αγωγής, Εκδόσεις Έλλην.
36. **Σταμάτης Σωτήρης**, Οχυρωμένη σιωπή, Εκδόσεις Γλάρος, Αθήνα 1987.
37. **Χρηστάκης Κώστας**, Εισαγωγή στις επιστήμες της ειδικής αγωγής. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και η εκπαίδευσή τους, Αθήνα 1995, σελ. 10-12, 36-38, 103, 117-120.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

1. **Block M.E.**, A teacher's guide to including students with disabilities in regular physical education, Brookers Publishing Co, 1994.
2. **Brandmeyer G.A. & Mc Bee G.F.**, Social status and athletic competition for the disabled athlete: The case of wheelchair road – racing. In Sherrill C, sport and disabled athletes. Campaign, IL: Human Kinetics, 1986.
3. **Evangelinou C.**, Attitudes of Greek physical education teachers toward teaching children with special needs. 2nd European Forum. "Sport Sciences in Europe 1993. Current and Futur Perspectives", Cologne, Germany 1993.
4. **Kirk Sand Gallagher J.**, Educationg Exceptional Children, Houghton Mifflin Co Boston 1986, σελ. 166.
5. **Sherrill C.**, Disability identity and involvement in sport and exercise. In K.R. Fox (Ed.) Physical self: From motivation to well-being (p. 257-286), Campaign, IL: Human Kinetics, 1997.
6. **Steadward R.D.**, Integration and sport in the Paralympic movement, Sport Science Review, 5(I), 26-41, 1996.

7. **Vanlandewijck Y.C. & Chappel R.J.**, Integration and classification issues in competitive sports for athletes with disabilities. Sport Science Review, 5(I), 65-88,, 1996.
8. **Wheeler G.**, Ethical Relativism in able bodied sports: Implications and directions for the Paralympics Movement. New Horizons in Sport for Athletes with a Disability. Section 6, Volume 2. 401-434. Proceedings of the International Vista '99. Conference. Doll-Tepper /Kroner/Sonnenschein Eds. Meyer & Meyer (2001).

Περιοδικά

1. Ζβεντίδης Αγ. - Ζαφειρίου Κατ., πτυχιακή εργασία, 1992.
2. Ευρωπαϊκό Περιοδικό των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες «HELLIOSCOPE – Η λειτουργική αποκατάσταση», τριμηνιαία έκδοση, φθινόπωρο 1995, τεύχος 3.
3. Παπαϊωάννου Καλλιόπη, «Κοινωνική Εργασία», Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδας (ΣΚΛΕ) 1994, τεύχος 34, σελ. 78.
4. Παπαϊωάννου Καλλιόπη, «Κοινωνική Εργασία», Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδας (ΣΚΛΕ) 1989, τεύχος 13, σελ. 9.
5. Μαυρόπουλος Αλέξανδρος, Κωστίκας Χρήστος, Καρέλλας Χρήστος, Κράους Αλέξανδρος, Ζαροκώστας Κώστας, «Τα Νέα του Τ.Υ.Π.Ε.Τ.», Εκδόσεις Δημαρχιακό – Διαχωρισμοί UPDATE, Αθήνα 2004, Τεύχος 117, σελ. 16-17.
6. «Χρυσός Οδηγός Εθελοντισμού», τεύχος Ιανουάριος – Δεκέμβριος 2005, ΟΤΕ.

Άρθρα

1. Δήμος Πατρέων, Τμήμα Κοινωνικού Τομέα, Αθλητισμός και άτομα και ειδικές ανάγκες», Πρακτικά Ημερίδας, Πάτρα 6 Δεκεμβρίου 2000.
2. Decorpet Alain, «Οι τυφλοί κατά την αρχαιότητα».
3. Κεφάκης Μανώλης, ομιλία του διευθυντή Φάρου τυφλών Ελλάδας, «Ιστορικές αναδρομές και μελλοντικές προσεγγίσεις στην εκπαίδευση των τυφλών», Οκτώβριος 1987, σελ. 3.
4. Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τυφλών, ενημερωτικό φυλλάδιο, 1990.
5. Τσελίκια Εμ. – Υγιεινολόγος, περίληψη της ομιλίας της στον «Οίκο Τυφλών» (15/2/81) με θέμα «Πρόληψη της τυφλώσεως».
6. Τσίρου Μαριάννα, από την ομιλία της στο Πανεπιστήμιο Αθηνών με θέμα: «Τυφλότητα και δημιουργία», Αθήνα 1988.
7. Τσίρου Μαριάννα, «Οι σοβαρότερες αιτίες τύφλωσης», ενημερωτικό φυλλάδιο της Διεθνούς Ένωσης Λεσχών LIONS, Αθήνα 1993.

Διευθύνσεις Internet

1. (<http://noesi.gr/paralympics.htm>)
2. www.athens2004.gr
3. www.care.gr
4. www.ipc.org
5. www.medlook.gr
6. www.paralympic.org (International Paralympic Committee – IPC)
7. www.psychologia.gr
8. www.specialeducation.gr
9. www.stress.gr

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

1. Προσωπική συνέντευξη με την Παραολυμπιονίκη αθλήτρια **Καραγιάννη Ανθή**, στις 20/9/2004.
2. Προσωπική συνέντευξη με τον Παραολυμπιονίκη **Καλαρά Ευθύμιο**, στις 21/9/2004.
3. Προσωπική συνέντευξη με την Παραολυμπιονίκη αθλήτρια **Κάντζα Παρασκευή**, στις 23/9/2004.
4. Προσωπική συνέντευξη με τον αθλητή **Μπαράκα Θανάση**, στις 25/9/2004.
5. Προσωπική συνέντευξη με τον αθλητή **Ταϊγανίδη Χαράλαμπο**, στις 27/9/2004.
6. Προσωπική συνέντευξη με τον Παραολυμπιονίκη αθλητή **Φύκα Κωνσταντίνο**, στις 28/9/2004.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

- Συνεντεύξεις
- Νομοθετικό πλαίσιο
για τα ΑμεΑ
- Αγωνιστικές κατηγορίες ΑμεΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες του «ΑΘΗΝΑ 2004», με πρωταρχικό στόχο τη «Γιορτή της Ανθρώπινης Θέλησης» φιλοξένησαν 4.000 θεατές από περισσότερες από 136 χώρες.

Οι ελληνικές συμμετοχές ήταν 134 Άτομα με Αναπηρία. Όλες ήταν αξιέπαινες, αξιοθαύμαστες και γέμισαν τα μάτια τους με απίστευτες εικόνες. Μέσα από την εθελοντική μας προσφορά είχαμε την ευκαιρία να προσεγγίσουμε και να συζητήσουμε με τους εξής αθλητές: Φύκας Κωνσταντίνος, Καραγιάννη Ανθή, Καλαράς Ευθύμιος, Κάντζα Παρασκευή, Μπαράκας Αθανάσιος και Ταϊγανίδης Χαράλαμπος.

Φύκας Κωνσταντίνος (Κολύμβηση, S8)

- **Η ζωή του**

Ο Κωνσταντίνος Φύκας γεννήθηκε στην Αθήνα στις 25 Ιανουαρίου 1981. Είναι ο πιο διακεκριμένος αθλητής στους Παραολυμπιακούς Αγώνες. Σε ηλικία 15 ½ χρόνων αποκτά το πρώτο του (ασημένιο) μετάλλιο στα 50 μ. ελεύθερο (Ατλάντα, 1996) και γίνεται η ελπίδα του ελληνικού ειδικού αθλητισμού. Παίρνει μέρος στην κατηγορία S8 της κολύμβησης, μια κατηγορία για αθλητές με ακρωτηριασμό. Ο σπουδαίος αθλητής χάνει το δεξί του χέρι στον τοκετό. Από νωρίς, όμως, λάτρεψε την κολύμβηση και προπονείται σκληρά για να διακριθεί στα αγωνίσματα του υγρού στίβου.

- **Κορυφαία στιγμή**

Η κορυφαία στιγμή της αθλητικής του καριέρας σημειώνεται στους Παραολυμπιακούς του Σίδνεϋ. Στα 50 μ. και 100 μ. ελεύθερο παίρνει το χρυσό μετάλλιο, καταρρίπτοντας ταυτόχρονα και στα δύο αγωνίσματα το παγκόσμιο ρεκόρ.

- **Παραολυμπιακοί 2004**

Την Πέμπτη, 9 Σεπτεμβρίου 2004, στο ναό του Ηφαίστου ανάβει τη δάδα από το βωμό και ξεκινά τη λαμπαδηδρομία για τους 12^{ους} Παραολυμπιακούς Αγώνες που διεξήχθησαν στην Αθήνα. Γίνεται σημαιοφόρος της εθνικής μας αποστολής στην τελετή έναρξης των Αγώνων. Νιώθει ιδιαίτερα τιμημένος και εθνικά υπερήφανος αφού αισθάνεται πως «υψώνεται η Ελλάδα στα χέρια του» και δίνει υπόσχεση να κάνει ό,τι καλύτερο μπορεί για τη «χώρα του».

- **Διακρίσεις – μετάλλια**

Στην κλειστή πισίνα του ΟΑΚΑ, την τρίτη αγωνιστική ημέρα των Παραολυμπιακών, ο Κωνσταντίνος Φύκας σε μια συναρπαστική μονομαχία με τον Αυστραλό συναθλητή του Μπεν Όστιν κυνηγά το χρυσό μετάλλιο. Γυρίζει πρώτος στο 50άρι και μέχρι τα 75 μ. Φαίνεται να το κατακτά. Η κούραση, όμως, στα τελευταία μέτρα της διαδρομής τον προδίδει. Ο Έλληνας Παραολυμπιονίκης με χρόνο 1.00.37 παίρνει το ασημένιο μετάλλιο και ο Αυστραλός το χρυσό που με χρόνο 59.83 κάνει νέο παγκόσμιο ρεκόρ.

Ο αργυρός Παραολυμπιονίκης στα 100 μ. ελεύθερο δεν καταφέρνει να πετύχει ένα καλό πλασάρισμα στα 100 μ. πρόσθιο της κατηγορίας SB8. Τερματίζει όγδοος (8^{ος}) με 1.23.72, αλλά ακυρώνεται ο Πολωνός Πατέρκα και καταλαμβάνει την έβδομη (7^η) θέση. «Το πρόσθιο δεν είναι το αγώνισμά μου. Ήθελα μόνο να κολυμπήσω μπροστά στο ελληνικό κοινό και να προσπαθήσω για κάτι καλό», τονίζει μετά την κούρσα. Νιώθει αδικημένος στην έναρξη των προσπαθειών του που ακυρώθηκε για αντικανονική κολύμβηση στα 100 μ. πεταλούδας της κατηγορίας S8 και αυτό το γεγονός τον αγχώνει πολύ. «Μετά τους Παραολυμπιακούς της Αθήνας σταματάω το κολύμπι», είναι τα πρώτα λόγια του 23χρονου αθλητή. Συνεχίζει, όμως, τη λαμπρή του ιστορία και εμπλουτίζει τη συλλογή του με ένα ακόμη (ασημένιο) μετάλλιο. Στα 50 μ.

ελεύθερο πετυχαίνει το δεύτερο καλύτερο χρόνο της κατηγορίας S8 (27.54) και αποκτά το ασημένιο μετάλλιο. Το χρυσό το κερδίζει ο Κινέζος Φου Ξιάο Ουάνγκ που με χρόνο 26.84 κάνει νέο παγκόσμιο ρεκόρ.

Όμως, ο αθλητής κατακτά και άλλη μία μεγάλη διάκριση στους 12^{ους} Παραολυμπιακούς Αγώνες. Από την Κυριακή, 26 Σεπτεμβρίου 2004 και ύστερα από ψηφοφορία που διεξήχθη στο Ολυμπιακό Χωριό (στην ψηφοφορία πήραν μέρος 1.829 αθλητές από όλο τον κόσμο) ο Κωνσταντίνος βρίσκεται ανάμεσα στους έξι αθλητές που εξελέγησαν στην Επιτροπή Αθλητών της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής (IPC).

Καραγιάννη Ανθή (στίβος – άλματα και δρόμοι, T13)

- **Η ζωή της**

Η Ανθή Καραγιάννη γεννήθηκε στην Καβάλα, στις 22 Σεπτεμβρίου 1981. Το ξανθό κορίτσι του στίβου δεν βλέπει από το αριστερό μάτι και αγωνίζεται στην κατηγορία T13 για άτομα με περιορισμένη όραση. Παράλληλα με τον αθλητισμό σπουδάζει Λογιστική στο Α.Τ.Ε.Ι. Καβάλας.

- **Το ξεκίνημά της**

Παίρνει μέρος για πρώτη φορά σε Παραολυμπιακούς Αγώνες, αλλά με μία βαλίτσα γεμάτη όνειρα και διακρίσεις. Το 2002 στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα της Γαλλίας κατακτά την 1^η θέση στο μήκος και τη 2^η θέση στα 100 μ. Ενώ το 2003 στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα (Ολλανδία) παίρνει το χρυσό μετάλλιο στα 100 μ., αλλά και στο μήκος.

- **Μετάλλια – διακρίσεις**

«Στις αποσκευές μου κουβαλώ και άλλα τρία χρυσά μετάλλια που τα κέρδισα στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα της Πολωνίας», λέει η Ανθή με ένα

χαμόγελο που σε αφοπλίζει. Όμως, το απόγευμα της Δευτέρας, 20 Σεπτεμβρίου 2004, η Ελληνίδα αθλήτρια του στίβου δεν θα το ξεχάσει ποτέ.

Το 23χρονο κορίτσι κληρώθηκε να τρέξει στον τελικό τω 100 μ., στον 8^ο διάδρομο που είναι δεξιά, με αποτέλεσμα να μην βλέπει τις υπόλοιπες αθλήτριες. Σε μια συγκλονιστική κούρσα η Ανθή καταλαμβάνει την 2^η θέση. Οι 4.000 θεατές που βρίσκονται στις κερκίδες του Ολυμπιακού Σταδίου την αποθεώνουν, αλλά εκείνη δεν ξέρει ακόμη αν είναι μέσα στα μετάλλια. Καταλαβαίνει μόνο πως η Ρωσίδα Σεμιόνοβα, Παραολυμπιονίκης και στο Σίδνεϋ, έχει κόψει το νήμα.

«Δεύτερη, δεύτερη, δεύτερη...», φωνάζει η προπονήτριά της που την είχε και δασκάλα στο Δημοτικό, κ. Κατερίνα Δράκου. Ο χρόνος της στα 100 μ. (T13) είναι 12.87. Η Ανθή Καραγιάννη φεύγει από την αγκαλιά της προπονήτριάς της, τυλίγεται με τη γαλανόλευκη και κάνει το γύρο του θριάμβου. «Ήταν μια επιτυχία εν μέρει αναμενόμενη», δηλώνει η Ανθή που κυνήγησε την πρωτιά το τελευταίο δευτερόλεπτο, για να καταλήξει: «Ήξερα πως η Ρωσίδα είναι γρήγορη. Αλλά δεν την περίμενα και τόσο γρήγορη».

Η παγκόσμια πρωταθλήτρια στο μήκος ελπίζει για ένα ακόμη μετάλλιο. Μετά τα 100 μ., μετέχει και στο μήκος της κατηγορίας P13, για αθλήτριες με διαταραχές όρασης, όπου και πάλι καταλαμβάνει τη 2^η θέση με άλμα στα 5 μ. 29 μ.

Την 1^η θέση κατακτά η Κουβανή Ανα Χιμένες (άλμα ->5.40 μ.), ενώ την 3^η η Λευκορωσίδα Ακσάνα Σιβίτσκογια (άλμα ->5.22 μ.). «Αυτό το μετάλλιο για μένα έχει μεγάλη γλύκα», λέει η Παραολυμπιονίκης και το αιτιολογεί: «Συγκρητικά με την ημέρα που κατέκτησα το πρώτο μου μετάλλιο, τώρα στο Ολυμπιακό Στάδιο υπήρχαν περισσότεροι θεατές».

Η Ανθή στοχεύει σ' ένα ακόμη μετάλλιο στον τελικό των 400 μ. που διεξάγεται τη Δευτέρα 27 Σεπτεμβρίου 2004. Λίγο πριν μπει στον αγώνα κάνει το σταυρό της και δηλώνει: «Ας γίνει ότι θέλει ο Θεός. Εγώ θα κάνω ό,τι

μπορώ». Ε, λοιπόν ο Θεός θέλησε να κατακτήσει το ασημένιο μετάλλιο και στα 400 μ. (T13) με χρόνο 1.00.13.

Κλείνοντας τη συνέντευξη η Ανθή Καραγιάννη ενθουσιασμένη από τη διοργάνωση και τη συμμετοχή της στους Παραολυμπιακούς Αγώνες ευχαριστεί τον κόσμο για την υποστήριξή του και εύχεται τα μετάλλια να αλλάξουν τη ζωή της.

Καλαράς Ευθύμιος (στίβος – ρίψεις, F54)

• Η ζωή του

Ο Μάκης Καλαράς γεννήθηκε στις 15 Ιουνίου 1976. Πριν από 10 χρόνια μένει παραπληγικός, έπειτα από ένα τροχαίο ατύχημα που σημειώνεται με το μηχανάκι του. Ήταν αθλητής της ελληνορωμαϊκής πάλης με διακρίσεις, ενώ για ένα χρονικό διάστημα ασχολήθηκε και με την άρση βαρών. Μετά το ατύχημά του βρίσκει διέξοδο στο ειδικό αθλητισμό, και η ζωή του αλλάζει. Τα 3½ τελευταία χρόνια αγωνίζεται στις ρίψεις. Αγαπημένο του άθλημα η δισκοβολία.

• Το ξεκίνημά του

Το 2003 σε Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Στίβου κάνει την πρώτη εμφάνισή του σε σημαντική αθλητική διοργάνωση και πετυχαίνει την 5^η καλύτερη βολή στη δισκοβολία. Πιάνει το όριο πρόκρισης για τους Παραολυμπιακούς Αγώνες τα Αθήνας και γίνεται μέλος της Εθνικής μας ομάδας.

• Μετάλλια – διακρίσεις

Ο Μάκης αυτούς τους Παραολυμπιακούς Αγώνες δεν θα τους ξεχάσει ποτέ. Την επόμενη της τελετής έναρξης μπαίνει στον αγωνιστικό χώρο και μάχεται για μια καλή θέση στην 8άδα του αγωνίσματός του και της κατηγορίας F54.

Με βολή στα 28,7 μ. πετυχαίνει την τρίτη καλύτερη επίδοση στον κόσμο και περιμένει να πάρει το χάλκινο μετάλλιο.

«Είμαι ευχαριστημένος γιατί είναι 3 ½ χρόνια αθλητής», λέει ο Έλληνας δισκοβόλος. «Δεν μου πήγαν οι βολές που ήθελα και πιστεύω ότι μπορούσα να ρίξω δύο μέτρα παραπάνω».

Ωστόσο, κάνει ένσταση στην Τεχνική Επιτροπή των Παραολυμπιακών Αγώνων και περιμένει να γίνει δεκτή, διότι πιστεύει πως ο Ιρανός αθλητής των ριψεων, Μαχτάρ Νουραφσάν (βολή στα 30,68 μ.) «έκλεψε» στην κυριολεξία το χρυσό μετάλλιο από την κατηγορία F54, ενώ θα έπρεπε να αγωνίζεται στην κατηγορία με τη μικρότερη αναπηρία, δηλαδή την F55.

Η ένσταση γίνεται δεκτή. Έτσι, ο Μάκης Καλαράς ανεβαίνει στο δεύτερο σκαλί του βήθρου για να πάρει το αργυρό μετάλλιο, ενώ το χρυσό κατακτά ο Κινέζος Φαν Λινγκ με τη βολή του στα 28,93 μ.

Ο Μάκης νιώθει δικαιωμένος. «Η Επιτροπή έπραξε σωστά», λέει. «Είδαμε τη διαφορά όλοι εμείς οι αθλητές που αγωνιζόμαστε στην κατηγορία F54. Ο Ιρανός αθλητής μπορούσε να κουνήσει τους κοιλιακούς ενώ εμείς όχι».

Το βράδυ της Δευτέρας, 20 Σεπτεμβρίου 2004, οι 3.000 θεατές, συγγενείς και φίλοι του, που βρίσκονται στο ΟΑΚΑ τον αποθεώνουν φωνάζοντας: «Ελλάς, Ελλάς, Μάκης Καλαράς». Το μετάλλιο ήταν ο κρυφός του πόθος και τώρα γίνεται πραγματικότητα.

Κλείνοντας ο Μάκης Καλαράς, δήλωσε: «Θα συνεχίσω τον πρωταθλητισμό όσο αντέχω». «Για μένα είναι δύσκολο να δεχτώ και να ακούω κάποιους να λένε πως είμαστε νικητές, ανεξαρτήτως αποτελέσματος ή Ολυμπιονίκες της θέλησης. Ο αθλητισμός δεν έχει να κάνει με αναπηρίες. Όλοι καταβάλλουμε τις ίδιες προσπάθειες, κάνουμε τα ίδια όνειρα και ίσως αυτοί που φθάνουν να πετυχαίνουν το στόχο τους, ύστερα από σκληρή δουλειά, να έχουν περισσότερη θέληση από τους άλλους. Γι' αυτό ας αφήσουν τη μιζέρια μερικοί...».

Κάντζα Παρασκευή (στίβος, δρόμος, T11)

- **Η ζωή της**

Το κορίτσι από την Αμφιλοχία γεννιέται τυφλό στις 8 Αυγούστου του 1976. Είναι το μικρότερο από τα 9 αδέρφια της οικογένειας Κάντζα. Τα αδέρφια της ζουν στην Αθήνα και είναι κοντά της στο μεγάλο θρίαμβο, αναπληρώνοντας το κενό της μητέρας της που δεν θέλει να αποχωριστεί το σπίτι της στην Αμφιλοχία.

- **Το ξεκίνημά της**

Η Βούλα Κάντζα πετυχαίνει την τρίτη καλύτερη επίδοση στην Ευρώπη το 2003, στα 100 μ. της κατηγορίας T11. Μέχρι να κερδίσει το χάλκινο μετάλλιο στους Παραολυμπιακούς της Αθήνας, για τη Βούλα αυτή η διάκριση είναι η μοναδική σε μεγάλους Αγώνες.

- **Διακρίσεις - μετάλλια**

Μπαίνει στον τελικό των 100 μ. της κατηγορίας T11 (κατηγορία για αθλητές με διαταραχές στην όραση) με τον τέταρτο καλύτερο χρόνο 13.32, που αποτελεί και νέο πανελλήνιο ρεκόρ. Η Βούλα αισθάνεται να εκπληρώνει το σκοπό της, αφού είναι πια στις 8 καλύτερες αθλήτριες του κόσμου και κατεβαίνει στο τελικό του αγώνα το βράδυ της Τρίτης, 20 Σεπτεμβρίου 2004, με άλλον αέρα.

Ο Κύπριος, προπονητής και συνοδός της Πανίκος Κυπριανού (στιπλίστας) της δίνει ένα φιλί στο μάγουλο κι εκείνη τρέχει δίπλα του με όλη τη δύναμη της ψυχής της. Τελικά καταλαμβάνει την τρίτη θέση με χρόνο 13.34. Στην πρώτη θέση βρίσκεται η Βραζιλιάνα Σάντος με χρόνο 12.55 και στη δεύτερη η Κινέζα Βου με χρόνο 12.94.

Στον τερματισμό των 100 μ. (T11), χάνεται μέσα σε αγκαλιές. Δεν βλέπει, αλλά νιώθει να έχει όλο τον κόσμο στα πόδια της. Χαμογελά τόσο που

το χαμόγελο της φωτίζει το πρόσωπο. Ακόμη και η Ανθή Καραγιάννη που πριν από λίγο έχει κερδίσει το δικό της αργυρό μετάλλιο στην κατηγορία T1, τρέχει και την αγκαλιάζει. Την παίρνει από το χέρι και ντυμένες με την ελληνική σημαία κάνουν μαζί το γύρο του θριάμβου. Η Βούλα είναι πολύ ευτυχισμένη «Αφιερώνω το χάλκινο μετάλλιο στην μνήμη του πατέρα μου που δεν ζει πια», λέει.

Την τρίτη Παραολυμπιονίκη περικυκλώνουν πολλοί δημοσιογράφοι του γραπτού και ηλεκτρονικού Τύπου. Ακόμη και από ξένο κανάλι. Οι φωνές για την Βούλα Κάντζα δεν είναι οικείες, νιώθει κυριολεκτικά να τα έχει χαμένα. Άλλωστε, πρώτη φορά της συμβαίνει κάτι τέτοιο.

Η αθλήτρια του σωματείου ΑΣΣΤΥ καταφέρνει να περάσει στον τελικό του αγωνίσματος την Πέμπτη 23 Σεπτεμβρίου 2004, στις 7:00 το απόγευμα, με χρόνο 27.48. Μπορεί να μην κέρδισε μετάλλιο, η ίδια, όμως, νιώθει τυχερή που ζει μια τέτοια εμπειρία σε Παραολυμπιακούς Αγώνες.

Κλείνοντας η Ελληνίδα Παραολυμπιονίκης, που είναι υπόλληλος στην Εθνική Τράπεζα, δηλώνει ότι: «Τα άτομα με μειωμένη όραση ή ολική τύφλωση δεν μπορούν να ανταποδώσουν το βλέμμα. Παρ' όλα αυτά σιχαινόνται τον οίκτο. Θέλουν μόνο το χειροκρότημα». «Η ψυχολογία μου είναι στα ύψη», λέει το 28χρονο κορίτσι. «Πιστεύω πως και στα 200 μ. θα πάρω μετάλλιο. Και αυτό θα το αφιερώσω στη μητέρα μου».

Μπαράκας Αθανάσιος (στίβος – άλματα, T11/F11)

- **Η ζωή του**

Ο Θανάσης Μπαράκας, που ζει στη Ρόδο, γεννήθηκε στη Γερμανία στις 22 Οκτωβρίου 1971, τυφλός. Είναι πατέρας ενός παιδιού.

- **Η πορεία του**

Το 1984 κάνει την εμφάνισή του στον ειδικό αθλητισμό. Ιδρύει τον «Δωδεκανησιακό Αθλητικό Σύλλογο» και προτρέπει να ασχοληθούν με την άθληση άτομα με αναπηρία. Με την πρώτη του συμμετοχή σε Παγκόσμιους Αγώνες και μάλιστα σε Παραολυμπιάδα, κατακτά την κορυφή. Στο Σίδνεϋ παίρνει το χρυσό μετάλλιο στο μήκος της κατηγορίας του (F11), με επίδοση 6m11cm.

Το μήκος είναι το άθλημα που του χαρίζει μετάλλια το 2002 στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Στίβου. Η επίδοσή του σ' αυτό το άθλημα είναι η τρίτη καλύτερη στην Ευρώπη.

Το 2001 κατακτά τη δεύτερη θέση και το αργυρό μετάλλιο στο τριπλούν, και στο Πανευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Τυφλών.

- **Διακρίσεις**

Ο Θανάσης μετέχει στους Αγώνες της Αθήνας με πολλές ελπίδες για διάκριση. Καταλαμβάνει την 5^η θέση στο μήκος (άλμα 5m87cm) και την 6^η στο τριπλούν, θέσεις διόλου ευκαταφρόνητες για τον Παραολυμπιονίκη μας. Στους δρόμους και στα 100 μ. έρχεται 19^{ος} ανάμεσα σε 12 αθλητές της κατηγορίας T11, με χρόνο 12.56.

Ο Θανάσης Μπαράκας, δηλώνει: «Ο αθλητισμός δίνει σημαντικό νόημα στη ζωή μου, ενώ την ώρα που αγωνίζομαι νιώθω σαν πουλί και βιώνω έντονα το αίσθημα της ελευθερίας».

Ταϊγανίδης Χαράλαμπος (κολύμβηση, S13)

- **Η ζωή του**

«Κοίτα να δεις πως τα φέρνει η μοίρα. Ποτέ δεν φανταζόμουν πως, εξαπτίας της ατυχίας μου θα ζούσα ανεπανάληπτες στιγμές. Η περιπέτειά μου

με έχει διδάξει πως ό,τι και αν σου συμβεί στη ζωή δεν πρέπει να τα παρατάς. Με αποφασιστικότητα πρέπει να προχωράς μπροστά». Αυτή είναι η φιλοσοφία της ζωής του Χαράλαμπου Ταιϊγανίδη που γεννήθηκε στις 11 Μαρτίου 1981, στο Πολύμηνο Κοζάνης.

- **Το ξεκίνημά του**

Οι τρεις φορές Παραολυμπιονίκης της κολύμβησης ήταν Πανελληνιονίκης πριν από 2 χρόνια σε πρωτάθλημα OPEN. Ο Χαράλαμπος Ταιϊγανίδης στο παρελθόν είχε κολυμπήσει στον Ποσειδώνα Κοζάνης, στον Άρη Θεσσαλονίκης και στον Ολυμπιακό. Μια σπάνια ασθένεια, όμως που προκαλεί ατροφία στους μύς των ματιών, άρχισε να του δημιουργεί πρόβλημα, με αποτέλεσμα να χάνει σιγά – σιγά την όρασή του.

Πέρυσι σε χειμερινό πρωτάθλημα OPEN για αρτιμελείς, αν και κατέλαβε την 4^η θέση, το πρόβλημα στα μάτια του ήταν έντονο. Δεν μπορούσε να εστιάσει και μπέρδευε τις διαδρομές μέσα στην πισίνα. Κυρίως χτυπούσε πάνω σε φελλούς της διπλανής διαδρομής. Οι εξετάσεις που έκαναν διέγνωσαν το πρόβλημα. Ταξίδεψε στο εξωτερικό για να του αναγνωρίσουν την αναπηρία του και, τελικά να τον κατατάξουν σε κατηγορία αθλημάτων με προβλήματα όρασης στους Παραολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας.

- **Παραολυμπιακοί 2004 – διακρίσεις – μετάλλια**

Η μεγάλη στιγμή της ζωής του καταγράφεται μπροστά στα μάτια 5.000 θεατών στο κολυμβητήριο του ΟΑΚΑ την Κυριακή 19 Σεπτεμβρίου 2004. Με χρόνο 1.01.50 στα 100 μ. πεταλούδα κατακτά το πρώτο του χρυσό μετάλλιο, ακούει τον εθνικό μας ύμνο και κάνει τους θεατές να ξεσπούν σε ζωντανά χειροκροτήματα, προφέροντας το όνομά του ρυθμικά: «Ελ Μπαμπίνο».

«Δεν περίμενα να είναι τόσο εκδηλωτικό το κοινό στους Παραολυμπιακούς Αγώνες», δηλώνει το νέο αστέρι της κολύμβησης μετά τη

νίκη του και συνεχίζει: «Ελπίζω στο επόμενο αγώνισμά μου, στα 100 μ. ύπτιο, να πάρω από τους Καναδούς το παγκόσμιο ρεκόρ».

Ο Χαράλαμπος κάνει νταμπλ στα χρυσά του μετάλλια δύο ημέρες πριν από τη λήξη των Αγώνων. Με χρόνο 1.03.98, στα 100 μ. ύπτιο της κατηγορίας S13, τερματίζει πρώτος και αποθεώνεται, για μία ακόμη φορά, από το ελληνικό κοινό.

«Το ύπτιο είναι το σπιλ μου και το χρυσό μετάλλιο για να είμαι ειλικρινής το περίμενα», εξομολογείται το παλικάρι που παραλίγο να ακυρωθεί στα τελικά του αγωνίσματος. Για το γεγονός αυτό, ο κολυμβητής μας λέει: «Πράγματι, δεν πρόσεξα καλά τον τοίχο και πήρα τη στροφή λίγο πιο μακριά απ' ό τι θα έπρεπε. Ευτυχώς, όμως, δεν υπήρξε κανένα πρόβλημα».

Στα προκριματικά του αγωνίσματος ο Έλληνας κολυμβητής κάνει χρόνο 1.03.43 και καταρρίπτει το παγκόσμιο ρεκόρ. «Ο μεγαλύτερος αντίπαλός μου είναι ο εαυτός μου», δηλώνει και ρίχνεται στη μάχη για την κατάκτηση ενός ακόμα μεταλλίου, στα 50 μ. ελεύθερο.

Τριάντα ώρες πριν οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας περάσουν στην ιστορία του θεσμού ο «Ελ Μπαμπίνο» κατακτά το αργυρό μετάλλιο και γίνεται ο πρώτος Έλληνας αθλητής που κερδίζει τρία μετάλλια στην κατηγορία του και σε μία Παραολυμπιάδα.

Τώρα ο Χαράλαμπος Τσιγανίδης κολυμπά για το Φίλιππο Θεσσαλονίκης και δίνει υπόσχεση να επαναλάβει το θρίαμβό του στους Παραολυμπιακούς Αγώνες του Πεκίνου.

Νομοθετικό πλαίσιο
για τα Άτομα
με Αναπηρία

Οι Πρότυποι Κανόνες

του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών
για την Εξίσωση των Ευκαιριών
για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

Οι Κανόνες για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες εγκρίθηκαν από τη Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. κατά την 48η Συνεδρία, στις 20 Δεκεμβρίου 1993 (Απόφαση 48/96).

Η παρούσα έκδοση πραγματοποιήθηκε
με την οικονομική υποστήριξη
του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας

Ηνωμένα Έθνη, 1994

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Τα Κράτη,

- *Εφαρμόζοντας* τη δέσμευση, βάσει του καταστατικού Χάρτη του Ο.Η.Ε., να δρουν από κοινού και ξεχωριστά, σε συνεργασία με τον Οργανισμό για την προώθηση υψηλότερων συνθηκών Ζωής, πλήρους απασχόλησης και συνθηκών οικονομικής και κοινωνικής προόδου και ανάπτυξης,

- *Διαβεβαιώνοντας* την αφοσίωσή τους στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, στην κοινωνική δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια και στην αξία της ανθρώπινης ύπαρξης όπως διακηρύσσονται στο Χάρτη,

- *Ανακαθλώντας ειδικότερα* τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία παρατίθενται στην Παγκόσμια Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τη Διεθνή Συνθήκη για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και τη Διεθνή Συνθήκη για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα,

- *Υπογραμμίζοντας* το γεγονός πως τα κείμενα αυτά διακηρύττουν ότι τα δικαιώματα που αναγνωρίζουν πρέπει να διασφαλίζονται ισότιμα για όλα τα άτομα χωρίς διάκριση,

- *Ανακαθλώντας* τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία απαγορεύει τη διάκριση λόγω αναπηρίας και απαιτεί ειδικά μέτρα ώστε να διασφαλίζονται τα δικαιώματα των παιδιών με ειδικές ανάγκες και τη Διεθνή Συνθήκη για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργατών και των Μελών των Οικογενειών τους, η οποία θεσπίζει κάποια προστατευτικά μέτρα για την αναπηρία,

- *Ανακαθλώντας επίσης* τις διατάξεις της Συνθήκης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διάκρισης εις βάρος των Γυναικών, με τις οποίες διασφαλίζονται τα δικαιώματα των κοριτσιών και γυναικών με αναπηρίες,

- *Λαμβάνοντας υπ' όψιν* τη Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, τη Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Νοητικά Υστερούντων Ατόμων, τη Διακήρυξη για την Κοινωνική Πρόοδο και Ανάπτυξη, τις Αρχές για την Προστασία των Ατόμων με Ψυχικές Ασθένειες και για τη Βελτίωση της Περίθαλψης Ψυχικής Υγείας και άλλων σχετικών οργάνων που έχουν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση,

- *Λαμβάνοντας επίσης υπ' όψιν* τις σχετικές συμβάσεις και συστάσεις που έχουν υιοθετηθεί από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, με ειδική αναφορά στη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην εργασία χωρίς διάκριση,

- *Γνωρίζοντας* τις σχετικές συστάσεις και το έργο της Οργάνωσης του Ο.Η.Ε. για την Εκπαίδευση, τις Επιστήμες και τον Πολιτισμό, ειδικότερα δε την Παγκόσμια Διακήρυξη για την Εκπαίδευση για Όλους, το έργο της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας, του Ταμείου του Ο.Η.Ε. για το Παιδί και άλλων σχετικών οργανισμών,

- *Λαμβάνοντας υπ' όψιν* τη δέσμευση εκ μέρους των Κρατών σχετικά με την Προστασία του Περιβάλλοντος,

- *Έχοντας υπ' όψιν* την καταστροφή που προκαλούν οι ένοπλες συγκρούσεις και τη χρήση υλικών που βρίσκονται σε έλλειψη για την κατασκευή όπλων,

- *Αναγνωρίζοντας* ότι το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες και ο ορισμός της εξίσωσης των ευκαιριών που εμπεριέχεται σε αυτό, συνιστούν ειλικρινή φιλοδοξία εκ μέρους της διεθνούς κοινότητας να προσδώσει στα διάφορα αυτά κείμενα και συστάσεις πρακτική και ουσιαστική σημασία,

- *Αναγνωρίζοντας* ότι η επίτευξη του στόχου της Δεκαετίας του Ο.Η.Ε. για τα Άτομα

ε Ειδικές Ανάγκες (1983-1992) να εφαρμόσει το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης, ρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη και απαιτεί επείγουσα και συνεχιζόμενη δράση,

- Ανακαθλώντας ότι το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης βασίζεται σε έννοιες που έχουν την ίδια ισχύ στις αναπτυσσόμενες και στις βιομηχανικές χώρες,

- Έχοντας την πεποίθηση ότι απαιτούνται εντατικές προσπάθειες για να απολαμβάνουν πλήρως και ισότιμα και τα άτομα με ειδικές ανάγκες τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη συμμετοχή στην κοινωνία,

- Τονίζοντας και πάλι ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι γονείς τους, οι κηδεμόνες τους, οι υποστηρικτές και οι οργανώσεις που τα εκπροσωπούν, πρέπει να συνεργάζονται ενεργά με τα Κράτη στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των μέτρων που επηρεάζουν τα αστικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά τους δικαιώματα,

- Σε συνέχεια της απόφασης του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου 1990/5 και στηριζόμενοι στα ειδικά μέτρα που απαιτούνται για την επίτευξη ισότητας ευκαιριών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, όπως αυτά αριθμούνται με λεπτομέρεια στο Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης,

- Ενέκριναν τους Πρότυπους Κανόνες για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, που παρατίθενται κατωτέρω, προκειμένου:

να τονιστεί το γεγονός ότι οποιαδήποτε ενέργεια σχετική με το ζήτημα της αναπηρίας προϋποθέτει επαρκή γνώση και εμπειρία πάνω στις συνθήκες και τις ειδικές ανάγκες των ατόμων με αναπηρίες,

να δοθεί έμφαση στο ότι η διαδικασία μέσα από την οποία κάθε πλευρά της κοινωνικής οργάνωσης καθίσταται προσβάσιμη σε όλους, αποτελεί το βασικό στόχο της κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης,

να σημειωθούν τα κρίσιμα σημεία των κοινωνικών πολιτικών για την αναπηρία, συμπεριλαμβανομένης, όπου χρειάζεται, της ενεργούς ενθάρρυνσης για τεχνική και οικονομική συνεργασία,

να διαμορφωθούν πρότυπα διαμόρφωσης της πολιτικής που απαιτείται για την επίτευξη της εξίσωσης των ευκαιριών, έχοντας υπ' όψιν τις ευρύτερες διαφορές ανάμεσα στα διάφορα τεχνικά και οικονομικά επίπεδα, το γεγονός ότι η διαδικασία πρέπει να αντανακλά την σε βάθος κατανόηση του πολιτιστικού πλαισίου μέσα στο οποίο αυτή διενεργείται, καθώς και τον κρίσιμο ρόλο των ατόμων με ειδικές ανάγκες σ' αυτήν,

να προταθούν κρατικοί μηχανισμοί για τη στενή συνεργασία μεταξύ των Κρατών, τα όργανα του Ο.Η.Ε., άλλων διακυβερνητικών φορέων και των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες,

να προταθεί ένας αποτελεσματικός μηχανισμός για την παρακολούθηση της διαδικασίας με την οποία τα Κράτη προσπαθούν να πετύχουν εξίσωση των ευκαιριών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Πρόλογος 1. Ενημέρωση

Τα Κράτη πρέπει να αναλαμβάνουν δράση με στόχο την ενημέρωση της κοινωνίας για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τα δικαιώματά τους, τις ανάγκες τους, τις δυνατότητες και τη συνεισφορά τους.

Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την παροχή από τις αρμόδιες αρχές, πληροφοριών στα άτομα με ειδικές ανάγκες, τις οικογένειές τους, τους επαγγελματίες του

χώρου και το ευρύτερο κοινό, σχετικά με τα διαθέσιμα προγράμματα και τις υπηρεσίες. Οι πληροφορίες αυτές, πρέπει να δίνονται στα άτομα με ειδικές ανάγκες σε μορφή που να διασφαλίζει γι' αυτά τα άτομα την πρόσβαση.

2. Τα Κράτη πρέπει να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να στηρίζουν εκστρατείες ενημέρωσης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τις σχετικές με αυτά πολιτικές, οι οποίες θα μεταφέρουν το μήνυμα ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι πολίτες με ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις όπως όλοι οι άλλοι, πράγμα που αιτιολογεί τη λήψη μέτρων για την κατάργηση όλων των εμποδίων που υψώνονται στην πλήρη συμμετοχή τους.
3. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν την παρουσίαση των ατόμων με ειδικές ανάγκες από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης με ένα τρόπο θετικό. Στο ζήτημα αυτό θα πρέπει να συμβουλευούνται τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
4. Τα Κράτη πρέπει να μεριμνούν ώστε τα προγράμματα δημόσιας εκπαίδευσης να διαπνέονται, από κάθε άποψη, από την αρχή της πλήρους συμμετοχής και της ισότητας.
5. Τα Κράτη πρέπει να καλούν τα άτομα με ειδικές ανάγκες καθώς και τις οικογένειές τους και τις οργανώσεις τους, να συμμετέχουν στα προγράμματα δημόσιας εκπαίδευσης που αφορούν στα ζητήματα της αναπηρίας.
6. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα να λαμβάνουν υπόψη τους και θέματα σχετικά με την αναπηρία σε όλες τις δραστηριότητές τους.
7. Τα Κράτη πρέπει να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να προωθούν προγράμματα που στοχεύουν στη διεύρυνση της ενημέρωσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες για τα δικαιώματα και τις δυνατότητες που έχουν. Το αίσθημα της αυτοδιάθεσης και η ενδυνάμωση θα βοηθήσει τα άτομα αυτά να επωφεληθούν των ευκαιριών που τους παρέχονται.
8. Η ενημέρωση πρέπει να αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της εκπαίδευσης των παιδιών με ειδικές ανάγκες και των προγραμμάτων αποκατάστασης. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει ακόμη να αλληλοβοηθούνται στο ζήτημα της ενημέρωσης, μέσω των δραστηριοτήτων των οργανώσεών τους.
9. Η ενημέρωση πρέπει να αποτελεί μέρος της εκπαίδευσης όλων των παιδιών και στοιχείο των προγραμμάτων κατάρτισης των δασκάλων, αλλιά και όλων των επαγγελματιών.

Κανόνας 2. Ιατρική περίθαλψη

Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την παροχή αποτελεσματικής ιατρικής περίθαλψης στα άτομα με ειδικές ανάγκες.

1. Τα Κράτη πρέπει να εργαστούν για τη δημιουργία προγραμμάτων που θα υλοποιούνται από ομάδες επαγγελματιών όλων των ειδικοτήτων για την έγκαιρη διάγνωση, αξιολόγηση και θεραπεία των βλαβών. Αυτό θα μπορούσε να συνεισφέρει στην πρόληψη, μείωση ή κατάργηση παραγόντων που οδηγούν στην αναπηρία. Τέτοια προγράμματα πρέπει να διασφαλίζουν την πλήρη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των οικογενειών τους σε επίπεδο εξατομικευμένης παρέμβασης και των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε επίπεδο σχεδιασμού και αξιολόγησης.
2. Η τοπική κοινότητα πρέπει να εκπαιδευτεί σε ζητήματα όπως η έγκαιρη διάγνωση των βλαβών, η παροχή πρώτων βοηθειών και η παραπομπή στις αρμόδιες υπηρεσίες.

3. Τα Κράτη πρέπει να φροντίζουν για τη διασφάλιση παροχής ιατρικής περίθαλψης στα άτομα με ειδικές ανάγκες, ειδικότερα δε στα νεογνά και τα παιδιά, ίσου επιπέδου και μέσα στα πλαίσια του ίδιου συστήματος περίθαλψης που παρέχεται στα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας.
4. Τα Κράτη πρέπει να φροντίζουν ώστε το ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό να είναι επαρκώς καταρτισμένο και εξοπλισμένο ώστε να παρέχει ιατρική φροντίδα στα άτομα με ειδικές ανάγκες, αλλήλ και να έχει πρόσβαση στις σχετικές μεθόδους και τεχνολογίες θεραπείας.
5. Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την επαρκή κατάρτιση του ιατρικού, παραϊατρικού και κάθε άλλου σχετικού προσωπικού, έτσι ώστε να μην παρέχουν ακατάλληλες συμβουλές στους γονείς, περιορίζοντας έτσι τις δυνατότητες που μπορεί να έχουν τα παιδιά τους. Η εκπαίδευση αυτή πρέπει να είναι συνεχιζόμενη και να στηρίζεται στις τελευταίες διαθέσιμες πληροφορίες.
6. Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την παροχή προς τα άτομα με ειδικές ανάγκες κάθε αντίστοιχης αγωγής και θεραπείας που χρειάζονται για να διατηρήσουν ή να βελτιώσουν το λειτουργικό τους επίπεδο.

Κανόνας 3. Αποκατάσταση*

Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την παροχή υπηρεσιών αποκατάστασης στα άτομα με ειδικές ανάγκες, προκειμένου αυτά να πετύχουν και να διατηρήσουν το βέλτιστο επίπεδο αυτονομίας και λειτουργικότητας.

1. Τα Κράτη πρέπει να αναπτύξουν εθνικά προγράμματα αποκατάστασης για όλες τις ομάδες ατόμων με ειδικές ανάγκες. Τέτοια προγράμματα πρέπει να βασίζονται στις πραγματικές ανάγκες των ατόμων αυτών και στις αρχές της πλήρους συμμετοχής και ισότητας.
2. Τα προγράμματα αυτά πρέπει να περιλαμβάνουν μια ευρεία σειρά από δραστηριότητες, όπως βασική επαγγελματική εκπαίδευση, συμβουλευτικές υπηρεσίες για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τις οικογένειές τους, ανάπτυξη αυτονομίας και κατά περίπτωση υπηρεσίες αξιολόγησης και καθοδήγησης.
3. Όλα τα άτομα με ειδικές ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων αυτών με βαριές και/ή πολλαπλές αναπηρίες, τα οποία χρειάζονται αποκατάσταση, πρέπει να έχουν πρόσβαση σ' αυτήν.
4. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι οικογένειές τους πρέπει να είναι σε θέση να συμμετέχουν στο σχεδιασμό και την οργάνωση των υπηρεσιών αποκατάστασης που τους αφορούν.
5. Όλες οι υπηρεσίες αποκατάστασης πρέπει να είναι διαθέσιμες στην τοπική κοινότητα όπου ζουν τα άτομα που τις χρειάζονται. Σε ορισμένες περιπτώσεις βέβαια, προκειμένου να επιτευχθεί κάποιος συγκεκριμένος εκπαιδευτικός στόχος, μπορούν να οργανώνονται ειδικά τμήματα αποκατάστασης περιορισμένης διάρκειας, όπου χρειάζεται, κατ' οίκον.
6. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι οικογένειές τους πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στην αποκατάσταση, για παράδειγμα ως εκπαιδευτές, σύμβουλοι ή δάσκαλοι.
7. Τα Κράτη πρέπει να κάνουν χρήση της εξειδικευμένης γνώσης των οργανώσεων

*Θεμελιώδης έννοια στην πολιτική για την αναπηρία

των ατόμων με ειδικές ανάγκες όταν πρόκειται να διαμορφώσουν ή να αξιολογήσουν τα προγράμματα αποκατάστασης.

Κανόνας 4. Υπηρεσίες υποστήριξης

Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν τη δημιουργία και παροχή υπηρεσιών υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών βοηθημάτων για άτομα με ειδικές ανάγκες, ώστε να τα βοηθήσουν στην αύξηση του επιπέδου αυτονομίας στην καθημερινή τους ζωή και στην άσκηση των δικαιωμάτων τους.

1. Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την παροχή τεχνικών βοηθημάτων και εξοπλισμού, προσωπικής βοήθειας και διερμηνείας, σύμφωνα με τις ανάγκες των ατόμων, γιατί αποτελούν σημαντικά μέσα για την επίτευξη της ισότητας ευκαιριών.
2. Τα Κράτη πρέπει να στηρίζουν την ανάπτυξη, παραγωγή, διανομή και συντήρηση των τεχνικών βοηθημάτων και του εξοπλισμού, καθώς και της γνώσης πάνω σ' αυτά.
3. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου πρέπει να αξιοποιηθεί η τεχνογνωσία που υπάρχει ευρύτερα. Σε Κράτη όπου υπάρχει βιομηχανία υψηλού επιπέδου τεχνολογίας, θα πρέπει αυτή να αξιοποιείται πλήρως για τη βελτίωση των προδιαγραφών και της αποτελεσματικότητας των βοηθημάτων και του εξοπλισμού. Είναι σημαντικό να δοθούν κίνητρα για την ανάπτυξη και παραγωγή απλών και φθηνών βοηθημάτων, χρησιμοποιώντας ντόπια υλικά και εγκαταστάσεις όταν αυτό είναι δυνατόν. Τα ίδια τα άτομα με ειδικές ανάγκες θα μπορούσαν να εμπλεκθούν στην παραγωγή τέτοιων βοηθημάτων.
4. Τα Κράτη πρέπει να αναγνωρίσουν ότι όλη τα άτομα με ειδικές ανάγκες που χρειάζονται τεχνικά βοηθήματα πρέπει να έχουν πρόσβαση σ' αυτά, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής βοήθειας. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι τα τεχνικά βοηθήματα και ο εξοπλισμός παρέχονται δωρεάν ή σε τιμές χαμηλές τόσο, ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες ή οι οικογένειές τους να είναι σε θέση να τα αγοράσουν.
5. Στα προγράμματα αποκατάστασης για την παροχή τεχνικών βοηθημάτων και εξοπλισμού, τα Κράτη πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν τους τις ιδιαίτερες ανάγκες των αγοριών και κοριτσιών με αναπηρίες, σε ότι αφορά στο σχεδιασμό, την ανθεκτικότητα και τη συμβατότητα των βοηθημάτων και του εξοπλισμού με την ηλικία.
6. Τα Κράτη πρέπει να στηρίζουν τη δημιουργία και παροχή προγραμμάτων προσωπικής βοήθειας και διερμηνείας, ιδιαίτερα για άτομα με βαριές ή/και πολλαπλές αναπηρίες. Τέτοια προγράμματα θα αυξήσουν το επίπεδο συμμετοχής των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε δραστηριότητες της καθημερινής ζωής στο σπίτι, στη δουλειά, στο σχολείο και στις δραστηριότητες αναψυχής.
7. Τα προγράμματα προσωπικής βοήθειας πρέπει να σχεδιαστούν με τρόπο ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες που θα τα χρησιμοποιήσουν να έχουν αποφασιστική επίδραση στον τρόπο με τον οποίο τα προγράμματα αυτά θα εκτελούνται.

II. ΠΕΔΙΑ-ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Κανόνας 5. Πρόσβαση

Τα Κράτη πρέπει να αναγνωρίζουν τη σημασία της πρόσβασης στη διαδικασία εξίσωσης των ευκαιριών σε όλες τις πλευρές της κοινωνίας. Για τα άτομα με ειδικές ανάγκες κάθε κατηγορίας, τα Κράτη θα πρέπει: (α) να εισάγουν προγράμματα δράσης που θα καταστήσουν το φυσικό περιβάλλον προσβάσιμο και (β) να αναλάβουν

μέτρα για την πρόσβαση στην πληροφορόρηση και την επικοινωνία.

(α) Πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον

1. Τα Κράτη πρέπει να προβούν σε μέτρα για την εξάλειψη των εμποδίων που δεν επιτρέπουν την πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον, δηλαδή να θέσουν προδιαγραφές και γενικές αρχές και να θεσπίσουν νομοθεσία, η οποία θα διασφαλίζει την πρόσβαση σε διάφορους τομείς, όπως είναι η στέγαση, τα κτίρια, τα μέσα μαζικής μεταφοράς και μετακίνησης, οι δρόμοι και άλλοι υπαίθριοι χώροι.
2. Τα Κράτη πρέπει να φροντίζουν ώστε οι αρχιτέκτονες, οι μηχανικοί και όλοι όσοι ασχολούνται επαγγελματικά με το σχεδιασμό και την κατασκευή του φυσικού περιβάλλοντος, να έχουν πρόσβαση σε επαρκείς γνώσεις για την υπάρχουσα πολιτική για την αναπηρία και τα μέτρα για την επίτευξη της πρόσβασης.
3. Οι απαιτήσεις σε ότι αφορά την πρόσβαση πρέπει να περιλαμβάνονται στο σχέδιο και την κατασκευή του φυσικού περιβάλλοντος από την αρχή της διαδικασίας σχεδιασμού.
4. Οι αρμόδιοι πρέπει να συμβουλεύονται τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες όταν διαμορφώνουν τις προδιαγραφές και τους κανόνες για την πρόσβαση. Ακόμη, οι οργανώσεις αυτές πρέπει να ασχολούνται σε τοπικό επίπεδο από το αρχικό στάδιο σχεδιασμού, όταν σχεδιάζεται η κατασκευή δημοσίων έργων, διασφαλίζοντας έτσι την επίτευξη της μέγιστης δυνατής πρόσβασης.

(β) Πρόσβαση στην πληροφορόρηση και την επικοινωνία

5. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και - όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο - οι οικογένειές τους και οι υποστηρικτές τους, πρέπει να έχουν πλήρη πρόσβαση σε πληροφορίες για τη διάγνωση, τα δικαιώματα και τις διαθέσιμες υπηρεσίες και προγράμματα, σε όλα τα στάδια. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να παρουσιάζονται σε μορφή προσβάσιμη για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.
6. Τα Κράτη πρέπει να διαμορφώσουν στρατηγικές για να καταστούν οι υπηρεσίες παροχής πληροφοριών και τεκμηρίωσης προσβάσιμες στις διάφορες ομάδες ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η γραφή Braille, υπηρεσίες δακτυλογράφησης, μεγάλος τύπος γραμμάτων και κάθε άλλη πρόσφορη τεχνολογία, πρέπει να χρησιμοποιείται για να αποκτούν πρόσβαση στις γραπτές πληροφορίες και την τεκμηρίωση τα άτομα με προβλήματα όρασης. Ομοίως, πρόσφορες τεχνολογικές μέθοδοι πρέπει να αξιοποιούνται για να αποκτούν πρόσβαση στις προφορικές πληροφορίες άτομα με προβλήματα ακοής ή χαμηλά επίπεδα αντίληψης.
7. Θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο χρήσης της νοηματικής γλώσσας στην εκπαίδευση των κωφών παιδιών, στις οικογένειές τους και στις κοινότητες. Θα πρέπει ακόμη να παρέχονται υπηρεσίες διερμηνείας νοηματικής, ώστε να διευκολύνεται η επικοινωνία των κωφών με τους υπόλοιπους ανθρώπους.
8. Πρέπει επίσης να μελετηθούν και οι ανάγκες των ατόμων με άλλου είδους προβλήματα στην επικοινωνία.
9. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ιδιαίτερα δε την τηλεόραση, το ραδιόφωνο και τις εφημερίδες, να καθιστούν τα προγράμματά τους προσβάσιμα.
10. Τα Κράτη πρέπει να φροντίσουν ώστε η νέα ηλεκτρονική πληροφορία και τα συστήματα υπηρεσιών που προσφέρονται στο κοινό να είναι είτε από την αρχή προσβάσιμα, είτε να προσαρμόζονται, ώστε να έχουν πρόσβαση σε αυτά και τα άτομα με ειδικές ανάγκες.
11. Οι οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να γνωμοδοτούν όταν δια-

μορφώνονται μέτρα προκειμένου να καταστούν οι υπηρεσίες πληροφόρησης προσβάσιμες.

Κανόνας 6. Εκπαίδευση

Τα Κράτη πρέπει να αναγνωρίζουν την αρχή της ισότητας ευκαιριών στη βασική, μέση και ανώτατη εκπαίδευση για τα παιδιά, τους νέους και τους ενήλικες με ειδικές ανάγκες, σε ενταγμένες δομές. Πρέπει να φροντίζουν ώστε η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του εκπαιδευτικού συστήματος.

1. Οι γενικές εκπαιδευτικές αρχές είναι υπεύθυνες για την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες μέσα σε ενταγμένες δομές. Η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του εθνικού συστήματος εκπαίδευσης, επεξεργασίας της διδακτέας ύλης και οργάνωσης των σχολείων.
2. Η εκπαίδευση στα κανονικά σχολεία προϋποθέτει την παροχή υπηρεσιών διερμηνείας και άλλων κατάλληλων υποστηρικτικών υπηρεσιών. Πρέπει ακόμη να παρέχονται επαρκής πρόσβαση, καθώς και υποστηρικτικές υπηρεσίες, σχεδιασμένες έτσι που να καλύπτουν τις ανάγκες των ατόμων με διαφορετικές αναπηρίες.
3. Οι ομάδες γονέων και οι οργανώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία σε όλα τα επίπεδα.
4. Στα Κράτη που η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική, θα πρέπει να παρέχεται σε όλα τα αγόρια και κορίτσια, με κάθε είδους και κάθε βαθμό αναπηρίας, ακόμη και του πιο σοβαρού.
5. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στους εξής τομείς:
  - α) Τα πολύ μικρά παιδιά με ειδικές ανάγκες.
  - β) Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες προσχολικής ηλικίας.
  - γ) Τους ενήλικες με ειδικές ανάγκες, ειδικά τις γυναίκες.
6. Για να διευκολυνθεί η παροχή εκπαίδευσης προς άτομα με ειδικές ανάγκες στο πλαίσιο του γενικού συστήματος εκπαίδευσης, τα Κράτη πρέπει:
  - α) Να διαθέτουν μια σαφή πολιτική, κατανοητή και αποδεκτή από το σχολείο, αλληλά και από την ευρύτερη κοινωνία
  - β) Να διαθέτουν ένα ευέλικτο διδακτικό πρόγραμμα, με δυνατότητες προσθηκών και προσαρμογών
  - γ) Να παρέχουν ποιοτικά διδακτικά μέσα και συνεχιζόμενη κατάρτιση και υποστήριξη στους δασκάλους
7. Η ενταγμένη εκπαίδευση και τα προγράμματα που υλοποιούνται σε επίπεδο κοινότητας πρέπει να αντιμετωπίζονται ως συμπληρωματικές προσεγγίσεις για την παροχή αποτελεσματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Τα εθνικά προγράμματα πρέπει να ενθαρρύνουν τις κοινότητες να χρησιμοποιούν και να διευρύνουν τα μέσα τους ώστε να παρέχουν εκπαίδευση σε τοπικό επίπεδο στα άτομα με ειδικές ανάγκες.
8. Σε καταστάσεις όπου το γενικό εκπαιδευτικό σύστημα δεν ανταποκρίνεται ακόμη επαρκώς στις ανάγκες όλων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο παροχής ειδικής εκπαίδευσης, η οποία θα στοχεύει στην προετοιμασία των μαθητών για την ένταξή τους στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα. Η ποιότητα μιας τέτοιας μορφής εκπαίδευσης πρέπει να αντανακλά τις ίδιες προδιαγραφές και φιλοδοξίες με τη γενική εκπαίδευση και θα πρέπει να είναι στενά συνδεδεμένη με αυτήν. Στους μαθητές με ειδικές ανάγκες πρέπει να διατίθενται κατά

βάση, τα ίδια εκπαιδευτικά κονδύλια που διατίθενται για τους υπόλοιπους μαθητές. Τα Κράτη πρέπει να επιδιώκουν τη σταδιακή ένταξη των υπηρεσιών ειδικής εκπαίδευσης στο σύστημα γενικής εκπαίδευσης. Είναι βέβαια αντιληπτό, ότι σε ορισμένες περιπτώσεις η ειδική εκπαίδευση μπορεί να είναι περιστασιακά πιο κατάλληλη για μερικούς μαθητές με ειδικές ανάγκες.

Λόγω των ιδιαίτερων αναγκών επικοινωνίας των κωφών και τυφλών ατόμων, είναι δυνατόν να είναι πλέον σκόπιμο η εκπαίδευσή τους να παρέχεται σε ειδικά σχολεία ή ακόμη σε ειδικά τμήματα και μονάδες μέσα στα γενικά σχολεία. Στο αρχικό στάδιο ειδικότερα, η προσοχή πρέπει να εστιαστεί σε εκπαίδευση με πολιτιστική ευαισθησία, η οποία θα έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη επαρκούς δυνατότητας επικοινωνίας και μέγιστη αυτονομία για τους ανθρώπους που είναι κωφοί ή τυφλοί.

Κανόνας 7. Απασχόληση.

Τα Κράτη οφείλουν να αναγνωρίσουν την ανάγκη για τα άτομα με ειδικές ανάγκες να ενδυναμωθούν, προκειμένου να είναι σε θέση να ασκούν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους, ειδικά στον τομέα της εργασίας. Στις αστικές αλλά και τις αγροτικές περιοχές, θα πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες για παραγωγική και επικερδή απασχόληση στην αγορά εργασίας.

Οι νόμοι και οι κανονισμοί στον τομέα της απασχόλησης δεν θα πρέπει να περιλαμβάνουν διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με ειδικές ανάγκες και δεν θα πρέπει να θέτουν εμπόδια στην απασχόλησή τους.

Τα Κράτη πρέπει να στηρίζουν ενεργά την ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην ανοικτή απασχόληση. Η υποστήριξη αυτή μπορεί να προέλθει μέσα από μια σειρά μέτρα, όπως η επαγγελματική κατάρτιση, τα συστήματα ποσοτώσεων, τα δάνεια ή οι επιχορηγήσεις για μικρές επιχειρήσεις, τα αποκλειστικά συμβόλαια ή δικαιώματα προτεραιότητας παραγωγής, οι φοροαπαλλαγές, οι ευνοϊκές συμβάσεις και άλλη τεχνική ή οικονομική βοήθεια σε επιχειρήσεις που απασχολούν άτομα με ειδικές ανάγκες. Τα Κράτη πρέπει ακόμη να ενθαρρύνουν τους εργοδότες να κάνουν τις εύλογες προσαρμογές ώστε να δέχονται τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Τα κρατικά προγράμματα πρέπει να περιλαμβάνουν:

α) Μέτρα για το σχεδιασμό και την προσαρμογή των χώρων εργασίας και των εγκαταστάσεων, με τρόπο ώστε να είναι προσβάσιμα σε άτομα με διαφορετικού τύπου αναπηρίες.

β) Υποστήριξη στη χρήση νέων τεχνολογιών και στην εξέλιξη και παραγωγή τεχνικών βοηθημάτων, εργαλείων και εξοπλισμού, καθώς και μέτρα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στα βοηθήματα και τον εξοπλισμό αυτό, ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες να είναι σε θέση να αποκτήσουν και να διατηρήσουν μια θέση εργασίας.

γ) Παροχή κατάλληλης κατάρτισης και τοποθέτησης σε θέση εργασίας, καθώς και παροχή συνεχιζόμενης υποστήριξης, με τη μορφή προσωπικής βοήθειας ή διερμηνείας.

Τα Κράτη πρέπει να ξεκινήσουν και να υποστηρίξουν τις εκστρατείες ενημέρωσης της κοινής γνώμης με στόχο την εξάλειψη των αρνητικών στάσεων και των προκαταλήψεων εναντίον των εργαζόμενων με ειδικές ανάγκες.

Με την ιδιότητά τους ως εργοδότες, τα Κράτη πρέπει να δημιουργούν ευνοϊκές

συνθήκες απασχόλησης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στο δημόσιο τομέα.

6. Τα Κράτη, οι οργανώσεις εργαζομένων και οι εργοδότες πρέπει να συνεργάζονται για την διασφάλιση δίκαιης πολιτικής προσλήψεων και προαγωγών, συνθηκών εργασίας, μισθοδοσίας, μέτρων για τη βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας, έτσι ώστε να προλαμβάνονται τραυματισμοί ή βλάβες και μέτρων για την αποκατάσταση εργαζόμενων που υπέστησαν εργατικό ατύχημα.
7. Ο στόχος πρέπει να είναι πάντοτε τα άτομα με ειδικές ανάγκες να βρίσκουν δουλειά στην ανοικτή αγορά εργασίας. Για τα άτομα εκείνα που αυτό δεν είναι δυνατό θα πρέπει να δημιουργηθούν εναλλακτικές δομές, με τη δημιουργία μικρών μονάδων προστατευμένης ή υποστηριζόμενης απασχόλησης. Είναι απαραίτητο η ποιότητα των προγραμμάτων αυτών να αξιολογείται με βάση την επάρκειά τους στην παροχή ευκαιριών στα άτομα με ειδικές ανάγκες να βρίσκουν απασχόληση στην αγορά εργασίας.
8. Πρέπει να ληφθούν επίσης μέτρα για τη συμπερίληψη ατόμων με ειδικές ανάγκες στα προγράμματα κατάρτισης και απασχόλησης που υλοποιούνται στον ιδιωτικό τομέα.
9. Τα Κράτη, οι ενώσεις εργαζομένων και οι εργοδότες πρέπει να συνεργάζονται με τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες στο σχεδιασμό μέτρων για τη δημιουργία ευκαιριών στην κατάρτισή και την απασχόληση, μέτρα όπως η ευελιξία των ωραρίων, η μερική απασχόληση, οι συνεταιρισμοί, η αυτό-απασχόληση και η φροντίδα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Κανόνας 8. Διατήρηση εισοδήματος και κοινωνική ασφάλιση

Τα Κράτη φέρουν την ευθύνη παροχής στα άτομα με ειδικές ανάγκες κοινωνικής ασφάλισης και διατήρησης του εισοδήματος.

1. Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν επαρκές εισόδημα στα άτομα με ειδικές ανάγκες τα οποία, εξ αιτίας της αναπηρίας τους ή άλλων παραγόντων που σχετίζονται με αυτήν, έχασαν προσωρινά ή υπέστησαν μείωση του εισοδήματός τους ή στερούνται ευκαιριών απασχόλησης. Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν η παροχή υποστήριξης να λαμβάνει υπ' όψιν τα έξοδα που πολύ συχνά προκύπτουν για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τις οικογένειές τους λόγω της αναπηρίας τους.
2. Στις χώρες όπου η κοινωνική ασφάλιση ή άλλα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας υπάρχουν ή δημιουργούνται για το σύνολο του πληθυσμού, τα Κράτη πρέπει να φροντίζουν τα συστήματα αυτά να μην εξαιρούν ή να μην εμπεριέχουν διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
3. Τα Κράτη πρέπει ακόμη να διασφαλίζουν την παροχή εισοδήματος και την προστασία κοινωνικής ασφάλισης σε άτομα που έχουν αναλάβει την φροντίδα ενός ατόμου με ειδικές ανάγκες.
4. Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να περιλαμβάνουν κίνητρα για επανάκτηση από τα άτομα με ειδικές ανάγκες της ικανότητάς τους για επικερδή απασχόληση. Τα συστήματα αυτά πρέπει να παρέχουν ή να συνεισφέρουν στην οργάνωση, ανάπτυξη και επιδότηση της επαγγελματικής κατάρτισης. Ακόμη, θα πρέπει να βοηθούν τις υπηρεσίες τοποθέτησης σε εργασία.
5. Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να παρέχουν κίνητρα ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες να αναζητούν απασχόληση προκειμένου να αποκτήσουν ή να επανακτήσουν την ικανότητά τους να βγάζουν το εισόδημά τους μέσα από μια επικερδή εργασία.

5. Τα επιδόματα πρέπει να διατηρούνται για όσο καιρό διατηρείται και η αναπηρία, με τρόπο όμως που να μην αποθαρρύνεται το άτομο να αναζητήσει εργασία. Τέτοια επιδόματα πρέπει να ελαττώνονται ή να τερματίζονται όταν τα άτομα με την αναπηρία αποκτά επαρκές και σταθερό εισόδημα.
7. Τα Κράτη, στις χώρες όπου οι κοινωνικές ασφαλίσεις παρέχονται σε μεγάλο βαθμό από τον ιδιωτικό τομέα, πρέπει να ενθαρρύνουν τις τοπικές κοινότητες, τις οργανώσεις πρόνοιας και τις οικογένειες να λαμβάνουν μέτρα αυτοβοηθείας και να παρέχουν κίνητρα για απασχόληση ή συναφείς με αυτήν δραστηριότητες για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Κανόνας 9. Οικογενειακή ζωή και προσωπική ακεραιότητα

Τα Κράτη πρέπει να προωθούν την πλήρη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην οικογενειακή ζωή. Πρέπει να προωθούν το δικαίωμά τους στην ατομική ακεραιότητα και να φροντίζουν ώστε οι νόμοι να μην κάνουν διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε ότι αφορά τις σεξουαλικές τους σχέσεις, το γάμο και την πατρότητα/μητρότητα.

1. Στα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να δίνεται η δυνατότητα να ζουν με τις οικογένειές τους. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν την ένταξη των κατάλληλων προτύπων σε ότι αφορά την αναπηρία και τις επιπτώσεις της στην οικογενειακή ζωή, στις υπηρεσίες συμβουλευτικής της οικογένειας. Οι υπηρεσίες ανακούφισης και εξυπηρέτησης πρέπει να είναι διαθέσιμες στις οικογένειες που έχουν άτομο με ειδικές ανάγκες. Τα Κράτη πρέπει να διευκολύνουν τα άτομα που επιθυμούν να υιοθετήσουν ή να αναλάβουν ως ανάδοχοι ένα παιδί ή έναν ενήλικα με ειδικές ανάγκες.
2. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες δεν πρέπει να στερούνται των ευκαιριών να βιώνουν τη σεξουαλικότητά τους, να έχουν σεξουαλικές σχέσεις και να έχουν την εμπειρία της μητρότητας/πατρότητας. Λαμβάνοντας υπόψη τις δυσκολίες που μπορεί να συναντήσουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες για να παντρευτούν και να δημιουργήσουν οικογένεια, τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν τη δημιουργία αντίστοιχων συμβουλευτικών υπηρεσιών. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να έχουν την ίδια πρόσβαση με τους υπόλοιπους στις μεθόδους οικογενειακού προγραμματισμού, καθώς επίσης και σε πληροφορίες για τη σεξουαλική λειτουργία του σώματός τους, οι οποίες θα πρέπει να διατίθενται στην κατάλληλη μορφή.
5. Τα Κράτη πρέπει να προωθούν μέτρα για την αλλαγή των αρνητικών στάσεων που επικρατούν ακόμη στην κοινωνία ως προς το γάμο, τη σεξουαλικότητα και την πατρότητα / μητρότητα των ατόμων με ειδικές ανάγκες, ειδικότερα των κοριτσιών και των γυναικών με αναπηρίες. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης πρέπει να ενθαρρύνονται ώστε να παίζουν σημαντικό ρόλο στην εξάλειψη αυτών των αρνητικών στάσεων.
4. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι οικογένειές τους, πρέπει να είναι πλήρως ενημερωμένοι για τη ρήψη προφυλάξεων κατά της σεξουαλικής ή άλλης μορφής κακοποίησης. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στην κακοποίηση μέσα στην οικογένεια, την κοινότητα ή τα ιδρύματα και είναι ανάγκη να εκπαιδευτούν για τους τρόπους με τους οποίους θα αποφύγουν την κακοποίηση, να αναγνωρίζουν τότε η κακοποίηση έχει συμβεί και να την αναφέρουν.

Κανόνας 10. Πολιτισμός

Τα Κράτη πρέπει να φροντίζουν για την ισότιμη ένταξη και συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε πολιτιστικές δραστηριότητες.

1. Τα Κράτη πρέπει να μεριμνούν ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες να έχουν την ευκαιρία να αξιοποιούν τη δημιουργικότητά τους, το καλλιτεχνικό και πνευματικό τους δυναμικό, όχι μόνο για δικό τους όφελος, αλλά για τον εμπλουτισμό της κοινότητάς τους, είτε είναι σε αστική είτε σε αγροτική περιοχή. Παραδείγματα τέτοιων δραστηριοτήτων είναι ο χορός, η μουσική, η λογοτεχνία, το θέατρο, η ζωγραφική και η γλυπτική. Ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, πρέπει να δοθεί έμφαση στις παραδοσιακές και σύγχρονες μορφές τέχνης, όπως οι μαριονέτες, η αφήγηση και η απαγγελία.
2. Τα Κράτη πρέπει να προωθούν την προσπελασιμότητα και την διαθεσιμότητα χώρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών, όπως είναι τα θέατρα, τα μουσεία, ή οι κινηματογράφοι και σε άτομα με ειδικές ανάγκες.
3. Τα Κράτη πρέπει να προωθούν την ανάπτυξη και τη χρήση τεχνολογίας που θα καθιστά τη λογοτεχνία, τις ταινίες και το θέατρο, προσβάσιμα και στα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Κανόνας 11. Αναψυχή και αθλητισμός

Τα Κράτη πρέπει να λάβουν μέτρα ώστε τα άτομα με ειδικές ανάγκες να αποκτήσουν ίσες ευκαιρίες για αναψυχή και αθλητισμό

1. Τα Κράτη πρέπει να προβούν σε μέτρα που θα καταστήσουν τους χώρους αναψυχής και αθλητισμού, τα ξενοδοχεία, τις πιάζ, τα γήπεδα, τα γυμναστήρια, κ.τ.λ., προσβάσιμα σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Τα μέτρα αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν υποστήριξη του προσωπικού στην αναψυχή και τον αθλητισμό, καθώς και προγράμματα ανάπτυξης μεθόδων συμμετοχής, πληροφόρησης και κατάρτισης.
2. Οι τουριστικές αρχές, τα ταξιδιωτικά γραφεία, τα ξενοδοχεία, οι οργανώσεις εθελοντών και όλοι όσοι συμμετέχουν στην διοργάνωση δραστηριοτήτων αναψυχής ή ταξιδιών, πρέπει να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε όλους, λαμβάνοντας υπόψη και τις ειδικές ανάγκες των ατόμων με κάποια αναπηρία. Για τη διευκόλυνση αυτής της διαδικασίας πρέπει να παρέχεται η κατάλληλη κατάρτιση.
3. Οι αθλητικοί σύλλογοι πρέπει να ενθαρρύνονται να δημιουργούν ευκαιρίες συμμετοχής και των ατόμων με ειδικές ανάγκες στις δραστηριότητές τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις και μόνον η πρόβλεψη πρόσβασης ατόμων με ειδικές ανάγκες σε τέτοιες δραστηριότητες, αρκεί για να ανοίξουν οι ευκαιρίες για συμμετοχή. Σε άλλες περιπτώσεις, όπου αυτό απαιτείται, θα πρέπει να γίνονται ειδικές διευθετήσεις ή να οργανώνονται ειδικά αθλήματα. Τα Κράτη πρέπει να στηρίζουν την συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε εθνικές και διεθνείς αθλητικές συναντήσεις.
4. Οι διοργανωτές των δραστηριοτήτων αθλητισμού και αναψυχής πρέπει να συμβουλεύονται τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες όταν αναπτύσσουν δράσεις για τα άτομα αυτά.

Κανόνας 12. Θρησκεία

Τα Κράτη πρέπει να μεριμνούν για την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην θρησκευτική ζωή της κοινότητάς τους.

1. Τα Κράτη πρέπει, σε συνεργασία με τις θρησκευτικές αρχές, να προωθούν μέτρα για την κατάρτιση των διακρίσεων και την πρόσβαση των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε θρησκευτικές δραστηριότητες.

Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν την ενημέρωση για ζητήματα αναπηρίας στα θρησκευτικά ιδρύματα και τις αντίστοιχες οργανώσεις. Πρέπει επίσης, στην εκπαίδευση ατόμων σε θρησκευτικά επαγγέλματα και στα προγράμματα επιμόρφωσης να συμπεριλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν στην αναπηρία.

Τα κράτη πρέπει ακόμη να ενθαρρύνουν την πρόσβαση των ατόμων με αισθητηριακές αναπηρίες στη θρησκευτική λογοτεχνία.

Τα Κράτη και/ή οι θρησκευτικές οργανώσεις πρέπει να συμβουλεύονται τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες όταν διαμορφώνουν μέτρα για την ισότιμη συμμετοχή τους στις θρησκευτικές δραστηριότητες.

I. ΜΕΤΡΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Ανόδας 13. Πληροφόρηση και έρευνα

Τα Κράτη έχουν την τελική ευθύνη για την συλλογή και διάχυση της πληροφόρησης για τις συνθήκες ζωής των ατόμων με ειδικές ανάγκες και για την προώθηση τεταμένης έρευνας για όλα τα θέματα, συμπεριλαμβανομένων των εμποδίων που επηρεάζουν τη ζωή των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Τα Κράτη πρέπει σε τακτά χρονικά διαστήματα να συγκεντρώνουν στατιστικά στοιχεία ως προς το φύλο και άλλες παραμέτρους σε ότι αφορά στις συνθήκες διαβίωσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η συλλογή τέτοιων στοιχείων πρέπει να διενεργείται σε συνδυασμό με εθνικές απογραφές και έρευνες. Μπορεί ακόμη να εκτελείται σε στενή συνεργασία, μεταξύ άλλων, με πανεπιστήμια, ιδρύματα ερευνών και οργανώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η συλλογή των στοιχείων πρέπει να περιλαμβάνει ερωτήσεις για τα προγράμματα και τις υπηρεσίες που υπάρχουν.

Τα Κράτη πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο δημιουργίας μιας τράπεζας πληροφοριών σχετικά με την αναπηρία, η οποία θα περιλαμβάνει στατιστικά στοιχεία για τις διαθέσιμες υπηρεσίες και τα προγράμμάτα, καθώς και για τις διαφορετικές ομάδες ανθρώπων με ειδικές ανάγκες. Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας θα πρέπει να έχουν διαρκώς υπ' όψιν τους την ανάγκη να προστατευτεί η προσωπική ακεραιότητα και η ιδιωτική ζωή του ατόμου.

Τα Κράτη πρέπει να διενεργούν και να επιδοτούν ερευνητικά προγράμματα για κοινωνικά, οικονομικά και άλλα θέματα που έχουν επίδραση στη ζωή των ατόμων με ειδικές ανάγκες και τις οικογένειές τους. Η έρευνα πρέπει να περιλαμβάνει και μελέτες για τις αιτίες, τις μορφές και τη συχνότητα εμφάνισης των αναπηριών, την διαθεσιμότητα και επάρκεια των υπάρχοντων προγραμμάτων και την ανάγκη για ανάπτυξη και αξιολόγηση των υπηρεσιών και των μέτρων στήριξης.

Τα Κράτη πρέπει να καθορίζουν συγκεκριμένη ορολογία και κριτήρια για την διενέργεια κρατικών ερευνών, σε συνεργασία με τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Τα Κράτη πρέπει να διευκολύνουν την συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην συλλογή στοιχείων και την έρευνα. Για την διενέργεια τέτοιων ερευνών, το Κράτος πρέπει να ενθαρρύνει ιδιαίτερα την επιστράτευση ατόμων με ειδικές ανάγκες που έχουν τα απαιτούμενα προσόντα.

Τα Κράτη πρέπει να υποστηρίζουν την ανταλλαγή των αποτελεσμάτων της έρευνας και της εμπειρίας.

Τα Κράτη πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για τη διάχυση της πληροφόρησης και της γνώσης σχετικά με την αναπηρία, σε όλα τα διοικητικά και πολιτικά επίπεδα μέσα σε κρατικά, περιφερειακά και τοπικά πλαίσια.

Κανόνας 14. Σχεδιασμός πολιτικής και προγραμματισμός

Τα Κράτη θα μεριμνούν ώστε να λαμβάνονται υπόψη ζητήματα σχετικά με την αναπηρία σε όλες τις σχετικές πολιτικές και εθνικά προγράμματα.

1. Τα Κράτη πρέπει να προβλέπουν και να σχεδιάζουν επαρκείς πολιτικές για τα άτομα με ειδικές ανάγκες σε εθνικό επίπεδο, καθώς επίσης, να παρέχουν κίνητρα και να επιδοτούν δράσεις σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
2. Τα Κράτη πρέπει να εμπλέκουν τις οργανώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες σε κάθε διαδικασία λήψης αποφάσεων για σχέδια και προγράμματα που τα αφορούν ή μπορεί να επηρεάσουν την οικονομική και κοινωνική τους κατάσταση.
3. Τα ιδιαίτερα θέματα που αφορούν στα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να ενσωματώνονται στα γενικά αναπτυξιακά προγράμματα και να μην αντιμετωπίζονται χωριστά.
4. Η τελική ευθύνη των Κρατών για την κατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν απαλλάσσει τους υπόλοιπους από την δική τους ευθύνη. Οποιοσδήποτε βρίσκεται επικεφαλής μιας υπηρεσίας, δραστηριότητας ή πηγής πληροφορησης, θα πρέπει να έχει και την ευθύνη προσαρμογής των αντίστοιχων υπηρεσιών, έτσι που να είναι προσβάσιμες σε άτομα με ειδικές ανάγκες.
5. Τα Κράτη πρέπει να διευκολύνουν την ανάπτυξη από τις τοπικές κοινότητες, προγραμμάτων και μέτρων για άτομα με ειδικές ανάγκες. Ένας τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι η κατάρτιση εγχειριδίων ή καταλόγων και η παροχή προγραμμάτων εκπαίδευσης για το προσωπικό της τοπικής κοινότητας.

Κανόνας 15. Νομοθεσία

Τα Κράτη φέρουν την ευθύνη να θέτουν τις νομικές βάσεις που απαιτούνται ώστε τα μέτρα που λαμβάνονται να οδηγούν στην επίτευξη του σκοπού της πλήρους συμμετοχής και ισότητας για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

1. Η εθνική νομοθεσία, που ενσαρκώνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πολιτών, πρέπει να περιλαμβάνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Τα Κράτη έχουν την υποχρέωση να καθιστούν τα άτομα με ειδικές ανάγκες ικανά να ασκούν τα ατομικά και πολιτικά τους δικαιώματα, σε ισότιμη βάση με τους υπόλοιπους πολίτες. Τα Κράτη οφείλουν να μεριμνούν ώστε οι οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες να συμμετέχουν στην διαμόρφωση της εθνικής νομοθεσίας που αφορά στα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες καθώς και στις διαδικασίες αξιολόγησης και τροποποίησης της νομοθεσίας.
2. Είναι πιθανόν να απαιτείται νομοθετική παρέμβαση για την αλληλεγγύη συνθηκών που μπορεί να επηρεάζουν αρνητικά τη ζωή των ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπως η έκθεση σε κίνδυνο ή η θυματοποίηση. Κάθε διάταξη η οποία κάνει διάκριση εις βάρος των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να καταργηθεί. Η εθνική νομοθεσία πρέπει να προβλέπει τις ανάλογες κυρώσεις για την περίπτωση καταστρατήγησης της αρχής της μη διάκρισης.
3. Η εθνική νομοθεσία που αφορά στα άτομα με ειδικές ανάγκες μπορεί να παρουσιάζεται σε δύο μορφές. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις μπορεί να είναι ενσωματωμένα στη γενική νομοθεσία ή να αποτελούν ειδική νομοθεσία. Η ειδική νομοθεσία για άτομα με ειδικές ανάγκες μπορεί να θεσπιστεί με διάφορους τρόπους:
  - α) Με τη δημιουργία ξεχωριστής νομοθεσίας η οποία θα αφορά αποκλειστικά σε ζητήματα αναπηρίας
  - β) Με τη συμπερίληψη ειδικών κεφαλαίων στη γενική νομοθεσία
  - γ) Με σαφείς αναφορές στα άτομα με ειδικές ανάγκες, στα κείμενα που χρησιμεύουν για την ερμηνεία της ισχύουσας νομοθεσίας.Μπορεί ακόμη να χρησιμοποιηθεί συνδυασμός των παραπάνω περιπτώσεων, ή είναι

επίσης ενδεχόμενη η θέσπιση θετικών διατάξεων.

4. Τα Κράτη πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο θέσπισης επίσημου μηχανισμού υποβοήθης καταγγελητών, προκειμένου να προστατευτούν τα συμφέροντα των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Κανόνας 16. Οικονομικές πολιτικές

Τα Κράτη φέρουν την οικονομική ευθύνη για την υλοποίηση εθνικών προγραμμάτων και μέτρων που θα συμβάλουν στην εξίσωση των ευκαιριών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

1. Τα Κράτη πρέπει να προβλέπουν και δαπάνες για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στους προϋπολογισμούς όλων των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών κυβερνητικών οργάνων.
2. Τα Κράτη, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και άλλοι σχετικοί φορείς πρέπει να συνεργάζονται ώστε να επιλέγονται οι πλέον αποτελεσματικοί τρόποι υποστήριξης των σχεδίων και των μέτρων που αφορούν στα άτομα με ειδικές ανάγκες.
3. Τα Κράτη πρέπει να μελετούν το ενδεχόμενο λήψης οικονομικών μέτρων (χορήγηση δανείων, φοροαπαλλαγές, δεσμεύσεις κονδυλίων, ειδικά ταμεία και άλλα) προκειμένου να ενθαρρυνθεί και να υποστηριχτεί η ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνία.
4. Σε πολλά Κράτη θα ήταν σκόπιμο να ιδρυθεί ένα ταμείο για την αναπηρία, το οποίο θα επιδοτεί ποικίλα σχέδια-πιλότους και προγράμματα αυτοβοήθειας σε τοπικό επίπεδο.

Κανόνας 17. Συντονισμός των δράσεων

Τα Κράτη είναι υπεύθυνα για την ίδρυση και ενίσχυση εθνικών συντονιστικών επιτροπών ή συναφών οργάνων που θα λειτουργούν ως εθνικά σημεία αναφοράς για τα ζητήματα της αναπηρίας.

1. Η εθνική συντονιστική επιτροπή ή κάποιο συναφές όργανο, πρέπει να είναι μόνιμη και η λειτουργία της να βασίζεται στην απαραίτητη νομική και διοικητική βάση.
2. Ένας συνδυασμός από εκπροσώπους ιδιωτικών και δημόσιων φορέων θα μπορούσε να αποτελέσει μια πετυχημένη δια-τομεακή και διεπιστημονική σύνθεση. Οι εκπρόσωποι μπορεί να προέρχονται από τα αρμόδια Υπουργεία, τις οργανώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες και μη-κυβερνητικές οργανώσεις.
3. Οι οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να μπορούν να ασκούν σημαντική επιρροή στην εθνική επιτροπή συντονισμού προκειμένου να διασφαλιστεί η επαρκής αντιμετώπιση των θεμάτων τους.
4. Η εθνική επιτροπή συντονισμού πρέπει να είναι εφοδιασμένη με την απαραίτητη αυτονομία και τα τους πόρους ώστε να μπορεί να εκπληρώνει το έργο της και να αξιοποιεί τις δυνατότητες λήψης αποφάσεων. Θα πρέπει επίσης, να λογοδοτεί στο υψηλότερο κυβερνητικό όργανο.

Κανόνας 18. Οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες

Τα Κράτη πρέπει να αναγνωρίζουν το δικαίωμα των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες να εκπροσωπούν τα άτομα με αναπηρίες σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Τα Κράτη πρέπει ακόμη να αναγνωρίζουν τον συμβουλευτικό ρόλο των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην λήψη αποφάσεων για ζητήματα σχετικά με την αναπηρία.

1. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν και να στηρίζουν οικονομικά και με άλλους τρόπους

τη συγκρότηση και την ενδυνάμωση των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, των οικογενειών τους και των κηδεμόνων τους. Τα Κράτη πρέπει να αναγνωρίζουν ότι οι οργανώσεις αυτές παίζουν σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της πολιτικής για την αναπηρία.

2. Τα Κράτη πρέπει να καθιερώσουν επικοινωνία σε συνεχή βάση με τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες και να διασφαλίσουν τη συμμετοχή τους στην διαμόρφωση των κυβερνητικών πολιτικών.
3. Ο ρόλος των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι να διαπιστώνουν ανάγκες και προτεραιότητες, να συμμετέχουν στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των υπηρεσιών και των μέτρων που σχετίζονται με την ζωή των ατόμων με ειδικές ανάγκες και να συνεισφέρουν στην ενημέρωση της κοινής γνώμης και στην επίτευξη αλληλαγών.
4. Ως όργανα αυτοβοήθειας, οι οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες παρέχουν και προωθούν ευκαιρίες για την ανάπτυξη ικανοτήτων σε διάφορους τομείς, για αμοιβαία υποστήριξη μεταξύ των μελών τους και για ανταλλαγή πληροφοριών.
5. Οι οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες μπορούν να προσφέρουν συμβουλευτικές υπηρεσίες με διάφορους τρόπους, όπως π.χ., μέσω της μόνιμης εκπροσώπησης στα συμβούλια χρηματοδοτούμενων από την κυβέρνηση φορέων, υπηρετώντας σε δημόσιες επιτροπές και παρέχοντας εξειδικευμένη γνώση σε διάφορα σχέδια.
6. Ο συμβουλευτικός ρόλος των οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να είναι συνεχιζόμενος προκειμένου να αναπτυχθεί και να επεκταθεί η ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών μεταξύ αυτών και του Κράτους.
7. Οι οργανώσεις πρέπει να εκπροσωπούνται διαρκώς στην εθνική συντονιστική επιτροπή ή σε συναφείς φορείς.
8. Ο ρόλος των τοπικών οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να αναπτυχθεί και να ενισχυθεί ώστε να διασφαλιστεί η επιρροή τους πάνω σε διάφορα ζητήματα σε επίπεδο κοινότητας.

Κανόνας 19. Εκπαίδευση προσωπικού

Τα Κράτη είναι υπεύθυνα για την διασφάλιση επαρκούς εκπαίδευσης, σε όλα τα επίπεδα, του προσωπικού, που εμπλέκεται στο σχεδιασμό και την παροχή προγραμμάτων και υπηρεσιών που αφορούν στα άτομα με ειδικές ανάγκες.

1. Τα Κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι όλες οι αρχές που παρέχουν υπηρεσίες στον χώρο της αναπηρίας, καταρτίζουν επαρκώς το προσωπικό τους.
2. Οι αρχές της πλήρους συμμετοχής και της ισότητας πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν πρόκειται για την κατάρτιση επαγγελματιών και την παροχή πληροφόρησης στο χώρο της αναπηρίας και στα γενικά προγράμματα κατάρτισης. Τα προγράμματα κατάρτισης πρέπει να σχεδιάζονται σε συνεργασία με τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες και τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να συμμετέχουν ως δάσκαλοι, εκπαιδευτές ή σύμβουλοι στα προγράμματα εκπαίδευσης του προσωπικού.
3. Η κατάρτιση των κοινωνικών λειτουργών είναι στρατηγικής σημασίας ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες. Σ' αυτήν τη διαδικασία θα πρέπει να εμπλέκονται τα άτομα με ειδικές ανάγκες και να επιδιώκεται η ανάπτυξη των σχετικών αρχών, της τεχνολογίας, αλλά και την ανάπτυξη δεξιοτήτων που μπορούν να ασκηθούν από άτομα με ειδικές ανάγκες, τους γονείς τους, τις οικογένειές τους και μέλη της κοινότητας.

Κανόνας 20. Παρακολούθηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων για τα άτομα με ειδικές ανάγκες κατά την εφαρμογή των κανόνων

Τα Κράτη είναι υπεύθυνα για την συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση των

προγραμμάτων και υπηρεσιών που αφορούν στην εξίσωση των ευκαιριών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

1. Τα Κράτη πρέπει σε τακτά χρονικά διαστήματα και συστηματικά να αξιολογούν τα εθνικά προγράμματα για την αναπηρία και να γνωστοποιούν τα στοιχεία και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.
2. Τα Κράτη πρέπει να αναπτύσσουν και να υιοθετούν ορολογία και κριτήρια για την αξιολόγηση των προγραμμάτων και υπηρεσιών που σχετίζονται με την αναπηρία.
3. Τα κριτήρια και η ορολογία αυτή πρέπει να διαμορφώνονται σε συνεργασία με τις οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες στα πρώτα στάδια σύλληψης και σχεδιασμού.
4. Τα Κράτη πρέπει να συμμετέχουν σε διεθνείς συνεργασίες για τον καθορισμό κοινών προτύπων αξιολόγησης που γίνεται σε εθνικό επίπεδο. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν τις εθνικές συντονιστικές επιτροπές να συμμετέχουν και αυτές σε τέτοιες συνεργασίες.
5. Η αξιολόγηση των ποικίλων προγραμμάτων στο χώρο της αναπηρίας πρέπει να εντάσσεται στο στάδιο του σχεδιασμού, έτσι ώστε να μπορεί να αξιολογείται η συνοδική τους επάρκεια στην εκπλήρωση των στόχων τους.

Κανόνας 21. Τεχνική και οικονομική συνεργασία

Τα Κράτη, βιομηχανικά και αναπτυσσόμενα, έχουν την ευθύνη να συνεργάζονται και να λαμβάνουν μέτρα για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες στις αναπτυσσόμενες χώρες.

1. Στα γενικά αναπτυξιακά προγράμματα πρέπει να ενσωματώνονται μέτρα για την επίτευξη της εξίσωσης των ευκαιριών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και για τους πρόσφυγες με αναπηρίες.
2. Τα μέτρα αυτά πρέπει να ενσωματώνονται σε όλες τις μορφές τεχνικής και οικονομικής συνεργασίας, διμερούς και πολυμερούς, κυβερνητικής και μη. Τα Κράτη πρέπει να θέτουν ζητήματα που αφορούν στα άτομα με ειδικές ανάγκες, σε συζητήσεις για παρόμοιες συνεργασίες με άλλα κράτη.
3. Όταν σχεδιάζονται και ανανεώνονται προγράμματα τεχνικής και οικονομικής συνεργασίας, πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στα αποτελέσματα των προγραμμάτων αυτών πάνω στην κατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Είναι πρωταρχικής σημασίας τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι οργανώσεις τους να γνωμοδοτούν όταν σχεδιάζονται αναπτυξιακά προγράμματα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Θα πρέπει να συμμετέχουν άμεσα στην δημιουργία, εφαρμογή και αξιολόγηση των προγραμμάτων αυτών.
4. Τομείς προτεραιότητας για τεχνική και οικονομική συνεργασία είναι:
  - α) Η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού μέσα από την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και δυνατοτήτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες και τη δημιουργία επαγγελματικών δραστηριοτήτων για και από άτομα με ειδικές σε ανάγκες,
  - β) Η ανάπτυξη και διάδοση τεχνολογίας και τεχνογνωσίας κατάλληλης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες
5. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν τη συγκρότηση και ενδυνάμωση οργανώσεων ατόμων με ειδικές ανάγκες,
6. Τα Κράτη πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την βελτίωση της γνώσης σε θέματα αναπηρίας του προσωπικού εκείνου που συμμετέχει σε κάθε επίπεδο στην διοίκηση τεχνικών και οικονομικών προγραμμάτων συνεργασίας.

Κανόνας 22. Διεθνής συνεργασία

Τα Κράτη πρέπει να συμμετέχουν ενεργά σε διεθνείς συνεργασίες που αφορούν σε πολιτικές για την εξίσωση των ευκαιριών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

1. Μέσα στα πλαίσια του Ο.Η.Ε., εξειδικευμένων φορέων και άλλων σχετικών διακυβερνητικών οργανώσεων, τα Κράτη πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη πολιτικών για την αναπηρία.
2. Όταν κρίνεται σκόπιμο, τα Κράτη πρέπει να εισάγουν το θέμα της αναπηρίας στις γενικές διαπραγματεύσεις που αφορούν τις προδιαγραφές, την ανταλλαγή πληροφοριών, τα αναπτυξιακά προγράμματα και άλλα.
3. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν και να στηρίζουν την ανταλλαγή γνώσης και εμπειρίας μεταξύ:
  - α) Μη κυβερνητικών οργανώσεων ή που ασχολούνται με την αναπηρία
  - β) Ερευνητικών ιδρυμάτων και μεμονωμένων ερευνητών που ασχολούνται με ζητήματα αναπηρίας
  - γ) Εκπροσώπων σχετικών προγραμμάτων και ομάδων επαγγελματιών του χώρου
  - δ) Οργανώσεων ατόμων με ειδικές ανάγκες
  - ε) Εθνικών συντονιστικών επιτροπών
4. Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν ότι ο Ο.Η.Ε. και οι εξειδικευμένοι φορείς, όπως και όλοι οι διακυβερνητικοί και διακοινοβουλευτικοί φορείς, σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο, περιλαμβάνουν στη δράση τους τις παγκόσμιες και περιφερειακές οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

IV. ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

1. Ο σκοπός του μηχανισμού παρακολούθησης είναι η αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Κανόνων, αφού θα βοηθήσει το κάθε Κράτος στην αξιολόγηση του επιπέδου εφαρμογής των Κανόνων και την εκτίμηση της προόδου. Η παρακολούθηση πρέπει να ανιχνεύει τα εμπόδια και να προτείνει κατάλληλα μέτρα που θα συμβάλουν στην επιτυχή εφαρμογή των Κανόνων. Ο μηχανισμός παρακολούθησης θα διαπιστώνει τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά που υπάρχουν σε κάθε ένα από τα Κράτη. Σημαντικός παράγοντας επίσης, είναι η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και η ανταλλαγή εμπειρίας και πληροφοριών μεταξύ των Κρατών.
2. Οι Κανόνες πρέπει να παρακολουθούνται μέσα στο πλαίσιο των συναντήσεων της Επιτροπής για την Κοινωνική Ανάπτυξη. Πρέπει να διοριστεί ένας Ειδικός Γραμματέας με σχετική και εκτεταμένη εμπειρία σε θέματα αναπηρίας και στις διεθνείς οργανώσεις, ο οποίος, αν είναι απαραίτητο θα χρηματοδοτηθεί από κονδύλια εκτός προϋπολογισμού για διάστημα τριών ετών με σκοπό την παρακολούθηση της εφαρμογής των Κανόνων.
3. Οι διεθνείς οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες που έχουν θέση κοινωνικού εταίρου στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο και οι οργανώσεις για άτομα με ειδικές ανάγκες, θα πρέπει να προσκλήθούν να δημιουργήσουν μια ομάδα εμπειρογνομόνων, στην οποία τα άτομα με ειδικές ανάγκες θα έχουν την πλειοψηφία και όπου θα λαμβάνονται υπόψη οι διαφορετικές μορφές αναπηρίας και θα υπάρχει δίκαιη γεωγραφική κατανομή, ομάδα η οποία θα γνωμοδοτεί στον Ειδικό Γραμματέα και όταν κρίνεται σκόπιμο και στη Γραμματεία.
4. Η ομάδα εμπειρογνομόνων θα ενθαρρύνεται από τον Ειδικό Γραμματέα να εξετάζει, να γνωμοδοτεί και να αξιολογεί, κάνοντας υποδείξεις που στόχο θα έχουν την προώθηση της εφαρμογής και παρακολούθησης των Κανόνων.
5. Ο Ειδικός Γραμματέας θα στείλει ερωτηματολόγιο στα Κράτη, σε τμήματα μέσα στον Ο.Η.Ε., σε διακυβερνητικές και μη-κυβερνητικές οργανώσεις και σε οργανώσεις ατό-

μων με ειδικές ανάγκες, οι ερωτήσεις του οποίου θα πρέπει να αφορούν στα σχέδια εφαρμογής των Κανόνων στα Κράτη. Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι επιθετικές και να καλύπτουν έναν αριθμό συγκεκριμένων κανόνων για αξιολόγηση σε βάθος. Κατά την προετοιμασία των ερωτήσεων ο Ειδικός Γραμματέας πρέπει να συμβουλευτεί την ομάδα εμπειρογνομώνων και τη Γραμματεία.

Ο Ειδικός Γραμματέας πρέπει να επιδιώκει τον άμεσο διάλογο, όχι μόνον με τα Κράτη αλλά και με τις τοπικές μη-κυβερνητικές οργανώσεις, ζητώντας τις απόψεις τους και τα σχόλιά τους πάνω σε κάθε θέμα που θα αναφέρεται στις εκθέσεις του. Ο Ειδικός Γραμματέας θα παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες για την εφαρμογή και παρακολούθηση των Κανόνων, καθώς και βοήθεια για την προετοιμασία των απαντήσεων του ερωτηματολογίου.

Το Τμήμα Συντονισμού Πολιτικής και Βιώσιμης Ανάπτυξης της Γραμματείας, το Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Ο.Η.Ε. και άλλα τμήματα και μηχανισμοί μέσα στον Ο.Η.Ε., όπως οι περιφερειακές επιτροπές και οι εξειδικευμένες υπηρεσίες, θα συνεργάζονται με τον Ειδικό Γραμματέα για την εφαρμογή και παρακολούθηση των Κανόνων σε εθνικό επίπεδο.

Ο Ειδικός Γραμματέας, με τη βοήθεια της Γραμματείας, θα ετοιμάσει τις εκθέσεις για να υποβληθούν στην Επιτροπή Κοινωνικής Ανάπτυξης στην 34η και 35η συνεδρία της. Κατά την προετοιμασία των εκθέσεων ο Ειδικός Γραμματέας πρέπει να συμβουλευτεί και την ομάδα εμπειρογνομώνων.

Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνουν τις εθνικές συντονιστικές επιτροπές ή τα συναφή όργανα να συμμετέχουν στην εφαρμογή και παρακολούθηση. Θα πρέπει επίσης να καθοριστεί η διαδικασία για τον συντονισμό της παρακολούθησης των Κανόνων σε εθνικό επίπεδο. Οι Οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν ενεργά στην παρακολούθηση της διαδικασίας σε κάθε επίπεδο.

0. Εφόσον εγκριθούν κονδύλια εκτός προϋπολογισμού, πρέπει να δημιουργηθούν μία ή δύο θέσεις διαπεριφερειακού συμβούλου για τους Κανόνες, ώστε να παρέχονται άμεσες υπηρεσίες στα Κράτη όπως :

α) Η διοργάνωση εθνικών και περιφερειακών εκπαιδευτικών σεμιναρίων για το περιεχόμενο των Κανόνων

β) Η επεξεργασία γενικών αρχών για την διευκόλυνση των στρατηγικών εφαρμογής των Κανόνων

γ) Η διάδοση των πληροφοριών για τις καλύτερες πρακτικές που αφορούν στην εφαρμογή των Κανόνων

1. Κατά την 34η συνεδρία της, η Επιτροπή Κοινωνικής Ανάπτυξης θα συγκροτήσει μια ομάδα εργασίας με ανοικτή λήξη, η οποία θα μελετήσει την έκθεση του Ειδικού Γραμματέα και θα κάνει υποδείξεις για την βελτίωση της εφαρμογής των Κανόνων. Κατά τη μελέτη της έκθεσης, η Επιτροπή θα συμβουλευτεί τις διεθνείς οργανώσεις των ατόμων με ειδικές ανάγκες και τους εξειδικευμένους φορείς, σύμφωνα με τα άρθρα 71 και 76 των κανόνων λειτουργίας των επιτροπών του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου.

2. Κατά τη διάρκεια της συνεδρίας που θα ακολουθήσει τη λήξη της θητείας του Ειδικού Γραμματέα, η Επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο, είτε ανανέωσης της θητείας, ορίζοντας νέο Ειδικό Γραμματέα, είτε διαμόρφωσης ενός νέου μηχανισμού παρακολούθησης, και θα προβεί στις ανάλογες προτάσεις προς το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο.

3. Τα Κράτη πρέπει να ενθαρρύνονται να συνεισφέρουν στο Εθελοντικό Ταμείο για την Αναπηρία του Ο.Η.Ε. προκειμένου να εφαρμοστούν σε εκτεταμένη κλίμακα οι Κανόνες.

ΠΑΡΟΧΕΣ ΣΕ ΔΙΑΚΡΙΝΟΜΕΝΟΥΣ ΑΘΛΗΤΕΣ

1. Σε αθλητές που σημειώνουν εξαιρετικές αγωνιστικές διακρίσεις σε ατομικά ή ομαδικά αθλήματα χορηγούνται οι οικονομικές παροχές, τα ευεργετήματα και οι διευκολύνσεις που ορίζονται στις επόμενες παραγράφους.

2. Εξαιρετική αγωνιστική διάκριση κατά την έννοια της παρ. 1 του παρόντος είναι:

- α) η κατάκτηση 1ης έως και 8ης νίκης σε θερινούς ή χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες,
- β) η κατάκτηση 1ης έως και 6ης νίκης σε Παγκόσμια Πρωταθλήματα ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες ή σε παγκόσμιους σχολικούς αγώνες,
- γ) η επίτευξη ή η ισοφάριση παγκόσμιας επίδοσης ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες,
- δ) η κατάκτηση 1ης έως και 6ης νίκης σε Ευρωπαϊκά Πρωταθλήματα ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε άθλημα που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες,
- ε) η επίτευξη ή η ισοφάριση ευρωπαϊκής επίδοσης ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε αγώνισμα αθλήματος

που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες.

- 3.** Οι αθλητές που σημειώνουν τις διακρίσεις των παρ. 2 και 13 του παρόντος εγγράφονται σε ειδικό πίνακα που τηρείται στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, σύμφωνα με τη σειρά προτεραιότητας των διακρίσεων αυτών, η οποία καθορίζεται με απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, που εκδίδεται μέσα σε προθεσμία τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου. Με την ίδια απόφαση ορίζονται τα στοιχεία που περιλαμβάνει ο πίνακας του προηγούμενου εδαφίου και όλα όσα αφορούν την εγγραφή αθλητών στον πίνακα αυτόν.
- 4.** Σε αθλητές που σημειώνουν μία τουλάχιστον από τις διακρίσεις της παρ. 2 του παρόντος σε αγωνίσματα ατομικών αθλημάτων ή σε ομαδικά αθλήματα που περιλαμβάνονται στο εκάστοτε ισχύον επίσημο πρόγραμμα των Ολυμπιακών Αγώνων πλην της διάκρισης σε παγκόσμιους σχολικούς αγώνες, παρέχεται οικονομική επιβράβευση. Το ύψος της οικονομικής επιβράβευσης για κάθε διάκριση καθορίζεται με απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού. Η απόφαση αυτή εκδίδεται μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών πριν από την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων και ισχύει για τέσσερα (4) τουλάχιστον έτη. Με την ίδια απόφαση ορίζονται οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, η διαδικασία και κάθε άλλο συναφές θέμα για την εκκαθάριση και την καταβολή της οικονομικής επιβράβευσης.
- 5.** Στους αθλητές των ομαδικών αθλημάτων ή των ομαδικών αγωνισμάτων ατομικών αθλημάτων η οικονομική επιβράβευση είναι ίση με ποσοστό εξήντα τοις εκατό (60%) της αντίστοιχης ατομικού αθλήματος ή ατομικού αγωνίσματος επί τον αριθμό όσων δικαιούνται συμμετοχή στους αγώνες και επιμερίζεται στους αθλητές που πήραν μέρος σε αυτούς, σύμφωνα με όσα προβλέπονται από τον κανονισμό εθνικών ομάδων της οικείας αθλητικής ομοσπονδίας.
- 6.** Σε αθλητή ή ομάδα που σημειώνει περισσότερες από μία διακρίσεις μέσα στο ίδιο ημερολογιακό έτος χορηγείται η οικονομική επιβράβευση της μεγαλύτερης διάκρισης προσαυξημένη με ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) της οικονομικής επιβράβευσης που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις άλλες διακρίσεις.
- 7.** Οι οικονομικές επιβραβεύσεις που αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους χορηγούνται σε κάθε αθλητή με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού ή άλλου από αυτόν εξουσιοδοτημένου οργάνου από τα ειδικά έσοδα της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού. Η απόφαση αυτή εκδίδεται εντός του πρώτου διμήνου κάθε έτους και αφορά τις διακρίσεις του προηγούμενου έτους.
- 8.** Αθλητές που σημειώνουν μία τουλάχιστον από τις διακρίσεις της παρ. 2 του παρόντος άρθρου επιτρέπεται να διορίζονται, κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων, σε κενές θέσεις φορέων του δημόσιου τομέα, για τους οποίους έχει εφαρμογή το άρθρο 1 του ν. 2527/1997 (ΦΕΚ 206 Α'). Οι ενδιαφερόμενοι διορίζονται σε κενές θέσεις, ύστερα από αίτησή τους, εφόσον έχουν τα απαιτούμενα για τις θέσεις στις οποίες επιθυμούν

να διοριστούν γενικά και ειδικά τυπικά προσόντα. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, που εκδίδεται μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος, ορίζονται οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, ο χρόνος υποβολής τους, η διαδικασία και γενικά κάθε θέμα που αφορά το διορισμό. Ο διορισμός γίνεται στον εισαγωγικό βαθμό με κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού.

9. Σε υπαλλήλους που διορίζονται σύμφωνα με την παρ. 8 του παρόντος άρθρου, εφόσον-εξακολουθούν να είναι εν ενεργεία αθλητές, παρέχονται διευκολύνσεις από τις υπηρεσίες τους για τη συμμετοχή τους σε προπονήσεις και αθλητικούς αγώνες. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού ορίζονται οι διευκολύνσεις, οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και η διαδικασία για την παροχή κάθε διευκόλυνσης, καθώς και οι σχετικές υποχρεώσεις των αθλητών - υπαλλήλων.

10. Αθλητές που έχουν σημειώσει μία τουλάχιστον από τις διακρίσεις της παρ. 2 του παρόντος, έχουν ηλικία δεκαεπτά έως και τριάντα (17-30) ετών και έχουν τίτλο σπουδών που τους επιτρέπει συμμετοχή στις κάθε φορά ισχύουσες διαδικασίες επιλογής για την εισαγωγή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, εισάγονται σε οποιοδήποτε τμήμα Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. της προτίμησής τους και εγγράφονται σε αυτό, καθ' υπέρβαση του αριθμού εισακτέων που ορίζεται σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται μέχρι 31.12.1999, ορίζονται οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, η διαδικασία και γενικά κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή της διάταξης αυτής, καθώς και της διάταξης της παρ. 13 του παρόντος άρθρου. Με όμοια απόφαση ορίζονται οι προϋποθέσεις μετεγγραφής, καθώς και η παροχή διευκολύνσεων σε αθλητές, μέλη εθνικών ομάδων, που είναι φοιτητές τμημάτων και σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

11. Αθλητές που έχουν σημειώσει μία τουλάχιστον από τις διακρίσεις της παρ. 2 του παρόντος άρθρου επιτρέπεται να εισάγονται στις σχολές αστυφυλάκων, πυροσβεστών και λιμενοφυλάκων, καθ' υπέρβαση, και μέχρι του ορίου των δέκα (10) ατόμων, του εκάστοτε οριζόμενου για τις σχολές αυτές αριθμού εισακτέων. Με απόφαση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας ή Δημόσιας Τάξης, που εκδίδεται κατά περίπτωση μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, ορίζονται οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα προσόντα και δικαιολογητικά, η διαδικασία και γενικά κάθε θέμα που αφορά την εισαγωγή, κατά τις διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου, καθώς και την παροχή διευκολύνσεων για τη συμμετοχή σε προπονήσεις και αθλητικούς αγώνες των εν ενεργεία αθλητών. Οι αποφάσεις αυτές ισχύουν από το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001.

12. Αθλητές που έχουν πετύχει μία τουλάχιστον από τις διακρίσεις της επόμενης παραγράφου επιτρέπεται να προσλαμβάνονται, ανεξάρτητα αν έχουν υπηρετήσει ή όχι τη στρατιωτική τους θητεία, στις Ένοπλες

Δυνάμεις ως έφεδροι πενταετούς υποχρέωσης, σε ποσοστό δύο τοις εκατό (2%), επί του οριζόμενου εκάστοτε αριθμού προσλαμβανομένων, σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στον ν. 1513/1985, όπως τροποποιήθηκε και επεκτάθηκε με τους νόμους 1848/1988 και 2109/ 1992. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας, που εκδίδεται μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, ορίζονται οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα προσόντα και δικαιολογητικά, η διαδικασία και γενικά κάθε θέμα που αφορά την πρόσληψη κατά τις διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου, καθώς και την παροχή διευκολύνσεων για τη συμμετοχή σε προπονήσεις και αθλητικούς αγώνες των εν ενεργεία αθλητών.

13. Αθλητές που έχουν κατακτήσει τουλάχιστον μία από τις διακρίσεις του εδαφίου ι της παραγράφου αυτής εισάγονται στα Τ.Ε.Φ.Α.Α., καθ' υπέρβαση του εκάστοτε, κατά τις κείμενες διατάξεις, οριζόμενου αριθμού εισακτέων, εφόσον - με την επιφύλαξη της παρ. 14 του παρόντος άρθρου - έχουν ηλικία δεκαεπτά έως και τριάντα (17-30) ετών και είναι κάτοχοι τίτλου σπουδών, που τους επιτρέπει την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ο αριθμός εισακτέων της παραγράφου αυτής στα Τ.Ε.Φ.Α.Α. ορίζεται κατ' έτος στο τριάντα τοις εκατό (30%) του αριθμού εισακτέων. Ο αθλητής που εισάγεται σε Τ.Ε.Φ.Α.Α., σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας παραγράφου, υποχρεούται να ακολουθήσει την ειδικότητα του αθλήματος στο οποίο σημείωσε τη διάκριση, με βάση την οποία έγινε η εισαγωγή του, εφόσον το τμήμα εισαγωγής του χορηγεί αυτήν την ειδικότητα.

- ι.α)** 7η - 8η νίκη σε παγκόσμια πρωταθλήματα ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες ή σε παγκόσμιους σχολικούς αγώνες,
- β)** 7η έως και 8η νίκη σε ευρωπαϊκά πρωταθλήματα ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες,
- γ)** 1η έως και 3η νίκη σε μεσογειακούς αγώνες,
- δ)** 1η - 3η νίκη σε Βαλκανικούς αγώνες ανδρών - γυναικών και εφήβων - νεανίδων,
- ε)** 1η έως και 3η νίκη σε πανελλήνιο πρωτάθλημα ανδρών - γυναικών, νέων ανδρών - γυναικών, εφήβων - νεανίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες ή πανελλήνιους σχολικούς αγώνες,
- στ)** έχουν σημειώσει ή ισοφάρισαν πανελλήνια επίδοση ανδρών - γυναικών, σε αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες,
- ζ)** 1η έως και 6η νίκη σε παγκόσμια πρωταθλήματα παιδών - κορασίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες,
- η)** 1η έως και 6η νίκη σε ευρωπαϊκά πρωταθλήματα παιδών - κορασίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες,

- θ) 1η νίκη σε πανελλήνιο πρωτάθλημα παιδων - κορασίδων σε άθλημα ή αγώνισμα αθλήματος που καλλιεργείται από αναγνωρισμένες κατά τον παρόντα νόμο ομοσπονδίες.
- ii. Οι αθλητές που έχουν κατακτήσει μία τουλάχιστον νίκη από τις αναφερόμενες στο εδάφιο i της παρούσας παραγράφου εισάγονται, σύμφωνα με τη σειρά προτίμησής τους στο μηχανογραφικό δελτίο, κατά φθίνουσα σειρά μορίων, σε οποιαδήποτε άλλη σχολή ή τμήμα Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. σε ποσοστό ένα τοις εκατό (1%) επιπλέον του αριθμού εισακτέων, που ορίζεται σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις, εφόσον, μετά την προσαύξηση του συνόλου των μορίων της παρ. 3 του ν. 2525/1997 (ΦΕΚ 188 Α') κατά δέκα τοις εκατό (10%) για τις διακρίσεις του εδαφίου i, συγκεντρώνουν αριθμό μορίων τουλάχιστον ίσο με τα μόρια που συγκέντρωσε το ίδιο ακαδημαϊκό έτος ο τελευταίος εισαχθείς στη συγκεκριμένη σχολή με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 2525/1997.

14. Για την εφαρμογή των διατάξεων των παραγράφων 2, 10 και 13 του παρόντος άρθρου ισχύουν οι ακόλουθες ρυθμίσεις:

- α) Στα ομαδικά αθλήματα ο αθλητής πρέπει να έχει συμμετάσχει σε περισσότερους από τους μισούς αγώνες της διοργάνωσης. Σε διοργανώσεις που διεξάγονται κατά φάσεις οι συμμετοχές στους αγώνες υπολογίζονται με βάση το άθροισμα των αγώνων όλων των φάσεων.
- β) Ως Πανελλήνιοι αγώνες ή Πανελλήνιο πρωτάθλημα θεωρούνται μία και μόνο εθνικού ερασιτεχνικού επιπέδου διοργάνωση κάθε χρόνο, που ορίζεται από την οικεία αθλητική ομοσπονδία και πάντα της ανώτατης κατηγορίας για κάθε άθλημα ή αγώνισμα. Οι διοργανώσεις κυπέλλου δεν θεωρούνται Πανελλήνιοι αγώνες ή Πανελλήνιο πρωτάθλημα. Όταν σε κάποια κατηγορία ηλικιών και φύλου γίνονται δύο ή περισσότερα Πανελλήνια πρωταθλήματα σε κάθε κατηγορία, λαμβάνεται υπόψη μόνο το Πανελλήνιο πρωτάθλημα ή οι Πανελλήνιοι αγώνες της μεγαλύτερης ηλικίας στη συγκεκριμένη κατηγορία. Για την εφαρμογή της διάταξης του εδαφίου αυτού, η οικεία αθλητική ομοσπονδία οφείλει να ενημερώνει σχετικά τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, πριν από την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου.
- γ) Στα ατομικά αθλήματα δεν λαμβάνεται υπόψη η ομαδική βαθμολογία ή κατάταξη. Ως ατομικά αθλήματα νοούνται και τα ομαδικά αγωνίσματα αυτών. Οι αναφερόμενες διακρίσεις, πλην των Ολυμπιακών, Παγκοσμίων και Πανευρωπαϊκών αγώνων, πρέπει να έχουν κατακτηθεί από τους αθλητές κατά τη διάρκεια των τεσσάρων (4) τελευταίων ετών, πριν από το ακαδημαϊκό έτος για το οποίο ο αθλητής υποβάλλει αίτηση εισαγωγής.
- δ) Οι αθλητές που εμπíπτουν στις διατάξεις των παραγράφων 10 και 13 του παρόντος άρθρου μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμά τους και τα αμέσως επόμενα δύο ακαδημαϊκά έτη από αυτό που υπέβαλαν για πρώτη φορά αίτηση εισαγωγής βάσει των διατάξεων αυτών.

15. Αν ο αριθμός των ενδιαφερόμενων αθλητών είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό εκείνων που δικαιούνται τις παροχές, τα ευεργετήματα και τις διευκολύνσεις του παρόντος άρθρου, η σειρά προτεραιότητας διαμορφώνεται με τα εξής κριτήρια:

- α) διάκριση σε άθλημα ή αγώνισμα που περιλαμβάνεται στο επίσημο πρόγραμμα των Ολυμπιακών Αγώνων,
- β) νίκη στην ανώτατη κατηγορία του αθλήματος ή του αγωνίσματος,
- γ) σειρά προτεραιότητας των διακρίσεων που καθορίζεται με απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, σύμφωνα με την παρ. 3 του παρόντος άρθρου,
- δ) βαθμός του τίτλου σπουδών.

Σε περίπτωση ισοβαθμίας διενεργείται δημόσια κλήρωση.

16. Αθλητές ή αθλήτριες ατομικού ή ομαδικού αθλήματος που κατέκτησαν πρώτη, δεύτερη ή τρίτη νίκη σε Ολυμπιακούς Αγώνες τυγχάνουν των παρακάτω ευεργετημάτων:

- α) της απονομής χρυσού μεταλλίου από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και
- β) της πρόσληψής τους ως συμβούλων στο αρμόδιο για τον αθλητισμό Υπουργείο.

17. Αθλητές ή αθλήτριες ατομικού ή ομαδικού αθλήματος που κατέκτησαν τέταρτη, πέμπτη ή έκτη θέση σε Ολυμπιακούς Αγώνες τυγχάνουν των παρακάτω ευεργετημάτων:

- α) της απόνομής δημόσιου επαίνου, μετά διπλώματος από τον αρμόδιο για τον αθλητισμό Υπουργό και
- β) της πρόσληψής τους ως τεχνικών συμβούλων από τις αντίστοιχες αθλητικές ομοσπονδίες. Το δικαίωμα αυτό οι αθλητές μπορούν να το ασκήσουν εντός προθεσμίας πέντε (5) ετών από τη διακοπή της αγωνιστικής τους δραστηριότητας.

18. Αθλητές ή αθλήτριες που καταλαμβάνουν ή έχουν καταλάβει μία από τις οκτώ (8) πρώτες θέσεις σε οποιοδήποτε ατομικό ή ομαδικό άθλημα σε θερινούς ή χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες ή σε Ολυμπιακούς Αγώνες για άτομα με ειδικές ανάγκες δικαιούνται χορήγησης αδειών πρακτορείων προγνωστικών αγώνων ποδοσφαίρου, ΛΟΤΤΟ, κρατικών λαχείων και ιπποδρομιακών στοιχημάτων, κατά παρέκκλιση των ειδικών διατάξεων που ρυθμίζουν τις προϋποθέσεις χορήγησης των αδειών αυτών.

Με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, καθορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας παραγράφου.

19. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται ανάλογα και στα άτομα με ειδικές ανάγκες (Α.Μ.Ε.Α.), τα οποία έχουν χαρακτηριστεί αθλητές από την ειδική επιτροπή της παρ. 5 του άρθρου 29 του παρόντος νόμου, πλην των διατάξεων των παρ. 11 και 12, των παρ. 10 και 13 κατά το μέρος που αφορούν τα Τ.Ε.Φ.Α.Α. και τα λοιπά τμήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στα οποία, λόγω της φύσης της επιστήμης, είναι δυσχερές για τα άτομα αυτά η παρακολούθηση, σύμφωνα με αιτιολογημένη απόφαση του τμήματος, καθώς και των περιπτώσεων β' των παραγράφων 16 και 17 του άρθρου αυτού.

20. Η εισαγωγή αθλητών που εμπίπτουν στις διατάξεις της παραγρά-

φου 7 του άρθρου 2 του ν. 2525/1997 στα τμήματα και τις σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μέχρι και το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002, γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 10 και 13 του άρθρου αυτού. Ειδικά για την εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 13 του παρόντος άρθρου, ως σύνολο μορίων λαμβάνεται υπόψη η συνολική βαθμολογία στα τέσσερα μαθήματα της δέσμης και για διεκδίκηση θέσεων επιπλέον του αριθμού εισακτέων, σε ποσοστό 30% για τα Τ.Ε.Φ.Α.Α. και 1% για τα λοιπά τμήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, επί του αριθμού εισακτέων που καθορίζεται σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 7 του άρθρου 2 του ν. 2525/1997.

21. Κατά τον προσδιορισμό των θέσεων που αντιστοιχούν στα ποσοστά που αναφέρονται στις παραγράφους 13 και 20 του άρθρου αυτού, γίνεται στρογγυλοποίηση στην αμέσως επόμενη ακέραιη μονάδα, αν προκύπτει δεκαδικό υπόλοιπο ίσο ή μεγαλύτερο από το μισό της ακέραιης μονάδας.

Αν το δεκαδικό υπόλοιπο είναι μικρότερο από το μισό της ακέραιης μονάδας, δεν λαμβάνεται υπόψη, εκτός αν μηδενίζεται η θέση, οπότε γίνεται στρογγυλοποίηση στην ακέραιη μονάδα, ώστε σε κάθε περίπτωση να υπάρχει μία τουλάχιστον θέση για κάθε τμήμα Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι..

22. Οι διατάξεις των παραγράφων 10 και 13 του άρθρου αυτού ισχύουν από το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001. Από την ημερομηνία αυτή παύουν να ισχύουν οι διατάξεις των άρθρων 22 έως και 25 του ν. 2009/1992 (ΦΕΚ 18 Α'), καθώς και κάθε άλλη διάταξη που ρυθμίζει διαφορετικά τα θέματα τα οποία ρυθμίζονται από το άρθρο αυτό.

23. Οι διατάξεις του άρθρου 26 του ν. 2009/1992 και του άρθρου 15 παρ. 5 του ν. 2640/1998 διατηρούνται σε ισχύ και μετά το ακαδημαϊκό έτος 1999-2000.

Για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών, προκειμένου για αποφοίτους ενιαίου λυκείου και όπου αναφέρεται συνολική βαθμολογία γενικών εξετάσεων νοείται το σύνολο μορίων, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 2525/1997.

24. Για την εκπλήρωση των σκοπών του Παγκόσμιου Συλλόγου Ολυμπιονικών καθιερώνεται και ως έσοδό του επικορήγηση από τη Γ.Γ.Α. σε ετήσια βάση, κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου που ισχύουν για τις αθλητικές ομοσπονδίες.

ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ

1. Σε Έλληνες μαθητές των γυμνασίων και των λυκείων της δευτεροβάθμιας γενικής και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και σε Έλληνες σπουδαστές ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι) ή τεχνολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.) ή ινστιτούτων επαγγελματικής κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), οι οποίοι παρουσιάζουν ιδιαίτερη επίδοση στις σπουδές τους και στον αθλητισμό, χορηγείται, με απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, ύστερα από πρόταση της οικείας αθλητικής ομοσπονδίας, υποτροφία διάρκειας ενός (1) έτους, που μπορεί να ανανεώνεται. Η δαπάνη βαρύνει τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

1. Ο αθλητισμός των ατόμων με ειδικές ανάγκες (Α.Μ.Ε.Α.) είναι ένας ιδιαίτερος τομέας άθλησης, που τελεί υπό την προστασία του Κράτους.

2. Για την ανάπτυξη του αθλητισμού των Α.Μ.Ε.Α. ιδρύονται σωματεία και ομοσπονδίες, που αναγνωρίζονται ως αθλητικές, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 8 και 28 του παρόντος νόμου και, με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 και 4 του παρόντος, διέπονται από τις διατάξεις του τμήματος Α' του παρόντος νόμου.

3. Ειδικότερα, για να αναγνωρισθεί ως αθλητικό ένα σωματείο Α.Μ.Ε.Α., ο συνολικός αριθμός των αθλητών του δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερος από δεκαπέντε (15). Αν το αθλητικό σωματείο διατηρεί τμήμα ομαδικού αθλήματος, ο αριθμός των αθλητών του πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσος με τον αναγκαίο αριθμό τακτικών και αναπληρωματικών που απαιτούνται από τους κανονισμούς του αθλήματος για συμμετοχή σε αγώνες. Ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. του σωματείου δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερος από πέντε (5) και μεγαλύτερος από εννέα (9).

4. Για τη σύσταση αθλητικής ομοσπονδίας Α.Μ.Ε.Α., απαιτούνται αποφάσεις των γενικών συνελεύσεων ή των διοικητικών συμβουλίων πέντε (5) τουλάχιστον ειδικά αναγνωρισμένων αθλητικών σωματείων Α.Μ.Ε.Α.. Ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. της ομοσπονδίας δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερος από επτά (7) και μεγαλύτερος από έντεκα (11). Ειδικότερα, για να αναγνωρισθεί ως αθλητική μία ομοσπονδία αθλητικών σωματείων Α.Μ.Ε.Α., πρέπει να υποβληθεί αρμοδίως από τη διοίκησή της η σχετική αίτηση και να υπάρχει αντίστοιχη παγκόσμια αθλητική ομοσπονδία. Με αιτιολογημένη απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού επιτρέπεται η ανάκληση της παροχής ειδικής αθλητικής αναγνώρισης.

Ειδικά για τις κατηγορίες αναπηριών που καλύπτει η Διεθνής Παραολυμπιακή Επιτροπή (I.P.C.), αναγνωρίζονται πέντε (5) αθλητικές ομοσπονδίες Α.Μ.Ε.Α.. Οι ομοσπονδίες αυτές συνιστούν συνομοσπονδία με την επωνυμία "Εθνική Παραολυμπιακή Επιτροπή", με έδρα την Αθήνα, η οποία εκπροσωπεί τη Χώρα μας στην I.P.C.. Στη συνομοσπονδία εκπροσωπούνται ισότιμα οι πιο πάνω ομοσπονδίες. Χρονικό διάστημα για την ίδρυση των ομοσπονδιών και της συνομοσπονδίας ορίζεται οκτάμηνο από τη δημοσίευση του νόμου αυτού.

Για το διάστημα από τη δημοσίευση του παρόντος μέχρι τη λήξη του οκταμήνου, με απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, συγκροτείται ενδεκαμελής προσωρινή Επιτροπή που εκπροσωπεί τη Χώρα μας στην I.P.C.. Στην επιτροπή αυτή συμμετέχουν πέντε (5) μέλη από την Πανελλήνια Αθλητική Ομοσπονδία Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (Π.Α.Ο.Μ. - Α.Μ.Ε.Α.), τέσσερα (4) μέλη από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Κινητικά Αναπήρων (Π.Α.Ο.Κ.Α.) και δύο (2) μέλη από την Ομοσπονδία Σωματείων Ελλήνων Καλαθοσφαιριστών με Καρότσι (Ο.Σ.Ε.Κ.Κ.). Τα μέλη της Επιτροπής υποδεικνύονται από τις ομοσπονδίες του προηγούμενου εδαφίου. Αν παρέλθει το ως άνω οκτάμηνο, χωρίς να συσταθούν οι πέντε (5) ομοσπονδίες του πρώτου εδαφίου και η συνομοσπονδία, με απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού, αίρεται η αθλητική αναγνώριση των ομοσπονδιών του πέμπτου εδαφίου και συγκροτείται Επιτροπή

από έντεκα (11) μέλη για την εκπροσώπηση της Χώρας μας στην I.P.C..

5. Πρόσωπα με αναπηρίες μπορούν να ενταχθούν στη δύναμη αθλητών αθλητικού σωματείου Α.Μ.Ε.Α.. Ο χαρακτηρισμός προσώπου με αναπηρία ως αθλητή ενός ή περισσότερων αθλημάτων γίνεται από ειδική επιτροπή, που συγκροτείται από την οικεία αθλητική ομοσπονδία.

6. Επιτρέπεται εξαιρετικώς σε άτομα με ειδικές ανάγκες που είναι εν ενεργεία αθλητές:

α) να γίνονται μέλη των αθλητικών σωματείων τους και να εκλέγονται στη διοίκησή τους,

β) να αντιπροσωπεύουν το αθλητικό σωματείο τους στις γενικές συνελεύσεις αθλητικής ένωσης και ομοσπονδίας.

Δεν επιτρέπεται αθλητές να θέτουν υποψηφιότητα ή να εκλέγονται σε διοικητικά όργανα της ένωσης ή της ομοσπονδίας, καθώς και σε οποιοδήποτε άλλο όργανο ή επιτροπή που εκλέγεται από τη γενική συνέλευση στην οποία συμμετέχουν. Αθλητές που έχουν εκλεγεί στο Δ.Σ. αθλητικής ομοσπονδίας Α.Μ.Ε.Α. εκπίπτουν από μέλη της διοίκησής της από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου και τη θέση τους καταλαμβάνει το αναπληρωματικό μέλος:

7. Η άσκηση του επαγγέλματος του προπονητή Α.Μ.Ε.Α. επιτρέπεται μόνο στον κάτοχο ειδικής άδειας, που χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 του παρόντος. Ειδικά για τη χορήγηση ειδικής άδειας άσκησης του επαγγέλματος του προπονητή Α.Μ.Ε.Α., απαιτείται πτυχίο Τ.Ε.Φ.Α.Α. ή ισότιμης σχολής του εξωτερικού. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες που ως αθλητές κατέκτησαν 1^η έως 8^η θέση σε Ολυμπιακούς Αγώνες και 1^η έως 3^η θέση σε παγκόσμιους αγώνες επιτρέπεται να ασκούν το επάγγελμα του προπονητή, ύστερα από φοίτηση στην ειδική σχολή της παρ. 4 του άρθρου 31 του παρόντος.

8. Διαιτητές και κριτές σε αγώνες Α.Μ.Ε.Α. ορίζονται διαιτητές και κριτές του οικείου αθλήματος, οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει ειδικά σεμινάρια της αντίστοιχης αθλητικής ομοσπονδίας Α.Μ.Ε.Α..

9. Ιδρύεται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με έδρα την Αθήνα και με επωνυμία "Ελληνική Εθνική Επιτροπή Ειδικού Αθλητισμού" (Ε.Ε.Ε.Ε.Α.), που εποπτεύεται από τον αρμόδιο για τον αθλητισμό Υπουργό.

Οι σκοποί του νομικού αυτού προσώπου είναι οι ακόλουθοι:

α) να εισηγείται στη Γ.Γ.Α. το γενικό σχεδιασμό ανάπτυξης του αθλητισμού Α.Μ.Ε.Α. και ειδικά του αθλητισμού επιδόσεων,

β) να εισηγείται νομοθετικές ρυθμίσεις και τροποποιήσεις για όλα τα ζητήματα που αφορούν τον αθλητισμό Α.Μ.Ε.Α.,

γ) να εντοπίζει τις ελλείψεις και να παρακολουθεί, σε συνεργασία με το Ε.Σ.Α.Σ., την πορεία των εργασιών εκσυγχρονισμού των παλαιών αθλητικών χώρων, ώστε να εξασφαλιστεί η προσπελασιμότητα των κινητικά αναπήρων και των τυφλών αθλητών,

δ) να φροντίζει για την προβολή των αθλητικών εκδηλώσεων και πρωταθλημάτων Α.Μ.Ε.Α., με κάθε πρόσφορο μέσο,

ε) να φροντίζει για την καλή προετοιμασία των εθνικών ομάδων, τη συμμετοχή τους σε διεθνείς αγώνες και στην Παραολυμπιάδα.

Για την εκπλήρωση των σκοπών αυτών και για την οικονομική ενίσχυση των αθλητικών ομοσπονδιών, ενώσεων και σωματείων Α.Μ.Ε.Α., καθιερώνεται ως βασικό έσοδο του νομικού προσώπου επικορήγηση από τη Γ.Γ.Α. σε ετήσια βάση, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος που ισχύουν για τις λοιπές αθλητικές ομοσπονδίες. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μέσα σε προθεσμία τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος με πρόταση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού και του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν τη διοίκηση, την εκπροσώπηση, την οργάνωση, τη λειτουργία και τη διαχείριση της Ε.Ε.Ε.Α., καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

10. Για τα λοιπά θέματα οργάνωσης, διοίκησης και λειτουργίας του αθλητισμού των Α.Μ.Ε.Α., τα οποία δεν ρυθμίζονται ειδικά με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του παρόντος νόμου.

- ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ - ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

1. Με κανονισμό που ψηφίζει το Δ.Σ. της ομοσπονδίας και εγκρίνει ο αρμόδιος για τον αθλητισμό Υπουργός ρυθμίζονται όλα τα θέματα οργάνωσης, διοίκησης και λειτουργίας αυτής και των ενώσεών της, καθώς και τα θέματα υπηρεσιακής κατάστασης του προσωπικού τους. Ειδικότερα στον κανονισμό προβλέπονται οι οργανικές μονάδες, η διάρθρωσή τους, ο αριθμός των θέσεων κατά κλάδο, η ειδικότητα, τα απαιτούμενα τυπικά προσόντα και τα καθήκοντα κάθε θέσης. Ο συνολικός αριθμός των συνιστώμενων θέσεων, προκειμένου περί ομοσπονδιών, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις πέντε (5), εάν η ομοσπονδία έχει στη δύναμή της είκοσι (20) έως τριάντα (30) σωματεία, τις δέκα (10), εάν η ομοσπονδία έχει στη δύναμή της τριάντα ένα (31) έως εκατό (100) σωματεία, τις δεκαπέντε (15), εάν η ομοσπονδία έχει στη δύναμή της εκατόν ένα (101) έως διακόσια πενήντα (250) σωματεία και τις είκοσι (20), εάν η ομοσπονδία έχει στη δύναμή της διακόσια πενήντα ένα (251) και άνω σωματεία. Ο συνολικός αριθμός των συνιστώμενων θέσεων, προκειμένου περί ενώσεων, είναι τρεις (3) θέσεις, εάν η ένωση έχει στη δύναμή της δέκα (10) έως τριάντα (30) σωματεία, έξι (6) θέσεις, εάν η ένωση έχει στη δύναμή της τριάντα ένα (31) έως εκατό (100) σωματεία, οκτώ (8) θέσεις, εάν η ένωση έχει στη δύναμή της εκατόν ένα (101) έως διακόσια πενήντα (250) σωματεία και δέκα (10) θέσεις, εάν η ένωση έχει στη δύναμή της διακόσια πενήντα ένα (251) και άνω σωματεία. Οι ανωτέρω οργανικές θέσεις είναι ενιαίες για κάθε ομοσπονδία και το σύνολο των ενώσεων που υπάγονται σε αυτήν. Απαγορεύεται η πρόσληψη προσωπικού εκτός οργανικών θέσεων. Η υποχρέωση υποβολής προς έγκριση του παραπάνω κανονισμού από τον αρμόδιο για τον αθλητισμό Υπουργό δεν υφίσταται στην περίπτωση κατά την οποία η ομοσπονδία χρηματοδοτείται από τη Γ.Γ.Α. ή από εποπτευόμενους από αυτή φορείς σε ποσοστό μικρότερο του πενήντα τοις εκατό (50%) των συνολικών εσόδων της.

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

απορρέει από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών 9 Δεκεμβρίου 1975 (απόφαση 3447)

Συνέλευση, την εγγύηση των Κρατών - μελών των Ηνωμένων Εθνών, την εγγύηση των Κρατών - μελών των Ηνωμένων Εθνών, από τον καταστατικό χάρτη να αναλάβει, από κοινού, δραστηριότητα σε συνεργασία με τον Οργανισμό για την υγιεινή ζωή, πλήρη και συνθήκες οικονομικής και κοινωνικής πρόοδου

στην πίστη στα ανθρώπινα δικαιώματα και στην ελευθερία και στις αρχές της ειρήνης, της αξιοπρέπειας του ανθρώπου και της κοινωνικής δικαιοσύνης που περιλαμβάνονται στον καταστατικό χάρτη,

στην πίστη στις αρχές της Παγκόσμιας Διακήρυξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των διεθνών συμβολαίων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού και στην πίστη ότι ήδη έχουν ορισθεί για κοινωνική πρόοδο στα κράτη συμβάσεις, στις συστάσεις και στις αποφάσεις του Οργανισμού Εργασίας, της ΟΥΝΕΣΚΟ, του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, του Ταμείου των Ηνωμένων Εθνών για την ανάπτυξη και άλλων αρμοδίων οργανισμών,

στην πίστη στη Διακήρυξη για Κοινωνική Πρόοδο και Ανάπτυξη που αναγκαιότητα για προστασία των δικαιωμάτων των αναπήρων για την ευημερία και την αποκατάσταση και πνευματικά μειονεκτούντων,

στην πίστη στην αναγκαιότητα για συμπάρωση των δικαιωμάτων των αναπήρων για να αναπτύξουν τις ικανότητές τους, να συμμετέχουν στην κοινωνία και να συμβάλουν στην ανάπτυξη της κοινωνίας τους στην κανονική ζωή όσο αυτό είναι δυνατόν,

ότι μερικές χώρες στο παρόν στάδιο ανάπτυξης προσφέρουν περιορισμένες προσπάθειες για την αντιμετώπιση των αναπήρων,

ότι αυτή η Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Αναπήρων καλεί για εθνική και διεθνή δραστηριότητα με σκοπό να υλοποιηθεί σαν κοινή βάση και πλαίσιο αναφοράς για την προστασία των δικαιωμάτων των αναπήρων ατόμων,

ότι ο όρος «αναπήρω» σημαίνει κάθε άτομο ανάπηρο να είναι ανάπηρο από μόνο του, ολικά ή μερικά, τις αναγκαιότητες της κοινωνικής και κοινωνικής ζωής, εξαιτίας μειωμένων ή πνευματικών δυνατοτήτων που έχει εκ γενετής ή που αποκτάται αργότερα,

ότι τα άτομα θα απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στην αυτή τη Διακήρυξη. Αυτά τα δικαιώματα θα πρέπει να απολαμβάνονται από όλα τα ανάπηρα άτομα, χωρίς οποιαδήποτε διάκριση βάσει ηλικίας, χρώματος, φύσης, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων γνώμων, κοινωνικής καταγωγής, οικονομικής κατάστασης, ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης που αφορά το ίδιο το άτομο ή την οικογένειά του.

Όλα τα άτομα έχουν το κληρονομικό δικαίωμα σεβασμού και αξιοπρέπειάς τους. Τα ανάπηρα άτομα, οποιουδήποτε είδους είναι η προέλευση, η φύση και η σοβαρότητα των αναπηριών τους και ανικανότητων τους, έχουν τα ίδια θε-

μελίσθη δικαιώματα με τους συμπολίτες της ίδιας ηλικίας, που συνεπάγεται πρώτα και κύρια το δικαίωμα να απολαμβάνει μια κανονική ζωή, όσο το δυνατό κανονική και πλήρη.

4. Τα ανάπηρα άτομα έχουν τα ίδια πολιτικά δικαιώματα όπως οι άλλοι άνθρωποι· η παράγραφος 7 της Διακήρυξης των δικαιωμάτων των πνευματικά καθυστερημένων ατόμων που αφορά σε κάθε πιθανό περιορισμό ή καταστολή των δικαιωμάτων των ατόμων αυτών, εφαρμόζεται και για τα πνευματικά ανάπηρα άτομα.
5. Τα ανάπηρα άτομα δικαιούνται να απολαμβάνουν τα μέτρα που σχεδιάστηκαν για να τα καταστήσουν ικανά να γίνουν όσο το δυνατόν αυτοδύναμα.
6. Τα ανάπηρα άτομα έχουν το δικαίωμα για ιατρική, ψυχολογική και λειτουργική μεταχείριση, συμπεριλαμβανομένων προσθετικών και υποβοηθητικών συσκευών, για ιατρική και κοινωνική αποκατάσταση, για εκπαίδευση, για επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση για βοήθεια, για συμβουλευτική, για υπηρεσίες τοποθέτησης σε εργασία και για άλλες υπηρεσίες που θα τα καταστήσουν ικανά να αναπτύξουν τις ικανότητές και δεξιότητές τους στο ανώτατο όριο και θα επισπεύσουν τη διαδικασία της κοινωνικής ενσωμάτωσης ή επανενσωμάτωσής τους.
7. Τα ανάπηρα άτομα έχουν το δικαίωμα για οικονομική και κοινωνική ασφάλιση και για ένα καθώς πρέπει επίπεδο ζωής. Έχουν το δικαίωμα, σύμφωνα με τις ικανότητές τους, να εξασφαλίσουν και να διατηρήσουν την εργασία ή να ενσχοληθούν με ένα επάγγελμα που να ανταμοιβεται, χρήσιμο και παραγωγικό, και να συμμετέχουν σε εμπορικές ενώσεις.
8. Τα ανάπηρα άτομα έχουν το δικαίωμα οι ειδικές ανάγκες τους να λαμβάνονται υπόψη σε όλα τα επίπεδα του οικονομικού και κοινωνικού προγράμματος.
9. Τα ανάπηρα άτομα έχουν το δικαίωμα να ζουν με τις οικογένειές τους ή με τους θετούς γονείς και να λαμβάνουν μέρος σε όλες τις κοινωνικές, δημιουργικές ή ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Κανένα ανάπηρο άτομο δε θα υπόκειται, όσο αφορά την κατοικία του, σε διαφορετική μεταχείριση άλλη από εκείνη που απαιτείται από την κατάστασή του ή από τη βελτίωση αυτής. Εάν η παραμονή ενός αναπήρου ατόμου σε ένα ειδικό ίδρυμα είναι απαραίτητη, το περιβάλλον και οι συνθήκες ζωής σε αυτό θα είναι όσο το δυνατό πλησιέστερες με εκείνες της κανονικής ζωής ενός συνομηλίκου του.
10. Τα ανάπηρα άτομα θα προστατεύονται από κάθε εκμετάλλευση, κάθε κανονισμό και κάθε μεταχείριση διακριτικής, υβριστικής ή υποβαθμισμένης φύσης.
11. Τα ανάπηρα άτομα θα μπορούν να δεχτούν νόμιμη βοήθεια, όταν τέτοια βοήθεια αποδειχθεί απαραίτητη για την προστασία των ατόμων τους και της περιουσίας τους. Εάν δικαστικές διαδικασίες έχουν θεσπισθεί εναντίον τους, η νομική διαδικασία που ακολουθείται θα λάβει πλήρως υπόψη τη σωματική και την πνευματική κατάστασή τους.
12. Για κάθε θέμα που αφορά στα δικαιώματα των αναπήρων ατόμων είναι χρήσιμο να ζητείται η συμβουλή των οργανισμών των αναπήρων ατόμων.
13. Τα ανάπηρα άτομα, οι οικογένειές τους και οι κοινότητες θα πληροφωρηθούν πλήρως με όλα τα κατάλληλα μέσα για τα δικαιώματα που περιέχονται σε αυτή τη Διακήρυξη.

Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ SUNDBERG ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΑΠΗΡΑ ΑΤΟΜΑ

Η SUNDBERG, όπως ονομάστηκε, στη μνήμη
R SUNDBERG, ο οποίος ήταν από το 1948 μέ-
που πέθανε) υπεύθυνος του προγράμματος για
παιδείωση της Ουνέσκο, αποτελεί το τελικό κεί-
ς Διάσκεψης που οργάνωσε η Ισπανική Κυβέρ-
νέσκο το 1981 και στην οποία συμμετείχαν 103
εθνικές Οργανώσεις.

Διάσκεψη, πάνω στη δράση και τις στρατηγικές
ευση, την πρόληψη και την ένταξη, η οποία ορ-
την Ισπανική Κυβέρνηση σε συνεργασία με
στη Μαλάγα της Ισπανίας στις 2 με 7 Νοεμβρί-

αφή την παγκόσμια Διακήρυξη για τα ανθρώ-
τα όπως και άλλες σχετικές αποφάσεις των
ών και συγκεκριμένα τη Διακήρυξη των δικαι-
ιδιού, τη Διακήρυξη των δικαιωμάτων των ανα-
και τη Διακήρυξη των δικαιωμάτων των πνευ-
ερημένων,

ζει την επείγουσα αναγκαιότητα να υλοποιή-
σεις και οι εισηγήσεις της καθώς και οι αρχές
πρόγραμμα δράσης της Συμβουλευτικής Επι-
Ε για το Διεθνές Έτος Αναπήρων,

πασχολημένη από το γεγονός ότι 10% του πα-
υσμού παρουσιάζει τη μια ή την άλλη μορφή
διεθνείς προοπτικές σ' αυτόν τον τομέα τει-
ρεύουν,

την αναγκαιότητα να γίνει κάτι, ώστε οι δια-
ς να γίνουν σεβαστές,

η ότι η πρόληψη είναι μια μορφή δράσης ιδιαι-
τητας και ότι θα πρέπει να υλοποιηθούν οι
είναι βασισμένες πάνω στις σύγχρονες ανα-
αποφευχθούν οι αναπηρίες παρέχοντας συ-
άθε οικογένεια και σε κάθε άτομο την ευκαι-
από τις αναγκαίες υπηρεσίες,

ότι θα πρέπει να εξασφαλιστούν στο μεγαλύ-
θμό η επαναπροσαρμογή και η ένταξη των
ων. Θα πρέπει ΟΛΑ τα ανάπηρα άτομα να
πηρεσιών επανεκπαίδευσης και άλλων μορ-
ς και συμπαράστασης που είναι αναγκαίες για
αποτελεσμάτων της αναπηρίας, έτσι που η
Ε ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΟΣΟ ΤΟ
ΔΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ και ο ρόλος τους εποικο-

είδηση της πρωταρχικής σπουδαιότητας της
; επιστήμης και της κουλτούρας και πληρο-
ταρξη του καθενός και ανησυχώντας για την
ιατάξεων και Αρχών που ακολουθούν για να
ασφάλιση της πλήρους ανάπτυξης όλων των
ν και την πλήρη συμμετοχή τους στην κοι-

ωνική ζωή,

Τονίζει ότι οι Κρατικές Αρχές, οι ειδικές οργανώσεις και η
κοινωνία στο σύνολό της θα πρέπει να λάβουν υπόψη στον
καταρτισμό κάθε βραχυπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης δρά-
σης για τα ανάπηρα άτομα τις βασικές Αρχές της:
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ, ΕΝΤΑΞΗΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ (ΤΟΜΕΟΠΟΙΗ-
ΣΗΣ) και ΔΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ. Σύμφωνα
να με τις αρχές αυτές:

α) Θα πρέπει να εξασφαλιστεί η πλήρης συμμετοχή των
αναπήρων ατόμων και των οργανώσεών τους σ' όλες τις απο-
φάσεις και τις δράσεις που τα αφορούν.

β) Τα ανάπηρα άτομα θα πρέπει να επωφελούνται από όλες
τις Υπηρεσίες και να συμμετέχουν στις δραστηριότητες της
κοινότητας. Επίσης οι στρατηγικές και οι δραστηριότητες που
προορίζονται για το σύνολο θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα
ανάπηρα άτομα.

γ) Η κοινότητα θα πρέπει να παρέχει στα ανάπηρα άτομα
υπηρεσίες προσαρμοσμένες στις ανάγκες του καθενός από
αυτά.

δ) Η αποκέντρωση και η τομεοποίηση των υπηρεσιών θα
επιτρέψει ώστε οι ανάγκες των αναπήρων ατόμων να ληφθούν
υπόψη και να ικανοποιηθούν μέσα στο πλαίσιο της κοινότητάς
τους.

ε) Ο συντονισμός των διαφόρων επαγγελματικών οργανώ-
σεων και των δραστηριοτήτων των ειδικών που ασχολούνται
με τα ανάπηρα άτομα θα ευνοήσει την ολοκληρωμένη αντιμετώπι-
ση της προσωπικότητάς τους.

Ζητά με επιμονή από τις Κυβερνήσεις, τις σχετικές Κυβερ-
νητικές και μη Υπηρεσίες, την κοινή γνώμη, τα ανάπηρα άτο-
μα και τις οικογένειές τους και από όλα τα άτομα που με τον ένα
ή τον άλλο τρόπο σχετίζονται στην καθημερινή τους ζωή με
τους δασκάλους, τους ερευνητές, τους Υπεύθυνους Επιχειρή-
σεων και τους πολιτικούς, να διαδώσουν και να υλοποιήσουν
τις Αρχές της Διακήρυξης η οποία αποφασίζεται ομόφωνα:

Άρθρο 1ο: Κάθε ανάπηρο άτομο πρέπει να μπορεί να εξασκεί
το βασικό του δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαί-
δευση, την επαγγελματική επιμόρφωση, την
κουλτούρα και την πληροφόρηση.

Άρθρο 2ο: Οι Κυβερνήσεις και οι Εθνικές και Διεθνείς Οργα-
νώσεις θα πρέπει να εξασφαλίζουν μια συμμετοχή
όσο το δυνατό πιο ολοκληρωμένη των αναπήρων
ατόμων. Θα πρέπει να παρέχεται μια οικονομική
και πρακτική βοήθεια στις δράσεις που προορίζο-
νται να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των αναπήρων
ατόμων στους τομείς της εκπαίδευσης και της υγεί-
ας όπως και στην ίδρυση και λειτουργία Συνδέ-
σμων που αποτελούνται από τα ίδια τα ανάπηρα
άτομα είτε στις οικογένειές τους. Αυτές οι οργανώ-

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

Προκηρύχθηκε από τη Γενική Συνέλευση
των Ηνωμένων Εθνών
της 20ής Δεκεμβρίου 1971 (απόφαση 2856)

Η Γενική Συνέλευση,

Έκοντας υπόψη την εγγύηση των κρατών - μελών των
κοινοτήτων Εθνών από τον καταστατικό χάρτη να αναλάβει
ό κοινού και κοριστά δραστηριότητα σε συνεργασία με τον
γυναϊκό για να προάγει υψηλότερο βιοτικό επίπεδο ζωής,
ήδη αποκαθληση και συνθήκες οικονομικής και κοινωνι-
κής πρόοδου και ανάπτυξης.

επιβεβαιώνοντας την πίστη στα ανθρώπινα δικαιώματα και
σε βασικές ελευθερίες και στις αρχές της ειρήνης, της αξιο-
πρέπειας και της αξιοσύνης του ανθρώπου και της κοινωνικής δε-
μοκρατίας που προκηρύχθηκε στον καταστατικό χάρτη,

ανακαλώντας τις αρχές της παγκόσμιας διακήρυξης των
θρησκευτικών δικαιωμάτων, των Διεθνών Συμβολαίων των αν-
θρώπινων δικαιωμάτων, τη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του
αδελού και τους κανόνες που ήδη έχουν ορισθεί για κοινωνι-
κή πρόοδο στα συντάγματα, στις συμβάσεις, στις ενστάσεις
και στις αποφάσεις του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας, της
ΥΝΕΣΚΟ, του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, του Ταμεί-
ου των Ηνωμένων Εθνών για τα παιδιά και άλλων αρμοδίων
οργανισμών,

τονίζοντας ότι η Διακήρυξη για κοινωνική πρόοδο και ανά-
πτυξη έχει προκηρύξει την αναγκαιότητα προστασίας των δι-
καιωμάτων και επιβεβαιώνοντας την ευμερία και την αποκα-
θιστική των φυσικά και πνευματικά μεμονωμένων,

έκοντας υπόψη την αναγκαιότητα για συμπαράσταση των
πνευματικά καθυστερημένων ατόμων για να αναπτύξουν τις
αυτοτιές τους σε διάφορους τομείς δραστηριοτήτων και για
κοπή της ενσωμάτωσής τους στην κανονική ζωή, όσο
όσο είναι δυνατό,

γνωρίζοντας ότι μερικές χώρες, στο πρώτο στάδιο ανάπτυ-
ξής τους, μπορούν να προσφέρουν περιορισμένες προσπάθει-
ες για αυτό το σκοπό,

προκηρύσσει αυτή τη διακήρυξη για τα δικαιώματα των
πνευματικά καθυστερημένων ατόμων, και καλεί για εθνική και
εθνή δραστηριότητα με σκοπό να επιβεβαιώσει ότι θα χρησι-
μοποιηθεί σαν κοινή βάση και πλαίσιο αναφοράς για την προ-
στασία αυτών των δικαιωμάτων.

Το πνευματικά καθυστερημένο άτομο έχει στον ανώτατο

βαθμό ικανότητας τα ίδια δικαιώματα όπως τα άλλα ανθρώ-
πινα όντα.

2. Το πνευματικά καθυστερημένο άτομο έχει δικαίωμα για την
κατάλληλη κατηχη φροντίδα και φυσική θεραπεία καθώς
και εκπαύση, κατάρτιση, αποκατάσταση και καθοδήγηση
που θα το κάνουν ικανό να αναπτύξει τις ικανότητες, στο
μέγιστο δυνατό.

3. Το πνευματικά καθυστερημένο άτομο έχει το δικαίωμα για
οικονομική ασφάλεια και για το κατάλληλο βιοτικό επίπε-
δο. Έχει δικαίωμα να εκτελεί παραγωγική δουλειά ή να
ενασχολείται με οποιοδήποτε άλλο σκόπιο επάγγελμα
στο ανώτατο δυνατό όριο των ικανοτήτων του.

4. Οποιοδήποτε είναι δυνατόν, το πνευματικά καθυστερημένο
ατομο πρέπει να ζει με τη δική του οικογένεια ή με τους θε-
τούς γονείς και να συμμετέχει σε διάφορες εκδηλώσεις της
κοινωνικής ζωής. Η απογένεια με την οποία μένει πρέπει
να λαμβάνει βαθμιαία. Εάν η περιθαλίξη σε ίδρυμα γίνει
απορρήτη πρέπει να παρέχεται σε περιβάλλοντα και υπό
τίποιες συνθήκες όσο το δυνατόν πλησιέστερες σε εκείνες
της κανονικής ζωής.

5. Το πνευματικά καθυστερημένο άτομο έχει δικαίωμα για
έναν προσοντώτικο καθήκον όταν αυτό απαιτείται για να
προστατέψει την προσωπική του καλή διαβίωση και τα εν-
διαφέροντα.

6. Το πνευματικά καθυστερημένο άτομο έχει το δικαίωμα για
προστασία από την εκμετάλλευση, κατάκρηση και τον
υποθλασμό της θεραπείας του. Εάν του γίνει δικαστική
αγωγή για οποιοδήποτε αδίκημα, θα έχει το δικαίωμα να
δίσει τέρμα στη νόμιμη διαδικασία με πλήρη αναγνώριση
που του δίδεται για το βαθμό της πνευματικής του υπευθυ-
νότητας.

7. Οποιοδήποτε πνευματικά καθυστερημένο άτομο είναι ανί-
κανα ένεκα της σοβαρότητας της μειονεξίας τους να
ασκούν όλα τα δικαιώματά τους ενσυνείδητα ή επιβάλλεται
να απαγορευτούν ή να τους ερνηθούν μερικά ή όλα αυτά τα
δικαιώματα, η διαδικασία που χρησιμοποιείται για τέτοια
επαγόρευση ή άρση δικαιωμάτων πρέπει να περιέχει κα-
τάλληλες νόμιμες διασφαλίσεις ενάντια σε κάθε τύπο κα-
τάκρησης.

Αυτή η διαδικασία πρέπει να βασίζεται σε μια εκτίμηση της
κοινωνικής ικανότητας για το πνευματικά καθυστερημένο
ατομο από προσοντώτικους εμπειρογνώμονες. Και πρέπει να
υποβάλλεται σε περιοδική αναθεώρηση και να δίδεται το δι-
καίωμα έφεσης στις ανώτερες αρχές.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 78

14 Μαρτίου 2000

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2817

αίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

δίδουμε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Άρθρο 1

Έννοια, σκοπός και καθεστώς

Άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κατά την α του παρόντος, θεωρούνται τα άτομα που έχουν αντική δυσκολία μάθησης και προσαρμογής εξαιτιωματικών, διανοητικών, ψυχολογικών, συναισθηματικών και κοινωνικών ιδιοπεροτήτων.

Στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται όσοι:
Έχουν νοητική ανεπάρκεια ή ανωριμότητα.
Έχουν ιδιαίτερα σοβαρά προβλήματα όρασης (τυαμβλύωπες) ή ακοής (κωφοί, βαρήκοοι).
Έχουν σοβαρά νευρολογικά ή ορθοπεδικά ελαττώη ή προβλήματα υγείας.
Έχουν προβλήματα λόγου και ομιλίας.
Έχουν ειδικές δυσκολίες στη μάθηση, όπως δυσυσαριθμησία, δυσαναγνωσία.

Έχουν σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και νικές δυσκολίες και όσοι παρουσιάζουν αυτισμό λες διαταραχές ανάπτυξης.

Στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες περιινονται επίσης πρόσωπα νηπιακής, παιδικής και κής ηλικίας που δεν ανήκουν σε μία από τις προηνες περιπτώσεις, αλλά έχουν ανάγκη από ειδική ευτική προσέγγιση και φροντίδα για ορισμένη πεή για ολόκληρη την περίοδο της σχολικής ζωής

αθητές για τους οποίους δεν συντρέχουν οι προρες των παραγράφων 2 και 3, καθώς και οι μαθηυ για μόνο το λόγο ότι η μητρική τους γλώσσα αι ελληνική, εμφανίζουν μειωμένη σχολική επίδουν θεωρούνται άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές

4. α) Γλώσσα των κωφών και βαρήκων μαθητών είναι η ελληνική νοηματική.

β) Κατά τη διδασκαλία μπορεί να χρησιμοποιούνται κατ' εξαίρεση και άλλα επιβοθητικά μέσα που είναι εφικτά και επιστημονικά αποδεκτά, όπως αυτά καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Απαραίτητο προσόν για την τοποθέτηση εκπαιδευτικού και ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού στις Σ.Μ.Ε.Α. κωφών και βαρηκόνων είναι η γνώση της νοηματικής γλώσσας.

5. Οι ειδικές περιπτώσεις των προηγούμενων παραγραφών διαπιστώνονται από τα Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Υ.).

6. Στα άτομα που έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παρέχεται ειδική εκπαίδευση, η οποία στο πλαίσιο των σκοπών της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης επιδιώκει ιδιαίτερα:

- α) την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους,
- β) τη βελτίωση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη ή επανένταξη τους στο κοινό εκπαιδευτικό σύστημα και η συμβίωση με το κοινωνικό σύνολο,
- γ) την επαγγελματική τους κατάρτιση και τη συμμετοχή τους στην παραγωγική διαδικασία,
- δ) την αλληλοσποδοχή τους με το κοινωνικό σύνολο και την ισότιμη κοινωνική τους εξέλιξη.

7. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων λαμβάνονται μέτρα και παρέχονται υπηρεσίες στα παραπάνω άτομα ηλικίας έως 22 ετών σε όλες τις τάξεις των σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται ιδίως η κατάρτιση και εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων και μεθόδων διδασκαλίας, η χρησιμοποίηση διδακτικού υλικού και η χορήγηση οργάνων και λοιπού ειδικού εξοπλισμού και γενικά κάθε είδους διευκολύνσεις και εργονομικές διευθετήσεις. Στις υπηρεσίες περιλαμβάνονται ιδίως η διάγνωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών των ατόμων με ειδικές ανάγκες, η αξιολόγηση, η παιδαγωγική και ψυχολογική υποστήριξη, η φυσικοθεραπεία, η εργοθερα-

εία, η αγωγή λόγου, η κοινωνική και συμβουλευτική βοήθεια, η μεταφορά και η μετακίνηση και κάθε άλλο έργο ή υπηρεσία που υποστηρίζουν την ισότιμη μετακίνηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Όπου στις διατάξεις του παρόντος αναφέρεται διάγνωση νοείται η διάγνωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.

8. Για τη διαμόρφωση των μέτρων που λαμβάνονται απευθύνει τις απόψεις του και εκείνος που έχει την επιμέλεια των ατόμων με ειδικές ανάγκες, που προσκαλείται για το σκοπό αυτόν από τις κατά περίπτωση αρμόδιες υπηρεσίες ή φορείς.

9. Η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παρέχεται δωρεάν από το κράτος σε δημόσια σχολεία. Η μορφή των σχολείων αυτών προσδιορίζεται από το είδος και το βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών.

10. Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων είναι αποκλειστικός φορέας για την ειδική αγωγή των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Στις διαδικασίες ίδρυσης, λειτουργίας και εποπτείας κέντρων και εργαστηρίων ειδικής επαγγελματικής κατάρτισης ατόμων με ειδικές ανάγκες αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας και Πρόνοιας συμπράττει και ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, εφόσον φοιτούν σε αυτά άτομα με ειδικές ανάγκες σχολικής ηλικίας.

11. Η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, γενική, τεχνική - επαγγελματική παρέχεται στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα οποία, κατά περίπτωση, οργανώνονται, λειτουργούν, εξοπλίζονται και υποστηρίζονται κατάλληλα, ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία διδακτική και εκπαιδευτική υποστήριξη των ατόμων αυτών. Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να φοιτούν:

α) Στη συνήθη σχολική τάξη με παράλληλη στήριξη εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής, ο οποίος υπηρετεί στο Κ.Δ.Α.Υ. ή στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής που ορίζονται από το Κ.Δ.Α.Υ..

β) Σε ειδικά οργανωμένα και κατάλληλα στελεχωμένα κέντρα ένταξης που λειτουργούν μέσα στα σχολεία ειδικής αγωγής και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

γ) Όταν η φοίτηση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα σχολεία του κοινού εκπαιδευτικού συστήματος ή στα τμήματα ένταξης καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη, λόγω του είδους και του βαθμού του προβλήματός τους, η εκπαίδευση των παιδιών αυτών παρέχεται:

α) σε αυτοτελή σχολεία ειδικής αγωγής,

β) σε σχολεία ή τμήματα που λειτουργούν είτε ως αυτάρκη είτε ως παραρτήματα άλλων σχολείων σε νοσοκομεία, κέντρα αποκατάστασης, ιδρύματα αγωγής ανηλικών ή ιδρύματα χρονίως πασχόντων ατόμων, εφόσον ανιχνεύονται ή νοσηλεύονται σε αυτά είναι παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

γ) στο σπίτι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να χρησιμοποιείται και το σύστημα τηλε-εκπαίδευσης. Τα άτομα αυτά εκπαιδεύονται από το προσωπικό των Κ.Δ.Α.Υ. ή σχολικής μονάδας ειδικής αγωγής, το οποίο διαθέτει την κατά περίπτωση οριζόμενη εξειδίκευση.

δ) Τα αυτοτελή σχολεία ειδικής αγωγής είναι:

α) νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία ειδικής αγωγής που παρέχονται και παιδιό με ειδικές ανάγκες από το 4ο μέχρι το 14ο έτος της ηλικίας τους, που λειτουργούν ως

ενιαίες σχολικές μονάδες.

β) γυμνάσια ειδικής αγωγής από το 14ο μέχρι και το 18ο έτος.

γ) ενιαία λύκεια ειδικής αγωγής από το 18ο μέχρι και το 22ο έτος.

δ) τεχνικά επαγγελματικά εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) ειδικής αγωγής Α' βαθμίδας που περιλαμβάνουν πρόγραμμα για την ολοκλήρωση της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης, καθώς και του Α' κύκλου σπουδών του άρθρου 2 του ν. 2640/1998 (ΦΕΚ 225 Α') για την παροχή εξειδικευμένης τεχνικής και επαγγελματικής γνώσης. Στα Τ.Ε.Ε. αυτά εγγράφονται απόφοιτοι του δημοτικού σχολείου. Η φοίτηση διαρκεί επί πέντε τουλάχιστον σχολικά έτη, από το 14ο μέχρι και το 19ο έτος της ηλικίας των φοιτώντων.

ε) τεχνικά επαγγελματικά εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) ειδικής αγωγής Β' βαθμίδας που περιλαμβάνουν τους Α' και Β' κύκλους σπουδών του άρθρου 2 του ν. 2640/1998. Στην Α' τάξη του Α' κύκλου εγγράφονται απόφοιτοι Γυμνασίου. Η φοίτηση διαρκεί δύο τουλάχιστον σχολικά έτη σε κάθε κύκλο σπουδών. Στο Β' κύκλο σπουδών μπορούν να εγγράφονται και απόφοιτοι του Τ.Ε.Ε. Α' βαθμίδας της προηγούμενης περίπτωσης, από το 19ο μέχρι και το 22ο έτος της ηλικίας των φοιτώντων.

στ) εργαστήρια ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, από το 14ο μέχρι και το 22ο έτος.

14. Οι Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής (Σ.Μ.Ε.Α.) και το προσωπικό αυτών υπάγονται στην οικεία Διεύθυνση Εκπαίδευσης της βαθμίδας τους. Ειδικά τα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.) και το προσωπικό αυτών υπάγονται στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

15. α) Η φοίτηση μαθητών με ειδικές ανάγκες στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής μπορεί να παραταθεί, ανάλογα με τις μαθησιακές δυσκολίες των φοιτώντων και μετά το 22ο έτος της ηλικίας τους ή να αρχίσει από τη συμπλήρωση της σχολικής ηλικίας που ορίζεται για φοίτηση στα κανονικά σχολεία. Για την παράταση αποφασίζει ο αρμόδιος προϊστάμενος της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, ύστερα από εισήγηση του οικείου Κ.Δ.Α.Υ..

β) Το νηπιαγωγείο και δημοτικό σχολείο ειδικής αγωγής είναι ενιαία μονάδα και περιλαμβάνει τριετές τμήμα αντιστοιχεί του δημοτικού σχολείου.

γ) Το γυμνάσιο ειδικής αγωγής περιλαμβάνει την προκαταρκτική τάξη και τρεις επόμενες τάξεις Α', Β' και Γ'. Μαθητές απόφοιτοι δημοτικού σχολείου με ελαφρές δυσκολίες μάθησης μπορεί να εγγράφονται απευθείας στην Α' τάξη του γυμνασίου ειδικής αγωγής, ύστερα από αξιολόγηση που πραγματοποιείται από το οικείο Κ.Δ.Α.Υ..

δ) Το ενιαίο λύκειο ειδικής αγωγής περιλαμβάνει την προκαταρκτική τάξη και τρεις επόμενες τάξεις Α', Β' και Γ'. Μαθητές απόφοιτοι γυμνασίου με ελαφρές δυσκολίες μάθησης μπορεί να εγγράφονται απευθείας στην Α' τάξη του λύκειου ειδικής αγωγής, ύστερα από αξιολόγηση που πραγματοποιείται από το οικείο Κ.Δ.Α.Υ..

ε) Το Τ.Ε.Ε. Ειδικής Αγωγής Α' βαθμίδας περιλαμβάνει τις τάξεις Α', Β', Γ', Δ' και Ε'. Το Τ.Ε.Ε. Ειδικής Αγωγής Β' βαθμίδας περιλαμβάνει τις τάξεις Α' και Β' του Α' κύκλου σπουδών και τις τάξεις Γ' και Δ' του Β' κύκλου σπουδών.

στ) Το Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαί-

σης και Κατάρτισης λειτουργεί με πέντε μέχρι και έξι τάξεις, ανάλογα με τις εξειδικεύσεις και τις εκπαιδευτικές ανάγκες των φοιτώντων. Στην Α' τάξη εγγράφονται απόφοιτοι του δημοτικού σχολείου.

6. Τα σχολεία των περιπτώσεων α', β', γ', δ' και ε' παραγράφου 13 είναι ισότιμα προς τα αντίστοιχα βλεια πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στα σχολεία αυτά εκτός από το ημερήσιο πρόγραμμα διδασκαλίας εφαρμόζεται και πρόγραμμα δημιουργικής απασχόλησης. Στα σχολεία ειδικής αγωγής ερμολζονται ειδικά προσαρμοσμένα αναλυτικά και διηπτικά προγράμματα. Στο πρόγραμμα του δημοτικού λειού ειδικής αγωγής περιλαμβάνονται και δραστητητες προεπαγγελματικής εκπαίδευσης. Στο πρόιμμα των γυμνασίων και λυκείων ειδικής αγωγής ιρεί να περιλαμβάνονται και μαθήματα τεχνικής ηηματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Το περιενου περιλάραει τα προγράμματα, καθώς και τα νουμματα λυκείου ειδικής αγωγής. Τα μαθήματα τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθορίζονται με αποφάσεις Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, εκδίδονται ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Το πρόγραμμα δημιουργικής απασχόλησης καλύπτεται με θέση υπερωριακής διδασκαλίας στο εκπαιδευτικό ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής και των Κ.Δ.Α.Υ. ή και σε εκπαιδευτές άλλων σχολείων, των οποίων η αποζημίωση καλύπτεται κατά τα ισχύοντα για τους εκπαιδευτικούς σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολείων ειδικής αγωγής σφείρει τις υπηρεσίες του, για τη συμπλήρωση του κρωπτικού ωραρίου, και σε άλλα γεπτονικά σχολεία ειδικής αγωγής, κατά τα οριζόμενα με απόφαση του σταμένου της οικείας διεύθυνσης εκπαίδευσης, ρα από εισήγηση του Κ.Δ.Α.Υ. και πρόταση του οιο περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου.

Για την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που φοιτούν στα άλλα σχολεία γενικής τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης εφαρμόζονται ειδικά προσαρμοσμένα και εξατομικευμένα υποχρηματικά εκπαιδευτικά προγράμματα που καθορίζομε απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

7. Η μετατροπή και η συγχώνευση των σχολείων της παραγράφου 13 και των τμημάτων ένταξης, η προσθήκη νέων και τμημάτων ειδικότητας στα Τ.Ε.Ε. ειδικής αγωγής, η στελέχωση αυτών, καθώς και η ανάλογη αύξηση ή μείωση των οργανικών θέσεων του προσωπικού καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του οικείου Κ.Δ.Α.Υ., των οργάνων του άρθρου 49 του Ν. 1566/1985 και του Κ.Δ.Α.Υ. της έδρας της Περιφέρειας.

8. Στο προσωπικό των σχολείων ειδικής αγωγής των τμημάτων ένταξης περιλαμβάνονται και οι ανήκοντες στους κλάδους ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού σε περίπτωση σύστασης ή αύξησης οργανικών θέσεων προσωπικού, τις αποφάσεις συνυπογράφουν και ο Υπουργός Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών. Αν τα σχολεία ειδικής αγωγής λειτουργούν σε ιδρύματα που ανήκουν στην αρμο-

διότητα άλλων υπουργείων, στην έκδοση των αποφάσεων συμπράττει και ο συναρμόδιος Υπουργός.

19. Διευθυντές των σχολείων ειδικής αγωγής που περιλαμβάνουν τμήματα νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου είναι οι τοποθετούμενοι κατά τις ισχύουσες διατάξεις ως διευθυντές των δημοτικών σχολείων ειδικής αγωγής. Στις περιπτώσεις συλλειτουργίας και συστέγασης γυμνασίου με λύκειο ειδικής αγωγής, καθώς και Τ.Ε.Ε. ειδικής αγωγής Α' βαθμίδας με Τ.Ε.Ε. ειδικής αγωγής Β' βαθμίδας, μπορεί οι σχολικές μονάδες αυτές να τελούν υπό ενιαία διεύθυνση κατά τα καθοριζόμενα με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του οικείου Κ.Δ.Α.Υ.. Διευθυντές των Σ.Μ.Ε.Α. επιλέγονται εκπαιδευτικοί, που έχουν τα προσόντα τοποθέτησης σε θέσεις εκπαιδευτικού προσωπικού αυτών. Για τις προϋποθέσεις, τα προσόντα, τα κριτήρια και τη διαδικασία επιλογής και τοποθέτησης των Διευθυντών Σ.Μ.Ε.Α. εφαρμόζονται αναλόγως. Τα κριτήρια των Διευθυντών των Σ.Μ.Ε.Α. των σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ειδικά στα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης οι Διευθυντές επιλέγονται από το Υπηρεσιακό Συμβούλιο Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Υ.Σ.Ε.Ε.Π.) εκ των υπηρετούντων οργανικά σε αυτά, κατά τα ισχύοντα για την επιλογή των Διευθυντών Σ.Μ.Ε.Α. και τοποθετούνται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για τετραετή θητεία.

* 20. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται μετά από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με:

- α) την ένταξη, φοίτηση και αποφοίτηση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε όλους τους τύπους σχολείων ειδικής αγωγής και τα τμήματα ένταξης.
- β) την προσωνομία και τον τίτλο, καθώς και τον εξειδικευμένο τύπο των σχολείων ειδικής αγωγής και τον ελάχιστο αριθμό μαθητών που φοιτούν στις μονάδες αυτές και τις επί μέρους τάξεις ή βαθμίδες.
- γ) τον τρόπο παροχής της εκπαίδευσης στο σπίτι.
- δ) τα ειδικότερα καθήκοντα και υποχρεώσεις του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού των Σ.Μ.Ε.Α. και των Κ.Δ.Α.Υ.,
- ε) την εντόπιση, διάγνωση, εγγραφή, μετεγγραφή και κατάταξη ατόμων με ειδικές ανάγκες στα σχολεία των παραγράφων 11, 12 και 13 της παρούσας διατάξεως.
- στ) το εβδομαδιαίο ωράριο έσοπ της εργασίας και άλλης απασχόλησης του προσωπικού ειδικής αγωγής που εργάζεται στα σχολεία αυτά.
- ζ) την έναρξη και λήξη του διδακτικού έτους.
- η) τη διάρθρωση και τις βασικές ενότητες του αναλυτικού προγράμματος των σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής, το είδος και τη μορφή των υποστηρικτικών υπηρεσιών, καθώς και το περιεχόμενο της δημιουργικής απασχόλησης των μαθητών.
- θ) τον αριθμό των θέσεων εκπαιδευτικού, ειδικού προσωπικού, ειδικού βοηθητικού και διοικητικού προσωπικού που κατανέμονται κατά κλάδους και ειδικότητες σε κάθε Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

ι) τη διαδικασία συγκρότησης και λειτουργίας των συλλόγων γονέων, οι οποίοι συμμετέχουν και συνεργάζονται με τις υπηρεσίες του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στο έργο της εκπαίδευσης των

Αγωνιστικές κατηγορίες ΑμεΑ

Περιγραφή Αγωνιστικών Κατηγοριών Παραολυμπιακών Αθλημάτων

Εισαγωγή

Αθλητές που συμμετέχουν στα Παραολυμπιακά Αθλήματα, λόγω διαφορετικού βαθμού λειτουργικής ικανότητας που επιφέρει η αναπηρία, αξιολογούνται και κατατάσσονται σε αγωνιστικές κατηγορίες με σκοπό να διασφαλισθεί η ισονομία στον αγώνα. Η κατάταξη των αθλητών σε αγωνιστικές κατηγορίες γίνεται ταυτόχρονα και τη δομή του αγωνιστικού προγράμματος.

Ανάλογο παρατηρείται και σε ορισμένα Ολυμπιακά Αθλήματα όπως στην πάλη, την πυγμαχία και την αντισφαίριση, όπου οι αθλητές κατηγοριοποιούνται με βάση το σωματικό βάρος.

Παραολυμπιακά, οι αθλητές χωρίζονται σε έξι διαφορετικές κατηγορίες αναπηρίας στα πλαίσια του Παραολυμπιακού Κινήματος: είναι οι αθλητές με ακρωτηριασμό, με εγκεφαλική παράλυση, μειωμένη ή ολική απώλεια όρασης, χρήστες αμαξιδίων, αθλητές με νοητική αναπηρία και μία κατηγορία που περιλαμβάνει αθλητές με άλλες αναπηρίες που δεν εμπίπτουν στις παραπάνω κατηγορίες και η οποία ονομάζεται 'LesAutres', (Άλλοι, Αθλητές με Άλλη Αναπηρία).

Οι αγωνιστικές κατηγορίες προσδιορίζονται από μία διαδικασία η οποία ονομάζεται αξιολόγηση/κατάταξη σε αγωνιστικές κατηγορίες (classification), η οποία μπορεί να εμπεριέχει ιατρική και τεχνική εξέταση καθώς και κριτική αξιολόγηση εντός και εκτός του αγώνα. Οι κατηγορίες αποτελούν μέρος των κανονισμών του αθλήματος.

Η κατάταξη είναι μία διαδικασία με συνέχεια. Στο ξεκίνημά του, ο αθλητής κατατάσσεται σε μία κατηγορία, η οποία μπορεί να επανεξεταστεί κατά τη διάρκεια της αγωνιστικής του σταδιοδρομίας σε περίπτωση που υπάρξει μεταβολή στην κατάστασή του. Η κάθε Διεθνής Παραολυμπιακή Ομοσπονδία ορίζει εξειδικευμένο τεχνικό προσωπικό, τους Διεθνείς Κριτές αξιολόγησης (Classifiers) που είναι υπεύθυνοι για τη διεξαγωγή της αξιολόγησης/κατάταξης.

Από το 1960 και την εμφάνιση των αθλημάτων για άτομα με αναπηρία, τα συστήματα κατάταξης έχουν εξελιχθεί και εξακολουθούν να αναπτύσσονται ακόμα και στις μέρες μας πάντα προς όφελος των αθλητών και τη διασφάλιση της ισονομίας στον αγώνα.

Κατηγορίες αναπηρίας

Οι αθλητές που συμμετέχουν στους Παραολυμπιακούς Αγώνες αγωνίζονται στο πλαίσιο των ακόλουθων έξι κατηγοριών αναπηρίας:

Κατηγορία με ακρωτηριασμό: Ο Αθλητής με απώλεια τουλάχιστον μίας βασικής άρθρωσης σε κάποιο από τα άκρα (δηλ. αγκώνα, καρπός, γόνατο, ποδοκνημική). Ανάλογα με το άθλημα, κάποιοι αθλητές με ακρωτηριασμό αγωνίζονται με αμαξίδιο (π.χ. Καλαθοσφαίριση με Αμαξίδιο και Αντισφαίριση με Αμαξίδιο).

Κατηγορία με εγκεφαλική παράλυση: Ο Αθλητής με ανεπάρκεια ελέγχου των μυών. Η κατάσταση αυτή αφορά σε αθλητές που παρατηρούνται στην κίνηση και τη στάση του σώματος, λόγω δυσλειτουργίας σε κάποια ή περισσότερες περιοχές του εγκεφάλου, οι οποίες ελέγχουν και συντονίζουν τη μυϊκή λειτουργία, τα κλαστικά, τη στάση του σώματος και την κίνηση.

Κατηγορία με νοητική αναπηρία: Ο αθλητής με νοητική αναπηρία, πρέπει να παρουσιάζει:

• Σημαντικό περιορισμό της διανοητικής λειτουργίας, που χαρακτηρίζεται από δείκτη νοημοσύνης κάτω του μέσου όρου (Σύμφωνα με τον Αμερικανικό Σύλλογο Νοητικής Καθυστέρησης κατάσταση αυτή ορίζεται με IQ της τάξης του 70 ή χαμηλότερου, βάσει μίας τυποποιημένης κλίμακας μέτρησης ευφυΐας).
• Περιορισμό σε δύο ή περισσότερες από τις ακόλουθες κατηγορίες δεξιοτήτων προσαρμογής: επικοινωνία, αυτοεξυπηρέτηση, διαβίωση στο σπίτι, κοινωνικές δεξιότητες, συμμετοχή στη δημόσια ζωή, αυτοκαθοδήγηση, υγιεινή και ασφάλεια, δεξιότητες για εργασία και αναψυχή και βασικές

Παραολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004, οι αθλητές με νοητική αναπηρία θα λάβουν μέρος μόνο στις επιδείξεις στο άθλημα της επιτραπέζιας αντισφαίρισης και στο άθλημα της καλαθοσφαίρισης.

res: Γαλλική λέξη που σημαίνει «οι άλλοι». Χρησιμοποιείται για να περιγράψει αθλητές με διάφορες αναπηρίες οι οποίες δεν εμπίπτουν στις άλλες ομάδες αναπηρίας. (π.χ., αρθρογρύπωση).

εις Νωτιαίου Μυελού: Περιλαμβάνει, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, αθλητές με κακώσεις νωτιαίου μυελού, διασχιδή ράχη ή άλλες περιπτώσεις. Οι Αθλητές αυτοί αγωνίζονται συνήθως με αμαξίδιο.

νη Όραση: Περιλαμβάνει αθλητές με περιορισμό στην όρασή τους. Ενσωματώνει τους τυφλούς και καθώς και ένα φάσμα περιπτώσεων μειωμένης όρασης.

ασία Αξιολόγησης/Κατάταξης

ασία: Υπάρχουν δύο συστήματα τα οποία χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση και κατάταξη των αθλητών σε αγωνιστικές κατηγορίες:

του Αθλήματος: Η αξιολόγηση στηρίζεται σε συγκεκριμένες δεξιότητες που απαιτεί το άθλημα (π.χ. στην αμαξίδιο).

της Αναπηρίας: Η αξιολόγηση στηρίζεται στο είδος και στο βαθμό της αναπηρίας (π.χ. βαθμός της όρασης).

για ορισμένα αθλήματα, επιτρέπεται η συμμετοχή αθλητών που ανήκουν σε περισσότερες από μία ομάδες (π.χ. Καλαθοσφαίριση με Αμαξίδιο). Κάποια άλλα αθλήματα επιτρέπουν τη συμμετοχή μόνο σε ομάδες από μία συγκεκριμένη ομάδα αναπηρίας(π.χ. Το Γκόλμπολ απευθύνεται μόνο σε αθλητές με μειωμένη

αθλήματα(π.χ. Ράγκμπυ με Αμαξίδιο) χρησιμοποιούν ένα σύστημα βαθμών σύμφωνα με το οποίο οι αθλητές βαθμολογούνται με βαθμούς 1.0, 2.0, κ.λπ.) σύμφωνα με το λειτουργικό επίπεδο τους και κατά τη διάρκεια του αγώνα το σύνολο των βαθμών των παικτών της κάθε ομάδας δεν μπορεί να ξεπερνά έναν συγκεκριμένο αριθμό.

αγωνιστικές Κατηγορίες

Οι αθλητές των Παραολυμπιακών Αγώνων κατατάσσονται σε αγωνιστικές κατηγορίες, όπως προκύπτουν από την διαδικασία αξιολόγησης, σύμφωνα με τους κανόνες κάθε Αθλήματος. Σε κάθε άθλημα χρησιμοποιείται ένα συγκεκριμένο γράμμα και συνδυασμός αριθμών(T42, F36, S9, κ.λπ.), προκειμένου να διαμορφωθεί το τελικό πρόγραμμα.

Οι αθλητές που έχουν συγκεκριμένο ιατρικό και τεχνικό προσωπικό (Διεθνείς Κριτές αξιολόγησης-Classifiers) κατατάσσει τους αθλητές σε αγωνιστικές κατηγορίες, μέσα από μία σειρά συγκεκριμένων δοκιμασιών για κάθε άθλημα, που καθορίζουν το βαθμό λειτουργικής ικανότητας κάθε αθλητή.

Η κατάταξη είναι μία διαδικασία που μπορεί να επαναληφθεί πολλές φορές κατά τη σταδιοδρομία ενός αθλητή. Η αγωνιστική κατηγορία ενός αθλητή μπορεί να αλλάξει εάν η κατάσταση του αθλητή, ως αποτέλεσμα της προπόνησης, βελτιωθεί ή επιδεινωθεί.

Ενστάσεις & Προσφυγές

Οι ενστάσεις των αθλημάτων, περιλαμβάνονται διαδικασίες που δίνουν στον αθλητή το δικαίωμα να κάνει ένσταση ή/και να προσφύγει σε ανώτερο όργανο για την αγωνιστική κατηγορία στην οποία έχει καταταχθεί.

Οι Παραολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας, θα γίνουν δεκτές μόνο οι ενστάσεις για αθλητές οι οποίοι έχουν λάβει διεθνή κατάταξη πριν τους Αγώνες και για αθλητές των οποίων η κατηγορία πρέπει να επιβεβαιωθεί. Κάθε ένσταση που υποβάλει μία Εθνική Παραολυμπιακή Επιτροπή (ΕΠΕ) στους Κριτές αξιολόγησης πρέπει να αιτιολογείται επαρκώς.

Οι αγωνιστικές περιπτώσεις τόσο οι ΕΠΕ όσο και οι Κριτές Αξιολόγησης μπορούν να προσφύγουν στο ανώτατο

οτικές Κατηγορίες των Αθλημάτων

ολία:

ηριασμός	NAI
αλική Παράλυση	NAI
tres	NAI
η Νωτιαίου Μυελού	NAI
νή όραση	OXI

ξοβολία υπάρχουν τρεις αγωνιστικές κατηγορίες:

- ς που αγωνίζονται από όρθια θέση (ARST)
- ς που αγωνίζονται με αμαξίδιο 1 (ARW1)
- ς που αγωνίζονται με αμαξίδιο 2 (ARW2)

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται αθλητές που παρουσιάζουν περιορισμένη αναπηρία στα άνω ή/και άκρα, καθώς και μικρό ποσοστό απώλειας μυϊκής δύναμης, συντονισμού ή/και κινητικότητας των ποιών.

Οι αθλητές που αγωνίζονται στην κατηγορία ARW1 παρουσιάζουν αναπηρία στα άνω και κάτω άκρα. αι για αθλητές με περιορισμό στο εύρος κίνησης των αρθρώσεων, στη μυϊκή ισχύ, στον έλεγχο των ποιών και στον έλεγχο του κορμού. Τα κάτω άκρα θεωρούνται μη λειτουργικά, λόγω ακρωτηριασμού ή περιορισμών στην κίνηση, τη δύναμη και τον έλεγχο. Οι αθλητές αγωνίζονται με αμαξίδιο.

Οι αθλητές που αγωνίζονται στην κατηγορία ARW2 παρουσιάζουν πλήρη έλλειψη κινητικότητας των ποιών. Αγωνίζονται με αμαξίδιο.

ηριασμός	NAI
αλική Παράλυση	NAI
res	NAI
η Νωτιαίου Μυελού	NAI
νή όραση	NAI

ιστικές κατηγορίες διαμορφώνονται ως εξής:

- γωνιστικές Κατηγορίες 11, 12, 13 για τους τυφλούς αθλητές και τους αθλητές με μειωμένη όραση
- γωνιστικές Κατηγορίες από 32 έως 38 για τους αθλητές με εγκεφαλική παράλυση
- γωνιστικές Κατηγορίες από 42 έως 46 για αθλητές με ακρωτηριασμό ή/και άλλες κινητικές αναπηρίες (LesAutres')
- γωνιστικές Κατηγορίες από 51 έως 58 για αθλητές με κάκωση νωτιαίου μυελού ή άλλη αναπηρία οι οποίοι αγωνίζονται με αμαξίδιο

νίσματα δρόμου δηλώνονται με το γράμμα "T" (από τη λέξη Track) και τα αγωνίσματα κονίστρας και ρίψεις) με το γράμμα "F" (από τη λέξη Field).

ρίες αθλητών με μειωμένη όραση

- 1:** Οι αθλητές που κατατάσσονται σε αυτήν την κατηγορία έχουν είτε ολική απώλεια αντίληψης και στα δύο μάτια είτε μερική αντίληψη του φωτός αλλά χωρίς τη δυνατότητα αναγνώρισης του ενός χεριού από οποιαδήποτε απόσταση και κατεύθυνση.
- 2:** Ο αθλητής μπορεί να αναγνωρίσει το σχήμα ενός χεριού με μέγιστη οπτική οξύτητα 2/60. Το οπτικό του αθλητή είναι μικρότερο των 5 μοιρών. Όραση 2/60 σημαίνει ότι το άτομο βλέπει σε απόσταση 2 ένα αντικείμενο το οποίο με φυσιολογική όραση είναι ορατό από απόσταση 60 μέτρων.
- 3:** Ο αθλητής μπορεί να αναγνωρίσει το σχήμα ενός χεριού και έχει μέγιστη οπτική οξύτητα πάνω από 6/60. Το οπτικό πεδίο του αθλητή κυμαίνεται μεταξύ 5 και 20 μοιρών.

ρίες αθλητών με εγκεφαλική παράλυση

- 2:** Ο αθλητής έχει περιορισμένο εύρος κίνησης καθώς και φτωχή δύναμη στα άνω- και κάτω άκρα

34: Ο αθλητής παρουσιάζει έναν υρκείο κυλο ρυθμο κινητικότητας κορμου όταν ωθει ένα αμαξιδιο η κίνηση του κορμού προς τα εμπρός συχνά περιορίζεται κατά τη διάρκεια ισχυρής προώθησης του ου. Οι ρίψεις γίνεται από τον βραχίονα. Οι αθλητές αγωνίζονται με αμαξιδιο.

34: Ο αθλητής παρουσιάζει καλή λειτουργική δύναμη με μικρό περιορισμό ή προβλήματα ελέγχου στα ρα και τον κορμό. Ο αθλητής δεν έχει καλή ισορροπία και αγωνίζεται με αμαξιδιο.

35: Ο αθλητής έχει καλή ισορροπία όταν παραμένει ακίνητος αλλά παρουσιάζει προβλήματα ισορροπίας νεείται. Μία ελαφρά μετατόπιση του κέντρου βάρους μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια ισορροπίας. Ο ς μπορεί να χρειάζεται ένα μέσο υποστήριξης όταν περπατάει αλλά όχι όταν στέκεται όρθιος ή τοποποιεί ρίψεις. Η λειτουργική ικανότητα του αθλητή μπορεί να είναι επαρκής για τη συμμετοχή του σε ματα δρόμων.

36: Ο αθλητής παρουσιάζει ακούσιες κυματοειδείς κινήσεις σ' όλα τα άκρα αλλά πιο έντονα στα άνω και προβλήματα ισορροπίας. Ο αθλητής βαδίζει χωρίς βοήθεια. Ο αθλητής αυτής της κατηγορίας ράζει καλύτερο έλεγχο κάτω άκρων, ιδιαίτερα στο τρέξιμο, απ' ό,τι ο αθλητής της κατηγορίας T35.

37: Ο αθλητής παρουσιάζει σπαστικότητα σε μία πλευρά του σώματος (ημιπληγία). Η βάδιση γίνεται οήθεια αλλά ασύμμετρα λόγω δυσκολίας στο πόδι της πλευράς που έχει πληγεί. Στους περισσότερους ς όταν τρέχουν, το χαρακτηριστικό αυτό είναι σχεδόν ανεπαίσθητο. Η κυρίαρχη πλευρά του σώματος ράζει καλύτερη ανάπτυξη και καλή κίνηση κατά το τρέξιμο και το περπάτημα. Ο έλεγχος των άνω επηρεάζεται μόνο στην πλευρά που έχει πληγεί.

38: Στην κατηγορία αυτή παρατηρείται σπαστικότητα ή έλλειψη συντονισμού σε ελάχιστο βαθμό σε ένα τα πόδι ή μία πλευρά του σώματος. Για να έχουν δικαίωμα συμμετοχής, οι αθλητές θα πρέπει να έχουν ση εγκεφαλικής παράλυσης ή άλλη μορφή μη εξελισσόμενη εγκεφαλικής δυσλειτουργίας.

ορίες αθλητών με ακρωτηριασμό

39: Ο αθλητής με ακρωτηριασμό σε ένα από τα κάτω άκρα, πάνω από την άρθρωση του γόνατος, ή σμό ακρωτηριασμού χεριού και ποδιού.

40: Ο αθλητής με ακρωτηριασμό σε ένα από τα κάτω άκρα, κάτω από την άρθρωση του γόνατος, ή αθλητής ο μπορεί να περπατήσει με ελαφρώς περιορισμένη λειτουργία του ενός ή και των δύο κάτω άκρων.

41: Ο αθλητής με ακρωτηριασμό σε ένα από τα άνω άκρα, πάνω ή κάτω από την άρθρωση του αγκώνα, ή ς με φυσιολογική λειτουργία στα κάτω άκρα αλλά με περιορισμένη λειτουργικότητα στον κορμό ή/και 1.

αμαξίδια Ρίψεων και Αλμάτων:

42: Ο αθλητής με συνδροπλασία (νανισμός)

43: Ο αθλητής με αμαξιδιο παρουσιάζει ελαφρά αδυναμία στους ώμους. Μπορεί να λυγίσει τους αγκώνες κανονικά αλλά ορισμένη δυνατότητα στην έκταση.. Μπορεί να λυγίσει τους καρπούς του προς τα πίσω αλλά όχι προς 3ς. Καμία κινητικότητα δακτύλων, κορμού και κάτω άκρων.

44: Ο αθλητής με αμαξιδιο παρουσιάζει καλή λειτουργία των ώμων, αγκώνων και καρπών. Περιορισμένη κινητικότητα δακτύλων μία λειτουργία κορμού ή κάτω άκρων.

45: Ο αθλητής με αμαξιδιο παρουσιάζει ελαφρά αδυναμία στους ώμους. Μπορεί να λυγίσει τους αγκώνες κανονικά αλλά ορισμένη δυνατότητα στην έκταση.. Μπορεί να λυγίσει τους καρπούς του προς τα πίσω αλλά όχι προς 3ς. Καμία κινητικότητα δακτύλων, κορμού και κάτω άκρων.

ορίες Αθλητών με κάκωση νωτιαίου μυελού

46: Ο αθλητής με κάκωση νωτιαίου μυελού παρουσιάζει ελαφρά αδυναμία στους ώμους. Μπορεί να λυγίσει τους αγκώνες κανονικά αλλά ορισμένη δυνατότητα στην έκταση.. Μπορεί να λυγίσει τους καρπούς του προς τα πίσω αλλά όχι προς 3ς. Καμία κινητικότητα δακτύλων, κορμού και κάτω άκρων.

47: Ο αθλητής με κάκωση νωτιαίου μυελού παρουσιάζει καλή λειτουργία των ώμων, αγκώνων και καρπών. Περιορισμένη κινητικότητα δακτύλων μία λειτουργία κορμού ή κάτω άκρων.

48: Ο αθλητής με κάκωση νωτιαίου μυελού παρουσιάζει ελαφρά αδυναμία στους ώμους. Μπορεί να λυγίσει τους αγκώνες κανονικά αλλά ορισμένη δυνατότητα στην έκταση.. Μπορεί να λυγίσει τους καρπούς του προς τα πίσω αλλά όχι προς 3ς. Καμία κινητικότητα δακτύλων, κορμού και κάτω άκρων.

49: Ο αθλητής με κάκωση νωτιαίου μυελού παρουσιάζει καλή λειτουργία των ώμων, αγκώνων και καρπών. Περιορισμένη κινητικότητα δακτύλων μία λειτουργία κορμού ή κάτω άκρων.

50: Ο αθλητής με κάκωση νωτιαίου μυελού παρουσιάζει ελαφρά αδυναμία στους ώμους. Μπορεί να λυγίσει τους αγκώνες κανονικά αλλά ορισμένη δυνατότητα στην έκταση.. Μπορεί να λυγίσει τους καρπούς του προς τα πίσω αλλά όχι προς 3ς. Καμία κινητικότητα δακτύλων, κορμού και κάτω άκρων.

αθλητής με φυσιολογική λειτουργία άνω άκρων και δακτύλων.

αθλητής με φυσιολογική λειτουργία ώμων και αγκώνων. Η λειτουργία του καρπού είναι συνήθως καλή κινητικότητα των δακτύλων περιορισμένη. Ανύπαρκτη λειτουργία κορμού ή κάτω άκρων.

αθλητής με φυσιολογική λειτουργία ώμων, αγκώνων και καρπών, με ελαφρώς περιορισμένη λειτουργία ώμων. Ανύπαρκτη λειτουργία κορμού ή κάτω άκρων.

αθλητής με φυσιολογική λειτουργία άνω άκρων και δακτύλων. Ανύπαρκτη λειτουργία κορμού ή κάτω άκρων.

αθλητής με φυσιολογική λειτουργία άνω άκρων και δακτύλων. Όσον αφορά στον κορμό, μπορεί να πραγματοποιήσει περιστροφή προς τα πάνω και να πραγματοποιήσει περιστροφή. Ανύπαρκτη λειτουργία κάτω άκρων.

αθλητής με φυσιολογική λειτουργία άνω άκρων και δακτύλων. Μπορεί να εκτείνει τον κορμό προς τα πάνω και να πραγματοποιήσει περιστροφή και να κινηθεί εμπρός-πίσω σε καθιστή στάση. Μερική λειτουργία κάτω άκρων.

αθλητής με φυσιολογική λειτουργία άνω άκρων και χεριών. Μπορεί να εκτείνει τον κορμό προς τα πάνω, να πραγματοποιήσει περιστροφή και να κινηθεί προς τα εμπρός και προς τα πίσω, προς τα δεξιά και προς τα αριστερά. Αυξημένη ικανότητα λειτουργίας κάτω άκρων σε σχέση με την κατηγορία F56.

αθλητής με φυσιολογική λειτουργία άνω άκρων και χεριών. Φυσιολογική λειτουργία κορμού. Καλύτερη λειτουργία κάτω άκρων σε σχέση με την κατηγορία F57.

Προσφάιριση με Αμαξιίδιο:

Προσφάιριση	ΝΑΙ
Προσφάιριση	ΝΑΙ
Προσφάιριση	ΝΑΙ
Προσφάιριση	ΝΑΙ
Προσφάιριση	ΝΑΙ
Προσφάιριση	ΟΧΙ

Έχει ένας αθλητής το δικαίωμα να συμμετάσχει στο άθλημα της καλαθοσφάιρισης με αμαξιίδιο, θα πρέπει να έχει μόνιμη κινητική αναπηρία στα κάτω άκρα, η οποία θα αποτρέπει το τρέξιμο, τα άλματα και την ισορροπία.

Όταν συντρέχει αυτή η προϋπόθεση, ο αθλητής γίνεται αποδεκτός με βάση το Σύστημα Κατάταξης/Κατάταξης της Διεθνούς Ομοσπονδίας Καλαθοσφάιρισης με αμαξιίδιο (IWBF).

Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης, οι παίκτες βαθμολογούνται από το 1.0 έως το 4.5, σύμφωνα με το επίπεδο των δυνατοτήτων. Στη συνέχεια οι βαθμοί αυτοί προστίθενται και, σύμφωνα με τους κανονισμούς, η τελική βαθμολογία των πέντε παικτών της ομάδας που βρίσκεται στον αγώνα δεν πρέπει να ξεπερνά τους 25 βαθμούς. Κατά τον τρόπο αυτόν διασφαλίζεται το ότι κάθε παίκτης, ανεξάρτητα από τον βαθμό αναπηρίας, μπορεί να παίξει έναν σημαντικό ρόλο στη δομή της ομάδας.

Οι απαιτήσεις του κορμού και η σταθερότητα που παρατηρούνται κατά τη διάρκεια ενός παιχνιδιού μπάσκετ, είναι οι ακόλουθες, οι οποίες προκύπτουν από τη βάση για την κατάταξη του παίκτη.

Βαθμολογία 1-βαθμού: Ανύπαρκτη κινητικότητα κάτω άκρων και μικρή έως ανύπαρκτη κινητικότητα κορμού. Η ισορροπία του παίκτη, τόσο στην ευθεία όσο και στην πλάγια κατεύθυνση, είναι ουσιαστικά περιορισμένη και, συνεπώς, ο παίκτης δεν έχει την ισορροπία του, στηρίζεται στα άνω άκρα, προκειμένου να επανέλθει στην όρθια θέση. Ο παίκτης δεν έχει καμία σταθερότητα σε περίπτωση επαφής και συνήθως πιάνει το ριμπάουντ πάνω από το κεφάλι με το ένα χέρι.

Βαθμολογία 2-βαθμών: Συνήθως ανύπαρκτη κινητικότητα κάτω άκρων. Μερικώς ελεγχόμενη κινητικότητα κορμού προς τα εμπρός. Ο παίκτης δεν έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει ελεγχόμενη πλάγια κίνηση και περιστροφή κορμού. Έχει περιορισμένη σταθερότητα σε περίπτωση επαφής και συχνά βασίζεται στα χέρια στο αμαξιίδιο προκειμένου να διατηρήσει την όρθια στάση σε περίπτωση σύγκρουσης.

Βαθμολογία 3-βαθμών: Ενδέχεται να υπάρχει κινητικότητα των κάτω άκρων. Ελεγχόμενη κινητικότητα κορμού προς τα εμπρός και στη συνέχεια επαναφορά και κάποια περιστροφική κίνηση. Ο παίκτης δεν έχει καμία ελεγχόμενη κίνηση στην πλάγια κίνηση αλλά είναι πιο σταθερός σε περίπτωση επαφής και έχει τη δυνατότητα να πιάνει το ριμπάουντ πάνω από το κεφάλι με τα δύο χέρια χωρίς πρόβλημα.

Βαθμολογία 4-βαθμών: Φυσιολογική κίνηση κορμού αλλά, λόγω περιορισμένης λειτουργίας των κάτω άκρων, ο παίκτης έχει πλήρη έλεγχο στις πλάγιες κινήσεις. Υπάρχει σταθερότητα σε περίπτωση επαφής, καθώς και δυνατότητα να πιάνει το ριμπάουντ, με φυσιολογικές κινήσεις προς τα εμπρός και στην περιστροφή.

είναι συνήθως περιορισμένη, ή απλώς πρόκειται για ακρωτηριασμό ενός άκρου κάτω από την άρθρωση γατος. Η κινητικότητα του κορμού είναι φυσιολογική σε όλες τις κατευθύνσεις και ο παίκτης είναι πολύ ός σε περίπτωση επαφής, καθώς και στα ριμπάουντ.

ουν κάποιες περιπτώσεις κατά τις οποίες ένας παίκτης ενδέχεται να μην εμπίπτει ακριβώς στις ριες κατάταξης. Στις περιπτώσεις αυτές, οι Διεθνείς Κριτές Αξιολόγησης (Classifiers) μπορεί να ογήσουν έναν παίκτη με μισό βαθμό ή να τον θέσουν χαμηλότερα από μία συγκεκριμένη κατηγορία. όν τον τρόπο, διαμορφώνονται βαθμολογίες της τάξης του 1,5, 2,5 ή 3,5. Το συνολικό άθροισμα των μών της ομάδας μέσα στο γήπεδο δεν αλλάζει και σε αυτήν την περίπτωση.

οσφαίριση – Νοητική αναπηρία:

ηριασμός	OXI
λική παράλυση	OXI
res	OXI
η Νωτιαίου Μυελού	OXI
νη όραση	OXI
ή αναπηρία (αγώνισμα ης)	NAI

έχει ένας αθλητής το δικαίωμα να συμμετάσχει στο άθλημα της καλαθοσφαίρισης για αθλητές με αναπηρία θα πρέπει να ικανοποιεί τα ελάχιστα κριτήρια όπως αυτά έχουν θεσπιστεί από την INAS- Παγκόσμιο Οργανισμό που είναι αρμόδιο για αθλητές με νοητική αναπηρία.

α:

ηριασμός	OXI
λική παράλυση	NAI
res	NAI
η Νωτιαίου Μυελού	NAI
νη όραση	OXI

αθλητής με εγκεφαλική παράλυση που παρουσιάζει κινητική δυσλειτουργία η οποία επηρεάζει ολόκληρο α. Ο αθλητής συνήθως δεν μπορεί να χειριστεί ένα χειροκίνητο αμαξίδιο· συχνά δυσκολεύεται να στάση ενώ κάθεται· συχνά χρησιμοποιεί τον κορμό του για την εκτέλεση κινήσεων του κεφαλιού και ω άκρων· δυσκολεύεται να πραγματοποιήσει συγκεκριμένες κινήσεις όπως, για παράδειγμα, να πιάσει κείμενο και στη συνέχεια να το αφήσει· παρουσιάζει αρκετούς περιορισμούς στην λειτουργία των ρων.

αθλητής με εγκεφαλική παράλυση, παρουσιάζει κινητική δυσλειτουργία που επηρεάζει ολόκληρο το αθλητής έχει έλεγχο κορμού αλλά χωρίς να μπορεί να κινήσει τα άνω άκρα· δυσκολεύεται να οποιήσει συνεχείς μεμονωμένες κινήσεις με τους ώμους· έχει τη δυνατότητα έκτασης των δακτύλων, λαμβανομένου και του αντίχειρα, αλλά όχι με μεγάλη ταχύτητα· έχει τη δυνατότητα ώθησης του με τα χέρια ή τα πόδια· μπορεί να σταθεί όρθιος και/ή να δύναται να περπατήσει αλλά παρουσιάζει αστάθεια.

αθλητής με εγκεφαλική παράλυση η άλλου είδους αναπηρία που δεν οφείλεται σε εγκεφαλική οργία.. Ο αθλητής έχει σοβαρή κινητική δυσλειτουργία σε όλα τα άκρα. Δεν διαθέτει επαρκή μυϊκή και συντονισμό τέτοιο ώστε να πιάσει και να αφήσει μία μπάλα ή/και να την ωθήσει σταθερά πέρα V-lineστον αγωνιστικό χώρο. Οι αθλητές στην κατηγορία αυτή αγωνίζονται με ειδικά όργανα και ς.

Αθλητής παρουσιάζει σοβαρή κινητική δυσλειτουργία σε όλα τα άκρα, που είτε οφείλεται σε μη ικά αίτια είτε σε εκφυλισμό του εγκεφάλου. Ο αθλητής έχει πολύ περιορισμένη δύναμη, ή σοβαρή συντονισμού, καθώς και περιορισμένο έλεγχο κορμού όταν βρίσκεται σε κίνηση. Εάν χάσει την ία του, όπως, για παράδειγμα, όταν κάνει ρίψη της μπάλας, απαιτείται η χρήση του(των) χεριού(ών) εφαλής προκειμένου να επαναφέρει τον κορμό του στην όρθια θέση. Ο αθλητής παρουσιάζει την μενη δύναμη για τον χειρισμό και τη ρίψη της μπάλας πέρα από τη V-lineστον αγωνιστικό χώρο. α αυτά, η περιορισμένη δυνατότητα ελέγχου της μπάλας κατά το πιάσιμο και την απελευθέρωσή της φανής και ενδέχεται να σημειωθεί κακός συγχρονισμός ή να μην μπορεί να ακολουθήσει το χέρι.

... να είναι σε θέση να χειριστεί το άρματισό. Δεν υπάρχει η δυνατότητα εκτέλεσης γρηγορών
ων.

Παθολογία:

Παραρτηριασμός	ΝΑΙ
Αιχμηρική παράλυση	ΝΑΙ
Αιχμηρική παράλυση	ΝΑΙ
Παραρτηριασμός	ΝΑΙ
Παραρτηριασμός	ΝΑΙ
Παραρτηριασμός	ΝΑΙ

Η κατηγορία αυτή συμμετέχουν αθλητές με προβλήματα όρασης. Ως ελάχιστος βαθμός αναπηρίας για την κατηγορία τάντεμ θεωρείται η δυνατότητα του αθλητή να αναγνωρίσει το σχήμα ενός χεριού, με μέγιστη οξύτητα από 2/60 μέχρι 6/60. Το οπτικό πεδίο του αθλητή κυμαίνεται μεταξύ 5 και 20 μοιρών.

Η κατηγορία αυτή αναφέρεται κυρίως σε αθλητές οι οποίοι παρουσιάζουν μικρή αναπηρία στα κάτω

Η κατηγορία αυτή αναφέρεται κυρίως σε αθλητές οι οποίοι παρουσιάζουν αναπηρία σε ένα πόδι, αλλά η δυνατότητα να ποδηλατούν χρησιμοποιώντας και τα δύο τους πόδια με ή χωρίς προσθετικό μέλος.

Η κατηγορία αυτή αναφέρεται σε αθλητές οι οποίοι παρουσιάζουν αναπηρία σε ένα πόδι τουλάχιστον και μπορούν μόνο με το άλλο πόδι, με ή χωρίς αναπηρία στα άνω άκρα.

Η κατηγορία αυτή αναφέρεται σε αθλητές οι οποίοι παρουσιάζουν αναπηρία και στα δύο πόδια (με ή χωρίς αναπηρία στα άνω άκρα).

Παθολογία 2: Συμμετέχουν αθλητές με εγκεφαλική παράλυση. Η ισορροπία του αθλητή είναι φυσιολογική και παραμένει ακίνητος αλλά παρουσιάζει προβλήματα όταν βρίσκεται εν κινήσει. Μία ελαφρά μετατόπιση του κέντρου βάρους μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια ισορροπίας. Ο αθλητής μπορεί να χρειάζεται ένα μέσο υποστήριξης όταν περπατάει αλλά όχι όταν στέκεται όρθιος ή πραγματοποιεί ρίψεις. Η λειτουργική ικανότητα του αθλητή μπορεί να είναι επαρκής για να τρέξει. Επιπλέον, σε αυτήν την αγωνιστική κατηγορία εντάσσονται αθλητές που εκτελούν ακούσια κυκλικές κινήσεις και συνήθως επηρεάζονται τόσο τα άνω όσο και τα κάτω άκρα (αθλητές με αθέτωση). Οι αθλητές αυτοί έχουν την δυνατότητα να περπατήσουν χωρίς βοήθεια. Οι αθλητές χρησιμοποιούν τρίτροχο ποδήλατο.

Παθολογία 3: Η ισορροπία του αθλητή είναι φυσιολογική όταν παραμένει ακίνητος αλλά παρουσιάζει προβλήματα όταν βρίσκεται σε κίνηση. Μία ελαφρά μετατόπιση του κέντρου βάρους μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια ισορροπίας. Ο αθλητής μπορεί να χρειάζεται ένα μέσο υποστήριξης όταν περπατάει αλλά όχι όταν στέκεται όρθιος ή πραγματοποιεί ρίψεις. Η λειτουργική ικανότητα του αθλητή μπορεί να είναι επαρκής για να τρέξει. Επιπρόσθετα, σε αυτήν την αγωνιστική κατηγορία εντάσσονται και οι αθλητές που εκτελούν ακούσια κυκλικές κινήσεις και συνήθως επηρεάζονται τόσο τα πάνω όσο και τα κάτω άκρα. Οι αθλητές έχουν την δυνατότητα να περπατήσουν χωρίς βοήθεια. Οι αθλητές αυτής της αγωνιστικής κατηγορίας έχουν επίσης εγκεφαλική παράλυση και χρησιμοποιούν κανονικό ποδήλατο.

Παθολογία 4: Ο αθλητής παρουσιάζει ακούσιες μυϊκές συσπάσεις σε μία πλευρά του σώματός του (πλευρά). Οι λειτουργικές ικανότητες στην μη προσβεβλημένη πλευρά του σώματος είναι καλές. Μπορεί να περπατήσει χωρίς βοήθεια, αλλά συχνά αντιμετωπίζει πρόβλημα στο βάδισμα, εξαιτίας των ακούσιων συσπάσεων στο προσβεβλημένο κάτω άκρο. Όταν τρέχει, το χαρακτηριστικό αυτό είναι σχεδόν ανεπαίσθητο. Η προσβεβλημένη πλευρά του σώματος παρουσιάζει καλύτερη ανάπτυξη και καλή κίνηση επαναφοράς και τρέξιμο και το περπάτημα. Ο έλεγχος των άνω άκρων επηρεάζεται μόνο στη προσβεβλημένη πλευρά. Η προσβεβλημένη πλευρά παρουσιάζει καλό λειτουργικό έλεγχο. Επίσης, ο αθλητής παρουσιάζει ακούσιες συσπάσεις σε ελάχιστο βαθμό σε ένα χέρι, ένα πόδι ή μία πλευρά του σώματος. Για να έχουν δικαίωμα συμμετοχής, οι αθλητές θα πρέπει να έχουν εγκεφαλική παράλυση ή άλλη μορφή μη εξελισσόμενης κινητικής δυσλειτουργίας.

Παθολογία Α: Αθλητές με κάκωση νωτιαίου μυελού που παρουσιάζουν πλήρη απώλεια κινητικότητας του άνω και των κάτω άκρων, σε συνδυασμό με άλλες σοβαρές και περίπλοκες αναπηρίες.

Παθολογία Β: Αθλητές με κάκωση νωτιαίου μυελού που παρουσιάζουν περιορισμένη σταθερότητα κορμού.

α:	
ηριασμός	ΝΑΙ
λική παράλυση	ΝΑΙ
res	ΝΑΙ
η Νωτιαίου Μυελού	ΝΑΙ
νη όραση	ΝΑΙ

I: Οι αθλητές είναι κυρίως χρήστες αναπηρικού αμαξιδίου. Παρουσιάζουν περιορισμένη ισορροπία ή περιορισμένη λειτουργικότητα στα άνω και κάτω άκρα. Δικαίωμα συμμετοχής σε αυτήν την ορία έχουν και οι αθλητές χωρίς ισορροπία κορμού αλλά με καλή λειτουργικότητα στα άνω άκρα.

II: Οι αθλητές είναι κυρίως χρήστες αναπηρικού αμαξιδίου ή έχουν σοβαρή κινητική αναπηρία με ματα στην ισορροπία του κορμού, έχουν όμως από καλή έως μέτρια λειτουργία των άνω άκρων. α συμμετοχής επίσης σε αυτήν την κατηγορία έχουν και οι αθλητές με απώλεια λειτουργίας του χεριού ποδιού μίας πλευράς του σώματος (ημιπληγία).

III: Οι αθλητές μπορούν συνήθως να περπατήσουν χωρίς υποστήριξη. Παρουσιάζουν αναπηρία στο στο πόδι της μίας πλευράς του σώματος, μέτρια αναπηρία στα δύο χέρια και στα δύο πόδια, ή αναπηρίες στα άνω άκρα. Δικαίωμα συμμετοχής σε αυτήν την κατηγορία έχουν και οι αθλητές που σονται στην κατηγορία B1 (τυφλοί αθλητές).

IV: Οι αθλητές παρουσιάζουν αναπηρία σε ένα ή δύο άκρα ή έχουν μειωμένη όραση (B2, B3).

ία με Αμαξίδιο:

ριασμός	ΝΑΙ
λική παράλυση	ΝΑΙ
res	ΝΑΙ
η Νωτιαίου Μυελού	ΝΑΙ
νη όραση	ΟΧΙ

τές αγωνίζονται με το αμαξίδιο τους το οποίο σταθεροποιείται στην πίστα.

ορία A: Οι αθλητές διαθέτουν πολύ καλή ισορροπία κορμού όταν κάθονται, χωρίς να στηρίζονται στα κρωτηριασμός και στα δύο κάτω άκρα, πάνω από την άρθρωση του γόνατος). Το χέρι που κρατάει το να λειτουργικό.:

ια κατηγορία ανήκουν και οι αθλητές που διαθέτουν πολύ καλή ισορροπία όταν κάθονται, με ιξη από τα πόδια. Το χέρι που κρατάει το ξίφος είναι λειτουργικό.

ορία B: Οι αθλητές διαθέτουν κακή ή καλή/μέτρια ισορροπία όταν κάθονται. Οι αθλητές που διαθέτουν ρροπία όταν κάθονται δεν παρουσιάζουν πρόβλημα με το χέρι που κρατάει το ξίφος. Οι αθλητές που ν καλή ισορροπία όταν κάθονται παρουσιάζουν περιορισμό στο χέρι που κρατάει το ξίφος.

οραιο 7x7:

ριασμός	ΟΧΙ
λική παράλυση	ΝΑΙ
res	ΟΧΙ
η Νωτιαίου Μυελού	ΟΧΙ
νη όραση	ΟΧΙ

ομάδα πρέπει να συμμετέχει πάντοτε ένας αθλητής από τις κατηγορίες CP5 ή CP6, διαφορετικά η α παίζει με έξι (6) παίκτες αντί για επτά (7).

αθλητής έχει καλή ισορροπία όταν παραμένει ακίνητος αλλά παρουσιάζει προβλήματα ισορροπίας όταν Μία ελαφρά μετατόπιση του κέντρου βάρους του μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια ισορροπίας. Ο μπορεί να χρειάζεται ένα μέσο υποστήριξης όταν περπατάει αλλά όχι όταν στέκεται όρθιος ή

αθλητής σε αυτήν την κατηγορία εκτελεί ακούσια κυκλικές κινήσεις και συνήθως επηρεάζονται τόσο τα άνω όσο και τα κάτω άκρα αθλητές με αθέτωση. Ο αθλητής είναι σε θέση να περπατήσει χωρίς να χρειαστεί βοήθεια. Συνήθως τα προβλήματα ελέγχου είναι πιο έντονα στα άνω άκρα, ενώ λειτουργικά τα κάτω άκρα υπερτερούν έναντι της κατηγορίας CP5, ιδιαίτερα όταν ο αθλητής τρέχει.

Ο αθλητής παρουσιάζει ακούσιες μυϊκές συσπάσεις στη μία πλευρά του σώματος, Ημιπληγία. Η μη-βλημένη πλευρά του σώματος δεν παρουσιάζει κανέναν περιορισμό. Μπορεί να περπατήσει χωρίς να χρειαστεί βοήθεια, αλλά συχνά αντιμετωπίζει δυσκολία στο βάδισμα, εξαιτίας των ακούσιων συσπάσεων στο χέρι. Όταν τρέχει, το χαρακτηριστικό αυτό είναι σχεδόν ανεπαίσθητο. Η μη-προσβεβλημένη πλευρά του σώματος παρουσιάζει καλύτερη ανάπτυξη και καλή κίνηση επαναφοράς κατά το τρέξιμο και το περπάτημα. Ο αθλητής των άνω άκρων και του χεριού είναι επηρεασμένος στη προσβεβλημένη πλευρά. Η μη-βλημένη πλευρά παρουσιάζει καλό λειτουργικό έλεγχο.

18: Ο αθλητής παρουσιάζει ακούσιες μυϊκές συσπάσεις σε ελάχιστο βαθμό, σε ένα χέρι, ένα πόδι ή μία πλευρά του σώματος. Για να έχουν δικαίωμα συμμετοχής, οι αθλητές θα πρέπει να έχουν εγκεφαλική βλάβη ή άλλη μορφή εγκεφαλικής δυσλειτουργίας.

Κατηγορία 5x5:

Παραρτισμός	OXI
Πολυμυϊκή παράλυση	OXI
Spinares	OXI
Παράλυση Νωτιαίου Μυελού	OXI
Ποσοπτική όραση	NAI

Ο αθλητής θεωρείται ότι ικανοποιεί τα κριτήρια της ελάχιστης αναπηρίας, όταν δεν μπορεί να αντιληφθεί το φως ή κανένα μάτι ή όταν μπορεί να συλλάβει έναν ελάχιστο φως αλλά δεν μπορεί να αναγνωρίσει το χέρι ενός χεριού από οποιαδήποτε απόσταση ή κατεύθυνση. Ο τερματοφύλακας μπορεί να έχει είτε κανονική ή είτε μειωμένη όραση.

Κατηγορία 6x6:

Παραρτισμός	OXI
Πολυμυϊκή παράλυση	OXI
Spinares	OXI
Παράλυση Νωτιαίου Μυελού	OXI
Ποσοπτική όραση	NAI

Ο αθλητής θεωρείται ότι ικανοποιεί τα κριτήρια της ελάχιστης αναπηρίας όταν μπορεί να αναγνωρίσει το χέρι ενός χεριού και με οπτική οξύτητα από 2/60 μέχρι 6/60. Το οπτικό πεδίο του αθλητή κυμαίνεται μεταξύ 10 και 20 μοιρών. Κατά τη διάρκεια διεξαγωγής του αγώνισματος, όλοι οι αθλητές έχουν τα μάτια τους κλειστά.

Κατηγορία 7x7:

Παραρτισμός	OXI
Πολυμυϊκή παράλυση	OXI
Spinares	OXI
Παράλυση Νωτιαίου Μυελού	OXI
Ποσοπτική όραση	NAI

Ο αθλητής θεωρείται ότι ικανοποιεί τα κριτήρια της ελάχιστης αναπηρίας, όταν μπορεί να αναγνωρίσει το χέρι ενός χεριού και με οπτική οξύτητα από 2/60 μέχρι 6/60. Το οπτικό πεδίο του αθλητή κυμαίνεται μεταξύ 10 και 20 μοιρών. Κατά τη διάρκεια διεξαγωγής του αγώνισματος, όλοι οι αθλητές έχουν τα μάτια τους κλειστά.

Οι κατηγορίες με βάση το σωματικό βάρος που ισχύουν για το Ολυμπιακό άθλημα του Τζούντο είναι οι ίδιες με εκείνες του Τζούντο των Παραολυμπιακών Αγώνων, με την εξαίρεση των γυναικών.

ακρωτηριασμός	ΝΑΙ
αλγική παράλυση	ΝΑΙ
Les Autres	ΝΑΙ
στη Νωτιαίου Μυελού	ΝΑΙ
έννη όραση	ΟΧΙ

ώνισμα της Άρσης Βαρών σε πάγκο, οι αθλητές με ακρωτηριασμό και άλλες αναπηρίες (LesAutres) να συναγωνιστούν με αθλητές με εγκεφαλική παράλυση, αθλητές σε αμαξίδιο και αθλητές με οπλοπλάσια (νανισμός). Στη συνέχεια, οι αθλητές θα χωριστούν σε ομάδες με βάση το σωματικό τους

αθλητές θα πρέπει επίσης να μπορούν να εκτείνουν πλήρως τα χέρια τους με απώλεια και παρέκκλιση που ξεπερνάει τις 20 μοίρες σε κάθε αγκώνα, προκειμένου να επιτευχθεί μία εγκεκριμένη άρση σύμφωνα με τους κανόνες της Διεθνούς Επιτροπής Άρσης Βαρών σε πάγκο της ΔΠΕ.

Λοϊα:

ακρωτηριασμός	ΝΑΙ
αλγική παράλυση	ΝΑΙ
Les Autres	ΝΑΙ
στη Νωτιαίου Μυελού	ΝΑΙ
έννη όραση	ΝΑΙ

σε αγωνιστική κατηγορία, οι αθλητές κατατάσσονται σε ομάδες με βάση το βαθμό αναπηρίας τους και ορίζονται μέσω ενός συστήματος πόντων που ξεκινούν από το ένα, δηλώνοντας την πιο περιορισμένη φυσική ικανότητα, και φτάνοντας μέχρι το 7, που δηλώνει το υψηλότερο επίπεδο.

Το κάρωμα του Sonar, αποτελούμενο από τρεις ιστιοπλόους, επιτρέπεται να συγκεντρώνει 12 βαθμούς το

στη βαθμολόγηση παρουσιάζεται ενδεικτικά με σκοπό να γίνει αντιληπτή η δομή των αγωνιστικών κατηγοριών.

Παραπληγία, πλήρης ή ημιτελής.

Παραπληγία, πλήρης(ανυπαρξία ελέγχου κορμού), ακρωτηριασμός στα δύο άνω άκρα πάνω από την άρθρωση των αγκώνων, ακρωτηριασμός στο ένα άκρο πάνω από την άρθρωση του αγκώνα & ακρωτηριασμός στο ένα άκρο κάτω από την άρθρωση του αγκώνα.

Παραπληγία, πλήρης, ακρωτηριασμός στα ένα άκρο πάνω από την άρθρωση του γόνατος & ακρωτηριασμός στο ένα άκρο πάνω από την άρθρωση του αγκώνα, ακρωτηριασμός στα δύο άνω άκρα κάτω από την άρθρωση των αγκώνων.

Ακρωτηριασμός στο ένα άκρο διαμέσου της άρθρωσης του ώμου, ακρωτηριασμός στα δύο κάτω άκρα πάνω από την άρθρωση του γόνατος.

Ακρωτηριασμός στο ένα άκρο πάνω από την άρθρωση του αγκώνα, ακρωτηριασμός στο ένα άκρο πάνω από την άρθρωση του γόνατος & ακρωτηριασμός στο ένα άκρο κάτω από την άρθρωση του γόνατος.

Ακρωτηριασμός στα δύο κάτω άκρα πάνω από την άρθρωση του γόνατος ακρωτηριασμός στο ένα άκρο κάτω από την άρθρωση του αγκώνα.

Ακρωτηριασμός στο ένα άκρο πάνω από την άρθρωση του γόνατος, ακρωτηριασμός στο ένα άκρο κάτω από την άρθρωση του γόνατος.

Σκοπή:

ακρωτηριασμός	ΝΑΙ
αλγική παράλυση	ΝΑΙ
Les Autres	ΝΑΙ
στη Νωτιαίου Μυελού	ΝΑΙ
έννη όραση	ΟΧΙ

Το κάρωμα κατάταξης της σκοποβολής χωρίζεται σε δύο κύριες αγωνιστικές κατηγορίες:

ἀγωνιζόμενοι στο τουφέκι που δεν είναι σε θέση να υποστηρίξουν το βάρος του τουφεκιού, οπότε και
ονται ειδικό στήριγμα όπλου.

ιβση:

ηριασμός	ΝΑΙ
αλική παράλυση	ΝΑΙ
utres	ΝΑΙ
ση Νωτιαίου Μυελού	ΝΑΙ
ένη όραση	ΝΑΙ

νιστικές κατηγορίες S1 – S10 αφορούν σε κολυμβητές με κινητική αναπηρία ενώ οι κατηγορίες S11 –
ρορούν σε κολυμβητές με μειωμένη όραση.

θεμα "S" στην κατηγορία δηλώνει την κατηγορία του ελεύθερου, του ύπτιου και της πεταλούδας.

θεμα "SB" στην κατηγορία δηλώνει την κατηγορία του πρόσθιου.

θεμα "SM" στην κατηγορία δηλώνει την κατηγορία της μεικτής ατομικής.

νηση των κολυμβητών μπορεί να γίνει με βουτιά είτε μέσα από το νερό, ανάλογα με τις δυνατότητες
Ο παράγοντας αυτός λαμβάνεται υπ' όψιν κατά την αξιολόγηση/κατάταξη του αθλητή.

άτω δίδονται κάποια παραδείγματα κατηγοριών αγωνισμάτων κολύμβησης με βάση τη λειτουργική
ητα του αθλητή.

S1, SM1: Κολυμβητές με σοβαρά προβλήματα συντονισμού και των τεσσάρων άκρων ή κολυμβητές που
ησιμοποιούν τα πόδια, τον κορμό και τα χέρια και έχουν ελάχιστη λειτουργικότητα στους ώμους.

B1, SM2: Παρόμοιες αναπηρίες με την κατηγορία S1, οι αθλητές αυτοί παρουσιάζουν εντούτοις
ρη προώθηση.

S2, SM3: Κολυμβητές με καλύτερο εύρος κίνησης χεριών, αλλά χωρίς τη χρήση των κάτω άκρων και
ορμού. Σοβαρή απώλεια τεσσάρων άκρων. Οι αθλητές αυτής της κατηγορίας παρουσιάζουν καλύτερη
ογική ικανότητα συγκρινόμενοι με τους αθλητές της κατηγορίας S2.

S3, SM4: Κολυμβητές που χρησιμοποιούν τα άνω άκρα και έχουν ελάχιστη αδυναμία στα χέρια αλλά
τη χρήση κορμού ή κάτω άκρων. Προβλήματα συντονισμού που επηρεάζουν όλα τα άκρα αλλά κυρίως
ω άκρα. Σοβαρή απώλεια τριών άκρων. Οι αθλητές αυτής της κατηγορίας παρουσιάζουν καλύτερη
ογική ικανότητα συγκρινόμενοι με τους αθλητές της κατηγορίας S3.

S4, SM5: Κολυμβητές με πλήρη χρήση των άνω άκρων και χεριών αλλά χωρίς χρήση κορμού ή κάτω
κ. Κολυμβητές που εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προβλήματα συντονισμού.

S5, SM6: Κολυμβητές με πλήρη χρήση των άνω άκρων και χεριών και μερικό έλεγχο κορμού αλλά
χρήση κάτω άκρων. Κολυμβητές με προβλήματα συντονισμού, αν και συνήθως οι αθλητές αυτής της
ρίας μπορούν να περπατούν. Επίσης, για άτομα με νανισμό και κολυμβητές με σοβαρές απώλειες σε
ρα.

S6, SM7: Κολυμβητές με πλήρη χρήση των άνω άκρων και του κορμού και μερική λειτουργία κάτω
Κολυμβητές με πρόβλημα συντονισμού ή αδυναμία στην ίδια πλευρά του σώματος. Απώλειες σε δύο

S7, SM8: Κολυμβητές με πλήρη χρήση των άνω άκρων και του κορμού και μερική λειτουργία κάτω
Κολυμβητές με χρήση μόνο ενός χεριού ή απώλεια άκρου.

S8, SM9: Κολυμβητές με σοβαρές αδυναμίες σε ένα πόδι ή κολυμβητές με περιορισμένα προβλήματα
ισμού ή με απώλεια ενός άκρου.

SB9, SM10: Κολυμβητές με ελάχιστη αδυναμία που επηρεάζει τα κάτω άκρα. Κολυμβητές με
σμένη κίνηση ισχίου. Κολυμβητές με κάποια δυσμορφία στα πόδια ή μικρή απώλεια μέρους ενός
Αυτή η κατηγορία έχει τις περισσότερες συμμετοχές.

SB11, SM11: Κολυμβητές με ολική απώλεια όρασης. Πρέπει να φοράνε μαύρα ειδικά γυαλιά και
ονται κάποιον να τους αγγίζει όταν προσεγγίζουν το τοίχωμα της πισίνας. Εδώ συμπεριλαμβάνονται και
ς της κατηγορίας B1.

B12, SM12: Κολυμβητές που ξεχωρίζουν σχήματα και κάποιοι από αυτούς έχουν δυνατότητες όρασης.
σμα της όρασης είναι ευρύ στη συγκεκριμένη κατηγορία. Εδώ συμπεριλαμβάνονται και αθλητές της
ρίας B2.

B13, SM13: Κολυμβητές με μικρή απώλεια όρασης αλλά που, σύμφωνα με τον νόμο, θεωρείται ότι
πρόβλημα όρασης. Εδώ συμπεριλαμβάνονται και αθλητές της κατηγορίας B3.

ηπέζια Αντισφαίριση:

res	NAI
η Νωτιαίου Μυελού	NAI
νη όραση	OXI
ή αναπηρία (αγώνισμα ης)	NAI

τημα κατάταξης της επιτραπέζιας αντισφαίρισης αποτελείται από 10 αγωνιστικές κατηγορίες για ; με εγκεφαλική παράλυση, με ακρωτηριασμούς, κακώσεις νωτιαίου μυελού και άλλες αναπηρίες (res) ενώ υπάρχει μία αγωνιστική κατηγορία για αθλητές με νοητική αναπηρία.

Η έκταση του αγκώνα και του χεριού επιτυγχάνεται με ταλάντευση που ξεκινάει από τον ώμο. Ο σμός της κίνησης του χεριού είναι αρκετά διαφορετικός από ότι ενός μη προσβεβλημένου χεριού. Σε την κατηγορία ανήκουν Αθλητές με σπαστική τετραπληγία, συμμετρική ή μη επίσης αθλητές με κάκωση μ μυελού στην αυχενική μοίρα

Επαρκής έκταση αγκώνα και καλός συντονισμός των κινήσεων του χεριού αλλά χωρίς τη φυσιολογική αθλητές με σπαστική τριπληγία και αθλητές με κάκωση νωτιαίου μυελού στην αυχενική μοίρα.

Μικρή απώλεια λειτουργικότητας του χεριού που κρατάει τη ρακέτα. Μικρές αλλαγές στη στάση του ρακέτας διασφαλίζονται από το ελεύθερο χέρι που στηρίζει, κρατάει ή σπρώχνει το αμαξίδιο ή τον μηρό. Το κέντρο του σώματος διατηρεί την επαφή με τη ράχη του καθίσματος. Οι κινήσεις του χεριού προς τα πίσω γίνονται, λόγω της έλλειψης ισορροπίας. Αθλητές με σοβαρή σπαστική διπληγία, χρήστες αμαξιδίου και αθλητές με υψηλή παραπληγία.

Φυσιολογικές κινήσεις άνω άκρων και κορμού. Οι κινήσεις του κορμού που στοχεύουν στην περαιτέρω κίνηση του χεριού είναι δυνατές μόνο εφ' όσον το ελεύθερο χέρι στηρίζεται, κρατάει ή σπρώχνει το αμαξίδιο ή τον μηρό. Όταν η κίνηση ξεκινάει και το ένα χέρι είναι προτεταμένο, το σώμα δεν μπορεί να γείρει κατά τον όρθιο τρόπο. Αθλητές με υψηλό Ακρωτηριασμό και στα δύο άκρα πάνω από την άρθρωση του γόνατου. Αθλητές με μέτρια σπαστική διπληγία που είναι χρήστες αμαξιδίου και αθλητές με κάκωση νωτιαίου μυελού με παραπληγία.

Αθλητής μπορεί να γέρνει τον κορμό του προς τα εμπρός και προς τα πίσω χωρίς να στηρίζεται. Αθλητής κάνει κινήσεις προώθησης με τους μηρούς, ακόμα και με τα πόδια. Ο χειρισμός του αμαξιδίου είναι ελεύθερος, λόγω του καλού ρυθμού μετακίνησης του σώματος, τόσο προς τα εμπρός όσο και προς τα πίσω. Αθλητής με πλάγιας κίνησης. Αθλητές με ελαφρά σπαστική διπληγία, χαμηλό ακρωτηριασμό, και κάκωση μ μυελού με χαμηλή παραπληγία.

Μεταβολή σε σοβαρή δυσλειτουργία κάτω και άνω άκρων.

Μεταβολή σε σοβαρή δυσλειτουργία των κάτω άκρων ή σοβαρή έως μέτρια δυσλειτουργία του χεριού που κρατάει τη ρακέτα ή μέτρια εγκεφαλική παράλυση, ημιπληγία ή διπληγία, συμπεριλαμβανομένου του χεριού που κρατάει τη ρακέτα.

Μεταβολή σε μέτρια δυσλειτουργία στα κάτω άκρα ή μέτρια δυσλειτουργία του χεριού που κρατάει τη ρακέτα ή εγκεφαλική παράλυση με ημιπάρεση ή μονοπληγία με το χέρι που κρατάει τη ρακέτα.

Μεταβολή σε περιορισμένη δυσλειτουργία στα κάτω άκρα ή περιορισμένη δυσλειτουργία του χεριού που κρατάει τη ρακέτα ή σοβαρή δυσλειτουργία του ελεύθερου χεριού ή περιορισμένη εγκεφαλική παράλυση με ημιπάρεση ή μονοπληγία.

Μεταβολή σε πολύ περιορισμένη δυσλειτουργία στα κάτω άκρα ή πολύ περιορισμένη δυσλειτουργία του χεριού που κρατάει τη ρακέτα ή σοβαρή έως μέτρια δυσλειτουργία του ελεύθερου χεριού.

Αθλητές με νοητική αναπηρία, σύμφωνα με τον ορισμό του INAS-FID.

Κατηγορία με Αμαξίδιο:

ριασμός	NAI
λική παράλυση	NAI
res	NAI
η Νωτιαίου Μυελού	NAI
νη όραση	OXI

Έχει ένας αθλητής το δικαίωμα να συμμετάσχει στους Παραολυμπιακούς Αγώνες, θα πρέπει να έχει διάγνωση μόνιμης κινητικής αναπηρίας. Η μόνιμη κινητική αναπηρία θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα μόνιμο λειτουργικό περιορισμό σε ένα ή και στα δύο κάτω άκρα. Ένας αθλητής που κατατάσσεται στον INAS 1 (αθλητής με τετραπληγία) πρέπει να πληροί τα κριτήρια της μόνιμης κινητικής αναπηρίας.

Κατηγορία (καθιστών):

itres	NAI
ση Νωτιαίου Μυελού	NAI
ένη όραση	OXI

αθλητές που συμμετέχουν στο αγώνισμα της πετοσφαίρισης καθιστών πρέπει να πληρούν μόνο τα κριτήρια της αναπηρίας.

Η ομάδα μπορεί να έχει μόνο έναν παίκτη με τον ελάχιστο βαθμό αναπηρίας μέσα στο παιχνίδι. Η υπόλοιπη ομάδα πρέπει να αποτελείται από αθλητές με υψηλότερο βαθμό αναπηρίας.

Παίκτης με Αμαξίδιο:

χειρισμός	NAI
αλική παράλυση	NAI
itres	NAI
ση Νωτιαίου Μυελού	NAI
ένη όραση	OXI

Οι παίκτες πρέπει να προσδιοριστούν οι βασικές λειτουργικές ικανότητες, οι αθλητές αξιολογούνται με ένα σύστημα βαθμολόγησης που κυμαίνεται από τους 0,5 βαθμούς, που δηλώνουν την πιο περιορισμένη λειτουργική ικανότητα, έως τους 3,5 βαθμούς, που δηλώνουν το ανώτατο επίπεδο λειτουργικής ικανότητας. Η διάρκεια του αγώνα, η ομάδα δεν πρέπει να συγκεντρώνει περισσότερους από 8 βαθμούς (για τους παίκτες).

Οι παίκτες παρουσιάζουν διαφορετικά επίπεδα κινητικότητας, δύναμης και ελέγχου χεριών, κορμού και ποδιών.

Οι παίκτες δεν έχουν δυνατότητα καλού χειρισμού της μπάλας, την οποία τοποθετούν στα γόνατα. Τοποθετούν τα πόδια μπροστινό μέρος της ρόδας για να προχωρήσουν (τραβώντας προς τα πίσω ένα μέρος της ρόδας). Μπορούν να κινούνται το πίσω τεταρτημόριο της ρόδας για να φρενάρουν, να ξεκινήσουν και να στρίψουν. Συνήθως κρατούν τη μπάλα με τα δύο χέρια, προς τα εμπρός ή στο πλάι. Δεν έχουν καλή ισορροπία.

Η δύναμη πάσα από το στήθος. Δίνουν καλύτερη ώθηση στο αμαξίδιο (συνδυασμός έλξης/ώθησης). Μπορούν να κρατούν τη μπάλα με τον καρπό. Αδύναμη έως ανύπαρκτη πάσα από το στήθος.

Η ασυμμετρία είναι εμφανής στα άνω άκρα. Χρησιμοποιούν κατά κύριο λόγο το δυνατό χέρι. Καλοί στην κίνηση. Δυνατοί ώμοι.

Οι παίκτες κινούνται με την αριστερή πάσα από το στήθος. Καλός χειρισμός της μπάλας. Μπορούν να κρατάνε σταθερά τη μπάλα με τους ώμους.

Οι παίκτες έχουν σύμμετρα χέρια ή άκρα. Πολύ καλός χειρισμός της μπάλας. Αρκετά γρήγοροι πλεϊμέικερ.

Οι παίκτες μπορούν να κάνουν καλή ντρίμπλα με το ένα χέρι. Πολύ καλός χειρισμός της μπάλας. Μπορούν να αρχίσουν να κινούνται το εξωτερικό δακτύλιο της ρόδας, προκειμένου να κάνουν ελιγμούς με το αμαξίδιο.

Οι παίκτες έχουν λειτουργικότητα κορμού, άρα και σταθερότητα στο αμαξίδιο. Συνήθως έχουν καλό έλεγχο της μπάλας. Πολύ καλός χειρισμός της μπάλας από έναν πολύ γρήγορο πλεϊμέικερ.

19 12 SEP 2004

